

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Факультет фінансів та банківської справи

Всеукраїнська студентська наукова конференція

**Фінансово-кредитні системи:
проблеми теорії і практики**

20 березня 2019 року

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Київ 2019

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

УДК: 33.02.18

ББК: У.29

Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практик: Всеукр. студ. наук. конф. (Київ, 20 березня 2019 р.): тези доп. / відп. ред. Н.П. Шульга – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т.

У збірнику подані тези доповідей за матеріалами Всеукраїнської студентської наукової конференції «Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практики» (20 березня 2019р.), в яких розглядаються актуальні питання інтеграції фінансово-кредитної системи України в глобальний фінансовий простір; фінансової стабільності та шляхів її зміцнення; формування ефективної моделі регулювання фінансового сектору; фінансової інклюзії та напрямки її підвищення; фінансові аспекти розвитку бізнесу; особливості грошово-кредитної та фінансової політики України та зарубіжних країн.

Матеріали представлені у авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

УДК: 33.02.18

ББК: у.29

Редакційна колегія: Н.П. Шульга д.е.н., професор; Л.В. Жураховська, к.е.н., доцент; О.Є. Еркес, к.е.н, доцент; К.О. Кіреєва, к.е.н., доцент.

Відповідальний за випуск: Н.П. Шульга, д.е.н, проф.

ЗМІСТ

ВСТУП	14
<u>СЕКЦІЯ 1: Інтеграція фінансово-кредитної системи</u> <u>України в глобальний фінансовий простір</u>	
АНІСІМОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА Нові продукти на кредитному ринку	15
БІЛА АННА ЄГОРІВНА Хижацьке кредитування у США	18
БУЛАТ ІННА ЮРІЇВНА Брокерська діяльність на страховому ринку: вітчизняний та зарубіжний досвід	21
ЗАДОРЖНЮК ЛЮДМИЛА РОМАНІВНА Оцінка факторингової діяльності в Україні	24
КИЛИМНИК ВІКТОРІЯ МИХАЙЛІВНА Форфейтинг як нетрадиційна форма банківських операцій	27
КОВАЛЬЧУК АНАСТАСІЯ МИКОЛАЇВНА Модернізація фінансового сектору України	30
КОЗЛОВ ВЛАДИСЛАВ АДРІАНОВИЧ Концепція розвитку криптовалютного обігу в Україні на основі державно-приватного партнерства	33
МЕТЕНКО ЯНА АНАТОЛІЇВНА Фінансовий омбудсмен: необхідність на шляху до вступу в ЄС	36
МИРОНЕНКО АННА ОЛЕГІВНА Інтеграція банківської системи України у світовий фінансовий простір	39
ОВЕЧКО ВІТАЛІЯ ВІТАЛІЇВНА Електронні платіжні засоби в Україні	43
ПІХЛИК ВІТА БОРИСІВНА Зовнішньоторговельна політика підприємств Івано-Франківщини	47
РІПА СЕРГІЙ ЄВГЕНІЙОВИЧ Інноваційні зміни в управлінні ризиками банків України	51
САЛЕОМОН АНТОН АНДРІЙОВИЧ Платіжна інфраструктура України	53
СИНЮК АНЖЕЛА ВОЛОДИМИРІВНА Криптовалюта на фінансовому ринку України	56

СИМОНЕНКО ОЛЕГ ІГОРОВИЧ Безпека у грошово-кредитній системі на фоні інтеграційних та глобалізаційних процесів	60
СЛОБОЖЕНЮК АЛЛА ПЕТРІВНА Євроінтеграційні процеси в Україні: реалії та перспектива	63
СТЕПАНЧУК ЮЛІЯ АНАТОЛІЇВНА Ідентифікація ключових проблем банківського сектору України	66
СТЕЦЬ ЛІЛІЯ ГРИГОРІВНА Державні платіжні системи України	68
ЦІВАК ВЛАДИСЛАВА ВОЛОДИМИРІВНА Фінансова діяльність страховика: джерела формування та напрями реалізації	71
ЦИМБАЛ ДМИТРО ВАСИЛЬОВИЧ Вихід вітчизняних компаній на зарубіжний фондовий ринок	74
<u>СЕКЦІЯ 2: Грошово-кредитна та фінансова політика країни</u>	
АДАМСЬКИЙ ВАЛЕНТИН ОЛЕКСАНДРОВИЧ Валютне регулювання: сутність та особливості	77
БАБИЧ ГАЛИНА СЕРГІЇВНА Макропруденційна політика Національного банку України	80
БЕЗРУКОВА АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Жорстка монетарна політика Федеральної Резервної Системи США	83
БУРЯ ГЛІБ АРТЕМОВИЧ Роль рефінансування у підтримці ліквідності банків України	86
ВЕРХОГЛЯД ЛІНА ОЛЕГІВНА Вплив економічних чинників на курс валюти в Україні	88
ВОРОНОВ СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ Функції центрального банку Канади	91
ВОЛИНЕЦЬ ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА Платіжні картки в системі безготівкових розрахунків	94
ГОНЧАРУК ІННА ГРИГОРІВНА Зміни умов проведення операцій на міжбанківському ринку	97
ГОРАНЬСЬКА КАТЕРИНА СЕРГІЇВНА Державний борг України: оцінка поточного стану та його оптимізація	100
ДУТЧАК ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Фінансова система України: проблеми та напрями їх подолання	103

ДРЮК АННА ВОЛОДИМИРІВНА Кредитна поведінка банків: теоретичні аспекти	106
ЙОСИФЧУК ХРИСТИНА МИХАЙЛІВНА Інфляційні процеси України: напрями уникнення	109
ЛАЗАРЕНКО ВЛАДИСЛАВА ОЛЕКСАНДРІВНА Управління зовнішнім боргом України	113
КАМІНСЬКИЙ ЛЮБОМИР-РОМАН ЮРІЙОВИЧ Грошово-кредитна політика: вітчизняний досвід	115
КИССА МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Фінансова система та грошово-кредитна політика в Україні	118
КРИВЕНКО ОЛЕКСАНДРА ІВАНІВНА Споживче кредитування у вітчизняних реаліях	121
КУХАР КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА Особливість структури грошової маси в Україні	124
МАМУТОВА ІЛОНА НАРІМАНІВНА Фінансова політика держави: сучасний стан	128
МАРТИНОВА АЛІНА ДМИТРІЇВНА Грошово-кредитна політика центрального банку	130
ОСТАШОК ТЕТЯНА ЮРІЇВНА Фінансова політика України: реалії її розвитку	133
ПАСЬКО МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ Рефінансування банків центральним банком країни	136
ПЕТРИК ДАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА Управління кредитними ризиками в банківській системі	139
ПОРОЖНЯ ОЛЕКСАНДРА ЄВГЕНІВНА Аналіз фінансової політики України	143
ПРАННИЧУК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА Безготівкові розрахунки як метод підвищення ефективності функціонування грошової системи	145
РОБОТЬКО ІРИНА ЮРІЇВНА Брокерська діяльність на валютному ринку: зарубіжний та вітчизняний досвід	148
СЕМИКОЗ ОЛЕНА ВІКТОРІВНА Факторний аналіз впливу макроекономічних чинників на валютний курс в Україні	150
СЕРГІЄНКО ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА Банківська система України: вектори розвитку	153

СИРИЦЯ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ Етапи формування державного боргу в Україні	156
ТЕРЕХОВ ВЛАДИСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ Інвестиційна діяльність банку	159
ТИШКО ДАРЬЯ ПАВЛІВНА Фінансова політика України на сучасному етапі	162
ТОДОРЕНКО ІННА ОЛЕКСАНДРІВНА Оподаткування тютюнових виробів: вітчизняний та зарубіжний досвід	165
ТОРЯНИК ІВАН ВІТАЛІЙОВИЧ Банківські кризи: сутність та причини виникнення	167
ФЕСЮК БОГДАН ЮРІЙОВИЧ Інструменти грошово-кредитної політики в США та ЄС	169
ЧОПИК ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА Банківський сектор України: недоліки та шляхи подолання	173
ЧУГУНОВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА Інфраструктура системи фінансово-економічного регулювання	175
ШЕРСТНЬОВА ВАЛЕРІЯ АНДРІЇВНА Інфляційне таргетування як режим монетарної політики НБУ	178
ШИШМАН МАРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА Фондовий ринок України: сучасні тренди	181
ШКУРКО ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА Теоретичні засади операцій банків з дорогоцінними металами	184
ЯКИМЕНКО АНЖЕЛА ВІТАЛІЇВНА Розвиток банківського споживчого кредитування	187
ЯКИМЕНКО МИРОСЛАВА СЕРГІЇВНА Економічна сутність небанківських фінансових посередників	190
<u>СЕКЦІЯ 3: Формування ефективної моделі регулювання фінансового сектору</u>	
БАБИЧ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ Центральні банки в умовах глобалізації	193
БОСАК МАРІНА ОЛЕКСАНДРІВНА Кредитний портфель як об'єкт кредитної політики банку	196
ВОЙЧАК ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА Економічна сутність ліквідності банку	199

ГАВРИЛЕНКО ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Мегарегулятор фінансового ринку в Україні: доцільність запровадження	202
GERMAN ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА Гендерно-орієнтоване бюджетування в Україні	206
ГОНЧАРЕНКО ВІКТОРІЯ ЛЕОНІДІВНА Інструменти та методи управління валютним ризиком банку	209
ДОЛОНІНА АННА СЕРГІЇВНА Платоспроможність та ліквідність фінансових установ: підходи щодо визначення	212
ДРОБНИЦЯ МАРІЯ ВІКТОРІВНА Банківський нагляд в США	214
КОРНЮК АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Фінансова стійкість банку: фактори впливу	219
КАРЛЮК ПАВЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ Пенсійна реформа в Україні: виклики та завдання	217
ЛОЗОВСЬКА ПОЛІНА ОЛЕКСАНДРІВНА Аналіз ефективності діяльності фінансових установ України	222
МУСІЙОВСЬКА ОКСАНА МИКОЛАЇВНА Стрес-тестування банків в ризик-орієнтованій системі банківського нагляду	225
ОСТАПЕНКО АЛЬОНА ОЛЕКСАНДРІВНА Діяльність страхових брокерів на вітчизняному ринку страхових послуг	229
ПАЛИЦЯ АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Валютне регулювання економіки України в поточному році	231
ПОБИВАНЕЦЬ ГАЛИНА ВІТАЛІЇВНА Депозитні операції банків України: тенденції та перспективи розвитку	234
СВІДЕРСЬКА ДАР'Я СЕРГІЇВНА Групування підприємств галузі іншої неметалевої мінеральної продукції за критерієм ефективності АФУ	237
СТЕПАНОВА АНАСТАСІЯ ВАДИМІВНА Бізнес-моделі банків України	241
ЩЕРБАК КАРИНА ВАЛЕРІЇВНА Інформаційна безпека у системі захисту прав споживачів фінансових послуг	244
ЯСТРЕМСЬКА АНАСТАСІЯ ВАДИМІВНА Банк Англії як головна ланка банківської системи	247

СЕКЦІЯ 4: Фінансова стабільність та шляхи її зміцнення

БАЛАН ЄВГЕНІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ Банківська система Швейцарії як еталон надійності	249
ВАНСАРОВСЬКА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА Доходи пенсійного фонду та резерви їх зростання	252
ГЕРБИЧ ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА Роль антифрод-систем у боротьбі з шахрайством	254
ГОНТАР СВІТЛАНА ІВАНІВНА Системний ризик в банківській діяльності в Україні	257
ГОНЧАРУК АНДРІЙ РУСЛАНОВИЧ Особливості оцінювання банків в умовах кризи	260
ГУБЕНКО ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА Управління проблемними активами банку	263
ДЖЕВАГА АННА ОЛЕКСАНДРІВНА Банківське іпотечне кредитування фізичних осіб	266
ДЕНКОВА ГАННА МИКОЛАЇВНА Комісійний дохід як джерело банківського прибутку	269
ДОЙОНКО АНАСТАСІЯ МИХАЙЛІВНА Загрози економічній безпеці України та основні шляхи їх подолання	271
ЗНАМЕРОВСЬКА АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Зміцнення фінансової стабільності банків України	274
КАСЬКІВ ІГОР МИКОЛАЙОВИЧ Портфель цінних паперів приватного інвестора	277
КИРИЧЕНКО АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА Фінансова стабільність банків: чинники впливу	280
КОБИЛЬНИК ЮЛІЯ ВАСИЛІВНА Аналіз тенденцій розвитку вітчизняної машинобудівної галузі	283
КОРСІКОВА ЄВГЕНІЯ ВАСИЛІВНА Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства	287
ЛЕВОНЮК ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА Аналітичний інструментарій оцінювання стану ліквідності банку	290
ЛОГВИНЮК ЯНА АНАТОЛІЇВНА Особливості використання бюджетних коштів в умовах фінансової нестабільності	293
МОРОЗ ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Фінансові результати діяльності підприємств сільського господарства в кризових умовах	297

НАКОНЕЧНА ХРИСТИНА ОЛЕКСАНДРІВНА Ефективне управління фінансами підприємства	299
ОСТРЕНОК АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА Розвиток послуг банків України	302
ПИЛИПЕНКО НАТАЛІЯ ВІТАЛІЇВНА Підвищення фінансової стабільності підприємства	305
ПОЛОВЕЦЬ ЯРОСЛАВА ВОЛОДИМИРІВНА Оцінювання кредитної діяльності банку	308
ПОЛЬОВИК ЄВГЕНІЯ ВІКТОРІВНА Мінімізація кредитного ризику в діяльності банків	311
СТЕФАНОВСЬКИЙ ВАДИМ СТЕФАНОВИЧ Роль центральних банків у забезпеченні фінансової стабільності держави	314
САНІН СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ Фінансова рівновага валютного ринку	317
ТАРАСОВА ЯНА РУСЛАНІВНА Кредитна політика банку: принципи формування та особливості	321
ТИШКЕВИЧ ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЇВНА Управління валютним ризиком банку	323
ТКАЧЕНКО ЮЛІЯ ГЕННАДІЇВНА Фінансова безпека підприємства: ризик-фактори	327
ЦИБА АЛІНА ДМИТРІВНА Фінансова стабільність банку	330
ШЕРСТНЮК МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Чинники впливу на рівень фінансової стійкості підприємства	333
<u>СЕКЦІЯ 5: Фінансові аспекти розвитку бізнесу</u>	
БЛАЩУК ІРИНА СЕРГІЇВНА Управління борговими зобов'язаннями підприємств	336
БОНДАРЕНКО НАТАЛІЯ ЮРІЇВНА Оцінювання фінансової стійкості підприємств: нові підходи	341
ВАХОВСЬКА АЛІНА ОЛЕКСАНДРІВНА Інвестиційна привабливість України	345
ВІДЯКОВА ЄВГЕНІЯ ЮРІЇВНА Факторний аналіз рентабельності капіталу АТ «А-Банк»	348
ГАВРИШ ОЛЕНА АНДРІЇВНА Аналіз власного капіталу банків України	350

ГОРДІЙЧУК КАТЕРИНА ВАЛЕРІЇВНА Розвиток малого та середнього бізнесу	352
ДЕРКАЧ ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Оцінювання фінансового потенціалу підприємства	354
ДУДНИК НАТАЛІЯ ВАЛЕНТИНІВНА Венчурний капітал як джерело фінансування інноваційного розвитку вітчизняної економіки	357
ЄРМАК АННА АНДРІЇВНА Методичні підходи до антикризового фінансового управління підприємствами	360
ІСАЄВ ВІТАЛІЙ БОРИСОВИЧ Оцінка інвестиційної привабливості компанії	363
КОВАЛЬОВА АННА ЄВГЕНІВНА Методи оцінки фінансового потенціалу підприємства	365
КОМАРОВА КАТЕРИНА ОЛЕГІВНА Фінансовий бізнес: теоретичні засади	368
КРАВЧЕНКО ВЛАДИСЛАВА ВОЛОДИМИРІВНА Управління портфельним кредитним ризиком банку	370
МОСТОВА МАРІЯ ПАВЛІВНА Капіталізація вітчизняної банківської системи	373
НЕКИПЛА ЯНА ВАЛЕРІЇВНА Оцінювання фінансових результатів банків	376
ЛИГУС ОКСАНА ЄВГЕНІВНА Оцінювання формування та використання фінансових ресурсів підприємства	378
ОЛІЙНИК ВІКТОРІЯ ВІТАЛІЇВНА Кредитування малого бізнесу: фінансовий аспект	381
ОЛІЙНИК ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРІВНА Фінансування ринку житлової нерухомості: теоретичний аспект	384
ОМЕЛЬЧЕНКО АНАСТАСІЯ ПАВЛІВНА Аналіз результативності вітчизняної банківської системи	387
ПОБЕРЕЖНА ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА Залучення вкладів банками України	390
ПОГОРІЛА КАТЕРИНА ВІТАЛІЇВНА Рейтингове оцінювання діяльності банків	392

РАЖИК ІЛОНА ВІКТОРІВНА Особливості фінансування банками суб'єктів агробізнесу	394
РУДИК АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Фінансування ресторанного бізнесу	397
СУНДУК ПАВЛО ВІКТОРОВИЧ Розвиток недержавних пенсійних фондів в Україні	400
СИМОНЕНКО ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ Особливості банківського кредитування в сучасних умовах	403
ТУЗ ЮРІЙ СЕРГІЙОВИЧ Оподаткування малих підприємств в Україні: спрощена система оподаткування	406
ТИХА АЛЬОНА ОЛЕКСАНДРІВНА Удосконалення оподаткування АТП	409
ФАЙЧАК ІРИНА ВАСИЛІВНА Фінансування розвитку персоналу в умовах активного розвитку ІТ технологій	411
ХОМЕНКО ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА Оцінка об'єктів нерухомості в умовах інноваційно орієнтованого суспільства	414
ЧЕРНІЦОВА ХРИСТИНА ВАДИМІВНА Раціональне використання грошових коштів	416
ШРАМКО СОФІЯ СЕРГІЇВНА Внутрішній контроль за грошовими потоками в діяльності закладів готельно-ресторанного бізнесу	418
ЯКОВЕНКО АЛІНА В'ЯЧЕСЛАВІВНА Фінансові аспекти розвитку малого підприємництва в Україні	421
ЯНЧУК ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА Фінансове забезпечення розвитку малого бізнесу	424
ЯЩУК ХРИСТИНА МИКОЛАЇВНА Розвиток корпоративного управління в банках	427
<u>СЕКЦІЯ 6: Фінансова інклюзія та напрями її підвищення</u>	
БУРЕЙКО ДАР'Я ВІТАЛІЇВНА Інтернет-трейдинг: практика формування портфеля приватного інвестора	431
ГАРБАРЧУК ТЕТЯНА ЮРІЇВНА Роль фінансової інклюзії в економічному розвитку країни	434

ЖИЛИЧ ТЕТЯНА АНДРІЇВНА Роль національної платіжної системи "Простір" на ринку платіжних карток України	437
КАСЯН ІРИНА ЮРІЇВНА Інноваційні депозитні банківські продукти	440
КІНЕБАС ІРИНА ЮРІЇВНА Розвиток фінансової інклюзії в Україні	443
КОПАН ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ Фінансова інклюзія у сфері недержавного пенсійного забезпечення України	445
ЛЕВЕНЧУК ОЛЕКСАНДРА МИКОЛАЇВНА Методи оцінки якості обслуговування клієнтів банками	448
ПАНЧЕНКО АЛІНА ІГОРІВНА FinTech як інструмент підвищення фінансової інклюзивності	451
ПОЛТАВЕЦЬ ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА Фінансова інклюзія в Україні: перспективи розвитку	454
РЕПЕЦЬКА ОЛЕНА СЕРГІЇВНА Інноваційні технології у вітчизняному банківському секторі	457
ЯЦЕНКО МИРОСЛАВА СЕРГІЇВНА Фінансова інклюзія та напрями її підвищення	460
ЯЦЕНКО ДАРИНА ОЛЕГІВНА Трасекторія розитку фінансової інклюзії на вітчизняному ринку	463
<u>СЕКЦІЯ 7: Financial and credit system of Ukraine: realities and future</u>	
ГАВРИЛОВА АННА АНДРІЇВНА Analysis of mortgage lending in banks in Ukraine	467
ЗАДОЛИННА СВІТЛАНА ЮРІЇВНА Measures of anti-crisis management in banks	470
КЛОЧКО АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА Financial technologies and their implementation in Ukraine	473
КОРІКОВА АННА КОСТЯНТИНІВНА Financial aspects of development of small business	475
ЛЕБЕДЬ ОЛЕКСАНДРА ПАВЛІВНА Foreign direct investment as a factor of financial system development of Ukraine	477
ЛИКОВА ОЛЬГА ВЯЧЕСЛАВІВНА Securing an interaction of insurance service actors	480

МАРЧЕНКО МІЛЕНА ВІКТОРІВНА Riskiness level analysis of Ukrainian banking	483
МЕЛЬНИК КАТЕРИНА ЄВГЕНІВНА The Problem of Development of The Ukrainian Banking System: Realities and Future	486
НАГОРНА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА Bank`s brand equity	489
НЕВЕСЕЛЮК ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА Ways of improving money-credit efficiency politics of Ukraine	492
ОГІЄНКО ГАННА ОЛЕКСАНДРІВНА Lease incentives for growth and development of financial services market	495
ПРОЩИНА ТЕТЯНА АНДРІЇВНА Tendencies and problems of development of venture capital collective investment institutions in Ukraine	498
РЕБРІКОВА ЯНА СЕРГІЇВНА Financial support aspects of small business in Ukraine	501
СЕМЧЕНКО МАРИНА ВОЛОДИМИРІВНА Venture capital investments in Ukraine	504
ШКОЛЬНА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕГІВНА Asset management companies as a professional stock market participants in Ukraine	506
ЯРОЦЬКА АНАСТАСІЯ ДМИТРІВНА The essence of the banks capitalization	508

ВСТУП

У збірнику Всеукраїнської студентської наукової конференції «Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практики», що відбулась 20 березня 2019 року у Київському національному торговельно-економічному університеті, представлені результати наукової діяльності 176 студентів з 23 Вищих навчальних закладів України, зокрема: Одеського торговельно-економічного інституту КНТЕУ, Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕУ, Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Національного університету «Львівська політехніка», Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту ТНЕУ, Торговельно-економічного коледжу КНТЕУ, Хмельницького торговельно-економічного коледжу КНТЕУ, Житомирського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ, Дніпровського державного технічного університету, Харківського навчально-наукового інституту ДВНЗ «УБС», Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», Харківського національного економічного університету імені С.Кузнеця, Університету державної фіскальної служби України, Криворізького державного комерційно-економічного технікуму, Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Одеського національного економічного університету, Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Одеської національної академії харчових технологій.

Особливу увагу у збірнику студентських наукових праць приділено актуальним питанням інтеграції фінансово-кредитної системи України в глобальний фінансовий простір; фінансової стабільності та шляхів її зміцнення; формування ефективної моделі регулювання фінансового сектору; фінансової інклюзії та напрямки її підвищення; фінансові аспекти розвитку бізнесу; особливості грошово-кредитної та фінансової політики України та зарубіжних країн.

СЕКЦІЯ 1

ІНТЕГРАЦІЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР

Анісімова О.М.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ*

НОВІ ПРОДУКТИ НА КРЕДИТНОМУ РИНКУ

Впровадження нових кредитних продуктів у країнах з перехідною економікою, у тому числі і в Україні, є досить складним процесом, адже потребує значних фінансових ресурсів. Враховуючи сучасний соціально-економічний стан, зокрема дефіцит державного бюджету, інфляцію, зменшення платоспроможності населення і нестабільність грошової одиниці, які прямо впливають на кредитні продукти, а саме на ціну та попит на них, зумовлює актуальність обраної теми.

Згідно зі словником економіки і права, економічний продукт - це результат людської праці, господарської діяльності, представлений в матеріально-речовій формі (матеріальний продукт), в духовній, інформаційній формі (інтелектуальний продукт) або у вигляді виконаних робіт та послуг [1].

Мета процесу запровадження нових продуктів, у тому числі і кредитних, виявляється у потребі розширення клієнтської бази, покращенні якості обслуговування, диференціації стандартного пакета послуг для того, щоб перейти на комплексне обслуговування клієнтів та максимально задовольнити їхні потреби.

Спектр кредитних продуктів та послуг щорічно розширюється, на ринку постійно з'являються нові їх види. Кредитні продукти класифікуються за наступними ознаками: за продавцями продуктів, за

основними групами клієнтів, за характером за схемою надання, за ступенем ризику тощо [2, с.80]. Нові продукти класифікуються за цілями впровадження; за глибиною змін, що вносяться (радикальні, покращуючи, модифіковані); за розробником (власні, сторонні); за технологічними параметрами (продуктові, технологічні) та ін. [3, с.234].

Основною особливістю продуктів на кредитному ринку є їх специфіка, яка полягає у сутності грошей як товару. Вони, на відміну від товарів на інших ринках, позбавлені споживчих властивостей та виступають загальним еквівалентом.

Існує безліч факторів, що впливають на рішення щодо впровадження нового продукту фінансовою установою, серед яких:

- Постійна зміна і вдосконалення законів та нормативно-правових актів, що регулюють дану сферу діяльності;
- Підвищений попит користувачів на нові, інноваційні продукти, пов'язаний зі збільшеною інформативністю та вимогливістю клієнтів;
- Трансформація каналів інформаційної взаємодії між клієнтами та фінансовою установою тощо.

До критеріїв, що впливають на рішення щодо створення нових продуктів саме на кредитному ринку належать:

1) Висока ціна на кредитні продукти, яка прямо впливає на попит. Сучасні технології, за допомогою яких створюються кредитні продукти, дозволяють зменшити витрати на ресурси (наприклад, дозволяють зменшити час на обслуговування клієнта, підвищити загальну ефективність роботи та ін.);

2) Велика кількість конкурентів на кредитному ринку. Для виживання в умовах ринку необхідна нестандартність, неординарність і багатоваріантність пропонованих продуктів, і, звичайно ж, впровадження інновацій в свою діяльність.

3) Відносини фінансово-кредитних установ з клієнтами в даний час будуються на принципах партнерства. У зв'язку з цим вони дбають не тільки про збереження, а й про зростання капіталу клієнтів, пропонуючи їм

нові продукти, які спрямовані на розширення фінансово-господарської діяльності, зниження витрат, розвиток ділової активності і підвищення прибутковості.

4) Криза, що періодично виникає у фінансовій сфері стимулює установи до генерації нових ідей, в тому числі до вдосконалення асортименту послуг та пошуку шляхів скорочення витрат по обслуговуванню клієнтів, і, як наслідок, – підвищенню фінансової стійкості;

5) Успішний досвід впровадження кредитних продуктів у розвинених країнах. Сьогодні інноваційна діяльність фінансово-кредитних установ проявляється у наслідуванні досвіду цих країн та запровадженні аналогічних продуктів у вітчизняних реаліях [4, с.1159-1160].

Отже, доцільність впровадження нових продуктів на кредитному ринку обґрунтована підвищеним попитом користувачів на інноваційні продукти, необхідністю зниження ціни на наявні продукти, прискоренням та підвищенням якості бізнес-процесів, великою кількістю конкурентів на кредитному ринку та необхідністю впровадження кращого закордонного досвіду.

Список використаних джерел

1. Економіка та право: словник-довідник / Л.П.Кураков, В.Л. Кураков, А.Л.Кураков. – М.: ВНЗ та школа. –2004. – 1072 с.
2. Волосович С., Кривошеєва В. Економічна природа кредитних послуг/ Волосович С., Кривошеєва В.//Вісник КНТЕУ. – 2015. – №2. –с.74-84.
3. Тарасова Т.Ю. Современные подходы к классификации современных банковских продуктов/ Тарасова Т.Ю.//Международный научный журнал «Инновационная наука». – 2017. – №02-1. – с.233-236.
4. Флигинских Т.Н., Тарасова Т.Ю. Факторы, определяющие развитие инноваций в виде новых банковских продуктов // Креативная экономика. – 2016. – Т. 10. – № 10. – С. 1157–1168.

ХИЖАЦЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ У США

На сьогоднішній день США вважається однією з найрозвинутіших країн світу, але її не оминула участь хижацького кредитування, яке за деяким даними більш розповсюджено в Америці ніж заклади швидкого харчування МакДональдз.[1]

Хижацьке кредитування- це практика видачі кредитів з використанням надзвичайно високої процентної ставки. Спеціальна Доповідь Федеральної корпорації зі страхування вкладів визначає хижацьке кредитування (англ. predatory lending) як «покладання несправедливих і жорстоких умов на позичальників».

До типів кредитування, що відносяться до хижацьких , включають:кредит «до зарплати»; кредитні картки, овердрафт та інші форми споживчого кредиту, ефективні процентні ставки за якими значно перевищують ринковий рівень.[2]

Хижацькі кредитори, як правило, націлені на меншини, бідноту, престарілих і менш освічених. Вони також полюють на людей, які потребують негайної готівки для надзвичайних ситуацій. Мета цих кредиторів полягає в тому, щоб обдурити людей, підписавшись на кредити із заплутаними договірними умовами та з процентними ставками, які варіюються від 400 до 1900%. Залишок життя позичальники потім витрачають на здійснення платежів.

Дивно, що американське законодавство дозволило таке лихварство на своїй території. Тим не менш, ці компанії створили переконливі юридичні лінії свого захисту. Перший аргумент, який вони наводять, полягає в тому, що ці кредити є короткостроковими за своїм характером. Вони, як правило, виплачуються протягом місяця, і тому річні процентні

ставки не застосовуються до них. Кредитори стверджують, що витрати на маркетинг та пошук споживачів надзвичайно високі, і тому для покриття цих витрат стягуються збори. Також вони стверджують, що перетворення відсотків у річний показник вводить в оману, оскільки ніхто не тримає короткостроковий кредит протягом року або більше. Крім того, вони регулярно відхиляють будь-які позови щодо незаконних дій, заявляючи, що небезпечні елементи присутні в кожному бізнесі. «Це не проблема хижацьких компаній, а проблеми із законодавчою базою та правоохоронними органами», - стверджують подібні компанії [1].

Ріст відсоткових ставок за кредитами до зарплати полягає, перш за все, у ставці повторного запозичення. Наприклад, розглянемо той факт, що більшість людей, які беруть кредити до зарплати в кінцевому підсумку потрапляють в цикл заборгованості. Вони виплачують один кредит тільки для того, щоб взяти інший. Крім того, якщо люди відстають від своїх платежів, збори і відсотки, які стягуються, просто обурливі.[3]

Вирішити проблему в США з хижацьким кредитуванням можна через введення суворого регулювання, але зважаючи на ситуацію, яка склалась на даний момент, можна побачити, що хижі кредитори витратили багато грошей, купуючи вплив. Деякі з цих кредиторів мають членів Конгресу, найнятих в якості лобістів. Також багатьом чиновникам і політикам були видані франшизи для бізнесу на вкрай вигідних умовах.[1] У результаті політична воля до регулювання діяльності цих лихварів дуже слабка, але все ж таки існує відповідна нормативно-правова база, до якої входять федеральні закони, що захищають споживачів від хижих кредиторів. Головним з них є Закон про рівноправні кредитні можливості (ЕСОА). Цей закон забороняє кредитувати вводити більш високу процентну ставку в залежності від: людської раси, кольору шкіри, релігії, статті, віку, сімейного статусу або національного походження. Закон про власність та захист власності (НОЕРА) захищає споживачів від надмірних платежів та процентних ставок. Кредити, які вважаються «дорогими», підлягають додатковим вимогам та обмеженням. Крім того, 25 штатів мають анти-

хижацькі закони про кредитування, а 35 штатів обмежують максимальний штраф на передоплату.

Кращий захист від хижих кредиторів полягає в інформуванні та навчанні населення про їх оманливу діяльність. Щоб уникнути всіх ризиків необхідно:

- остерігатись пропозицій щодо кредиту поштою, телефоном або від дверей до дверей. Авторитетні кредитори, як правило, не працюють таким чином. Переконайтеся, що будь-який кредитор, з яким ви працюєте, має ліцензію.

- триматися подалі від кредиторів, які обіцяють, що кредит буде наданий незалежно від вашої кредитної історії або рейтингу.

- не поспішати в процесі кредитування. Вивчіть документи і не підписуйте нічого, з чим ви не згодні або не розумієте.

Отже, хижі кредитори все ще існують в Сполучених Штатах. Вони агресивно продають свою продукцію, і здається, що вони несприйнятливі до регулювання. Єдиним способом уникнути тисячам людей цих підприємств буде інформування та виховання.

Список використаних джерел:

1. Prachi Juneja. United States and the Curse of Predatory Lending [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.managementstudyguide.com/united-states-and-curse-of-predatory-lending.htm>
2. Хижацьке кредитування [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://ru.m.wikipedia.org/wiki/Кабальное_кредитование
3. What is Predatory Lending? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.debt.org/credit/predatory-lending/>
4. Федеральна корпорація зі страхування вкладів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.fdic.gov/>

**БРОКЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ:
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

Проведення структурної перебудови економіки обумовлює необхідність подальшого пошуку шляхів розвитку національного страхового ринку, одним з яких є удосконалення діяльності страхових посередників.

Проте деякі особливості діяльності страхових посередників на ринку страхових послуг лишаються невисвітленими та потребують подальших досліджень.

Досвід європейських країн свідчить про необхідність державного регулювання як страхових компаній так і страхових посередників. Це є умовою успішного розвитку страхового ринку та гарантією захисту інтересів споживачів страхових послуг.

Інститут страхового посередництва в провідних країнах позитивно впливає на ринок праці, зокрема на появу більшої кількості робочих місць (штатних та позаштатних), сприяє зростанню рівня зайнятості населення.

Страховими посередниками можуть бути страхові агенти і страхові брокери. Для роботи з фізичними особами частіше за все використовуються агентські мережі, а з корпоративними клієнтами – брокери. Крім того, в сучасних умовах брокери часто надають посередницькі послуги з перестраховування. Все це формує специфічні методи регулювання посередницької діяльності [3].

Згідно Закону України "Про страхування", страховий брокер – це "юридичні особи або громадяни, зареєстровані у встановленому законом порядку як суб'єкти підприємницької діяльності, що здійснюють за

винагороду посередницьку діяльність в страхуванні від свого імені на основі брокерської угоди з особою, що потребує страхування"[1].

У всіх країнах страхові брокери підлягають обов'язковій реєстрації і внесенню до державного реєстру. У більшості країн єдина вимога для брокерів – проходження державної реєстрації для юридичних осіб або форми індивідуального підприємництва для фізичних осіб. У деяких країнах процедура реєстрації є обов'язковою і для агентів (наприклад, в Італії страхові агенти спочатку реєструються як підприємці, а потім їх вносять до єдиного реєстру страхових агентів).

У Німеччині реєстрації в органах страхового нагляду підлягають тільки страхові брокери (маклери). Діяльність страхових агентів не контролюється органами страхового нагляду, а повністю регламентована договірними відносинами між страховиком та агентом, що реалізуються в рамках федерального законодавства.

У Великобританії діє складна система регулювання діяльності страхових брокерів, оскільки вони є в цій країні найважливішим суб'єктом ринку. У Великобританії з метою захисту прав страхувальників діють правила, яких немає в інших країнах. Брокери, як і страховики, підлягають обов'язковій аудиторській перевірці. Страховий брокер зобов'язаний застрахувати свою професійну відповідальність. В деяких випадках при банкрутстві страховика частина його зобов'язань перед клієнтом оплачується за рахунок відрахувань брокерів, що укладали з ним угоди. Крім того, у складі реєстраційної ради діють комітет з розслідувань і дисциплінарний комітет, в завдання яких відносяться виявлення фактів порушень з боку брокерів прав своїх клієнтів і застосування до брокерів санкцій аж до заборони здійснювати посередницькі операції і виключення з реєстру.

У Франції, страхова система якої займає проміжне положення. Як і в Німеччині, державна участь в їх контролі мінімальна. Переважаючим типом посередників є агенти, їх діяльність, здійснювана в рамках законодавства, контролюється тільки самими страховиками, що залучають

їх. Брокери, що укладають близько 20 % всіх договорів страхування на ринку, підконтрольні не органам страхового нагляду, а саморегульованим організаціям.

У США при відносній незалежності інституту посередництва масштабні агентства, що здійснюють продаж страхових полісів, є самостійною силою на страховому ринку. Регулювання страхової діяльності в цілому і посередництва зокрема здійснюється на рівні штатів. Загальними для них є наступні моменти. У США агенти (і об'єднуючі їх структури – агентства) згідно із законом можуть володіти різним ступенем незалежності: агенти страхових компаній працюють на одну компанію, представляють її інтереси і, як правило, не тільки укладають договір, але і продовжують вести обслуговування клієнта після вступу договору в силу; незалежні агенти мають право працювати одночасно на декілька страхових компаній, обираючи для клієнта оптимальний страховий захист за різними видами страхування.

У Канаді об'єктом регулювання є в основному страхові брокери, причому регулювання фактично здійснюється на двох рівнях: федеральному і суб'єктів федерації (провінцій). Брокери зобов'язані в офіційному порядку отримати дозвіл на здійснення своєї діяльності [2].

Порівнюючи зарубіжний досвід з вітчизняною практикою, можна зробити наступні висновки. Діяльність страхових агентів згідно українського законодавства регламентується в основному самою страховою компанією, що уклала з ними договір. Тому державна участь тут зводиться до мінімуму, що цілком відповідає практиці розвинених країн з континентальною моделлю регулювання.

Список використаних джерел

1. Про страхування: Закон України від 04.10.2001 р. № 2745-III зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. О. Терещенко, Р. Пікус, Міжнародний досвід діяльності страхових посередників [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://papers.univ.kiev.ua/1/ekonomika/articles/pikus-r-tereshchenko-o-international-experience-of-insuring-agents-activity_14222.pdf

3. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.insuranceconsulting.ru>.

Задорожнюк Л. Р.

Національний університет «Львівська політехніка»,

м. Львів

ОЦІНКА ФАКТОРИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Трактування поняття «факторинг» в українському законодавстві можна знайти відразу в декількох правових актах: у Цивільному кодексі України, Господарського кодексу України, Законі України «Про банки і банківську діяльність» та інші. Чітко визначене трактування факторингу можна висловити так : «факторинг – це фінансово-комісійна операція, за якої клієнт переуступає дебіторську заборгованість банку чи факторинговій компанії з метою негайного отримання більшої частини платежу та пришвидшення оборотності коштів у розрахунках, що супроводжується елементами кредитування, адміністрування, моніторингу, контролю дебіторської заборгованості, а також страхуванням ризиків за відповідну винагороду» [1, с. 797].

В Україні послуга факторингу доволі молода. У 2001 році у момент становлення ринку факторингу в Україні були відсутні необхідні нормативна, теоретична і практична бази, не було підготовленого кадрового потенціалу, проте згодом у 2004 році факторинговий бізнес розпочинає інтенсивніше розвиватися в банківських установах і корпораціях [2, с. 677].

Станом на 30.09.2018 560 фінансових компаній мають діючі ліцензії, які дають право надавати послуги з факторингу.

Протягом 9 місяців 2018 року фінансові компанії уклали 21 380 договорів факторингу на загальну суму 28 089,3 млн. грн., виконали 21 247 договорів.

Діючими на кінець 9 місяців 2018 року залишалося 26 560 договорів факторингу. Місце факторингу на ринку фінансових послуг України демонструють кількості та вартості укладених фінансовими компаніями договорів факторингу за період з II півріччя 2016 р. до III півріччя 2018 р., які наведені на рис.1. та табл. 1.

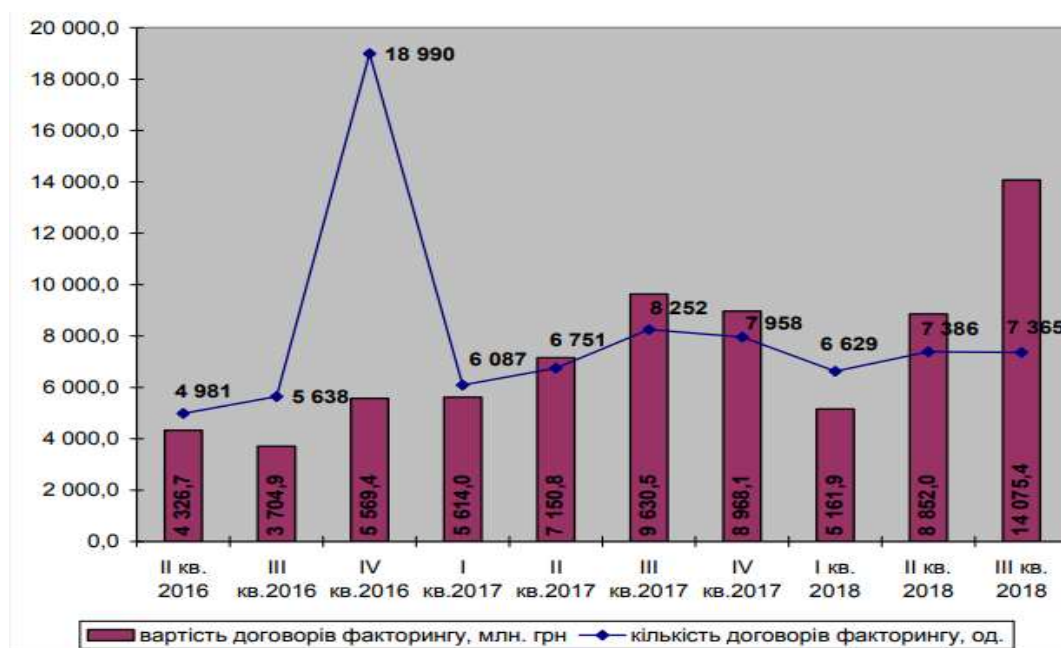

Рис. 1. Динаміка надання фінансовими компаніями послуг факторингу за 2016-2018 рр.

* Джерело: [3].

Оцінюючи динаміку зростання факторингових послуг, спостерігається зростаюча динаміка, що є позитивним результатом для ринку фінансових послуг в Україні. За проведеним дослідженням кількість договорів факторингу укладених протягом 9 місяців 2018 року становила 21 380 одиниць, що на 1,4% (290 одиниць) більше порівняно з цим показником аналогічного періоду 9 місяців 2017 року. Вартість договорів факторингу становила 28 089,3 млн. грн., що на 25,4% (5 694,0 млн. грн.) більше порівняно з аналогічним періодом минулого року [3]. Проте обсяг світового ринку факторингових послуг перевищує трильйон євро. При цьому майже 70% припадає на Європу - обсяг послуг факторингу в країнах

Європи становить до 10% їх ВВП. Найбільші обсяги операцій виконують компанії Великобританії, Італії, США, Франції та Німеччини [4].

Таблиця 1

**Інформація про обсяги та види фінансових послуг,
наданих фінансовими компаніями України за III півріччя 2017 р.
– III півріччя 2018 р., млн. грн.**

Вид фінансової послуги	9 місяців 2017	9 місяців 2018	Темпи приросту (9 місяців 2018/ 9 місяців 2017)	
			Абсол.	
Надання гарантій та поручительств	3 542,7	7 983,9	4 441,2	25
Надання коштів у позику, в т. фінансового кредиту	17 517,4	24 431,2	6 913,8	9,5
Надання послуг з факторингу	22 395,3	28 089,3	5 694,0	5,4
Надання послуг з фінансового лізингу (вартість укладених договорів)	121,4	585,0	463,6	82
Управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю (залучені кошти)	13 435,9	9 009,1	-4 426,8	32,9

* Джерело:[3]

У порівнянні з цими країнами, факторинг в Україні розвинений ще досить слабо. Основним для активізації факторингу в Україні це необхідність всебічне посилення захисту прав кредиторів. Шляхом вирішення цієї проблеми може бути удосконалення законодавства, судової системи і виконавчої служби у даній сфері.

Список використаних джерел

1. Гізатулліна О.М. Тенденції розвитку факторингових компаній як сегменту ринку фінансових послуг України // Гроші, фінанси і кредит. - 2017. - №20. С. 796-800.
2. Каракой Т.С. Правове регулювання факторингу в Україні як специфічної фінансової послуги // Юридичні науки. – 2018. № 4. С. 667-669.
3. Основні показники діяльності фінансових компаній / Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_III%20kv_2018.pdf.
4. Факторинг по-українськи: що стримує зростання? / Офіційний сайт Центру економічних досліджень та прогнозування «Фінансовий пульс». - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://finpuls.com/ua/>.

Килимник В. М.

Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця

ФОРФЕЙТИНГ ЯК НЕТРАДИЦІЙНА ФОРМА БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

В умовах трансформації ринкової економіки надзвичайно важко зайняти вигідне місце на Світовому ринку, так як вона розвивається досить стрімко та існує постійна конкуренція. Ринок фінансових послуг зростає, крім стандартних послуг, які надають всі кредитні організації робиться акцент на унікальних продуктах, які не надають інші гравці фінансового ринку. Завдяки бурхливому розвитку економіки з'являється все більша кількість фінансових пропозицій, розробкою яких банки не обмежуються. Один з альтернативних підходів у фінансуванні міжнародної торгівлі форфейтинг, який являє собою покупку експортних вимог форфейтером (комерційним банком або спеціалізованою компанією по фінансуванню) з виключенням права регресу на експортера (форфейтиста) в разі несплати.

Форфейтинг, як одна із сучасних нетрадиційних форм фінансування допомагає мобілізувати кошти та скоротити дебіторську заборгованість. [1]

Проблемі форфейтингу присвячено багато наукових досліджень. Нам відомі вчені-економісти, які досліджують сучасні форми фінансування міжнародних операцій, серед них: Даниленко Н. Б., Козик В.П., Пайкова Л. А., Андрієнко В. В., Ізмайлова Н., Нашкерська М. М., Герасимович А. М. та інші. Більшість форфейтинг розглядають, як один з видів банківських операцій у сфері міжнародних відносин, в тому числі кредитно-розрахункових.

Проаналізувавши ці дослідження, постає питання ефективності такої нетрадиційної форми експортного фінансування, його переваг та недоліків по відношенню і до банку, і до учасника фінансування.

У роботах Даниленко Н. Б., Козика В. П., Пайкової Л. А. вказано, що форфейтинг вигідний для експортерів тим, що перетворює кредитні угоди в готівкові, тому йому немає необхідності хвилюватись про кредитоспроможність імпортера. В підсумку такі операції звільняють експортера від відповідальності за векселем після його продажу. Імпортер отримує товари в кредит, не піддаючись, як і експортер, ризику обмінних курсів. [2]

Форфейтинг допомагає поліпшити структуру балансу, пришвидшити оборот капіталу і скоротити дебіторську заборгованість експортера, полегшує оформлення переуступки векселів та інших боргових зобов'язань, а також унормовує ставки кредитування. Крім того, він дозволяє підвищити конкурентоспроможність фірм на міжнародному ринку, за рахунок того, що іноземні імпортери готові платити за товар більше, при можливості надання їм відстрочки.

Незважаючи на ряд переваг, цей вид банківських операцій має певні недоліки. В першу чергу – це висока вартість угоди та непоінформованість експортера у законодавстві країни, яка імпортує товари. Експортер одержує кошти за мінусом дисконту, а імпортер витрачає їх на організацію

форфейтингового фінансування, які складаються з суми комісії за зобов'язання та за опціон. [3]

Ринок форфейтингових послуг може повноцінно функціонувати тільки в стабільній економіці. В Україні він не поширений через високий рівень інфляції. Хоча використання такого виду банківських операцій допомогло б експортерам посилити конкурентоспроможність, ліквідність тощо. Так як у практиці вітчизняних підприємств-експортерів форфейтинг тільки розпочинає формуватись, деякі питання правового забезпечення ще недостатньо врегульовані. Форфейтинг найбільш продуктивний для великих підприємств, основною метою яких є акумуляція грошових коштів для реалізації довгострокових і високовартісних проектів. Зокрема, особливістю цих послуг є неоднозначний характер. Відомо, що це кредитно-вексельна угода, пов'язана з розрахунками в іноземній валюті, тому важливим є одночасне вивчення правових аспектів кредитних відносин, так і вексельного обігу та валютного регулювання. [4]

Таким чином, форфейтинг є однією із нетрадиційних форм банківських операцій, який сьогодні здобув і здобуватиме далі широкого використання в умовах нинішньої фінансової діяльності. Ці інструменти вже широкого використовуються в багатьох іноземних країнах і мають перспективи розвитку в Україні. Однак для цього необхідне підвищення рівня економіки, у тому числі зниження рівня інфляції, вдосконалення законодавчої бази, шляхом прийняття відповідних нормативних актів, створення необхідних інструментів налагодження та контролю цієї діяльності.

Список використаних джерел

1. Герасимович А. М. Форфейтингові операції: сутність, механізм проведення, облік, аналіз, аудит / А. М. Герасимович, І. А. Герасимович, Н. А. Морозова-Герасимович // Фінанси, облік і аудит. - 2011. - Вип. 18.
2. Козик В. П. Міжнародні економічні відносини / В. П. Козик, Л. А. Пайкова, Н. Б. Даниленко., 2001.

3. Андрієнко В. В. Форфейтинг в Україні: за та проти [Електронний ресурс] / В. В. Андрієнко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014 №12 том 2. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc12/part_2/9.pdf.
4. Ізмайлова Н. Сутність форфейтингу: позитивні та негативні сторони його використання підприємствами [Електронний ресурс] / Н. Ізмайлова, О. Мелета // Економічний аналіз. 2013 рік. Випуск 12. Частина 2.. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: [file:///D:/CompLuxUser/Downloads/ecan_2013_12\(2\)_43%20\(4\).pdf](file:///D:/CompLuxUser/Downloads/ecan_2013_12(2)_43%20(4).pdf).

Ковальчук А. М.

*Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури, м. Дніпро*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

У межах глобалізаційного розвитку сучасної світової економіки одним з основних напрямів є глобалізація фінансових ринків. Під фінансовою глобалізацією розуміють вільний та ефективний рух капіталів між країнами та регіонами, функціонування глобального ринку, формування системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів, реалізацію глобальних фінансових стратегій ТНК та транснаціональних банків [1, с. 85].

Сучасний фінансовий стан України характеризується:

- відсутністю розроблених і належним чином реалізованих принципів побудови фінансової системи;
- економіко-правовою нерівністю економічних суб'єктів, яка проявляється у вибірковому визначенні економічних прав, свобод та

відповідальності. Фінансова допомога надається одним економічним суб'єктам за рахунок інших, що викликає лобізм та корупцію;

- наявністю монопольних переваг та порушенням інтересів економічних суб'єктів;

- відсутністю реальної конкуренції у фінансовій сфері, свідченням чого є майже однакові, за ціною та якістю умови надання фінансових послуг;

- низькою здатністю до самозабезпечення та саморегулювання, що викликає необхідність державного втручання практично в усі сфери діяльності;

- відсутністю відповідних стимулів для всіх ланок та рівнів фінансової системи. Фінансові стимули в їх сучасному виді, не дають належних результатів, про що свідчить висока частка збиткових та низькорентабельних підприємств, низький рівень продуктивності праці та якості продукції;

- зростанням ролі міжнародних фінансів, що пов'язано з розширенням економічних зв'язків, зростанням впливу міжнародних організацій та фінансових інститутів [2, с. 894].

Головна спрямованість модернізації фінансової системи полягає у наданні цьому процесу всеохоплюючого, комплексного, системного характеру. Важливо точно визначити пріоритетні напрями і форми модернізації. Комплексна модернізація фінансового сектору повинна ґрунтуватися на вирішенні наступних завдань:

- формуванні захисних і стабілізаційних механізмів та дієвих важелів управління фінансовою системою, що дозволить зберігати її стійкість і збалансованість та посилити її роль як інструмента підтримки і стимулювання економічного зростання;

- формуванні майбутніх структурних характеристик економічної й фінансової систем на основі врахування майбутніх ризиків, оцінок адекватності поточним умовам антикризових заходів, розробки і

застосуванні модернізаційних заходів на основі оцінок їх очікуваних наслідків [3, с. 362].

Реалізація модернізаційних заходів спрямована на втілення принципово нового підходу до управління фінансовою системою з метою підтримання її збалансованості та підвищення стійкості національної грошової одиниці, що стає можливим при позитивному сальдо між доходами та витратами країни на зовнішньому ринку. Відновлення збалансованої структури фінансової системи, а також підвищення стійкості до зовнішніх впливів сприятиме відновленню цілісності фінансової системи та забезпеченню фінансової стабільності у довгостроковому періоді.

Фінансова глобалізація створює для України не тільки позитивні, а й негативні ефекти. Вони пов'язані із зростанням загрози фінансових криз і нестабільності, можливого витоку капіталу, обмеженими можливостями національних агентів стосовно конкурування на глобальних ринках капіталів і на внутрішньому ринку, неврівноваженістю національних ринків капіталу та нерівними умовами роботи на них [4].

Таким чином, робимо висновок про необхідність продовження реформування сучасного фінансового сектору держави з метою прискорення та покращення економічного розвитку, та забезпечення Україні становища повноправного члена світової глобалізації.

Список використаних джерел

1. Галіуліна А.Л. Сутність та принципи процесів міжнародної економічної глобалізації та інтеграції / А.Л. Галіуліна. – 2012. – С. 85.

2. Іваницька О. М. Фінансовий сектор України в системі забезпечення інноваційного економічного зростання // Фінансова система національної економіки: проблеми розвитку та управління змінами: у 3-х т. / За заг. ред. Т. І. Єфименко; ДНУ «Академія фінансового управління». – К., 2012. – Т.1. –894 с.

3. Коваленко О. Зростання ролі фінансової системи у макроекономічному регулюванні економіки України / О. Коваленко //

Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2014. – Вип. 31, ч.1. – С. 362.

4. Виноградня В. М. Особливості функціонування фінансових систем в країнах з ринковою економікою / В. М. Виноградня // Екон. вісн. ун-ту. – 2013. – Вип. 20/1.

Козлов В.А.

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТНОГО ОБІГУ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

З 1990 р. для забезпечення конфіденційності платежів почала використовуватись криптографія у фінансовій системі країн та світу, яка не знайшла широкого розповсюдження в децентралізованій системі платежів окрім шифропанків. Дата реального року народження криптовалюти вважається 2009 рік. Саме тоді почали використовувати для здійснення анонімних та повністю захищених переказів, першу та найвідомішу криптовалюту — Bitcoin.

Станом на кінець 2018 року у світі існує вже біля двох тисяч криптовалют. Збільшення кількості криптовалют пов'язане з тим, що вони, безумовно, можуть конкурувати та бути альтернативою фіатним валютам світу (грошовим знакам, що друкуються Центральними банками держав) [1].

Україна, яка сьогодні не так далеко від використання криптовалюти, здійснює транзакції в «тіньовому секторі криптовалютного фінансового ринку України», що вже функціонує. Уряд України поки що офіційно не визнав її легальною, але наша країна входить до десятки країн світу за чисельністю використання електронної валюти та її подібних [1]. Все ж декілька позитивних моментів були запропоновані на державному рівні,

але не знайшли своєї реалізації з метою виведення та легалізації «тіньового сектору криптовалютного фінансового ринку України», а саме: Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні [2]; Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні [3]; Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні [4].

Не легалізація на державному рівні та зволікання й стримування розвитку криптовалютної економіки, що функціонує в Україні у «тіньовому фінансовому секторі», що підтверджується, щоденними торгами в розмірі до 1,9 млн. дол. призводить до тінізації всієї економіки та виведення коштів без можливості їх відстеження [1].

Із сьогоднішніх національних тенденцій повинні прийнятись міри, які не пропонувались та не реалізовувались ні в єдиній країні світу, а саме створення «криптовалютної економіки на основі державно-приватного партнерства» в Україні, що реалізовуватиметься за такими етапами, як: прийняття Законопроекту України (ЗПУ) у сфері криптовалюти та криптовалютної економіки; впорядкування законів та нормативно-правових актів під сферу обігу криптовалюти у фінансовому секторі України; створення реєстру для видачі ліцензій, ті, що перебувають у видачі ліцензій та анульованих ліцензій із зазначеними вимогами для фізичних осіб-підприємців (ФОП) та юридичних осіб (ЮО); створення системи видачі ліцензій для (ФОП) та (ЮО) у різних сферах та галузях економіки України резидентам та нерезидентам за специфікою виокремленням для фінансових установ, як окремих, що має видавати НБУ; створення системи внутрішнього обігу криптовалюти в системі державного обігу у формі державно-приватного та приватно-державного партнерства; створення реєстру зовнішнього контролю обігу криптовалюти, яка діє за межами створеного державного обігу криптовалюти у формі державно-приватного та приватно-державного партнерства; створення системи зовнішнього обігу криптовалюти, яка діє за межами створеного державного обігу криптовалюти у формі державно-приватного та приватно-державного партнерства; створення системи

«взаємного обігу» криптовалюти на внутрішню та зовнішню системи та її легкий обмін на фіатну валюти і її зворотній напрямок; створення системи сплати податків та зборів у криптовалюті в ДФС та ДМС для ФОП та ЮО резидентів та не резидентів України; створення та встановлення терміналів і банкоматів із здійсненням розрахунків у криптовалюті ініціатором якого мають стати 20 найбільших банків України із встановленням перш за все в центральних офісах по-обласних банківських установах; створення системи відкриття-закриття депозитних рахунків на визначені періоди у криптовалютних активах для ФОП та ЮО в банківських установах; створення системи відкриття-закриття кредитів на визначені періоди у криптовалютних активах для ФОП та ЮО в банківських установах; створення системи оплати та переміщення криптовалюти в Державному бюджеті України та створення окремого підбюджету для цього; створення системи обігу криптовалюти між ФОП та ЮО на фондовому ринку в послугах та засобах фінансового, товарно-фінансового і фінансово-товарного ринків регулюванням за участю НБУ, НЦКПФР та МЕРТУ.

В даній концепції, що пропонується є інтеграція української фінансової системи до міжнародних тенденцій та створення криптовалютної економіки на основі «державно-приватного партнерства» для залучення закордонних інвестицій та попередження відмивання коштів злочинним та терористичним або фінансування тероризму шляхами й отримання додаткових надходжень до Державного бюджету України.

Список використаної літератури

1. Дзуліт З.П. Криптовалюта: стан та тенденції розвитку [Електронний ресурс] // З.П. Дзуліт Х. С. Передало, Р. Б. Тиліпська, Р. М. Терно, Р. І. Стибель, Економіка та держава – 2019 – Т. 1, №1 – 10-14. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2019/4.pdf.

2. Павлов К.В. Фінансові засади функціонування органів місцевого самоврядування регіону / К.В. Павлов, Л.І. Панасюк // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. Випуск

XIV: Збірник наукових праць, №2-Київ СЕУ / Рівне НУВГП, 2010.-С. 326-325.

3. Павлов К.В. Механізм формування бюджетних програм на регіональному рівні /К.В. Павлов // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції: Зб. наук. пр. Вип. XV, №2.– Київ, СЕУ/Рівне, НУВГП, 2009. – С. 114-124.

4. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.

5. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710.

Метенко Я.А.

Київський національний торговельно-економічний університет, м.Київ

ФІНАНСОВИЙ ОМБУДСМЕН: НЕОБХІДНІСТЬ НА ШЛЯХУ ДО ВСТУПУ В ЄС

Судові справи та розгляди з фінансовими установами – досить тривалий і лякаючий процес. Жодна установа не захищає ефективно права та законні інтереси споживачів фінансових послуг у разі виникнення суперечок з фінансовими установами. На жаль, повноваження більшості державних і недержавних органів в Україні обмежуються тільки розглядом звернень громадян, але не вирішенням спорів по суті.

Для того, щоб українці змогли захищати свої права в фінансовому секторі, був розроблений проект Закону України «Про устанovu фінансового омбудсмена», який зараз чекає на прийняття [1].

«Даний проект стане проривом у сфері позасудового вирішення спорів і позитивно вплине на фінансовий сектор та безпосередньо на споживачів фінансових послуг. Спроби впровадити інститут фінансового омбудсмена робилися неодноразово ще з 2011 року, проте він так і не запрацював, - зазначила *Олена Коробкова, виконавчий директор НАБУ*. - Натомість пік кризи вже минув. Банків стало значно менше, але банківська система стала більш стабільною і прозорою. Саме тепер фінансовий омбудсмен потрібний фінансовому ринку, як ніколи. Важливо розуміти, що головний його «продукт» - довіра» [2].

У той час, коли Україна вже офіційно націлена на вступ до Європейського союзу, нагальним питанням стає приведення у відповідність сучасного вітчизняного законодавства до норм ЄС. Розглядаючи через призму установи фінансового омбудсмена, створення даного органу вимагається низкою Директив ЄС, першою з яких була Директива 2013/11 / ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2013 р. щодо альтернативного позасудового вирішення спорів (на далі Альтернативне вирішення спорів – АВС) [3], у якій надаються ключові положення регулювання відносин трейдерів зі споживачами, з яких я виділила саме ті, які стосуються досліджуваного питання:

- Країни ЄС повинні забезпечити, щоб усі договірні спори, які виникають внаслідок продажу товарів або надання послуг - між споживачами, що проживають в ЄС, і торговцями, зареєстрованими в ЄС - можуть бути передані до структури АВС. Вона застосовується як до он-лайн, так до і автономних продажів і послуг.
- Метою цього законодавства є забезпечення належного функціонування єдиного ринку ЄС.
- АВС пропонує споживачам доступний, простий і швидкий спосіб вирішення спорів, наприклад, коли трейдер відмовляється відремонтувати виріб або зробити відшкодування, на яке має

право споживач.

- Структури АВС залучають нейтральну сторону, таку як посередник, омбудсмен або рада по скаргах, яка намагається вирішити суперечку за допомогою процедури АDR. Залежно від форми процедури АВС, нейтральна сторона може: пропонувати або нав'язувати рішення; зібрати сторони разом, щоб допомогти їм знайти рішення.

Зазначений механізм вирішення спорів, у тому числі фінансовий омбудсмен, вже діє майже у всіх країнах, що входять до Європейського союзу.

Отже, зважаючи на сутність установи фінансового омбудсмена - ефективний захист споживачів, що є одним із ключових елементів побудови розвиненого фінансового ринку, підґрунтям для збільшення обсягу кредитування, росту економіки в цілому та добробуту громадян зокрема – створення даної установи є досить своєчасним та необхідним.

Впровадження фінансового омбудсмена в Україні як елементу системи захисту прав людини є важливим кроком на шляху до європейських стандартів роботи фінансових установ і цивілізованого фінансового ринку в Україні.

«Прийняття проекту Закону допоможе досягти таких результатів:

- відновлення довіри споживачів до фінансового ринку та його зростання;
- зменшення навантаження на судову систему України;
- зменшення витрат споживачів та фінансових установ на вирішення спорів; у порівнянні із судовими розглядами;
- посилення захисту прав споживачів фінансових послуг та підвищення рівня їх фінансової обізнаності;
- збільшення обсягів кредитування та створення підґрунтя для економічного зростання» [4].

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України “Про устанovu фінансового омбудсмена” [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63512
2. В Україні може з’явитися Інститут фінансового омбудсмена [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nabu.ua/ua/v-ukrayini-mozhe-zyavitisya-institut.html>
3. Directive 2013/11/EU of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on alternative dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC (Directive on consumer ADR) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32013L0011>
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України “Про устанovu фінансового омбудсмена” [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63512

Мироненко А.О.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ІНТЕГРАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР

Ринкова трансформація економіки України на сучасному етапі її розвитку створює нові можливості і зумовлює необхідність формування ефективної, відкритої для зовнішньоекономічних зв’язків банківської сфери, спрямованої на інтегрування у світовий промисловий, товарний та фінансовий простір. Інтернаціоналізація зовнішньоекономічної діяльності посилюється під впливом поглиблення міжнародного поділу праці, інтенсифікації господарських зв’язків між країнами, сферами та галузями

економіки. Ці процеси дедалі більше визначають трансформаційні зміни, інтеграцію України у глобальний світовий простір.[1]

Підвищення ефективності участі будь-якої країни у світових інтеграційних процесах вимагає розробки довгострокової політики по відношенню до іноземних інвестицій, взаємодії держави з приватним іноземним капіталом. У цьому зв'язку особливого значення набуває необхідність створення й функціонування спеціальних (вільних) економічних зон, запровадження пільгових митних, податкових, валютно-фінансових та інших умов підприємництва вітчизняних та іноземних інвесторів. Саме на цій основі відбувається становлення потенціалу міжнародних фінансів, здатного забезпечити будь-якій країні конкурентні переваги на світових ринках, розкрити її фінансовий потенціал для співпраці з іноземним капіталом.[2]

Міжнародна комерційна банківська діяльність є невід'ємною складовою системи міжнародних економічних відносин. Тому всі процеси, які сьогодні притаманні світовій економіці, неминуче впливають на зміст та форми міжнародної діяльності країн з трансформаційною економікою. Одним з найважливіших процесів є процес фінансової транснаціональної консолідації банків.

Фінансова транснаціональна консолідація, яка останніми роками відбувається у світі, вже привела до виокремлення приблизно 20 транснаціональних банків, які мають найпотужнішу ресурсну базу та домінують на світовому ринку фінансових послуг.

- Основними чинниками фінансової консолідації є прагнення досягнути: зменшення податкових зобов'язань, ефективнішого розміщення ресурсів;
- збільшення прибутку завдяки диверсифікації продуктів та універсалізації банківської діяльності;
- диверсифікації кредитних ризиків;
- оптимізації організаційної структури та структури менеджменту.[1]

Відповідно до твердження М. К. Льюїса і К.Т. Девіса, сутність цього явища передбачає розміщення комерційних банків у різних регіонах світу та управління ними представниками різних національностей. Таким чином, міжнародна інтеграція банківської установи передбачає розширення його діяльності за межі національних кордонів з метою надання банківських послуг більшому колу клієнтів і збільшення на цій основі власних доходів. Відповідно, рівень інтеграції кожного окремого банку до світової фінансової системи визначається тим асортиментом послуг, який надає цей банк на міжнародному рівні. Адже, певні види послуг можуть здійснювати невеликі банки, які виходять на світові фінансові ринки виключно для обслуговування своїх клієнтів, що не пов'язано зі значними витратами. Але існують і послуги, які можуть надавати тільки транснаціональні банки, що мають розгалужену мережу підрозділів і налагоджені багатосторонні відносини з учасниками міжнародного фінансового ринку.

Інтеграційні процеси в банківській сфері можна розглядати на двох рівнях: макро- та мікрорівнях. На **мікрорівні** проходить співпраця, відбувається злиття банківських установ різних країн. На **макрорівні** інтеграція розвивається між державами в формі координації банківської політики країн-членів ЄС. При цьому, обидва рівні банківської інтеграції взаємодіють між собою.

Основними наслідками інтеграції, що найбільшим чином впливають на функціонування та розвиток банківських систем є наступні:

- концентрація банківського капіталу, транскордонні процеси злиття і поглинання, що призводять до виникнення невеликої кількості глобальних банків;
- втрата контролю над фінансовими процесами на рівні урядів окремих держав та одночасне підвищення ролі міжнародних фінансових установ, що займаються наглядом та регулюванням фінансових відносин;
- розмивання границь між різними видами фінансового посередництва та поступовий розвиток інтегрованої банківської діяльності, яка

поєднує традиційну банківську справу, інвестиційну діяльність та страхування;

- значне зростання обсягів міжнародного банківського кредитування.

Міжнародний кредит у сучасних умовах обслуговує широке коло світогосподарських зв'язків: міжнародну торгівлю, інвестиційні процеси, регулювання платіжних балансів і зовнішнього боргу різних країн тощо. Згідно з постулатами неокласичної теорії рушійними силами переливів позикового капіталу між кордонами є: диверсифікація фінансових портфелів і можливість розподілу ризиків для кредиторів; підвищення граничного продукту капіталу та ефективний розподіл позикових капіталів у міждержавному вимірі; вирівнювання споживання у часі, як для кредиторів, так і позичальників. Доведено, що міжнародний кредит шляхом диверсифікації бази кредиторів та інвесторів зумовлює зниження вартості позикового капіталу у світовому масштабі.

Таким чином, розгортання процесів інтеграції на сучасному етапі пов'язане з прискоренням руху міжнародних фінансових потоків у часі і просторі, збільшенням обсягів всіх видів міжнародних трансакцій, зростанням кількості потужних транснаціональних банків, які у своїй діяльності виходять за межі національних банківських систем, а також розвитком сучасних інформаційних технологій. Поступова ліквідація бар'єрів щодо здійснення міжнародних операцій та входження іноземного капіталу в національні банківські системи, лібералізація руху капіталу, а також пом'якшення антимонопольного законодавства щодо створення банківських холдингів призводять до тісної взаємодії банківських систем окремих країн. Інтеграційні процеси є об'єктивними характеристиками сучасного розвитку світової економіки, що визначальним чином впливають на її розвиток та розвиток окремих банківських систем.[3]

Щоб інтегруватися у Європейське співтовариство, Україні необхідно суттєво змінити процес реалізації економічної та фінансової політики. Потрібно відмовитися від протекціоністських заходів у сфері експортно-імпортних операцій, дотримуватися вимог щодо захисту прав людини.

Найбільші зміни мають відбутися на фінансовому ринку. Необхідно змінити інструментарій регулювання валютного ринку та створити умови для злиття нашого фінансового ринку з глобалізованим світом. Це може докорінно змінити ринок фінансових послуг у країні та особливо банківську систему.[1]

Список використаних джерел

1. Петрова А.О. Регулювання розвитку банківської системи України в умовах глобалізації економіки. *Вісник соціально-економічних досліджень, 2012 рік, випуск 2 (45).*
2. Циганов С.С. Інтеграція банківської системи України у світовий фінансовий простір. *Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 110 (Частина II), 2012.* URL: <file:///C:/Users/AN/Downloads/448-1692-1-PB.pdf>
3. URL: https://studopedia.com.ua/1_390393_suchasniy-stan-integratsii-bankivskoi-sistemi-ukraini-u-svitoviy-finansoviy-prostir.html

Овечко В. В.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ*

ЕЛЕКТРОННІ ПЛАТІЖНІ ЗАСОБИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі банки все більше інтегрують в свою діяльність електронні банківські послуги, які значно спрощують процес використання банківських продуктів. Найбільш перспективний напрям діяльності пов'язують з розвитком мобільних платіжних інструментів, які стали найбільш поширеними в розвинутих країнах світу та починають набирати популярність в Україні.

Відбувається поступове перенесення трансакцій в електронний формат, поява нових засобів платежу, новітніх платіжних інструментів.

Саме у сфері платіжних і розрахункових систем останнім часом відбувається найшвидше впровадження інновацій. [1, с. 28].

На світовому ринку банківських послуг поступово зростає популярність на використання альтернативних платіжних засобів – електронних гаманців, мобільних телефонів, QR-кодів та ін..

Сьогодні основним напрямом впровадження альтернативних технологій в світі та в Україні є перехід та широке використання мобільних пристроїв. Якщо раніше користувачі мобільних телефонів просто телефонували, відправляли СМС – повідомлення, пізніше почали користуватись мобільним Інтернетом, то сьогодні 91% користувачів смартфонів використовують додаткові можливості своїх телефонів у вигляді спеціальних додатків, а також використовують свій телефон як зручний мобільний платіжний засіб [2].

Перші розрахунки за допомогою мобільних платіжних засобів відбувались за допомогою NFC – технології (Near Field Communication), що перекладається як комунікація ближнього поля. Дана технологія дозволяє пристроям, що знаходяться на коротких відстанях, обмінюватись даними. «Нове дихання» NFC технології відкрила компанія Google, яка створила Google Wallet, а пізніше запустила свою систему мобільних платежів Google Pay, що дозволяє здійснювати покупки за допомогою мобільних пристроїв.

В Україні компанія Google запустила свою систему мобільних платежів Google Pay 1 листопада 2017 року. Спочатку система почала працювати лише з картками Приватбанку та Ощадбанку, проте сьогодні партнерами Google Pay стали 19 українських банків [3].

17 травня 2018 року в Україні впровадили ще один сервіс безконтактної оплати - Apple Pay, який працює вже більш ніж в 20 країнах світу та дозволяє оплачувати покупки за допомогою смартфона, розблокувавши його і приклавши до терміналу, який підтримує систему безконтактних платежів. Сьогодні в Україні цей сервіс підтримують 7 банків [4].

Мобільні платіжні інструменти набирають популярності не лише паралельно із збільшенням кількості користувачів смартфонів, але й через дуже динамічний розвиток ринку безготівкових систем оплати.

Попит на NFC – технології постійно росте, тому платіжні системи, а разом з ним і сучасні банки, почали впроваджувати нові ідеї технічної гібридизації фізичних приладів, які не мають нічого спільного з системами оплати. Так, в світі NFC – чіпи використовують для розрахунків за допомогою годинників, кілець, браслетів, окулярів та багато іншого. Таким чином, значно спрощується процес оплати, і обслуговування клієнтів відбувається набагато швидше.

Наступною інноваційною тенденцією, що вже сьогодні набула популярності у світових банків-іноваторів та «входить» на український ринок – оплата за допомогою QR-кодів. Він являє собою двухмірний штрих-код, який містить в собі інформацію різних властивостей. QR розшифровується як «Quick Response» та перекладається як «Швидка реакція/відповідь», що підкреслює властивість пристроїв швидко розпізнавати код і перетворювати дані [5, с. 258].

Сьогодні QR-код розповсюджений в країнах Азії, поступово розвивається в країнах Європи та Північної Америки. В Японії та Китаї подібні коди користуються особливою популярністю і наносяться практично на всі товари, які продаються в магазинах, їх розміщують на рекламних буклетах, використовують замість посилань, а також персональні QR-коди мають усі бренди та магазини, в результаті чого сформувалась повсякденна практика їх застосування в великій кількості активної аудиторії.

Для оплати товарів та послуг в торгово-сервісних мережах замість використання готівки або банківської карти покупці можуть просто відсканувати QR-код і підтвердити виконання даної операції за допомогою мобільного телефону. При цьому мобільний додаток списує кошти з банківської карти, яка прив'язана до цього сервісу. QR-коди легко створювати та використовувати, що робить їх популярними в великій

кількості продавців та навіть в вуличних торговців, які не приймають банківські карти.

Таким чином українським банкам необхідно переймати світовий досвід та впроваджувати використання електронних платіжних засобів, що значно спростить процес та підвищить якість банківського обслуговування. Перехід до використання сучасних форм оплати - мобільних платіжних інструментів - збільшить частку безготівкових розрахунків, що дасть змогу центральному банку отримувати додатковий засіб для моніторингу і регулювання потоків грошової маси всередині країни.

Список використаних джерел:

1. Пантелєєва Н. Нові форми грошей в умовах формування інформаційного суспільства / Н. Пантелєєва // Вісник Національного банку України. – 2015. – № 5. – С. 25-31
2. GfK Ukraine [Електронний реурс] – Режим доступу: <https://www.gfk.com/uk-ua/>
3. Офіційний сайт Google Pay [Електронний реурс] – Режим доступу: <https://support.google.com/pay>
4. Офіційний сайт Apple Pay. [Електронний реурс] – Режим доступу: <https://www.apple.com/ru/>
5. Kinjal H. Pandya , Hiren J. Galiyawala. A Survey on QR Codes: in context of Research and Application // International Journal of Emerging Technology and Advanced Engineering. – 2018. - Vol.4. – С. 258 – 262. [Електронний реурс] – Режим доступу: www.ijetae.com

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ

На сучасному етапі розвитку Україна й більшість її регіонів чітко усвідомлюють необхідність проведення відповідних реформ та втілення заходів, спрямованих на інтенсифікацію процесів економічної, торговельної й фінансової інтеграції до Європейського Співтовариства. Розташування міста Івано-Франківськ й наявний високий інвестиційний потенціал створюють усі необхідні передумови для якісно нового розвитку шляхом активної інтеграції міста й області до європейського економічного простору.

Метою даного дослідження є визначення особливостей, стану та перспектив євроінтеграційного спрямування зовнішньоторговельної політики підприємств Івано-Франківщини.

Дослідженню інтеграційних процесів у глобальному економічному й фінансовому просторі присвячено безліч робіт українських науковців, серед яких слід виділити: О. Білоруса, І. Бураковського, Д. Лук'яненка, А.Філіпенка. Аналіз результатів зовнішньоекономічної діяльності підприємств Івано-Франківської області знайшли своє відображення у наукових працях В. Ціхановської, А. Брояки, Ю. Березюк, В. Бондаренко.

Івано-Франківськ, і область в цілому, володіють потужним економічним потенціалом, що лягає в основу сформованої стратегії зовнішньоекономічної політики регіону й ґрунтується на таких конкурентних перевагах: вигідне географічне розташування поруч із країнами ЄС; місто здавна виступає логістичним центром південно-західного регіону України і є осередком соціальної та ринкової

інфраструктури області, центром ділових й фінансових послуг, освіти і науки, інноваційної діяльності регіону; на території області присутні вільні земельні ділянки та виробничі площі, наявні вагомі сировинні ресурси й кваліфікована робоча сила, яка легко пристосовується до вимог ринку; Івано-Франківщина володіє винятковим природним кліматом, наявністю рекреаційних зон й бальнеологічних ресурсів, історичних пам'яток, що має бути використано для розвитку туристичного потенціалу області; місто володіє позитивним досвідом співпраці з іноземними інвесторами й інтернаціональними фінансовими інституціями, а також транскордонної співпраці з містами-побратимами, чому активно сприяє відкритість місцевої влади до роботи з іноземними інвесторами й сприятливий політичний клімат, котрі знижують ризики ймовірних втрат [1, с.1].

Івано-Франківськ є містом із високим ступенем інноваційного розвитку та вагомим фінансово-економічним потенціалом для формування внутрішніх міжрегіональних і зовнішніх міждержавних зв'язків. Зокрема, інвестиційний клімат Івано-Франківська позитивно оцінений іноземними міжнародними компаніями: за 2017 рік обсяги прямих іноземних інвестицій в економіку міста становили 498,1 млн. дол. США у порівнянні з 2016 роком 456,3 млн. дол. США, що свідчить про позитивну динаміку та неабияку привабливість для іноземних інвесторів (табл.1) [2, с.1].

Таблиця 1

Обсяги прямих іноземних інвестицій в Івано-Франківську [2, с.1]

Показники	на 01.01.2017 р.	на 01.01.2018 р.
Обсяги прямих іноземних інвестицій в економіку міста, млн.дол.США	456,3	498,1
Частка прямих іноземних інвестицій міста в загальнообласному обсязі, %	55,2	54,8
Прямі іноземні інвестиції в розрахунку на 1 особу, дол. США	1823,7	1967,2

Зовнішню діяльність міста характеризують угоди про партнерство з 24 муніципалітетами із зарубіжжя, серед яких: міста Польщі, Угорщини, Чехії, Румунії, Білорусі, Литви, Латвії, Молдови, Грузії, Португалії, Болгарії та США.

Івано-Франківщина обіймає третє місце у рейтингу областей, котрі активно експортують продукцію у країни Європи. За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області, обсяги експорту товарів, котрі виготовляються безпосередньо у нашому місті, протягом січня-травня 2018 року склали 126,9 мільйона доларів.

Партнерами області у зовнішній торгівлі товарами у 2018 р. були нерезиденти із 108 країн світу (у порівнянні з 2017 р. - 90 країн світу). Визначальним чинником для економіки області є орієнтація місцевих підприємств-експортерів на ринки країн Європи (56,5% експорту товарів від загального обсягу і понад 80% експорту послуг), рис. 1.

Рис.1. Структура експорту товарів та послуг франківських підприємств у 2017 році з державами ЄС та світу, у % до загального обсягу [3, с.1]

Обсяг експорту товарів до країн Європейського Союзу становив 436 млн. дол. США або 63,5% від загальнообласного обсягу експорту та зріс у порівнянні з січнем-вереснем 2017р. в 1,5 рази. Основу експортних поставок міста склали продукти рослинного походження (24,4% обсягів експорту), механічні та електричні машини (60,9%), живі тварини та продукти тваринного походження (5,6%) [3, с.1].

Також Івано-Франківськ активно імпортує товари та послуги з країн ЄС: імпорт товарів з країн ЄС у 2018 р. становив 262,7 млн. дол. США або 41% від загальнообласного обсягу імпорту й скоротився проти січня-вересня 2017р. на 3,9%. В імпорті послуг 37,6% обсягів припадало на ділові, 31% – на транспортні, 11,5% – на послуги, пов’язані з подорожами, 9% – на послуги у сфері телекомунікацій, комп’ютерні та інформаційні [3].

Обсяги експорту товарів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності області у січні-вересні 2018 р. становили 686,8 млн. дол. США, імпорту – 641,5 млн. дол. США. Проти січня-вересня 2017 р. обсяги експорту збільшилися в 1,6 рази, імпорту – в 1,5 рази. За даними статистики, позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 53,2 мільйонів доларів, коефіцієнт покриття експортом імпорту – 1,13.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновки: не зважаючи на те, що обсяги експорту перевищують імпорт, область потребує втілення ряду заходів для покращення ситуації, адже на фоні тривалого спаду виробництва й неконкурентоспроможності ряду підприємств обробних галузей поряд із втратою традиційних ринків збуту техніки, зі сторони західних країн все ще зберігаються дискримінаційні бар'єри щодо окремих українських товарів і послуг. Тому, основним завданням для докорінної зміни ситуації у сфері зовнішньоекономічної діяльності м. Івано-Франківська та регіону в цілому, слід розробити й реалізувати комплекс заходів зовнішньоекономічної регіональної політики, спрямованих на державне стимулювання експорту продукції й більш активне транскордонне співробітництво.

Список використаних джерел

1. Інвестиційний паспорт Івано-Франківська 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvk.if.ua/invclim/48558>.

2. Головне управління статистики в Івано-Франківській області. Економічна статистика. Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifstat.gov.ua>.

3. Офіційний сайт міста Івано-Франківськ: Міжнародні зв'язки. Євроінтеграція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvk.if.ua/europrojects>.

ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ БАНКІВ УКРАЇНИ

Узагальнення уроків світової фінансової кризи обумовило необхідність впровадження нових вимог до системи управління ризиками, які введені Національним банком України (далі НБУ) з січня 2019 р., у той час як у провідних країнах Європи та США вони існують вже більше 10 років. Це пов'язано з тим, що американські та європейські банки довше працюють у досконалішому регуляторному середовищі та раніше пройшли етапи посилення регулювання ризиків. Відповідно до постанови НБУ № 64 «Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11 червня 2018 р. передбачено суттєві зміни в системі управління ризиками банків України, а саме:

По перше, впровадження більш поглибленого підходу до побудови і функціонування системи управління ризиками, адекватної особливостям їхньої діяльності, характеру та обсягів банківських та інших фінансових послуг. Такий підхід сприятиме покращенню інвестиційного клімату в Україні завдяки підвищенню рівня безпеки банківської системи.

По друге, створення цілісної культури управління ризиками в банках, що базується на 3-х лініях захисту, перша з яких представлена бізнес підрозділами та підрозділами підтримки діяльності банку, які приймають на себе ризики та несуть відповідальність за них, а також подають звіти щодо поточного управління такими ризиками. До другої лінії захисту належать підрозділ з управління ризиками і служба комплаєнс, а третьої лінії - підрозділ внутрішнього аудиту, який здійснює перевірку та оцінку ефективності функціонування системи управління ризиками в банку.

По третє, посилення ролі Ради банку в управлінні ризиками, яка несе повну відповідальність за створення комплексної, адекватної та ефективної системи управління ризиками.

По четверте, підтримка незалежного статусу підрозділів з управління ризиками та комплаєнс, який забезпечує організацію контролю за дотриманням банком норм законодавства, внутрішньобанківських документів і моніторинг змін у законодавстві й відповідних стандартах.

По п'яте, визначення переліку суттєвих видів ризиків, до яких віднесено: кредитний, ліквідності, процентний банківської книги, ринковий, операційний та комплаєнс) щодо яких банк має обов'язково здійснювати виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль та звітування.

По шосте, необхідність розробки документів щодо управління ризиками, а саме: структури системи управління ризиками; декларації схильності банку до ризиків (ризик-апетит), що визначає величину та види ризиків, які він готовий на себе взяти; стратегії та політики управління ризиками, тобто їх методів виявлення, вимірювання, моніторингу та контролю; бюджету на утримання підрозділів із управління ризиками та комплаєнс; кодексу поведінки (етики), що ґрунтується на нормах поведінки для співробітників та керівництва банку; порядків застосування інструментарію реалізації стратегії управління ризиками; програми навчання та підвищення кваліфікації працівників банку з питань управління ризиками.

При ефективному впровадженні нових вимог НБУ, вітчизняні банки зможуть вибудувати більш ефективну систему управління ризиками, що стане додатковою конкурентною перевагою в рамках загальної бізнес-моделі банків. Підвищення прозорості системи управління ризиками та налагодження ефективного зворотного зв'язку дозволить Раді банку усвідомлено приймати на себе додаткову відповідальність.

Впровадження найкращої світової практики ризик-менеджменту в діяльність вітчизняних банків підвищить до них довіру з боку іноземних та

українських інвесторів, вкладників та кредиторів, що має вирішальне значення для їх ефективного функціонування.

Список використаних джерел

1. Постанова Правління Національного банку України «Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11.06.2018 № 64
2. Круглий стіл: «Нові вимоги НБУ до системи управління ризиками» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://finclub.net/projects/kruglye-stoly/novye-trebovaniya-nbu-k-sisteme-upravleniya-riskami-prezentatsii.html>
3. Презентація НБУ «Організаційна структура системи управління ризиками» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=79051051>

Салеомон А.А.

Торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, м. Київ

ПЛАТІЖНА ІНФРАСТРУКТУРА УКРАЇНИ

Ефективність платіжної системи зазвичай характеризують:

- кількість емітентів;
- кількість випущених карток;
- кількість активних карток;
- кількість та сума операцій, що здійснюються з використанням банківської платіжної картки;
- залишки на карткових рахунках тощо.

На всі ці показники впливає розгалуженість платіжної системи: кількість терміналів, банкоматів та зручність користування ними. Не менш важливим фактором, що впливає на розвиток платіжної системи також є

інформованість населення про призначення та можливості банківських платіжних карток [1].

На сьогодні в світі спостерігається тенденція до зменшення обсягів готівкового обороту. Український ринок платіжних сервісів показує позитивні зрушення: зростання частки безготівкових розрахунків, збільшення кількості і обсягу карткових платежів, пом'якшення фінансових вимог для учасників ринку електронних платежів за рахунок органу регулювання – Національного банку України. Впродовж останніх десяти років роль головного інструменту безготівкових розрахунків виконують платіжні картки, тому поширення використання населенням платіжних карток в Україні – основний та найбільш перспективний напрям зниження обсягів готівкових розрахункових операцій [1].

Станом на 1 січня 2019 року українські банки емітували майже 59,4 млн платіжних карток. Водночас 62,2% від загальної кількості карток становили активні платіжні картки, кількість яких за рік збільшилась на 6,0% і на початок 2019 року становила 36,9 млн шт. Кожна дев'ята активна платіжна картка є безконтактною – 4,0 млн шт. (зростання на 44,3% порівняно з початком 2018 року). 82,3% від загальної кількості активних платіжних карток становили платіжні картки із магнітною смугою (їх кількість за рік збільшилася на 11,7% та становила 30,4 млн шт.). Незважаючи на значну кількість таких карток, на сьогодні набувають все більшої популярності сервіси безконтактної оплати із використанням смартфонів та інших пристроїв, які підтримують технологію NFC. Сервіси токенизації дають змогу використовувати реквізити платіжних карток, у тому числі карток виключно з магнітною смугою, для безконтактних розрахунків за цією технологією. У розрізі карткових платіжних систем кількість активних карток у платіжній системі MasterCard становила 26,0 млн шт. (70,3% від їх загальної кількості), у Visa – 10,5 млн шт. (28,5%), у НПС "ПРОСТІР" – 0,5 млн шт. (1,2%), у інших – 0,004 млн шт. (0,01%). Кількість держателів платіжних карток на початок 2019 року досягла 42,3

млн осіб. Таким чином кількість платіжних карток в обігу на одного держателя в середньому складала 1,4 шт., активних – 0,9 шт.

Обсяги безготівкових операцій із платіжними картками у 2018 році розподілилися таким чином: - 35,8% (або 465 млрд грн) склали операції переказу коштів із картки на картку (P2P перекази), середній чек яких становив 1 723 грн; - 32,6% (або 423 млрд грн) – операції в мережі Інтернет, середній чек – 361 грн; - 29,3% (або 381 млрд грн) – розрахунки в торговельній мережі, середній чек – 242 грн; - 2,2% (або 29 млрд грн) – операції за допомогою пристроїв самообслуговування (ПТКС, АТМ), середній чек таких операцій становив 488 грн.

Упродовж 2018 року мало місце розширення платіжної інфраструктури для проведення безготівкових операцій. За 2018 рік мережа торговельних платіжних терміналів зросла на 20,2% до 279,0 тис. шт. (станом на 1 січня 2019 року). Також упродовж усього минулого року продовжувалося розширення безконтактної платіжної інфраструктури. Цьому сприяла популяризація таких інноваційних сервісів як Apple Pay та Google Pay, що розпочали свою роботу в Україні. Наразі майже 79,4% торговельних POS-терміналів в Україні забезпечують можливість здійснення безконтактної оплати (станом на 1 січня 2018 року – 70,2%).

Також на 18,7% зріс показник співвідношення кількості платіжних терміналів до чисельності постійного населення України та на кінець 2018 року становив 7,1 тис. шт. на 1 млн населення. Водночас спостерігається нерівномірний розподіл термінальної мережі на території України і недостатні темпи її розвитку.

Найменша кількість платіжних пристроїв прослідковується на заході країни та у Луганській, Донецькій областях (домінують м. Київ, Дніпропетровська та Харківська області).

Кількість підприємств торгівлі та сфери послуг, що надають своїм клієнтам можливість здійснювати безготівкові розрахунки за допомогою платіжних карток, за рік зросла майже на 34,9 тис. од. (на 20,1% порівняно з 2017 роком) і на 1 січня 2019 року становила 208,7 тис. од.

Водночас, середня кількість банкоматів протягом року майже не змінювалася. Найбільшими банками-еквайрами та емітентами платіжних карток залишаються АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ОЩАДБАНК» та АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ». Довідково: станом на 01.01.2019 в Україні працювало 73 банки – учасники карткових платіжних систем [1].

Одним із пріоритетних завдань НБУ є створення в Україні конкурентоздатної платіжної екосистеми, що відповідатиме стандартам Європейського Союзу. Водночас європейські стандарти – це не лише широке розповсюдження безготівкових розрахунків, але й повна доступність фінансових послуг та необмежений вибір для споживача, якими саме послугами користуватися [2].

Список використаних джерел

1. Огляд ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури України за 2018 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88661687>
2. FinPost. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finpost.com.ua>

Синюк А.В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет,
м. Київ*

КРИПТОВАЛЮТА НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Поява віртуальних валют як можливої альтернативи існуючим електронним грошам відчутно хвилює не тільки економічну спільноту людства, а й звичайного громадянина. На даний час, попит на криптовалюту як абсолютно нового, інноваційного платіжного

інструменту, набуває значних обертів. У світі чимало людей вже здійснюють оплату товарів та послуг за допомогою криптовалют. На сьогоднішній день деякі країни вже навіть розробляють проекти щодо введення в дію криптобанків та запуск власних криптовалют. В Україні існують такі ресторани та магазини, які вже приймають за розрахунок біткоїн, проте таких місць небагато[1]. Адже більшість вважає, що дана віртуальна валюта ненадійна. Також навіть незважаючи на те, що багато наших громадян користується даним платіжним засобом, статус криптовалют досі в Україні законодавчо не визначений. Тому ми вважаємо, що питання розвитку, використання та легальності даного платіжного засобу є актуальним на території нашої держави.

Основними достоїнствами такої валюти є можливість добувати їх самостійно кожному охочому, анонімність транзакцій, відсутність інфляції, підвищена захищеність. Явна перевага криптовалюти — відсутність внутрішнього або зовнішнього адміністратора. Тому ніякі органи — ні банки, ні податкова, ні суди, не зможуть отримати доступ до транзакцій учасників платіжної системи [2]. З недоліків можна відзначити те, що немає гарантій збереження електронних криптогаманців через відсутність регулюючих механізмів. Висока тенденція мінливості ціни через специфіку використання. Можливі негативні дії в ставленні з боку національних регуляторів. Зважаючи на всі переваги та недоліки, правовий статус біткойну в різних країнах сильно відрізняється. Наприклад, у Японії він — законний платіжний засіб із податком на покупку. У Європейському Союзі операції з криптовалютами відносяться до числа активів, що не підлягають оподаткуванню ПДВ. У США це розглядається як робота з інвестиційним активом, із відповідними зобов'язаннями.

Україна за підсумками 2017 року увійшла до топ-10 країн за кількістю користувачів криптовалют, йдеться в дослідженні Офісу ефективного регулювання «Зелена книга: регулювання ринку криптовалют». Аналітики BRDO встановили, що офіційно жодна юридична особа не декларує ведення в Україні діяльності на ринку криптовалют, хоча в реальності в

країні є уся інфраструктура: покупці та продавці криптовалют, криптовалютні біржі, майнери криптовалют і навіть творці нових криптовалют, які організували успішні ICO. Криптовалютами торгують українські біржі Exmo, Kuna і BTC Trade UA. Щодня на біржах укладаються угоди на суму до \$1,9 млн в еквіваленті: на Exmo – \$1,275 млн., Kuna – \$403 тис., BTC Trade UA – \$232 тис. Найбільше торгуються у нас валюти ті ж самі, що й на світовому ринку: Bitcoin та Ethereum. Існують також онлайн-обмінники криптовалют: мінімум 38 сайтів пропонують обміняти гривні на криптовалюту [2]. Проте, незважаючи на активність використання, наразі правовий статус криптовалюти та ICO в Україні жодним чином не врегульований. Відповідно до Спільної заяви фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні, усі три регулятори (Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг) заявили про те, що складна правова природа криптовалют не дозволяє визнати їх ані грошовими коштами, ані валютою і платіжним засобом іншої країни, ані валютною цінністю, ані електронними грошима, ані цінними паперами, ані грошовим сурогатом [3]. Але через відсутність правового статусу учасники ринку не розуміють правових наслідків своїх дій, не платять податків і не потребують ліцензії на майнінг. Правила потрібні, щоб учасники ринку могли нормально працювати з банківською системою, щоб не треба було вигадувати цілі платежів, які маскують реальну діяльність, і простий громадянин міг через банк зайти на біржу, відправити гроші за купівлю або продаж криптовалюти.

Яким міжнародним досвідом можна скористатися? Одна із найбільш розвинених у світі систем законодавства, що регулює ринок криптовалют та ICO, існує в Японії. Ще у 2016 році біткоїн було визнано законним платіжним засобом та надано дозвіл на проведення криптообмінних операцій. У жовтні 2017 року Агентство фінансових послуг Японії зазначає, що деякі криптовалюти, випущені під час ICO, можуть отримати

статус «віртуальних», а це означає, що суб'єкти господарювання, що провадять діяльність з обміну цих криптовалют на регулярній основі, мають бути зареєстровані у відповідних фінансових структурах [4, ст.5]. У 2016 році Управлінням грошового обігу Гонконгу, що виконує окремі функції центрального банку, було оприлюднено «білу книгу», у якій біткоїн та інші криптовалюти отримали статус товару. Такий підхід знайшов підтримку зі сторони уповноваженого органу, що регулює ринок цінних паперів, який, в свою чергу, у вересні 2017 року у своєму офіційному повідомленні заявив, що криптовалюта може бути розглянута у якості цінних паперів. У Іспанії криптовалюта не підпадає ані під визначення «фінансового інструменту», ані «валюти», й лише у деяких випадках може бути віднесена до «цінних паперів», або категорії «рухомого майна» чи «товару». Іспанський регулятор надзвичайно велику увагу приділяє захисту прав «малих» інвесторів, а тому створив для них дещо більш привабливі умови інвестування, які не потребують дотримання деяких законодавчо встановлених вимог, проте такі умови не поширюються на ICO [5, ст.50].

Комітет Верховної Ради України з питань фінансової політики та банківської діяльності почав роботу над законопроектом про криптовалюту. Головним поштовхом до цього було те , що Україна не може закривати очі на цю сферу , адже наш ІТ-потенціал дозволяє претендувати на лідерство у розвитку нових фінансових технологій, і країні вкрай необхідний розвиток цивілізованого ринку. Також, мені здається, що це може сприяти залученню в Україну нових інвестицій. Але як відомо, криптовалюта окрім переваг несе з собою й багато ризиків , тому потрібно забезпечити грамотне правове регулювання цієї сфери . З однієї сторони , це дасть змогу захистити права користувачів цього виду засобу платежу, а з іншої – допоможе створити сприятливі умови для розвитку ринку криптовалют в Україні та фінансових технологій загалом

Список використаних джерел:

1. Криптовалюта в Україні. Все, що треба знати [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://techno.nv.ua/ukr/it-industry/kriptovaljuta-bitcoin-v-ukrajini-vse-shcho-treba-znati-1918518.html?new_site=1
2. «Як працює ринок криптовалют в Україні?» [Електронний ресурс] <https://finclub.net/ua/analytics/yak-pratsiuie-rynok-kryptovaliut-v-ukraini.html>
3. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні / Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329
4. Баликова Н. Японія визнала біткоїн платіжним засобом / Н. Баликова // Голос України. – 2017. – № 61. – С. 5.
5. Желюк Т.Л. « Використання криптовалюти на ринку платежів: нові можливості для національних економік» / Т. Желюк, О. Бречко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2016. - Вип. 3. - С. 50-60.

Сімоненко О.І.

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ

БЕЗПЕКА У ГРОШОВО-КРЕДИТНІЙ СИСТЕМІ НА ФОНІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Сучасні тенденції в світовій економіці, геополітичні та економічні інтереси України сприяють посиленню інтеграційних та глобалізаційних процесів, що впливають на грошово-кредитну систему України. Фінансова глобалізація обмежує вплив держави на національну економіку, нівелює деякі інструменти регулювання фінансових відносин та послаблює регулюючі функції держави.[1, с. 6] Важливим питанням стає пошук балансу між національними інтересами та глобалізаційними процесами у монетарній політиці для забезпечення гармонійного розвитку грошово-

кредитної системи. Протиріччя між фінансовою безпекою та екстенсивним і стрімким розвитком грошово-кредитних відносин є фундаментальними для визначення пріоритетів впливу на грошово-кредитну систему.

В сучасній науковій дискусії існує багато досліджень впливу глобалізації на монетарну політику та безпеку грошово-кредитної системи. У більшості наукових досліджень пояснюються переваги глобалізаційних процесів для розвинутих країн.[2, с. 12] У країнах, що розвиваються дуже нагальною є проблема трансформації монетарної політики у глобалізаційних умовах, що дозволить не тільки простимулювати економічне зростання у реальному секторі, але й забезпечить стабільність та безпечність грошово-кредитних відносин. Зважаючи на те, що монетарна політика здійснює потужний вплив на соціально-економічні процеси в державі, виникає необхідність у дослідженні основних критеріїв оцінювання безпеки грошово-кредитного сектору. Вагомим є вплив на рівень фінансової безпеки розміру грошової маси та рівня інфляції. Значний вплив на рівень грошово-кредитної безпеки в Україні на нинішньому етапі розвитку становить зростаюча «доларизація» економіки держави. Основними сучасними формами прояву та причинами доларизації в Україні є: недосконалість законодавчої та нормативної бази щодо використання в грошовому обороті країни іноземної валюти; низький рівень довіри до національної валюти з боку населення; високі інфляційні очікування та девальвація національної грошової одиниці; нерозвиненість фінансового ринку, зокрема ринку державних цінних паперів, що звужує можливості інвесторів щодо вкладення коштів в національній валюті; збільшення кількості іноземних банків у фінансовій системі; залучення державних позик в іноземній валюті; значні обсяги надходжень в країну валютних переказів від трудових емігрантів [3, с. 124]. Для своєчасного виявлення та оцінювання загроз фінансовій стабільності держави Національному банку слід співпрацювати з Урядом України та регуляторами фінансового ринку в рамках впровадження сучасних підходів до макроруденційного регулювання і процедур нагляду,

застосування аналітичних оцінок потенційних ризиків для фінансової стабільності й успішної грошово-кредитної політики. Необхідно також зважати на стрімкий розвиток небанківського кредитування, поширенню електронних грошей та сучасних фінансових технологій, що призводить до переливання капіталу на нерегульовані ринки[4, с. 22].

Отже, до основних напрямів зміцнення безпеки грошово-кредитної системи України можна віднести: підвищення монетизації економіки; застосування цільового підходу до емісії грошової маси; відновлення ліквідності банківського сектору економіки та запобігання банкрутства системних банків; зменшення долі іноземних банківських установ в загальному обсязі капіталу банківської системи країни.[5, с. 31] У сучасних умовах проблему фінансової нестабільності необхідно вирішувати не шляхом обмеження фінансового розвитку внутрішніх ринків, а через реалізацію політики, що дозволяє максимально посилити вигоди від фінансової лібералізації, зменшуючи при цьому фінансову вразливість країни

Список використаних джерел

1.Дзюблюк, О. Стратегічні орієнтири монетарної політики в умовах фінансової глобалізації / Олександр Дзюблюк // Банківська справа. – 2015. – №3. – с.3-21.

2.Mishkin, Frederic S. Globalization, Macroeconomic Performance, and Monetary Policy. No. w13948. National Bureau of Economic Research, (2008): 1-15

3.Грошово-кредитна безпека України та шляхи її забезпечення / О. Д. Рожко, Р. М. Алексанян // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" . - 2017. - № 2(2). - С. 120-125.

4.Основні напрями монетарної політики України / Б.М. Данилишин//Фінанси України. - 2018. - № 2. - С. 9-25.

5. Стабільність національних фінансових систем в умовах фінансової глобалізації / І. І. Богатирьов // Формування ринкових відносин в Україні. - 2015. - № 4. - С. 29-32.

Слобоженюк А.П.

Торговельно-економічний коледж КНТЕУ,

м. Київ

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВА

Інтеграційні процеси самі по собі є складними процесами, тому необхідно зрозуміти, що потрібно Україні для ефективного входження в ЄС та які проблеми можуть виникнути на цьому шляху.

Серед досягнень євроінтеграційного процесу слід підкреслити проведення конституційної реформи, реформи системи запобігання та боротьби з корупцією, виборчого законодавства, системи правосуддя, реформу у сфері державного управління, дерегуляцію, реформу державних закупівель, податкову, освітню та реформу у сфері охорони здоров'я, а також реформування зовнішнішнього аудиту. Уряд ЄС оцінив роботу української влади як «значний прогрес».[3]

У 2017 році Україна помітно просунулась у реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. З 11 червня 2017 року почав діяти безвізовий режим, яким скористалися близько 555 тис. громадян України.

2017 рік відзначився низкою важливих досягнень секторів вітчизняної енергетики, а саме: прийнято Закон України «Про ринок електричної енергії в Україні»; підписано Угоду про умови майбутнього об'єднання енергосистем України та Молдови з енергосистемою континентальної Європи; ухвалено рішення Стокгольмського арбітражу щодо постачання газу в Україну; Урядом схвалено Енергетичну стратегію

України на період до 2035 року; ухвалено План заходів з реалізації Меморандуму стратегічного партнерства між Україною та ЄС в енергетичній сфері.

У 2017 році Україна створила передумови для реформування системи охорони здоров'я, спрямовану на докорінну реорганізацію всієї системи, а вже в 2018 році ця реформа відбулася на 85%. [2]

Реформа освіти в Україні у 2017 році визнана одним з ключових пріоритетів діяльності Уряду. Реформування передбачає докорінні зміни на всіх рівнях освіти. З метою модернізації системи освіти прийнято новий Закон України «Про освіту». 7 лютого 2019 року Верховна Рада ухвалила законопроект про закріплення в Конституції стратегічного курсу України на членство в Європейському союзі й НАТО. [3]

Однією з основних складових фінансової стратегії України є поглиблення її інтеграції в міжнародний фінансовий простір. Проблема інтеграції України у світовий фінансовий простір є багатоплановою і передбачає вирішення кількох завдань.

По-перше, це трансформація національної фінансової системи.

По-друге, це гармонізація українського фінансового законодавства з міжнародними критеріями і вимогами.

По-третє, важливим напрямом інтеграційних процесів є вихід на світові фінансові ринки, який має забезпечити вільний рух капіталів.

По-четверте, процес інтеграції у світовий фінансовий простір передбачав вирішення хоча і технічного, але базового завдання — забезпечення міжнародних грошових потоків через систему міжнародних розрахунків.

По-п'яте, вкрай необхідним є організаційне забезпечення, яке полягає у відповідній взаємодії з міжнародними фінансовими інституціями.

За роки незалежності у сфері інтеграції України в міжнародну фінансову систему зроблено чимало. З 1992 р. Україна стала членом головних міжнародних фінансових організацій — Міжнародного

валютного фонду (МВФ) і Міжнародного банку реконструкції і розвитку (МБРР), а також Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР). Країна цілком інтегрувалася в міжнародну платіжну систему, забезпечуючи надійне і своєчасне проходження платежів. Створено дійову систему валютного регулювання з використанням ринкових механізмів курсоутворення. Установлено внутрішню конвертованість національної грошової одиниці. З багатьма країнами укладені договори про усунення подвійного оподаткування. Це дає можливість стверджувати, що в цілому процес входження України в міжнародну фінансову систему завершений і вона переходить до стадії відпрацювання механізмів співробітництва. [1]

В перспективі членство у ЄС відкриє шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить більш ефективну координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дасть змогу активізувати співробітництво у боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом та ін. [4]

Список використаних джерел:

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. <http://www.economy.nayka.com.ua>
3. Європейський проект та Україна : / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова – К. : НІСД, 2016.
4. Клименко І. В. Ризики європейського інтеграційного проекту: виклики та можливості для України / І. В. Клименко, І. В. Ус. – 2017.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ КЛЮЧОВИХ ПРОБЛЕМ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Банківська система є провідною складовою національної економіки держави. Це обумовлено тим, що її основне призначення полягає у формуванні ресурсної бази для забезпечення реального сектору економіки необхідними джерелами ресурсів. Крім того, банківська система відіграє ключову роль в управлінні грошовими потоками держави. Протягом останніх років вона зазнає постійних змін, що спричиняє коливання її основних фінансових показників.

Розглянемо основні особливості, що характеризують банківську систему України на сучасному етапі розвитку.

Незважаючи на очищення банківської системи, розпочате Національним банком України ще в 2014 році, банківський сектор України залишається одним із найслабших у світі. Для цього є кілька причин, основною з яких прийнято вважати економічну кризу в країні. Водночас в Україні, як і раніше, спостерігаються серйозні проблеми із захистом прав кредиторів, багато питань викликає і монетарна політика влади тощо [1].

Парламентським комітетом з питань фінансової політики та банківської діяльності було запропоновано «Стратегію розвитку банківської системи України до 2020 року», яка покликана ініціювати нову дискусію навколо розвитку банківського сектору.

У контексті формування даної стратегії можна виокремити наступні проблеми банківської системи України:

- ✓ деструктивна модель розвитку економіки як сировинного придатку глобального ринку та деіндустріалізація, що генерує вразливість платіжного балансу і високі валютні ризики;

- ✓ кланово-олігархічний устрій, монополізація або олігополізація ринків і активів та системна корупція на рівні управління державою, яка консервує сировинний тип розвитку економіки;
- ✓ перетворення державних органів в неефективного та корумпованого менеджера;
- ✓ перманентні проблеми з правами власності, що блокують мотивацію бізнесу до довгострокових інвестицій;
- ✓ системні проблеми саме банківської системи: системний дефіцит довгих ресурсів, що позбавляє банківську систему можливостей інвестиційного кредитування;
- ✓ спрямованість на поточні операції і невиконання банківською системою функції головного кредитора для стратегічної структурної перебудови економіки;
- ✓ диспропорції банківських балансів за строками визрівання пасивів і активів (maturity mismatch); диспропорції банківських балансів за валютами (currency mismatch), що створює системну вразливість банківського сектору та його клієнтів до валютних шоків;
- ✓ шоки з боку дій монетарного регулятора внаслідок його фундаментальних системних помилок у сфері монетарної, валютної і комунікаційної політики, а також неправильно обраної концепції дій у сфері банківського регулювання [2].

Аналіз ключових проблем банківської системи дозволяє розробити систему заходів, необхідних для вирішення її актуальних проблем. Для розвитку банківського сектору та стабілізації умов його функціонування необхідно: підвищити рівень капіталізації банківського сектору шляхом залучення додаткового акціонерного капіталу; удосконалення процедур реорганізації та ліквідації банків, виконання та дотримання нормативів НБУ, що регулюють діяльність комерційних банків; створення умов для залучення інвестицій у вітчизняну банківську систему в межах, що не створюватимуть суттєвих ризиків тощо.

Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів на банківську діяльність у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому [3].

Список використаних джерел

1. Огляд банківського сектору 2019. І. Лютий. Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88238661>.
2. Стратегія розвитку банківської системи 2016-2020: «Синергія розвитку банків та індустріалізація економіки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/afedra+bank_spravi/proekt_strategi.pdf
3. The Global Competitiveness Report 2016– 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www3.weforum.org/docs/GCR2016017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf.

Стець Л.Г.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м.Київ*

ДЕРЖАВНІ ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Платіжна система - платіжна організація, учасники платіжної системи та сукупність відносин, що виникають між ними при проведенні переказу коштів. Проведення переказу коштів є обов'язковою функцією, що має виконувати платіжна система [1].

На даний час в Україні функціонують дві державні платіжні системи: система електронних платежів (СЕП) та Національна платіжна система (НПС) «Український платіжний ПРОСТІР». Платіжною організацією та розрахунковим банком таких систем є Національний банк України.

Система електронних платежів Національного банку (СЕП) – державна банківська платіжна система, що забезпечує проведення міжбанківського переказу через рахунки, відкриті в Національному банку України. Вона забезпечує здійснення розрахунків у межах України між банками як за дорученнями клієнтів банків, так і за зобов'язаннями банків та інших учасників системи. Саме СЕП здійснює понад 97% міжбанківських переказів у національній валюті в межах України.

Національна платіжна система ПРОСТІР – це система роздрібних платежів, у якій розрахунки за товари та послуги, отримання готівки та інші операції з національною валютою здійснюються за допомогою електронних платіжних засобів, а саме платіжних карток ПРОСТІР. Такі картки дають змогу здійснювати операції саме з національною валютою – гривнею, в межах України та на українських інтернет сайтах. Платіжна система ПРОСТІР забезпечує зростання рівня роздрібних безготівкових розрахунків в Україні.

Національний банк України, як платіжна організація, приділяє особливу увагу таким характеристикам побудови та роботи даних платіжних систем, як:

- здатність системи надавати швидкі, безпечні та економічно вигідні послуги суб'єктам економіки, що має значення для створення сприятливих умов функціонування фінансових ринків та економіки загалом;
- ефективність та надійність схем взаєморозрахунків за виконаними операціями з переказу коштів у платіжній системі;
- дієвість політики управління ризиками, яку проводить платіжна організація платіжної системи тощо [2].

Розвиток сфери функціонування платіжних систем в Україні характеризується постійним удосконаленням її елементів, а саме

нормативно-правової бази, що регулює платіжні відносини; бухгалтерської і технологічної моделі, що є основним операційним механізмом здійснення платежів; технологічної інфраструктури, що включає, зокрема, програмні та технічні засоби обробки та передачі даних, обслуговуючий персонал; захист інформації як сукупність програмно-технічних, нормативно-правових, адміністративно-організаційних засобів.

Проте існує низка проблем, які перешкоджають ефективному функціонуванню платіжних систем, а саме: недосконалість діючого законодавства, яке не відповідає потребам ринку; складність фінансового і політичного становище в країні; відсутність рівноправної конкуренції; недостатній розвиток платіжної інфраструктури.

Тому, з метою вдосконалення державних платіжних систем України необхідно:

- посилення нагляду і регулювання платіжної системи з боку центрального банку, що забезпечить ефективність і стабільність ринку платіжних послуг;
- надання більш широкого переліку платіжних інструментів і послуг;
- підвищення рентабельності з точки зору операційних витрат і доступу до ліквідності;
- раціональніше використання коштів в банківській системі;
- виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз, що можуть спричинити виникнення ризиків у платіжній системі, шляхом аналітичних робіт;
- створення багаторівневих засобів контролю, вбудованих у програмне забезпечення;
- удосконалення та розвиток нормативно-правової бази, яка відповідатиме реальній ситуації, що нині існує на ринках, а саме: створення та ведення реєстру нормативних, методичних, технологічних та організаційних документів; стандартизації та розроблення інтерфейсів; розроблення нормативно-правових і технічних документів для забезпечення виготовлення суміщених платіжних терміналів;
- впровадження принципово нових схем розрахунків та управління

платіжною чергою;

– забезпечення прозорого і ринкового інформування про платіжні інструменти та послуги.

Таким чином, вирішення зазначених завдань дозволить прискорити платежі, зменшити ризики їх проведення, оптимізувати рух коштів банків на кореспондентських рахунках, а також підвищити можливості банків контролювати здійснення платежів. Постійне вдосконалення інформаційної бази, технічного оснащення, рівня обізнаності користувачів тієї чи іншої системи може призвести до якісних зрушень.

Список використаних джерел

1. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III (зі змінами та доповненнями).

2. Про затвердження Положення про нагляд (оверсайт) платіжних систем та систем розрахунків в Україні: Постанова правління НБУ від 28.11.2014 № 755 (зі змінами та доповненнями).

Цівак В. В.

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Вінниця

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИКА: ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

В сучасних умовах розвитку фінансового ринку страхові організації, щоб мати можливість конкурувати, диверсифікують і посилюють певні напрями своєї діяльності, зокрема, фінансову діяльність. Фінансова діяльність страховика не є основною функцією, тому що головною є страхова діяльність, але основну частину прибутку страховик

отримує від фінансової діяльності. Вона надає можливість страховикам отримувати дохід за рахунок розміщення тимчасово вільних коштів, який може слугувати додатковим фінансовим забезпеченням виконання страхових зобов'язань або інструментом зниження страхових тарифів для потенційних страхувальників. Вищезазначене обумовлює актуальність дослідження.

Сутність фінансової діяльності страховика трактується як:

- це діяльність, що спричиняє зміни розміру і складу вкладеного капіталу та запозичень суб'єкта господарювання [2].

- комплекс функціональних завдань, здійснюваних фінансовими службами підприємства і пов'язаних з фінансуванням, інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням (обслуговуванням) операційної діяльності суб'єкта господарювання [3].

- діяльність, спрямована на забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, досягнення ним визначених цілей економічного і соціального розвитку. Фінансова діяльність зумовлює зміни як величини, так і складу власного та залученого (позикового) капіталів підприємства [3].

- діяльність, що включає доходи від випуску акцій або інших інструментів власного капіталу, а також доходи від випуску векселів, облігацій, позик, незабезпечених боргових зобов'язань, а також інших короткострокових та довгострокових позик. [1]

На основі проведеного дослідження систематизовано проблеми формування та реалізації фінансової діяльності страховика, а зокрема:

- недосконала нормативно правова база, низький попит фізичних та юридичних осіб на страхові послуги;

- низький рівень страхових виплат;

- недосконала система обов'язкового страхування та неадекватність їх фінансового забезпечення;

- вузький, порівняно з розвинутими країнами, асортимент страхових послуг, що надаються клієнтам;

- відсутність належних традицій тривалого позитивного досвіду роботи з клієнтами, особливо з нових видів страхування.

Проте вирішення цих проблем та активізація фінансової діяльності страховиків забезпечить вирішення проблем: стимулювання залучення капіталу; збільшення обсягів довгострокового капіталу; регулювання потоків фінансових ресурсів; збільшення рівня реінвестування прибутку; розширення можливостей капіталовкладень та інвестиційних можливостей страховиків. Відповідно, дослідження питань, пов'язаних з джерелами формування та напрямків реалізації, набувають усе більшої актуальності.

Отже, фінансова діяльність страховика є діяльністю, яка передбачає розробку та реалізацію управлінських рішень, пов'язаних із оптимальним формуванням страхових резервів із різноманітних джерел та забезпеченням їх ефективного вкладення у дозволені активи відповідно до визначених принципів з метою забезпечення позитивних якісних та кількісних змін у складі та структурі власного та залученого капіталів. Фінансова діяльність дає можливість отримувати дохід від розміщення тимчасово вільних коштів, який виступає фінансовим забезпеченням виконання страхових зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

2. Закон України Про страхування: Закон України № 85/96-ВР від 07.03.1996 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0% B2% D1%80>

3. Кривицька О. Р. Ресурси страховика та страхові ресурси: теоретична полеміка чи практична несумісність. *Наукові записки. (Серія «Економіка»)*. 2013. Вип. 21. С. 228-232

ВИХІД ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ НА ЗАРУБІЖНИЙ ФОНДОВИЙ РИНОК

Первинна публічна пропозиція (ІРО) – перша публічна пропозиція акцій приватної компанії інвесторам, у тому числі у формі продажу депозитарних розписок на акції. Вийти на первинне розміщення акцій на одній зі світових бірж може лише та компанія, яка повністю відповідає вимогам за прозорістю структури власності і зрозумілістю ведення бізнесу. У цьому в українських емітентів акцій найчастіше виникають труднощі[1].

Основні проблеми — це процес переходу до «публічного режиму»: 1) підготовка аудиту; 2) вибудовування прозорої і зрозумілої інвесторам юридичної структури; 3) повна звітність перед інвесторами; заходи з поліпшення іміджу компанії і роботи з інвесторами. Провести ІРО неможливо, без згоди власників на зміни наведені вище .

Серед галузей економіки, найбільш сприятливих з точки зору проведення ІРО в 2019 р., експерти виділяють сільське господарство, food-індустрію— їхні перспективи пов'язують з світовими трендами та сильною аграрною базою в країні.

Також серед найбільш перспективних галузей щодо проведення ІРО в найближчі роки називають фармацевтику, виробництво товарів повсякденного попиту, телекомунікації, машинобудування, виробництво добрив, банківську сферу[2].

Вихід на первинне публічне розміщення для компанії відбувається за кількома етапами.

Етап 1: Готуємо компанію до публічного статусу. Уже на цьому етапі бажано попередньо визначитися, на якій біржі буде відбуватися первинне публічне розміщення акцій вашої компанії.

Але в будь-якому випадку, який би торговельний майданчик ви не обрали, підготовка до публічного розміщення передбачає певний незмінний порядок дій.

Насамперед, юридична структура акціонерного товариства повинна бути зрозумілою потенційним інвесторам. Наступним кроком може стати складання консолідованої фінансової звітності, а також проведення аудиту за міжнародними стандартами.

Важливий аспект, на який звертають увагу інвестори, — якість корпоративного управління компанією. Тут йдеться про норми ділової етики у взаєминах з акціонерами, а значить — і безпосередньо про захист інтересів інвесторів. Також під час підготовки до публічного розміщення акцій компанії варто попрацювати над своїм іміджем: підвищити популярність брэнда, поліпшити кредитну історію, заробити репутацію благонадійного позичальника.

Етап 2: Вибираємо партнерів і готуємося до розміщення. На другому етапі компанії слід остаточно визначитися з біржею, на якій буде відбуватися розміщення, і скласти запит на проведення IPO в комісію з цінних паперів. Українські емітенти акцій найчастіше вибирають для публічного розміщення один з двох майданчиків: Варшавську або Лондонську біржу. Вибір залежить від масштабів самої компанії і планів щодо залучення капіталу.

На цьому етапі компанія вже не може діяти сама і повинна визначитися зі своїми партнерами з проведення IPO. Найважливіший з них — андеррайтер, тобто інвестиційний банк, який і буде виводити компанію на біржовий публічний ринок. Разом з андеррайтером обговорюються деталі IPO: діапазон можливої ціни розміщення, розмір пакета акцій, що виставляється на торги, бажана структура інвесторів.

У команду з підготовки IPO можуть входити також юристи, аудитори, фахівці зі звітами та інші експерти.

Етап 3: Розміщуємо акції на біржі. Експерти радять не поспішати і підготуватися до IPO заздалегідь, а потім чекати вдалого моменту для розміщення акцій на біржі[3].

Під час розміщення акцій на біржі емітенту знадобиться ще один партнер — маркет-мейкер (компанія, що здійснює операції з цінними паперами). На його рахунок акціонерне товариство переводить призначені для розміщення акції, і вже після цього починаються торги.

Список використаних джерел

1. Кутовий Т. Первинне розміщення акцій у практиці українських компаній [Електронний ресурс] / Т. Кутовий. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=663>.
2. Мазепа І. Перспективи українських компаній на зарубіжних ринках в 2019-2020 роках [Електронний ресурс] / І. Мазепа – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=663>.
3. Різниченко Є. IPO для українських компаній [Електронний ресурс] / Є. Різниченко -<http://www.prostobiz.ua/>
4. ПАТ «Українська біржа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ux.ua.

СЕКЦІЯ 2

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ТА ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА КРАЇНИ

Адамський В.О.

*Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ,
м.Хмельницький*

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Зміни валютного курсу суттєво впливають на розвиток національної економіки і як наслідок на рівень добробуту населення. Від валютного курсу залежить стан платіжного балансу, зміни у міжнародній торгівлі, рух довгострокових та короткострокових капіталів тощо. Регулювання валютного курсу є складовою частиною валютної політики кожної держави і визначається державною економічною політикою загалом.

Діяльність держави в сфері валютної політики і валютного регулювання здійснюється у трьох формах:

- правовій (видання законодавчими органами влади нормативних актів, які формулюють напрями діяльності);
- організаційній (реалізація органами виконавчої влади приписів законодавчих актів),
- контрольній (здійснення контрольно-наглядовими органами контролю за виконанням і застосуванням нормативно-правових актів).

Головною ціллю валютної політики є забезпечення нормального функціонування фінансової системи шляхом підтримки рівноваги платіжних балансів. Стратегічними завданнями валютної політики є: зміцнення національної валюти, розвиток реального сектору економіки, стабілізація цін, зростання виробництва ВВП, підвищення рівня зайнятості тощо. Досягнення цілей і завдань валютної політики забезпечується через законодавче регулювання валютних відносин, реалізацію і контроль за

виконанням встановлених вимог (норм). Сферою дії валютної політики є валютний ринок і ринок дорогоцінних металів і каменів.

Валютне регулювання здійснюється на двох рівнях: міжнародному (через систему міжнародних валютних організацій, союзів та угод) та національному (шляхом застосування різних методів впливу на валютні курси: девальвація та ревальвація валюти, валютна інтервенція, корекція відсоткових ставок Національного банку, валютні обмеження, регулювання платіжного балансу, режим конвертованості валют) [1].

Традиційними методами валютного регулювання є девальвація та ревальвація - зниження та підвищення офіційного валютного курсу для стимулювання експорту та стримування імпорту. Причинами їх є інфляція та неврівноваженість платіжного балансу, розрив між купівельною спроможністю грошових одиниць. За умов «плаваючих» валютних курсів девальвація та ревальвація відбуваються стихійно на валютному ринку. У сучасних умовах девальвація та ревальвація не є засобами стабілізації валютного курсу, а лише методами приведення офіційного курсу у тимчасову відповідність з дійсним, що склався на ринку [5].

Валютним курсом називається ціна грошової одиниці однієї держави, виражена в грошовій одиниці іншої. За способом регулювання виділяють кілька видів валютних курсів: фіксований, плаваючий (формується попитом та пропозицією) і непостійний (встановлюється в певному коридорі). Плаваючий валютний курс зменшує потребу країни у валютних резервах, тому що вільні коливання курсу автоматично ліквідують дисбаланс платежів та перешкоджають рухові спекулятивних потоків капіталів. Фіксований курс може стати причиною підвищення потреби країни у валютних резервах, оскільки його підтримування на певному рівні потребує значних коштів в іноземній валюті на проведення валютних інтервенцій [3].

На динаміку валютного курсу впливає співвідношення державного та ринкового регулювання. Формування валютного курсу на валютних ринках через механізм попиту та пропозиції валюти, як правило,

супроводжується різкими коливаннями курсових співвідношень. На ринку складається реальний валютний курс - показник стану економіки, грошового обігу, фінансів, кредиту та ступеня довіри до певної валюти.

Державне регулювання валютного курсу спрямоване на його підвищення або зниження виходячи з завдань валютно-економічної політики [2].

До основних учасників валютного ринку відносять центральні банки, комерційні та інвестиційні банки, міжнародні компанії та транснаціональні корпорації, інвестиційні фонди, індивідуальних інвесторів та спекулянтів. Традиційний світовий міжбанківський валютний ринок складається з дилерів, інших фінансових інститутів та не фінансових покупців.

До групи «дилери» належать найбільші комерційні, інвестиційні банки світу та інші фінансові інститути. Банки-дилери стали одними з основних учасників міжбанківського валютного ринку завдяки постійним зв'язкам між собою в пошуку покупців та продавців валюти. Дилерські компанії здебільшого здійснюють обмін валют безпосередньо між собою, через телефони або через електронну брокерську систему [4].

В сучасних умовах основними валютними цінностями є валюти розвинутих країн (долар США, євро, єна, швейцарський франк), цінні папери в цих валютах та дорогоцінні метали. Саме у доларах утримують свої резерви центральні банки більшості країн світу.

Отже, валютне регулювання займає провідне місце в економічній політиці держави, воно являє собою сукупність законодавчих та нормативно-правових актів, а також адміністративних дій органів державної влади, що визначають функціонування фінансової системи та порядок проведення валютних операцій (пряме валютне регулювання), а також використання економічних важелів впливу на поведінку суб'єктів валютного ринку (опосередковане валютне регулювання). Ефективне управління валютним курсом з метою його підтримання на оптимальному рівні є одним із основних показників стабільності фінансового ринку держави.

Список використаних джерел:

1. Валютне регулювання та його вплив на макроекономічні процеси. Аналіз національної економіки. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://library.if.ua/books/62.html>

2. Валютний ринок і валютні системи. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images>

3. Національний банк і грошово-кредитна політика. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://banking.uabs.sumdu.edu.ua>

4. Павлова О. М. Сучасний стан валютного ринку України та проблеми його функціонування / О. М. Павлова. // Ефективна економіка. – 2013. – № 5. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>

5. Савченко А. Г. Макроекономіка: Підручник. – К. : КНЕУ, 2005. – Режим доступу: <https://library.if.ua/book/63/4580.html>

Бабич Г. С.

Торговельно-економічний коледж КНТЕУ, м. Київ

МАКРОПРУДЕНЦІЙНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Після глобальної фінансової кризи спостерігається трансформація політики фінансової стабільності. Вона характеризується відходом від функціонального поділу на монетарну політику та мікропруденційну політику, зорієнтовану на забезпечення фінансової стійкості окремих фінансових установ [1].

Макропруденційна політика направлена на забезпечення фінансової стабільності, моніторинг та нейтралізацію ризиків та послаблення проциклічності фінансової системи.

Суттєвий імпульс реалізації спеціалізованої політики фінансової стабільності пов'язується з переходом на Базель III, рішенням Сеульського Саміту G-20 і відповідної діяльності МВФ, Банку міжнародних розрахунків, Комітету глобальної фінансової стабільності, Ради фінансової стабільності, а також європейського і національних органів, сфокусованих на проблемі системних ризиків [1].

За частотою системних банківських криз Україна входить до трійки країн-лідерів у світі: упродовж останніх 20 років вони траплялися тричі. Прямі втрати всієї економіки від останньої (2014-2016 рр.) становили майже 40% ВВП. Наслідки цієї кризи суттєво обмежили банківське кредитування та економічне зростання [2].

Такий процес має ряд особливостей [1]:

- окремі реакції НБУ впродовж тривалого періоду часу мали яскраво виражений макропруденційний характер;

- перехід на стандарти Базель III, які передбачають контр-циклічні вимоги до банківського капіталу, запроваджуються достатньо поступово і розтягнуто в часі;

- НБУ фіналізує запровадження такого інструмента Базель III як LCR-коефіцієнт покриття ліквідністю, покликаною суттєво підвищити стійкість банківського сектора до несподіваних шоків ліквідності, завдяки чому в загальному посилити ізоляцію реального сектора від раптових і непередбачуваних змін у фінансових умовах;

- НБУ розраховує на готовність до запровадження основних макропруденційних інструментів в діапазоні 2019-2020 років.

Порядок запровадження макропруденційних інструментів – від LCR до буферів капіталу – відображає досить типову картину, властиву багатьом країнам з ринками, що формуються. Наприклад, на сьогодні вимоги LCR вже запровадженні у понад 40 країнах [1].

Причиною особливої макрофінансової вразливості України є поєднання наступних структурних рис економіки [1]:

- спотворений ринок капіталів та домінування банківського сектора;

- маніпуляції з практиками оцінки кредитних ризиків;
- коливання сировинних цін посилює проциклічність фінансової системи;
- брак прозорих позичальників та відносна замкненість фінансування корпоративних позичальників;
- перебування країни на низькій стадії реальної конвергенції робить сегмент споживчого та іпотечного кредитування чутливим до очікуваної динаміки реальних доходів;
- плавання курсу гривні;
- вищі ставки ще тривалий час зберігатимуться, а «плоська» крива доходності буде приваблювати приплив короткострокових капіталів;
- традиційний конфлікт між ціновою, курсовою та фінансовою стабільністю в Україні має чіткий прояв в силу того, що валютний курс в чистому вигляді не є номінальним якорем цінової стабільності.

Стратегія макропруденційного регулювання визначає шість проміжних цілей [2]:

1. недопущення надмірного зростання кредитування;
2. недопущення накопичення дефіциту ліквідності;
3. обмеження концентрації ризиків;
4. обмеження впливу викривлених стимулів;
5. підвищення стійкості фінансової інфраструктури;
6. зниження рівня доларизації в секторі.

Таким чином, за допомогою цих кроків НБУ досягатиме проміжних цілей, починаючи від виявлення системних ризиків, вибору, калібрування та активації макропруденційних інструментів, закінчуючи оцінюванням їхнього впливу на ситуацію та ухваленням рішення про продовження чи припинення їхнього застосування.

Список використаних джерел

1. Макропруденційна політика: орієнтири для України [Електронний. ресурс]. – Режим доступу : <https://medium.com/>
2. Національний банк презентує Стратегію макропруденційної політики [Електронний. ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=82709684

Безрукова А. О.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ*

ЖОРСТКА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА ФЕДЕРАЛЬНОЇ РЕЗЕРВНОЇ СИСТЕМИ США

Сучасний економічний стан у світі диктує свої правила проведення монетарної політики. Зараз монетарний вплив на економіку відбувається в основному через зміну дохідності та вартості фінансових активів, які впливають на загальну економічну динаміку. Наприклад, Федеральна Резервна Система (далі – ФРС) встановлює жорстку грошово-кредитну політику, яка призводить до погіршення фінансових умов економік країн, що розвиваються. Монетарна політика має певні переваги над іншими видами стабілізаційної політики. Вона гнучка, майже не перешкоджає свободі ринку та має надійний захист від політичного впливу в особі Федерального Комітету відкритого ринку, що дозволяє діяти в інтересах економіки держави. ФРС використовує три основні важелі впливу на зростання пропозиції грошей та підвищення рівня економічної активності: дисконтна ставка, операції на відкритому ринку і резервні вимоги. Ці елементи мають вагомий вплив на рівень відсоткової ставки та загальну величину грошової маси і кількості кредитів.

Першим важелем впливу виступає дисконтна ставка, яку сплачують депозитні установи за свої позики в резервних банках. Рішення про зміну

дисконтної ставки приймає Рада директорів кожного окремого резервного банку, але воно підлягає затвердженню Радою керуючих. Така координація веде до приблизно одночасної зміни дисконтної ставки в усіх резервних банках [1]. Зміни дисконтної ставки мають важливий вплив на умови отримання кредитів і, отже, на економіку в цілому.

Другий найбільш важливий елемент – це операції на відкритому ринку, які є найефективнішим і найважливішим знаряддям політики ФРС. Купівля або продаж на ринку мають безпосередній вплив на величину резервів у банківській системі. Купівлі збільшують резерви і полегшують доступність кредиту, бо ФРС платить за цінні папери, кредитуючи резервні рахунки депозитних установ покупців. Натомість продажі зменшують резерви і ускладнюють доступність кредитів, бо Система вилучає частину резервів. Операції бувають двох видів: наступальні, що мають на меті збільшення або зменшення величини резервів для полегшення чи ускладнення отримання кредиту, і захисні, які служать для нейтралізації впливів на резерви з боку інших факторів [2].

Останньою складовою виступають резервні вимоги. Важелем впливу ФРС на загальну ситуацію з грошима і фінансами є право Ради керуючих змінювати відсоток резервів, які депозитні установи зобов'язані зберігати. Зниження встановленої величини резервів збільшує надлишок резервів і стимулює економічну активність, тоді як підвищення її має зворотний вплив [2]. Резервні вимоги виступають як впливове знаряддя для здійснення грошово-кредитної політики, але їхні зміни відбуваються досить рідко, оскільки ці зміни можуть причинити більше шкоди ринкам грошей та капіталів, ніж операції на відкритому ринку.

За оцінками Інституту міжнародних фінансів (ІМФ), у 2018 році приплив капіталу до економік, що розвиваються, за винятком Китаю, скоротився на 30%. Причиною цього є жорстка монетарна політика в США. Менший приплив капіталу призвів до падіння акцій відповідних країн (за 11 місяців індекс MSCI EM знизився на 12.2%), знецінення їхніх валют (індекс MSCI EM Currency упав на 3.6%) та підвищення дохідності

їхніх єврооблігацій. Найбільше постраждали країни з високими фінансово-економічними дисбалансами: Аргентина, Туреччина, Пакистан. У відповідь на зовнішні виклики уряди багатьох країн, що розвиваються, проводили адекватну політику, зокрема підвищували облікові ставки. Дедалі вищі відсоткові ставки в США почали негативно впливати на реальний сектор економіки. Протягом 2018 року жорсткіша монетарна політика негативно впливала лише на фінансові ринки: американські акції кілька разів потрапляли під масштабний розпродаж, а дохідність держоблігацій США помітно підвищилася. Однак підвищені ставки, швидше за все, почнуть впливати й на реальний сектор. Підвищення ключової ставки ФРС впливає на країни, що розвиваються, підвищенням внутрішніх облікових ставок. Це збільшує вартість фінансового ресурсу в цих країнах, що згодом може призвести до падіння інвестицій. Поки що темпи зростання економік, що розвиваються, досить високі, тож цей фактор не критичний, але з часом загрози зростатимуть [3].

Отже, проведення жорсткої монетарної політики ФРС призводить до зміцнення економіки США і в той же час до нестабільності та погіршення економічного стану країн, які залежать від ФРС. Проведення такої політики зумовлює збільшення прибутковості казначейських паперів США і зміцнення долару. Натомість це негативно впливає на країни з економікою, що розвиваються, оскільки інвестори переглядають оцінки кредитоспроможності країн, які залучили значні запозичення в доларах. З часом, якщо грошово-кредитна політика ФРС ставатиме жорсткішою, ризики падіння сукупного попиту на кредити збільшуватимуться.

Список використаних джерел

1. Монетарна політика ФРС. URL: https://studopedia.com.ua/1_131624_monetarna-politika-frs.html. (дата звернення: 7.03.19).

2. Монетарна політика федеральної резервної системи США. URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/bank/21047/> (дата звернення: 7.03.19).

3. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2018. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83816603> (дата звернення: 7.03.19).

Буря Г.А.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

РОЛЬ РЕФІНАНСУВАННЯ У ПІДТРИМЦІ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

В умовах економічного зростання одним із основних економічних засобів і методів грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси, зокрема, через рефінансування банків.

Станом на 01.01.2017 р. НБУ надав 51 265 млн. грн коштів для підтримки ліквідності банків. Частка коштів наданих для рефінансування 18 394 млн грн, тобто 35,88 %.

За 2017-2018 роки НБУ видав кредитів на загальну суму 41 259 млн грн, серед яких найбільша питома вага припадає на кредити, наданих для рефінансування 22 933 млн. грн (55,59%).

Станом на 01.01.2019 р. НБУ надав 181 173 млн. грн кредитів з підтримки ліквідності банків . Частка кредитів, наданих шляхом рефінансування 144 604 млн грн, тобто 79,81% [1].

Станом на 01.03.2019 р. НБУ надав 37 184 млн грн кредитів з підтримки ліквідності банків . Найбільшу частку яких складають кредити, надані шляхом рефінансування 19 299 млн грн, тобто 51,90 % [1].

Отже, НБУ є кредитором останньої інстанції. У разі виникнення у банків тимчасових труднощів з ліквідністю та неможливістю залучити кошти з ринку банки можуть звернутися до Національного банку України щодо отримання кредиту для підтримання ліквідності.

Відповідно до Положення «Про застосування Національним банком

України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи», Національний банк здійснює регулювання ліквідності банківської системи в межах визначених монетарних параметрів та в обсягах, які потрібні для їх збалансування та управління грошово-кредитним ринком, шляхом застосування таких стандартних інструментів:

- операції з рефінансування (кредити овернайт, кредити рефінансування);
- операції прямого репо;
- операції з власними борговими зобов'язаннями;
- операції з державними облігаціями України [2].

Дослідивши питання рефінансування можна виділити такі недоліки механізму рефінансування банків з боку Національного банку України :

- непрозорість і часта зміна умов політики рефінансування та облікової ставки;
- недовіра кредитів рефінансування Національного банку України та облікової ставки;
- різне ставлення Національного банку України до банків;
- відсутність належного контролю Національного банку України за використанням банками коштів рефінансування;
- спрямування кредитів рефінансування на валютний ринок.

Існують такі шляхи вирішення проблем механізму рефінансування НБУ комерційних банків в Україні:

- удосконалення процентної політики, зокрема зниження облікової ставки, що вплине на відсоткові ставки на ринку та на доступність позикових коштів;
- використання ефективної методики оцінки фінансової стійкості банку, що дасть змогу визначити реальний фінансовий стан банку та зменшити ризик неповернення кредиту рефінансування;
- здійснення контролю використання отриманих кредитів від регулятора для унеможливлення виведення коштів за кордон або

спекулятивних дій на валютному ринку;

- позачергове підтримання банків, які кредитують стратегічно важливі державні програми та галузі;
- застосування ефективних інструментів політики рефінансування, враховуючи досвід розвинених країн світу.

Отже, в умовах нестабільного економічного середовища та значного відтоку депозитів з банківської системи рефінансування стало не єдиним джерелом підтримання ліквідності банків. Водночас, надання банкам значних обсягів кредитів овернайт може свідчити про використання таких ресурсів для здійснення спекулятивних операцій на валютному ринку. В такому випадку кредити рефінансування не сприяють розширенню кредитної діяльності банківських установ.

Список використаних джерел

1. Національний банк України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Fin_ryn/index.htm.
2. Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: Постанова Правління НБУ від 17.09.2015 р. № 615.

Верхогляд Л.О.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м.Київ*

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА КУРС ВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

На сьогодні основними чинниками, які впливають на зміну курсу є: темпи інфляції, стан платіжного балансу, ступінь використання валюти на міжнародних валютних ринках і в міжнародних розрахунках, валютна

політика держави. економічний розвиток країни і темпи зростання її ВВП; розмір та структура зовнішнього боргу

Сучасний валютний ринок України функціонує в умовах досить несприятливого зовнішнього середовища та загострення соціально-політичного напруження в суспільстві, що негативно впливає на національну економіку та не сприяє інноваційному розвитку. Розбалансованість валютного ринку, негативне сальдо торговельного балансу, високі темпи інфляції свідчать про те, що нині залишається нерозв'язаною проблема проведення ефективної валютної політики і визначення оптимального рівня валютного курсу.

Від урахування усіх факторів, які впливають на динаміку обмінного курсу національної валюти, залежить ефективність реалізації валютно-курсової політики центрального банку, вибір конкретних інструментів реалізації валютно-курсової політики для впливу на обмінний курс, встановлення режиму курсоутворення, найбільш адекватнішого потребам поточної економічної ситуації.

Темпи інфляції є одним з основних факторів, які впливають на купівельну спроможність валюти.

На рис. 1 наведено зміни індексу інфляції в Україні за 2014-2019 роки.

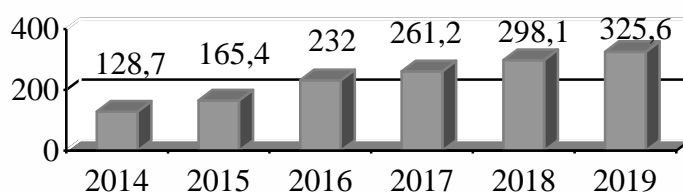

Рис. 1 Динаміка індексу інфляції в Україні за 2014-2019 роки, %

Наведене вище дає можливість зробити висновок: чим вищі темпи інфляції, тим нижчий курс національної валюти.

Зазначимо, що виважена грошово-кредитна політика сприяє стабільності валютного курсу, зокрема забезпечення пропозиції грошей на рівні, адекватному розвитку макроекономічних процесів.

Емісійні чинники також мають значний вплив на курс валюти. Результатом скорочення грошової маси є зниження цін і подорожчання національної валюти внаслідок підвищення її купівельної спроможності, а збільшення маси грошей в обігу має протилежний вплив на обмінний курс, оскільки спричиняє зростання цін, а отже, і зниження купівельної спроможності грошової одиниці.

Фундаментальним фактором валютного курсу є також . Пасивне сальдо якого зумовлює зниження валютою курсу, оскільки зростає попит на іноземну валюту з боку національних боржників. Активне сальдо платіжного балансу сприяє підвищенню обмінного курсу національної валюти, оскільки збільшується попит на неї з боку іноземних боржників для погашення їхніх зобов'язань перед національними експортерами.

Зміна курсу національної грошової одиниці відчутно впливає на сальдо торговельного балансу та конкурентоспроможність країни на світових ринках. Так, зростання валютного курсу, зумовлюючи падіння рентабельності експорту, уповільнення темпів його зростання, здешевлення та розширення імпорту спричиняє зниження цінової конкурентоспроможності і негативно впливає на зовнішньоторговельний баланс держави.

Зниження валютного курсу скорочує реальну заборгованість у національній валюті, збільшує тяжкість зовнішніх боргів, виражених в іноземній валюті. Тому жорстке державне регулювання коливань валютного курсу з боку уряду є цілком зрозумілим, але за умов залучення все нових зовнішніх запозичень валютний курс буде не уклінно зростати і ми отримаємо ефект сніжного кома, який може призвести до дефолту.

Отже, ситуація, що склалася на валютному ринку сьогодні є першочерговим завданням влади в напрямі стабілізації курсу національної валюти, проведення дієвої валютної політики. Тому необхідно здійснити:

- реформування банківської системи у напрямку її капіталізації та підвищення конкурентоспроможності й зміцнення позицій вітчизняних банків на валютному ринку України та у сучасному інтегрованому світі;
- вдосконалення контролю і розробка нових методів банківського і валютного регулювання, що впливатиме на оптимізацію валютної діяльності;
- вдосконалення функціонування системи інформаційного обміну;
- зменшення рівня доларизації української економіки;
- стимулювання експорту та забезпечення рівноваги платіжного балансу.

Список використаних джерел

1. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
2. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation>

Воронов С. В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м.Київ*

ФУНКЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ КАНАДИ

Центральним емісійним банком Канади є Банк Канади, що був створений у 1934 році як акціонерне підприємство, але його акціонерами не могли бути комерційні банки та їх службовці, а також іноземці. Уряд Канади протягом 1935-1938 рр. викупив у приватних власників акції, що належали їм, тим самим націоналізувавши банк. Його діяльність визначає федеральний уряд, який призначає Раду директорів. До складу Ради директорів входить заступник міністра фінансів. Банк Канади

систематично звітує перед парламентом щодо результатів своєї діяльності за визначені періоди [1, с. 319].

У 1950-х рр. Банк Канади проявив найбільшу активність у регулюванні грошового обігу і регулятором економічної активності виступала облікова ставка, яка змінювалася за період 1944-1955 р. у межах від 1,5% до 2,5%. Маніпулювання обліковою ставкою за цей період стримувало приплив капіталів із США, оскільки вона протягом довгого періоду була вища за ставку банків ФРС США. Низька результативність відсоткової політики, недостатня гнучкість змушували Банк Канади в грошово-кредитному регулюванні переходити до операцій з цінними паперами на відкритому ринку. Уперше такі операції Банк Канади провів метою захисту канадського долара під час валют. кризи 1962р. [2, с. 69].

Контроль за грошовою системою також здійснює Банк Канади. Який безпосередньо підпорядкований Міністерству фінансів Канади, але має певну незалежність по відношенню до уряду, взаємодіє з іншими суб'єктами, як банк банків. Він емітує гроші і перевіряє достатність ліквідних коштів для здійснення платежів іншими банками. Є агентом і консультантом канадського федерального уряду, управляє рахунками податкової служби, на яких циркулюють майже всі платежі і доходи уряду. Банк Канади піклується про наявність достатніх коштів на рахунках, щоб держава могла платити за своїми повсякденними зобов'язаннями, а також контролює канадську фінансову систему відповідно до повноважень, зазначених у Законі «Про Банк Канади» (який запропонував прем'єр-міністр в період 1930-1935 рр. Р. Бедфорд Беннет і закон отримав 03.07.1934 р. королівське схвалення), надає позики установам – членам Канадської платіжної асоціації, підтримує зв'язок з урядами інших країн, купує і продає іноземну валюту та спеціальні права запозичення Міжнародного валютного фонду.

Основним завданням банку Канади є: збереження низького і стабільного рівня інфляції (в межах 1- 3%); збереження надійності національної валюти; збереження фінансової стабільності; управління

коштами держави і її державним боргом; реалізація грошово-кредитної політики для збереження довіри ринку до вартості канадських грошей; випуск і розподіл канадських банківських білетів; контроль за ставкою рефінансування; управління золотовалютними резервами; емісія ощадних сертифікатів Канади [2, 71].

Зміст грошово-кредитної політики Банку Канади полягає в тому, щоб гроші адекватно виконували свою роль, що є необхідним для справного функціонування канадської економіки. Грошово-кредитну політику центральний банк реалізує, головним чином, шляхом зміни щоденної цільової ставки рефінансування. Так своїми діями він намагається захищати цінність канадських грошей, зберігаючи стабільно низький рівень інфляції. Центральний банк Канади займається також сенсibiliзацією банкнот для виявлення підроблених банківських білетів. Він співпрацює з іншими центральними банками і канадськими поліцейськими всіх рівнів для забезпечення безпеки нових банківських білетів, інформування населення і покарання шахраїв.

Станом на 2018 рік, канадський долар займає п'яте місце у світі за часткою валютних резервів в центробанках різних країн та шосте за обсягами торгівлі на міжнародному валютному ринку. Найчастіше канадський долар використовується як альтернатива американському долару, головним чином в латиноамериканських країнах.

Отже, діяльність Банку Канади у стратегічних цілях та діях показує високу організаційну цілеспрямованість та ефективність діяльності банківської системи, за оцінкою МВФ, на сьогодні канадська банківська система є найбільш концентрованою в порівнянні з аналогічними системами промислово розвинених держав світу.

Список використаних джерел:

1. Герасимчук З.В., Корецька Н.І., Різник Н.С, Галушак В.Л. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн : навчальний посібник / З.В.

Герасимчук, Н.І. Корецька, Н.С Різник, В.Л. Галушак. - Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС. - 2015. - 572 с.

2. Е . П. Жарковская. Банківська справа: підручник для студентів вузів за фахом 060400 «Фінанси і кредит», 060500 «бухгалтерського обліку н. облік, аналіз і аудит »Є. П. Жарковський. - 4-е вид., Испр. і доп. - М.: Омега-Л, 2005. - 452 с.

Волинець О.М.

*Житомирський торговельно-економічний коледж КНТЕУ,
м.Житомир*

ПЛАТІЖНІ КАРТКИ В СИСТЕМІ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

У сучасному світі популярності набувають електронні гроші і електронні розрахунки. Безготівкові розрахунки з використанням банківських платіжних карток із чіпами завойовують широке визнання в багатьох країнах світу. Поєднання в одній банківській платіжній картці розрахункових можливостей із багатьма необхідними додатками доводить свої переваги і створює чимало зручностей для споживачів. Нині у світі саме банківські платіжні картки із чіпами мають найбільший рівень захисту інформації від шахрайських операцій. Саме тому пластикові картки поступово витісняють з обігу звичну для всіх паперову готівку.

Розрахунки з пластиковими картками є найбільш поширеними серед безготівкових розрахунків. Дослідження операцій з пластиковими картками установами банків України набуває особливого значення, що зумовлює актуальність обраної теми та доцільність проведення досліджень.

Питанню впровадження банківських операцій з платіжними картками присвячено багато праць, зокрема цю проблему розглядали В. Божко, О. Брегеда, Н. Внукова, Н. Ільницька, К. Кіреєва, І. Курдельчук, Г.

Макаркіна, В. Харченко та інші. Але більшого дослідження потребують практичні аспекти, пов'язані саме з проблемами технічного забезпечення операцій з банківськими платіжними картками у вітчизняних банках.

В Україні активно зростає емісія платіжних карток, але технічне забезпечення безготівкових розрахунків недостатньо розвинуте, це пов'язане з тим, що банки звертають увагу на випуск карток у великій кількості [1]. Деякі банки випускають велику кількість карток, але не достатньо забезпечують безготівкові розрахунки технічним забезпеченням і не звертають увагу на організацію бухгалтерського обліку безготівкових операцій. Організація бухгалтерського обліку операцій з платіжними картками не є достатньо дослідженою, тому варто звернути на це особливу увагу. Кількість операцій з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками наведено на рис. 1.

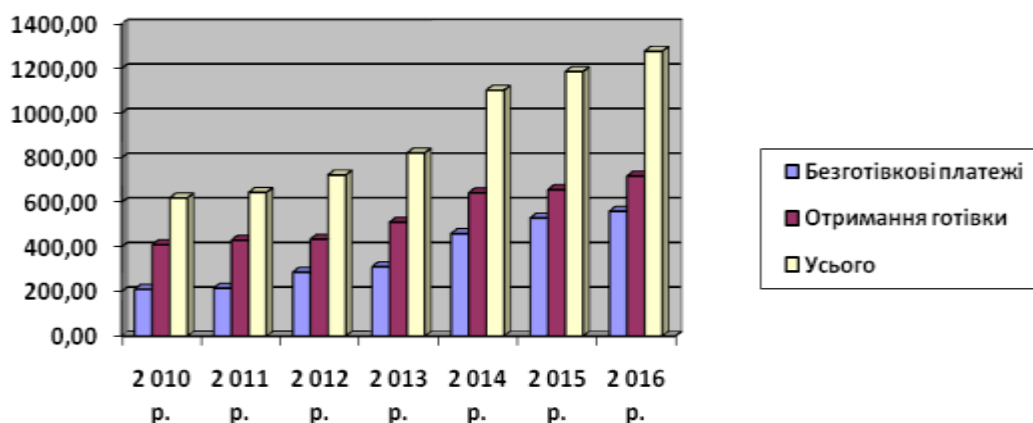

Рис. 1. Тенденція розвитку безготівкових операцій, (млн. грн.)

Кількість платіжних карток зростає з кожним роком, а технічного забезпечення для їх використання не зовсім достатньо, адже банки зосереджують свою увагу на випуску якомога більшої кількості карток, а про технічне забезпечення не зовсім піклуються.

Для отримання готівки в Україні використовується мережа з 36 тис. банкоматів, що більше на 9,6% за попередній рік. Приймання безготівкових платежів здійснюється в мережі з 163 тис. платіжних терміналів: 134 тис. торговельних та 28 тис. банківських терміналів. Загальна кількість торговельних терміналів зросла на 41% пристроїв (рис.

2). За даними директора департаменту платіжних систем НБУ Україна відстає від європейських країн у чотири рази за кількістю платіжних терміналів: на 1 млн жителів припадає 2,938 тис. терміналів, але за кількістю банкоматів Україна майже досягла європейського рівня [2].

Отже, кількість банкоматів не є достатньою для комфортного користування клієнтами, так як не в кожному містечку є банкомат і жителі маленьких сіл не можуть користуватися таким зручним видом розрахунків.

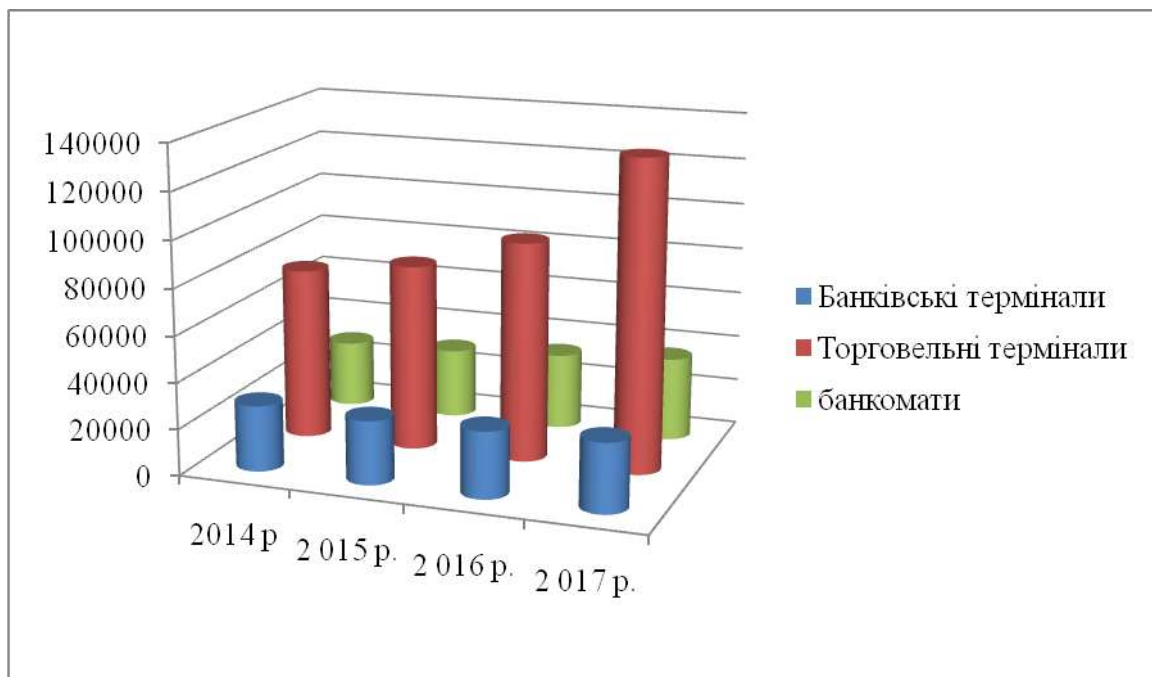

Рис. 2. Кількість платіжних пристроїв протягом 2014-2017 рр.[2]

Частка користувачів, які хочуть розплатитися за товари і послуги за допомогою безготівкового розрахунку, постійно збільшується. Кількість операцій зі зняття готівки через банкомати перевищує кількість безготівкових розрахунків, проведених за допомогою карток.[3] Таке співвідношення поступово переходить на бік безготівкових операцій. Для збереження такої тенденції платіжні системи, а також банки-учасники платіжних систем мають докласти чимало зусиль для підвищення фінансової грамотності своїх клієнтів, а також піклуватися про забезпечення комфортного та безпечного здійснення безготівкових карткових операцій, а також подбати про технічне забезпечення маленьких містечок та сіл банкоматами.

Список використаних джерел:

1. Лапко Н. Система електронних платежів НБУ у 2015 році / Н. Лапко // Вісник Національного банку України. - 2015.- № 12.- С. 42 -44.
2. Україна за кількістю платіжних терміналів відстає від європейських країн в чотири рази – представник Нацбанку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.prostobank.ua/plastikovi>
3. Пиріг С. О. Проблеми організації та проведення операцій з платіжними картками / О. С. Пиріг // Банківська справа. - 2009. - № 5.- С. 57-59.

Гончарук І. Г.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ЗМІНИ УМОВ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЙ НА МІЖБАНКІВСЬКОМУ РИНКУ

Міжбанківські операції займають вагомe місце в діяльності банків, оскільки є механізмом оперативного регулювання їх ліквідності. Банки регулюють ліквідність, залучаючи (у випадку дефіциту ліквідності) або розміщуючи (у випадку надлишку ліквідності) ресурси на міжбанківському ринку. Цей фактор, разом зі ставками за міжбанківськими операціями, впливають на вартість ресурсів для клієнтів та прибутковість банку. Тому Національний банк України (далі НБУ) контролює обсяги міжбанківського кредитного ринку та процентні ставки. Визначаючи середньозважену ставку за міжбанківськими кредитами, НБУ отримує можливість оперативно реагувати на зміну ліквідності системи та вартість ресурсів.

Для щоденного моніторингу ситуації на банківському ресурсному ринку, НБУ до 2018 року використовував систему «КредІнфо» (Систему надання банками України інформації за угодами з купівлі та продажу

кредитних ресурсів у національній валюті на міжбанківському кредитному ринку). Кожен банк зобов'язаний був вносити до неї всі операції на міжбанківському ринку [1]. Проте, у 2018 р. ця норма відмінена. Однак, для більшої інформативності та ефективнішого прийняття рішень НБУ почав оприлюднення інформації про надані ним кредити банкам. «Наше рішення буде сприяти підвищенню прозорості банківської діяльності та зменшенню рівня її ризикованості», - зазначив член Правління Національного банку Олег Чурій [2].

В основному НБУ надає стабілізаційні кредити, що є основною формою кредитного рефінансування. Кредити рефінансування надаються шляхом проведення кількісного або процентного тендера з підтримання ліквідності банків. Протягом 2014-2018 років НБУ ініціював подання 115 судових позовів з метою повернення неплатоспроможними банками заборгованості за кредитними договорами за рахунок активів майнових та фінансових поручителів. Загальна сума позовних вимог становить 37 млрд грн. У 2018 році НБУ отримав на погашення заборгованості за кредитами рефінансування неплатоспроможних банків 2,6 млрд. грн, що на півмільярда більше, ніж у 2017 році. [3]

Проаналізувавши інформацію про надані НБУ банкам кредити на строк більше 30 календарних днів у 2018 році, ми бачимо, що усі надані кредити за даний період – це кредити рефінансування шляхом проведення тендера. Було надано всього 6 кредитів, при тому два з них АБ «Укргазбанк» на загальну суму в 6 млрд грн. (по 3 млрд грн. в жовтні та грудні) під заставу пулу активів. АТ «Укрексімбанк» та ПАТ КБ «Приватбанк» брали кредит на суму 2,9 млрд грн. та 2,3 млрд грн. відповідно (під заставу державних облігацій України). АТ «Альфа-Банк» і АБ «Південний» отримали меншу суму 0,835 млрд грн. (під заставу державних облігацій України) і 0,48 млрд грн. (під заставу іноземної валюти) відповідно. Зазначені банки у більшій чи меншій мірі мали проблеми з підтримкою ліквідності.

Як бачимо, НБУ видає кредити на тендерній основі під заставу в основному державних цінних паперів. Рефінансування банків здійснюється лише під відповідне забезпечення, перелік якого повідомляється банкам у повідомленні про проведення тендера. Окрім згаданих вище, предметами застави за кредитами НБУ можуть бути депозитні сертифікати, емітовані НБУ; облигації Державної іпотечної установи; гарантії Кабінету Міністрів України або урядів країн, або банків-нерезидентів, або міжнародних багатосторонніх банків; облигації підприємств (крім цільових); банківські метали тощо.

Ще однією операцією на міжбанківському ринку, яка здійснюється в умовах структурного профіциту ліквідності, що періодично спостерігається в банківській системі України, є операції з розміщення депозитних сертифікатів НБУ на двотижневий строк. НБУ здійснює розміщення депозитних сертифікатів шляхом проведення тендерів, причому у разі потреби може проводити позачергові тендери, а також приймати рішення про дострокове їх погашення, про що інформує банки. А з 22.04.2016 р. НБУ встановлює облікову ставку та проценту ставку за депозитними сертифікатами на одному рівні.

Отже, останнім часом в Україні відбуваються зміни умов проведення міжбанківських операцій. Прийнято рішення, що нададуть банкам більше гнучкості по часу укладання угод і зменшать навантаження на них в частині інформування НБУ (через скасування вимоги, яка зобов'язувала банки реєструвати угоди з купівлі та продажу кредитних ресурсів засобами системи КредІнфо), а самому НБУ дадуть змогу отримувати більш оперативну інформацію про стан ринків (через канали обміну інформацією від торговельно-інформаційних систем Bloomberg та Reuters, а також із наявної статистичної звітності банків) [4].

Список використаних джерел

1. Міжбанківський кредитний ринок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/credit/mb>.
2. НБУ почав оприлюднення інформації про надані банкам кредити [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ua.112.ua/ekonomika/nbu-pochav-oprilyudnennya-informaciyi-pro-nadani-bankam-krediti-180584.html>.
3. Національний банк ініціював судові позови до поручителів за кредитами рефінансування на загальну суму 37 млрд грн. Прес-реліз НБУ від 21.02.2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=D9CCA63308926711F8619B59E05897CE?art_id=88661691&cat_id=55838.
4. Національний банк пом'якшує вимоги до підтвердження та реєстрації банками угод на міжбанківському валютному та кредитному ринках. Прес-реліз НБУ від 23.07.2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article;jsessionid=4D8FEC4552A39831F4B65BBBEC4E5ECB?art_id=74173891&showTitle=true

Горанська К.С.

*Вінницький торговельно-економічний інститут
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Вінниця*

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: ОЦІНКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ТА ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку України особливо гостро відчувається проблема дефіциту грошових коштів. Цей процес є важливим фактором впливу на функціонування економіки нашої держави в цілому. Так як питання про управління державним боргом України постало ще за часів

становлення її незалежності, тому протягом років основним завданням держави поставало утримання державного боргу на оптимальному рівні та ефективне управління ним.

Проблемі дослідження державного боргу в Україні приділяли увагу наступні науковці: В.Л. Андрущенко, О.Д. Василик, А.С. Гальчинський, С.В. Ковальчук, В.М. Федосов, С.І. Юрій та інші.

Для України державний борг є гострою фінансовою проблемою. Згідно Бюджетного кодексу України, державний борг – загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [2]. Він складається із заборгованості центрального уряду, регіональних та місцевих органів влади, а також боргів усіх корпорацій з державною участю, пропорційно частці держави в їх капіталі. Власне державний борг виникає внаслідок фінансових запозичень держави, договорів і угод про надання кредитів та позик, пролонгації та реструктуризації боргових зобов'язань минулих років

Державний борг традиційно поділяють на внутрішній (заборгованість держави власникам державних цінних паперів та іншим кредиторам) та зовнішній (заборгованість держави іншим країнам, міжнародним економічним організаціям та іншим особам) [3].

На рис. 1 відобразимо динаміку зміни державного боргу України протягом 2014-2018 років.

Рис. 1. Динаміка зміни державного боргу України протягом 2014-2018 рр., млн. грн.

Як бачимо, з рис. 1, що протягом зазначених років спостерігається зростання як внутрішнього, так і зовнішнього боргів держави. Також бачимо, що внутрішній борг України в рази менший у порівнянні з зовнішнім, що означає те, що уряд держави не може самостійно покривати дефіцит країни і все більше звертається до зовнішніх запозичень, які надаються з іноземних бюджетів або установ.

Серед базових причин зростання державного боргу протягом останніх років доцільно виокремити:

- залежність України від імпорту енергоносіїв;
- технічна відсталість значної частини сфер національної економіки;
- анексія Криму та військовий конфлікт на сході України;
- використання державних запозичень для покриття дефіциту державного бюджету, зумовленого збільшенням видатків на оборону та обслуговування державного боргу, сформованого у попередні роки;
- необхідність потужної державної підтримки державних підприємств та банків [1, ст.8]

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновки щодо високого рівня заборгованості України перед зовнішніми та внутрішніми кредиторами. Показники свідчать про суттєве збільшення

державного боргу в останні роки. Перспективними напрямками державної політики управління державним боргом може бути забезпечення прозорості використання запозичених коштів, збалансованість витрат та доходів державного та місцевих бюджетів та підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки. За рахунок пропонованих заходів можливе вдосконалення боргової політики держави та формування нових підходів до управління державним боргом.

Список використаних джерел:

1. Богдан Т. П. Боргова політика держави в умовах глобальної нестабільності [Текст] / Т. П. Богдан // Економіка України. – 2013. – № 2. – С. 4–17.

2. Бюджетний кодекс України, Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2456-17/page2>.

3. Державний борг. Економічна сутність державного боргу [Електронний ресурс] / Фінанси України та сусідніх держав. - Режим доступу http://pidruchniki.ws/1228112847265/finansi/derzhavniy_borg.

Дутчак Ю.О.

*Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури, м. Дніпро*

ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Світова економіка вступає в нове тисячоліття, вибираючи вектор свого руху серед багатьох складних, суперечливих і деколи різноспрямованих змін, які відображаються на розвитку фінансової системи як, найдинамічнішій і складній складовій ринкової економіки.

Фінансова система – один із основних елементів держави, який є показником розвитку, функціонування та ефективності державної політики.

На сучасному етапі ця тема є досить актуальною, адже саме фінансова система сприяє побудові ефективної фінансової політики, націленої на економічне зростання й покращення добробуту населення [1, с. 124]

В Україні на шляху до ринкового типу фінансової системи накопичилося багато проблем, а саме: відсутність системного підходу до реструктуризації, ефективності функціонування фінансової системи, надто повільний темп реформ, нечітка визначеність з конкретним напрямом реформ.

У зв'язку з кризовими явищами, у фінансовій сфері знову поживалися дискусії з приводу переважного характеру валютного курсу, коливання якого негативно впливають на іноземних інвесторів. Щоб запобігти краху національної валюти, держави вимушені підвищувати ставку відсотка, що, як правило, призводить до потрясінь на фондовому ринку, оскільки курси акцій і облігацій різко падають. Зміна ставки відсотка у бік підвищення негативно впливає на обсяги інвестицій.

Високе зростання цін — феномен, що властивий багатьом країнам у період економічних і політичних ускладнень. Негативним явищем є відсутність чіткої політики вищих органів влади, складна політична ситуація, зміна керуючих та посадових осіб. Тому сьогодні одним із найбільш важливих питань є пошук шляхів збалансування фінансової системи [2, с. 137].

На розвиток фінансової системи впливає також чимало факторів, які потрібно вирішувати, щоб не допустити застою і кризових явищ. По-перше, налагодити функціонування грошової, кредитної, банківської систем.

По-друге, всі сфери фінансів і їх ланок, діяльність органів та інститутів, які функціонують в сфері фінансів необхідно вдосконалити.

Стратегія і тактика реформування фінансів має полягати у поступовій реструктуризації, яка передбачатиме подальшу трансформацію.

Першочерговими завданнями розвитку фінансової системи в Україні є:

- створити групу потужних банків;
- зменшити податковий тиск;
- упорядкувати фінансові потоки;
- розпочати структурно-інституційні перетворення банківської системи, ефективну реорганізацію підприємств [3, с. 211].

Але, незважаючи на всі ці проблемні питання, фінансова система ринкової економіки досягла в кінці ХХ століття надзвичайно високого рівня свого розвитку як в національному, так і в світовому масштабах. Про це свідчать:

- високий ступінь концентрації фінансових ресурсів як на макроекономічному рівні (бюджетні системи країн з розвинутою ринковою економікою і міжнародних фінансових організацій), так і на мікроекономічному рівні (фінанси найбільших корпорацій і банків);

- високий ступінь мобільності і взаємозв'язку фінансових ринків на базі новітніх інформаційних технологій, що знаменують перехід всієї економічної системи, у тому числі фінансової, до нової, постіндустріальної стадії свого розвитку;

- різноманіття фінансових інструментів макро- і мікроекономічної фінансової політик і високий ступінь їх динамізму;

- яскраво виражені тенденції до глобалізації світової фінансової системи на базі її багатополлярності і спроби, що протистояють переходу до багатополлярності на основі міждержавної економічної інтеграції, включаючи її фінансову і валютну складову [4, с. 381].

Список використаних джерел:

1) Карлін М.І., Горбач Л.М., Новосад Л.Я. Державні фінанси в транзитивній економіці. Київ: Кондор, 2003, 220 с.

2) Базиліук Г.О. Бюджетний менеджмент. Київ: Атіка, 2003, 265 с.

- 3) Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія). Київ: КНЕУ, 2001, 240 с.
- 4) Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічних знань. Київ: Вища школа, 1998, 544 с.

Дрюк А.В.

*Київський національний
торговельно-економічний університет, м. Київ*

КРЕДИТНА ПОВЕДІНКА БАНКІВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Для забезпечення успішного функціонування банку в кредитній сфері необхідно прийняти виважену кредитну поведінку, яка, з однієї сторони, задовольнить потреб його клієнтів у кредитних послугах, а з іншої – дозволить досягти банку поставлених стратегічних та поточних цілей.

Термін кредитна поведінка походить від поняття «поведінка», яка широко використовується в психології, і означає сукупність вчинків людини, що мають моральне значення, скоєних ним у відносно тривалій період в постійних або змінних умовах [2]. Кредитна поведінка є систематизована програма дій банку, спрямованих на формування та утримання довгострокових ним конкурентних переваг на ринку кредитних послуг, відображає кількісні цілі його розвитку і ті внутрішні зміни, які повинні відбутися для підвищення конкурентоспроможності та ефективності роботи банку.

Кредитна поведінка має узгоджуватися зі загальною концепцією розвитку банку, що дає йому змогу досягти взаємозв'язку стратегії та тактики банку в кредитній сфері. Поєднуючи стратегічні цілі з тактичними задачами, виважена кредитна поведінка дозволяє банкам уникати проблем на кредитному ринку та досягати прийняттого рівня прибутковості

кредитної діяльності у відповідності до обраного апетиту кредитного ризику.

Формування кредитної поведінки банку здійснюється в залежно від мезо-, макро- та мікрофакторів:

регуляторних змін, що відбулися після останньої світової фінансової кризи, які призвели до більш жорстких умов здійснення банками кредитної діяльності;

загального стану економіки, зокрема, темпів зміни реального ВВП, платіжного балансу країни, інфляції, рівня безробіття та індексу заробітної плати;

напрямів грошово-кредитної політики центрального банку, ступеня конкуренції на кредитному ринку, співвідношення попиту і пропозиції на кредит, фінансової грамотності споживачів фінансових послуг;

кредитного потенціалу банку, ступеня ризику окремих позичок і кредитного портфеля загалом, стабільності та вартості депозитів, спектру операцій і послуг, що надаються банком, забезпеченості позик, професійної підготовленості, кваліфікації і досвіду персоналу банку [3].

Ключовим аспектом кредитної поведінки банку є правильна постановка її цілей, які можуть полягати у наступному[4]:

- забезпечення найвищого рівня дохідності кредитних операцій банку при допустимому рівні кредитного ризику;
- підтримання оптимального співвідношення джерел залучення і напрямів використання кредитних ресурсів;
- досягнення узгодженості між зростанням обсягу кредитних операцій та забезпеченням їхньої якості;
- підвищення індексу задоволеності клієнтів, які отримали кредитні послуги в банку;
- збереження високого рівня довіри до банку зі сторони споживачів кредитних послуг.

Від рівня розуміння банком своїх цілей залежить подальший результат її кредитної діяльності. Необхідно зауважити, що формування банком кредитної поведінки передбачає чітке окреслення її пріоритетів, до яких доцільно віднести: по-перше, надання якісних кредитів тобто таких, що забезпечують процентний прибуток навіть за негативних змін макроекономічних умов ведення бізнесу [5]; по-друге, отримання стабільного прибутку від кредитного обслуговування клієнтів; [6]; по-третє, забезпечення зростання кредитного портфеля з урахуванням підтримки оптимального співвідношення між прибутковістю та ризиком [7].

Список використаних джерел

1. Андрос С.В. Кредитно-інвестиційна стратегія комерційного банку в умовах нестабільності маркетингового середовища / С.В. Андрос // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – Спец. вип.: Маркетингова освіта в Україні / відп. ред. О.О. Беляєв. – К. : Вид-во КНЕУ, 2011. – С. 441-450.
2. В. Малахов. Поведінка // [Філософський енциклопедичний словник](#) / В. І. Шинкарук та ін. ; Л. В. — Київ : Абрис, 2002. — С. 490. — 742 с.
3. [Pekka Ahtiala](#). The new theory of commercial banking and bank lending behavior// [Scottish Journal of Political Economy](#), 2005. – 52. - 769-792 .
4. Гребенюк Л.А. Основи формування кредитних стратегії банку /Л.А. Гребенюк // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2012. – № 2. – С. 208-213.
5. Bernanke B. Credit in the Macroeconomy / B. Bernanke, M. Gertler // *American Economic Review*, 2007. – Pp. 50-70.
6. Дзюблюк О. Управління кредитним процесом комерційних банків у контексті мінімізації кредитного ризику із використанням

новітніх фінансових інструментів / О. Дзюблюк // Світ фінансів : наук. журнал. – 2011. – № 2(19). – С. 7-16.

7. Principles for the Management of Credit Risk. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.bis.org/publ/bcbs54.htm>.

Йосифчук Х.М.

Торговельно-економічний коледж КНТЕУ,

м. Київ

ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ УКРАЇНИ: НАПРЯМИ УНИКНЕННЯ

Важливим індикатором здоров'я економіки є інфляція, яка характеризується загальним підвищенням цін, збільшенням грошей та зниженням їх купівельної спроможності. Інфляція виникає не стихійно, а внаслідок більш швидкого зростання випуску грошей проти виробництва товарів.

Боротьба з некерованою інфляцією є однією з головних проблем державного регулювання, бо на її врахуванні ґрунтується вся соціально-економічна, фінансова і банківська політика. З метою стримання інфляції та зменшення її негативних наслідків уряд здійснює антиінфляційну політику.

Антиінфляційна політика – це комплекс відповідних заходів державного регулювання економіки, спрямованих на боротьбу з інфляцією [1].

Актуальність даної теми зумовлена тим, що уже кілька десятиліть вчені намагаються знайти швидкі шляхи подолання інфляційних процесів. Для України, дане питання постає особливо гостро, оскільки за 27 років Незалежності так і не знайдено ефективного методу подолання інфляції.

Головними причинами інфляції є: незбалансованість державних витрат і доходів, що призводить до збільшення грошової маси, кредитна

експансія, мілітаризація економіки, зростання цін на паливно-енергетичні ресурси та ін.

Основним показником, за допомогою якого вимірюється інфляція в країні, є коефіцієнт інфляції, або індекс споживчих цін, він характеризує загальну зміну цін на товари і послуги у поточному періоді порівняно з минулим [2].

Зниженню базової інфляції сприяло послаблення інтенсивності військового конфлікту на сході, помірна мінливість обмінного курсу гривні, завдяки сприятливій ситуації на зовнішніх ринках, надходженням від експорту високого врожаю зернових та олії. У 2017 р. інфляція прискорила до 113,7% порівняно з 112,4% у 2016 р. Протягом 2017 р. ціни в українській промисловості зросли на 26,4%. В 2016 р. наявний показник становив 20,5%. Вже у січні 2018 р. інфляція в Україні зросла до 114,1% і перевищила сферу прогнозу Національного банку України. Базова інфляція в січні 2018 р. зросла до 9,8% у річному вимірі. Що обумовлено збільшенням виробничих витрат внаслідок подальшого зростання заробітної плати, послабленням гривні на протязі кількох попередніх місяців і прискоренням споживчого попиту.

За оцінками експертів, високі темпи інфляції збереглися і у лютому. Зумовлено це вищими, ніж прогнозувалось, темпами зростання цін на продукти харчування та послуги. До того ж, це призвело до підвищення цін на паливо через подорожчання нафти на світових ринках і знову ж таки, послаблення гривні. Національний банк України підняв облікову ставку до 17% річних, для того щоб стримати інфляцію [3].

Некерована інфляція порушує управління економікою і підриває устої держави [4].

Пом'якшити негативні соціально-економічні наслідки інфляції можливо лише в разі ефективного регулювання рівня інфляції, розробки науково обґрунтованої антиінфляційної політики. Розрізняють прогнозовану й непрогнозовану інфляцію. Особливу загрозу становить

непрогнозована інфляція, у подоланні якої значну роль відіграє правильно визначена, зважена антиінфляційна політика.

Надзвичайно важливу роль грає державний контроль над цінами, особливо в умовах кризи економіки і виходу з нього.

Під контролем над цінами розуміють будь-яку послідовність цілого ряду заходів - від помірних обмежень до примусового встановлення верхніх границь зростання цін, що проводяться у рамках економічної політики [5].

Заходи по оздоровленню фінансової ситуації в Україні дадуть позитивні результати лише за умови початкового, обов'язкового і суттєвого оздоровлення фінансів базової ланки економіки фінансів підприємств та організацій, ефективного стимулювання ділової активності та підприємництва, продукуючого процесу.

Список використаних джерел

1. Вдовиченко Н.Є. Інфляція та її вплив та економіку України/Н.Є. Вдовиченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2017. – №1 (78). – С. 93-102;

2. Понедільчук Т.В. Аналіз динаміки інфляційного процесу у посткризовий період економіки України / Т.В. Понедільчук // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2017. – №2 (43). – С. 243-246;

3. Сменковський А.Ю. Інфляція та економічне зростання: статистичний вимір / А.Ю. Сменковський // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – № 5-6. – С. 45-54;

4. Тівєриадська Л.В. Інфляційні процеси та їх соціально-економічні наслідки в Україні / Л.В. Тівєриадська, А.М. Якименко // Економічний простір. – 2016. – №193. – С. 175-188;

5. Харченко Д.В. Інфляція в Україні та її безпечний рівень / Д.В. Харченко // Управління розвитком. – 2018. – №12 (175). – С. 12-1

УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМ БОРГОМ УКРАЇНИ

Сукупний державний борг України на початок 2019 року складав 50,5 млн. доларів США (за показниками Міністерства фінансів України). Отже кожен громадянин нашої країни винен сумарно внутрішнім і зовнішнім кредиторам 1,200 тисяч доларів США. Коли кажуть «кожен», то мають на увазі й немовля в пологовому будинку, й столітню бабусю, яка живе в далекому селі й за своє життя ні в кого нічого не позичала.

Світовий банк позичив українцям 1,4 мільярда доларів, 3 мільярди дали США, 2,3 мільярда – Європейський Союз. Головні українські кредитори: МВФ, Світовий банк, Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), ЄС, Канада, Німеччина, США і Японія.

На сьогоднішній день Україна знаходиться у рамках нової 14-місячної програми stand-by, яка передбачає загальну суму потенційного фінансування на рівні SDR 2,8 млрд. У цілому в поточному році країна віддасть МВФ близько 1,98 млрд. доларів, з яких 1,61 млрд. доларів припадає на погашення основного боргу.

5 лютого Україна здійснила перше у 2019 році погашення основного боргу перед МВФ. Сплачено 257,25 млн. спеціальних прав запозичень (SDR), або біля 360 мільйонів. Про це повідомляє Експертна платформа НБУ.

Проаналізувавши стан зовнішнього державного боргу за останні чотири роки потрібно зазначити, що за досліджуваний період відбулись суттєві зміни в його структурі та динаміці. Зокрема, спостерігається зменшення питомої ваги позик, наданих міжнародними організаціями економічного розвитку, та позик, наданих іноземними комерційними

банками. Водночас зросла питома вага заборгованості за облігаціями зовнішньої державної позики. В цілому простежується тенденція до зростання обсягу зовнішнього боргу. Це пояснюється високою вартістю запозичень на внутрішньому ринку через низьку ліквідність державних цінних паперів, що в свою чергу спричинило недостатній попит на них. Тому тривалий час політика управління державним боргом була спрямована на зовнішні запозичення.

Зовнішній борг України збільшився в основному за рахунок отримання траншів позики Міжнародного валютного фонду, зростання курсів іноземних валют до гривні, що викликало обвал національної валюти.

Для поліпшення управління зовнішнім боргом, його скорочення, а отже, зменшення негативного впливу на бюджетний дефіцит необхідний державний контроль за показниками боргової залежності. У міжнародній практиці для оцінки стану державного боргу використовуються різноманітні показники можливостей країни щодо його обслуговування. [1]

Основна мета управління зовнішнім боргом полягає у залученні необхідного державі обсягу зовнішніх запозичень на відповідні потреби рефінансування існуючих боргів та підтримки позитивного сальдо платіжного балансу (у разі потреби) на найбільш вигідних країні умовах щодо терміну залучення та дохідності позик з урахуванням сукупності ризиків залучення боргового капіталу з-за кордону.

Висновки: На сьогодні треба забезпечити не тільки ефективне функціонування ринку державних запозичень України для фінансування дефіциту бюджету, а і створення умов для залучення фінансових ресурсів у реальний сектор економіки, що задіє ринковий механізм стимулювання інвестиційної діяльності для стабільного економічного зростання, підвищити привабливість для інвесторів. Зокрема, слід мати ефективний план на кілька років вперед щодо виходу з боргових зобов'язань та якомога швидше покривати борги шляхом підвищення власного ВВП. [2]

Основними вихідними положеннями цієї стратегії мають бути: розробка законодавчого забезпечення формування державного та гарантованого державою боргу; підвищення ролі внутрішніх державних запозичень, зокрема необхідно передбачити можливість залучення коштів фізичних осіб через випуск ощадних облігацій та сприяти розвитку внутрішнього фінансового ринку; надання переваги довгостроковому залученню позик задля уникнення пікових навантажень при погашенні державних запозичень; законодавче встановлення лімітів на обсяги позик терміном до одного року та позик із плаваючою відсотковою ставкою; здійснення планування державної заборгованості на часовому інтервалі у декілька років, що дозволило б приймати рішення стосовно державних запозичень скоординовано і зважено; зменшення обсягів гарантованого зовнішнього боргу та здійснення жорсткого контролю цільового використання коштів суб'єктів господарювання, отриманих під державні гарантії. [3]

Список використаних джерел

1. В. І. Стоян Казначейська система: підручник / С. І. Юрій, В. І. Стоян, М. Й. Мац. – Тернопіль : Карт-бланш, 2016. – 591 с.
2. Скрипка О. «Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право». – Київ 2017.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : НБУВ, 2018-2019. – Режим доступу: index.minfin.com.ua (дата звернення 06.03.2019)
4. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]:[Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : 2018-2019. – Режим доступу: bank.gov.ua

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Побудова та реалізація ефективної грошово-кредитної політики є актуальною проблемою, яка визначає такі показники, як рівень інфляції, обсяг грошової маси та грошових агрегатів, ставку рефінансування, ВВП, що в кінцевому підсумку чинить вплив на фінансовий стан держави, окремих суб'єктів та в цілому на соціально-економічне становище в країні. Розширення процесів глобалізації, зростання частоти та глибини міжнародних фінансових криз показали необхідність оптимізації і корегування грошово-кредитної політики.

Аналізуючи грошово-кредитну політику України, можна виділити ряд її особливостей [1]: підтримання цінової стабільності та повномасштабне використання режиму інфляційного таргетування (так, у 2018 р. інфляцію було зафіксовано на рівні 9,8%); використання режиму плаваючого валютного курсу та подальша лібералізація валютних відносин; зростання золотовалютних резервів НБУ на 17%; активний продаж депозитних сертифікатів НБУ з метою підтримки ліквідності банків за умови значних кредитних ризиків; приведення діяльності НБУ у відповідність до європейських норм та стандартів в галузі підвищення прозорості його діяльності, перебудова функцій та запровадження проектного та процесного підходів, скорочення видатків. У 2018 р. НБУ перерахував до державного бюджету України 44,6 млрд грн прибутку; проведення масштабного стрес-тестування 60 найбільших банків України з метою реальної оцінки ситуації у банківській сфері та її подальшої стабілізації.

Найвищий показник ІСЦ (індекс споживчих цін) спостерігався у 2015 р. (143,3%), а вже в 2018 р. цей показник знизився до 112,4% [2]

завдяки проведенню ефективної грошово-кредитної політики. Також важливим фактом стала націоналізація ПриватБанку, що позитивно оцінив МВФ. Протягом 2018 р. НБУ проводив політику щодо виведення з ринку тих банків, які не відповідають нормативним вимогам НБУ. Так, у 2018 р. з ринку було виведено ще 19 банків, тобто ринок очистився від тих банків, які пропонували завищені відсоткові ставки за депозитами, що впливало на подорожчання кредитів, зростання в портфелі банків прострочених кредитів та викликало дестабілізацію ситуації на фінансовому ринку.

Основним вектором грошово-кредитної політики на 2019 р. є забезпечення цінової стабільності. Пріоритетом діяльності НБУ щодо реалізації грошово-кредитної політики є утримання інфляції в рамках запланованого показника у 2017 р. $10\% \pm 2\%$, у 2018 р. – $8\% \pm 2\%$, у 2019 р. і надалі – $6\% \pm 1\%$ [3]. Тобто, пріоритетом діяльності НБУ має бути зниження інфляції (індексу споживчих цін) до однозначного показника і утримання його на такому рівні в середньостроковій перспективі. НБУ проголосив намір продовжувати дотримуватися режиму змінного обмінного курсу. Водночас, це не має означати його неконтрольованість, але при цьому вплив НБУ на обмінний курс має бути опосередкованим шляхом застосування ринкових механізмів, таких як відсоткова політика. Вважаємо, що роль валютних інтервенцій поступово має скорочуватися у міру зняття адміністративних обмежень і поглиблення лібералізації валютного ринку. Однак процес валютної лібералізації повинен бути поступовим, щоб не зашкодити виконанню цілей щодо цінової і фінансової стабільності.

Останнім часом просування реформ у реальному секторі економіки та зростання ризиків у бюджетно-фіскальній сфері України створювали додаткові виклики для монетарної сфери в 2017-2018 рр. та посилювали тиск на грошову одиницю. За таких умов для забезпечення стабільності та рівноваги на грошово-кредитному ринку НБУ вдавався до проведення стриманішої грошово-кредитної політики, спрямованої виключно на запобігання додатковому тиску на гривню. Для поліпшення стану

грошово-кредитного ринку України доцільним було б змінити грошово-кредитну політику на жорсткішу та послідовнішу, а саме: запровадити адміністративне регулювання процентних ставок для запобігання корупції й зловживань, встановити банківську маржу за операціями за кредитом; здійснити націоналізацію активів проблемних банків; вжити певних обмежувальних заходів щодо збільшення пропозиції іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку і скорочення попиту на неї; знизити рівень доларизації економіки, адже підірив довіри до національної грошової одиниці та банківської системи, зумовлений передусім виконанням грошових функцій на території нашої країни іноземною валютою.

Таким чином, головною метою грошово-кредитної політики України є забезпечення цінової та фінансової стабільності задля забезпечення передумов сталого економічного розвитку, адже низький рівень інфляції піде на користь всім учасникам економічного процесу (державі, населенню, підприємствам). Основним інструментом в арсеналі НБУ є активне використання та коригування ключової процентної ставки – ставки за операціями регулювання ліквідності, які мають найбільший вплив на стан грошово-кредитного ринку. НБУ повинен і надалі підвищувати прозорість своєї діяльності шляхом розкриття повної, достовірної інформації щодо базових напрямів своєї діяльності. Політика НБУ повинна бути спрямована на підтримання режиму плаваючого обмінного курсу та нарощення рівня міжнародних резервів, а також здійснювати контроль за зростанням грошових агрегатів відповідно до програми співпраці з МВФ [4]. Очікується, що політика цінової стабільності сприятиме зниженню довгострокової волатильності обмінного курсу. Зараз роздрібні реальні процентні ставки банків все ще залишаються на досить високому рівні, слабкою залишається кредитна активність банків. Стає зрозумілим, що саме грошово-кредитна політика України є важливим інструментом регулювання економіки. І підвищення її дієвості, ефективності спричинить позитивний вплив на соціально-

економічне становище країни в цілому і дозволить досягти тих стратегічних цілей і завдань, які ставить перед собою держава.

Список використаних джерел

1. Гриценко А.А. Яка грошово-кредитна політика потрібна Україні / – Режим доступу : <http://ief.org.ua/?p=5030>
2. Грошово-кредитна та фінансова статистика НБУ. Офіційний сайт Національного банку України. // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
3. Інфляційний звіт Національного банку України за 2018 рік [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua/>
4. Постанова Правління НБУ № 541 «Про Основні засади грошово-кредитної політики на 2016–2020 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/v0541500-1

Кисса М.О.

*Одеський торговельно-економічний
інститут КНТЕУ, м. Одеса*

ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

Фінансові й грошово-кредитні інструменти є найвідомішими та найпоширенішими регуляторами ринкової економіки.

Грошово-кредитна політика – комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України шляхом використання визначених Законом України «Про Національний банк України» засобів і методів. В Україні головним суб'єктом грошово-кредитної політики є Національний банк, який відповідно до Конституції України та Закону «Про Національний банк України» визначає та реалізує грошово-кредитну політику [1].

Грошово-кредитна політика ґрунтується на принципах монетаризму і має низку переваг над фіскальною політикою. Головне завдання грошово-кредитного регулювання – забезпечення відповідності грошової маси масі товарів і послуг, підтримка стійкої купівельної спрямованості грошей.

Останнім часом на грошово-кредитну політику впливають такі чинники (ризики):

- ✓ внутрішні системні ризики, пов'язані з нестійким економічним зростанням, що зумовлює невизначеність попиту на гроші;
- ✓ інфляційний тиск з боку виробництва, необхідність використання адміністративного регулювання цін;
- ✓ ризики зовнішньої невизначеності, які можуть негативно впливати на платіжний баланс, рівень золотовалютних резервів та валютну політику;
- ✓ накопичений кредитний ризик банківської системи, зумовлений кредитною експансією останніх років;
- ✓ політичні ризики, які можуть спровокувати незбалансованість бюджету та необґрунтоване зростання бюджетних витрат [2].

Грошово-кредитна політика повинна ґрунтуватись на таких принципах:

- ✓ чіткість та стабільність завдань і основних цілей;
- ✓ виключна роль стійкості монетарного середовища в соціально-економічному розвитку країни;
- ✓ послідовність та узгодженість у використанні інструментів (обмінний курс, відсоткові ставки, емісійні і мобілізаційні механізми для досягнення цінової стабільності);
- ✓ якісна співпраця з органами державної влади.

Фінансова політика має самостійне значення і водночас є важливим засобом реалізації політики держави в будь-якій сфері.

Фінансова політика відображає суб'єктивну сторону функціонування фінансів. Самі по собі фінанси і фінансова система є об'єктивними явищами.

Фінансова політика повинна враховувати потреби суспільного розвитку, реальні економічні і фінансові можливості держави, тому вона залежить від конкретних історичних умов і завдань, які стоять перед суспільством.

Система фінансових відносин містить такі ланки:

- ✓ бюджети різних рівнів;
- ✓ фонди соціального, майнового і особистого страхування;
- ✓ валютні резерви держави;
- ✓ грошові фонди підприємств, організацій, фірм;
- ✓ інші спеціальні грошові фонди.

Три основні функції коштів фінансової системи:

1) алокація ресурсів. Пов'язана з наданням суспільству певних благ з боку держави, які не може надати приватний сектор;

2) перерозподіл доходів, що припускає коректування розподілу доходів і майна для досягнення більшої соціальної справедливості.

3) стабілізація економіки. Здійснюється шляхом економічної політики, спрямованої на забезпечення високої зайнятості, стабільності цін, постійного й розмірного економічного зростання [3].

Сьогодні фінансово-економічна ситуація в Україні є складною, суперечливою і неоднозначною. Об'єктивно самим процесом розвитку ситуації в центр економічної політики нині поставлено питання про збільшення реального економічного зростання.

Отже, головне завдання фінансової політики в період сучасних перетворень в нашій країні полягає не тільки в тому, щоб забезпечити матеріально ці перетворення, але й запобігти соціальній напрузі в суспільстві і максимально пом'якшити перехід від однієї системи відносин до іншої.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт НБУ. URL:
https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123274

2. Круш П.В. Гроші та кредит: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 216 с. URL: https://pidruchniki.com/15931106/finansii/groshovo-kreditna_politika_ukrayini

3. Мельникова В.І. Мельникова О. П., Сідлярчук Т. В., Тур І. Ю., Шведова Г.М. Національна економіка. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 248 с. URL: https://pidruchniki.com/12800528/ekonomika/finansova_sistema_f finansova_politika_ukrayini

Кривенко О.І.

*Житомирський торговельно-економічний коледж КНТЕУ,
м.Житомир*

СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ У ВІТЧИЗНЯНИХ РЕАЛІЯХ

Кредитування фізичних осіб сприяє швидшому зростанню життєвого рівня населення, розширенню процесу реалізації товарів і отримання прибутку і, в результаті, збільшенню податкових надходжень до бюджету держави. Криза в Україні суттєво вплинула на тенденції банківського кредитування. Деякі банки згорнули кредитну діяльність через сумніви у платоспроможності клієнтів, а деякі продовжують активно надавати кредити фізичним особам на споживчі потреби.

Проблеми банківського кредитування досліджуються у працях багатьох дослідників. Так, загальні проблеми банківського кредитування піднімаються у працях О. Барановського, А. Паєнтко, З. Савельєвої, В. Ларичева та інших. Однак багато питань щодо особливостей споживчого кредитування, факторів його розвитку залишились мало дослідженими.

Споживче кредитування в Україні перебуває в активній фазі відновлення, збільшується кількість кредитних продуктів, які пропонують банки. Збільшення попиту на кредити з боку населення не є результатом зниження вартості кредитів або використання банками нецінових методів

конкуренції, а спричинене лише відновленням фінансового потенціалу населення та виникненням нових потреб, котрі не можуть бути задоволені виключно за рахунок заробітної плати [3].

Незважаючи на “консервацію” банками високого рівня відсоткових ставок за кредитами, спостерігається поступове зростання обсягів кредитування, хоча його темпи ще недостатні (табл. 1). Банки твердо стоять на позиції мінімізації ризиків за принципом, коли відповідальні позичальники змушені платити за безвідповідальних. Іншими словами, якщо позичальник є недобросовісним і погасити зобов’язання перед банком за рахунок його заставного майна не вдасться, то збитки банку покриваються за рахунок позичальників, котрі добросовісно виконують свої зобов’язання.

Таблиця 1.

Банківське споживче кредитування фізичних осіб за період 2012 – 2017 рр.

[3]

Показники	Роки					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Кількість діючих банків	175	175	180	158	109	96
Облікова ставка	7,5	6,8	12,0	23,8	17,3	18
Середня відсоткова ставка за кредитами, %	27,4	27,3	26,8	28,1	30,6	28,9
Надано кредитів загалом, млн. грн., в т.ч	825320	815327	911402	1006358	965093	549 055
Суб’єктам господарювання	580907	609202	698777	802582	785918	860 377
Фізичним особам	174650	161775	167 773	179 040	152 971	162 040
Частка кредитів фізичним особам, %	21,16	19,84	18,41	17,79	15,85	30,1

Дані табл. 1 свідчать, що підвищення облікової ставки за кредитами починаючи з 2015 року не знижує попит на нього. Не дивлячись на скорочення кількості банківських установ у 2017 р. по відношенню до 2014 р. на 86 одиниць або на 53% кількість виданих ними кредитів суб’єктам господарювання збільшилась на 23%, але зменшилась кількість кредитів, виданих фізичним особам на 5 733 млн. грн. або на 9,5 %.

Вагому роль у розвитку банківського кредитування відіграє регуляторний інструментарій Національного банку України, у тому числі облікова ставка. Облікова ставка по своїй суті відображає вартість залучення і розміщення грошових коштів. Як бачимо з таблиці, НБУ у 2015 р. підвищив облікову ставку до максимального рівня за всю історію української банківської системи — 23,8 %. Дії регулятора були обумовлені розвитком інфляції та девальвації, а через підвищення облікової ставки регулятор очікував сповільнення їх темпів. Сповільнення інфляції таки відбулося, однак висока вартість кредитних ресурсів негативно позначилась на споживчому кредитуванні та на веденні бізнесу. Згідно з даними НБУ, середня відсоткова ставка за кредитами в національній валюті в 2017 р. була 28,9 %.

Високі ставки за кредитами означають високу вартість кредиту, а, як результат, обмежену кількість надійних позичальників та невизначеність щодо подальшого економічного розвитку. Позитивною тенденцією у діяльності банків за досліджуваний період (2012—2017 рр.) є збільшення загальної кількості наданих кредитів (з 825 320 у 2012 р. до 965093 млн грн. у 2016 р.). Серед них 81,4% займають кредити суб'єктам господарювання, і лише 15,85 % — кредити фізичним особам. У країнах Західної Європи ця частка становить близько 50%. Крім цього, частка останніх постійно зменшується (з 21% у 2012 р. до 15,9% у 2016 р.).

Кредитування фізичних осіб відіграє значну роль у забезпеченні соціальних потреб населення, формуванні платоспроможного попиту, який, у свою чергу, впливає як на темпи розвитку бізнесу, так і на темпи розвитку економіки в цілому. Серед сучасних тенденцій банківського кредитування фізичних осіб в Україні можна виділити такі: зменшення кількості банків загалом, а також банків, які здійснюють споживче кредитування; зменшення обсягів кредитування фізичних осіб внаслідок падіння платоспроможності населення та внаслідок зростання вартості кредитів.

Сума виданих споживчих кредитів за період 2012 – 2017 рр. поступово зменшується не дивлячись на суттєве зростання споживчих цін на товари. Кредити фізичним особам становлять лише від 15 до 20% від загального обсягу наданих кредитів. При цьому більше половини з них видається на споживчі потреби. Така ситуація склалася переважно через низьку купівельну спроможність населення та його неможливість виконати зобов'язання перед банком зі сплати кредитів. І сама проблема зниження попиту на споживчі кредити виходить поза рамки банківського регулювання.

Список використаної літератури

1. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс].
— Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#2.

2. Паєнтко Т.В. Сучасні тенденції банківського кредитування фізичних осіб в Україні / Т.В. Паєнтко, З.В. Савельєва // Економічна наука. Серія: Інвестиції: практика та досвід. – 2017. - №10. – С. 40-43.

3. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id

Кухар К.О.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м.Київ*

ОСОБЛИВІСТЬ СТРУКТУРИ ГРОШОЇ МАСИ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день актуальним залишається питання необхідності з'ясування монетарних шляхів сталого економічного зростання України. Передумовою фінансової стабільності в країні є збалансованість попиту та пропозиції на гроші, тобто відповідність обсягу грошової маси потребам

економіки. В цьому контексті визначення стану та структури грошової маси України має особливе наукове та практичне значення.

Динаміку агрегатів грошової маси в Україні в 2000-2019 р. представлено в табл.1[1]. Отже, загальна маса грошей в обороті характеризується високими темпами зростання. Так, у 2000р. даний показник складав 32252 млн. грн., а у 2019 р. зріс до 1258240 млн. грн., тобто зріс у 39 разів.

Таблиця 1

Показники грошової маси в Україні в 2000-2019 р.,
станом на 31.12 [1]

Період	Агрегат М0, млн. грн.	Агрегат МЗ, млн. грн.	Коефіцієнт готівки, %
2000	12799	32252	39,6
2001	19465	45755	42,5
2002	26434	64870	40,7
2003	33119	95049	34,8
2004	42345	125801	33,6
2005	60231	194071	31
2006	74984	261063	28,7
2007	111119	396156	28
2008	154759	515727	30
2009	157029	487298	32,02
2010	182990	597872	30,6
2011	192614	682701	28,2
2012	203245	773199	26,3
2013	237777	908994	26,2
2014	282947	956728	29,6
2015	282670	994060	28,4
2016	271792	1102762	24,6
2017	294753	1089437	27,1
2018	321308	1176470	27,3
2019	348772	1258240	27,7
Середній	165557,6	587925,3	30,8

Саме цей показник утворює грошову пропозицію, на яку впливає НБУ різними монетарними методами, а вагомий вміст в ній готівки 348772 млн. грн. станом на 2019 р. ($\approx 28\%$) зменшує регуляторні можливості центрального банку. Збільшення грошової маси здебільшого

характеризується збільшенням депозитних вкладів у національній валюті та в іноземній валютах.

Відповідно до цих показників, проаналізуємо динаміку співвідношення грошових агрегатів М0, М3 в Україні в 2000-2019рр., яка наведена на рис. 1.

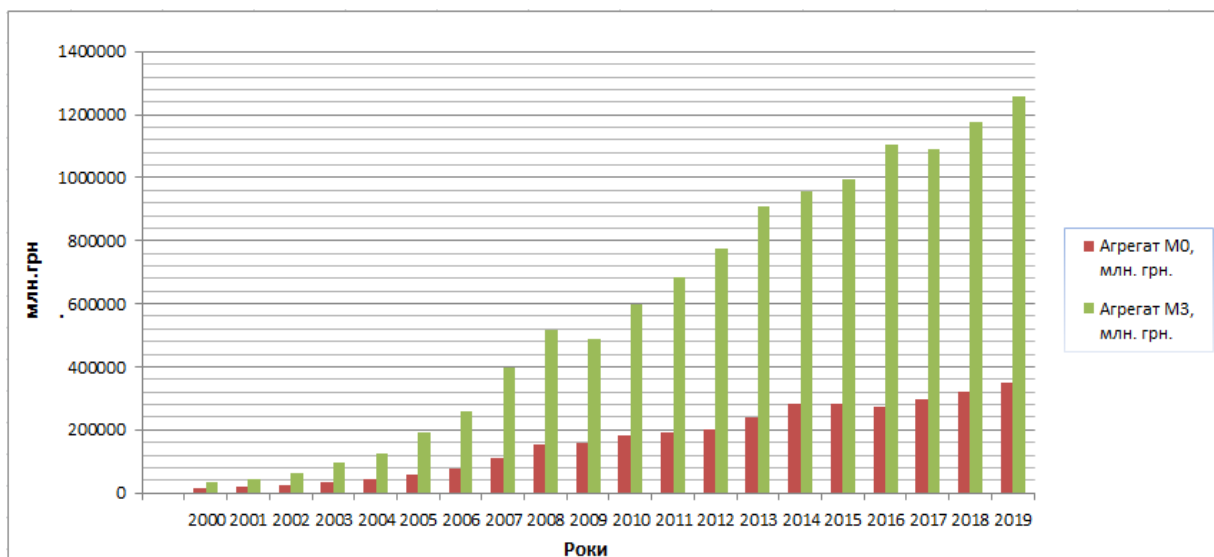

Рис. 1. Динаміка грошових агрегатів М0, М3 в Україні в 2000-2019 рр. [1]

Значний інтерес представляє аналіз коефіцієнту готівки в структурі грошової маси (див. табл.1; рис. 2.).

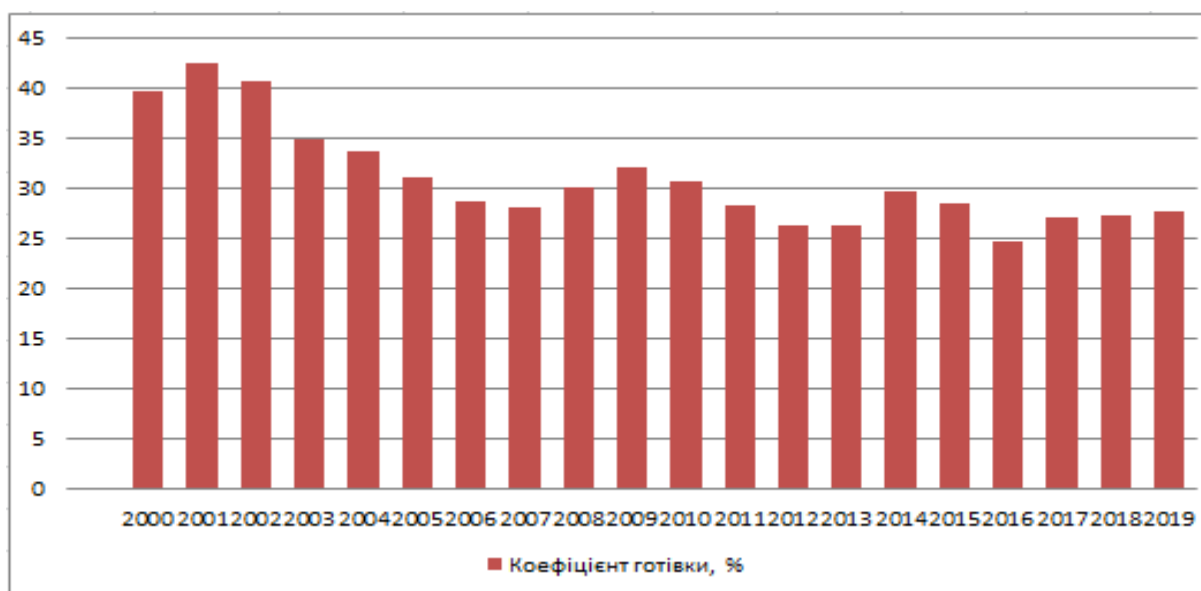

Рис 2. Динаміка коефіцієнту готівки в 2000-2019 рр., % [1]

У 2000 році частка готівки в грошовому агрегаті М3 складала майже 40%, а у 2019 році цей показник зменшився до 11,9%. Тенденція до

зменшення агрегату М0 в агрегаті М3 в цілому є позитивною, але обсяг готівки за останній рік складає велику частку, що зазначає про значні масштаби тінізації економіки, недовіру населення до банківської системи, про заощадження домогосподарств, про ризики та наявність інфляційних очікувань, труднощі зі стягненням обов'язкових платежів, неможливість безперешкодного контролю НБУ за грошовими агрегатами, що безумовно впливає на ефективність монетарних заходів [2].

Особливістю грошової системи України попри високу питому вагу готівки в сукупній грошовій масі є тенденція до її зниження. Для ефективного регулювання грошової маси в Україні доцільно визначати її оптимальний розмір та структуру, аналізувати її динаміку, вивчати взаємозв'язок показників грошового обігу з іншими макроекономічними показниками, прогнозувати показники грошового обігу та купівельної спроможності грошової одиниці тощо.

Література:

1. Динаміка грошових агрегатів України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://finstat.info/dinamika-denezhnyih-agregatov-ukrainyi>
2. Тіньова економіка в Україні: стан, тенденції, шляхи подолання [Текст] : аналіт. огляд / [упоряд.: С. С. Чернявський, В. А. Некрасов, А. В. Титко та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 152 с.

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ДЕРЖАВИ: СУЧАСНИЙ СТАН

В даний час особливо гостро проявилися недоліки фінансової політики, що стримують економічний і соціальний розвиток нашої країни.

До них відносяться [2, с.27]:

- ✓ Догматичний (нетворчий) характер фінансової політики,
- ✓ Відсутність стратегічних концептуальних розробок;
- ✓ Проведення часткових малообґрунтованих тактичних заходів, орієнтованих на миттєву вигоду;
- ✓ Відрив фінансової політики від фактичного стану справ в народному господарстві;
- ✓ Порухення найважливішої вимоги правильного ведення фінансового господарства - жити відповідно до достатків;
- ✓ Залишковий підхід при визначенні фінансової бази задоволення соціальних потреб громадян.

Фінансова політика - одна з найважливіших частин економічної політики. Вона проявляється у використанні державних фінансових ресурсів, регулювання доходів та витрат, формуванні та виконанні держбюджету, в податковому регулюванні, в управлінні грошового обігу, у впливі на курс національної валюти. Функціонування фінансової системи спрямоване на вирішення конкретних завдань, які стоять перед суспільством [1, с.14].

Метою концепції фінансової політики, розробленої в сучасних умовах, є досягнення більш високого рівня життя народу на основі розвитку господарства, всебічного підвищення ефективності суспільного

виробництва. Рівень життя виступає тепер величиною, що визначає розвиток виробництва, напрям і структуру використання фінансових ресурсів.

У кожній країні конкретні методи проведення фінансової політики залежать від історичних умов, рівня економічного розвитку, національних традицій і інших факторів. Сучасну фінансову політику України в значній мірі визначає важкий стан економіки, як наслідок тривалої фінансової кризи.

Фінансова політика має бути жорсткою, але справедливою і активною, і повинна стимулювати економічне зростання, захищати національні інтереси та бути привабливою для суб'єктів іноземних країн.

Своє конкретне втілення фінансова політика має у фінансовому механізмі держави. Фінансове становище країни характеризується рядом показників (Рис.1) [3, с. 44-45]:

Рис.1 Показники, які впливають на фінансове становище країни

Отже, в умовах трансформаційної економіки України основними напрямками фінансової політики, спрямованої на вдосконалення фінансової системи України, є [3,с. 48]:

1. Удосконалення фінансового законодавства і права.
2. Подолання таких форм фінансової кризи, як:
 - ✓ некерована державна заборгованість країни;
 - ✓ банкрутство;
 - ✓ подолання прихованого дефіциту місцевих бюджетів.

3. Розробка та затвердження податкового і бюджетного кодексу України.

4. Підвищення ефективності всього фінансового механізму .

5. Налагодження механізму взаємовідносин підприємств, установ і організацій з бюджетною системою, позабюджетними фондами, банківською системою і т.д.

6. Децентралізація бюджетної системи.

7. Посилення ролі фінансів в Україні.

Підводячи підсумки, можна сказати, що тільки при комплексному підході до проблеми вдосконалення фінансової системи України можна досягти бажаних результатів, тобто сформувати сучасну соціально - орієнтовану фінансову систему.

Список використаних джерел:

1. Гладій М. Фінансова політика держави // Фінанси України. - 1999. - № 4. - С. 14

2. Запатріна І. Фінансова політика та її вплив на економічне зростання// Економіст. - 2006. - № 3. - С. 27.

3. Ковальчук А. Ефективність законодавчого забезпечення фінансової політики в Україні // Право України. - 2006. - № 4. - С.44-45,48.

Мартінова А.Д.

*ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури,
м.Дніпро*

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ

Однією з найважливіших регулюючих функцій, яка властива всім без винятку центральним банкам, є розробка і проведення високоефективної грошово-кредитної політики (ГКП) - це один з елементів економічної політики держави, який представляє сукупність заходів, спрямованих на

зміну грошової маси в обігу, обсягів кредитів, рівня процентних ставок та інших показників грошового обігу та ринку позичкових капіталів.

В Україні головним суб'єктом грошово-кредитної політики є Національний банк. Як передбачено конституцією України, Рада НБУ самостійно розробляє основні засади грошово-кредитної політики та здійснює контроль за її проведенням [1, с.408].

Реалізація стратегічних цілей грошово-кредитної політики в сучасних умовах може базуватися на двох основних теоретичних моделях, розроблених західною економічною наукою (рис.1) [3, с. 76].

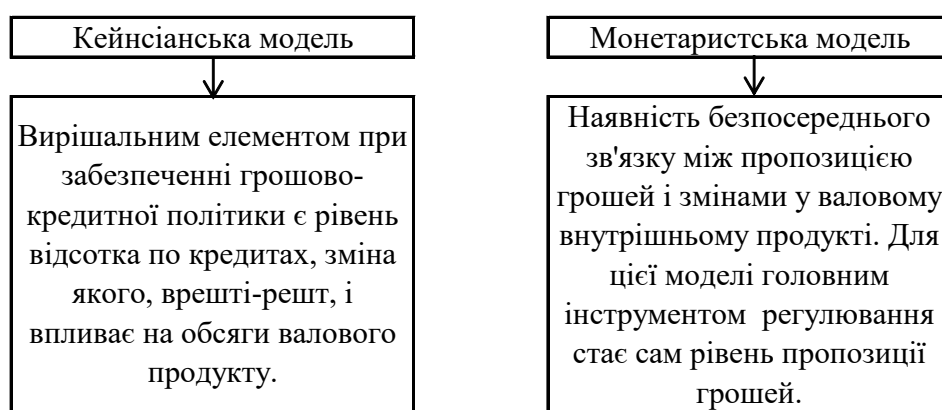

Рис 1. Теоретичні моделі для реалізації ГКП

Крім стратегічних цілей, грошово-кредитна політика відображає і поточні. Головною серед них є забезпечення стабільності національної грошової одиниці. Досягнення цієї головної мети, по якій реалізується зв'язок макроекономічних і поточних завдань, що стоять перед грошово-кредитною політикою, пов'язане з формуванням цілого ряду конкретних завдань, визначення яких залежить від ряду різноманітних факторів.

Насамперед, ця політика повинна спрямовуватися на ослаблення негативних наслідків, яких завдає економіці та чи інша фаза промислового циклу щодо цього центральний банк, реалізуючи свою грошово-кредитну політику, найчастіше вдається до таких дій на грошовому ринку, які або скорочують грошову масу, або, навпаки, збільшують її.

Основні напрями грошово-кредитної політики, які обирає для себе НБУ є наступними [2, с.286]:

- політика грошово-кредитної рестрикції (політика "дорогих" грошей);
- політика грошово-кредитної експансії (політика "дешевих" грошей).

Будучи посередником між державою та банківською системою, центральний банк покликаний регулювати грошові й кредитні потоки за допомогою певних інструментів. Вибір цих інструментів досить широкий. Їх використання може змінюватися в залежності від спрямованості економічної політики країни, ступеня відкритості її економіки, традицій та інших конкретних обставин.

В табл. 1 розглянемо існуючі в розпорядженні центрального банку інструменти грошово-кредитного регулювання [4, с.415].

Таблиця 1

Інструменти грошово-кредитного регулювання в НБУ

<i>Класифікатор</i>	<i>Інструменти, які існують</i>
Безпосередні об'єкти впливу	<ul style="list-style-type: none"> ○ пропозиція грошей; ○ ставка відсотка; ○ валютний курс; ○ швидкість обігу грошей та ін.
За характером параметрів, що встановлюються під час регулювання	<ul style="list-style-type: none"> ○ кількісні - кредитні можливості банків; ○ якісні - вартість банківських кредитів.
За термінами впливу	<ul style="list-style-type: none"> ○ короткотермінові - тактичні; ○ довгострокові – стратегічні.
За формою впливу	<ul style="list-style-type: none"> ○ прями; ○ опосередковані.

Грошово-кредитна політика НБУ в її конкретних завданнях і акцентах значно залежала раніше, як залежить і сьогодні, від сукупності тих умов, того економічного і соціального середовища, в якій вона реалізується. Тому в розробці цієї політики і в її здійсненні є характерні особливості, які визначаються особливостями того чи іншого періоду в розвитку суспільства.

Таким чином, можна констатувати, що грошово-кредитна політика Національного банку України є надзвичайно складною в розробці і реалізації системи заходів, яка в той же час визначається великою роллю в

організації функціонування ринкової економіки і забезпеченні динамічного економічного зростання нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Долан З. Д., Кемпбелл К. Д., Кемпбелл Р. Д. Гроші, банківська справа і грошово-кредитна політика - СПб : Оркестр, 1994 - 408 с.
2. Ющенко В., Лисицький В. Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні - К.: Скарби, 1998 - 286 с.
3. Мируна М. І., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф і ін .. Гроші та кредит : Учбовий методичний посібник для вузів - М.: Фінанси і статистика, 1999 – 76 с.
4. Гальчинський А. Теорія грошей : Навчальний посібник - М.: Основи, 1998 - 415 с.

Остапук Т.Ю.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ЇЇ РОЗВИТКУ

На сьогодні значні негативні наслідки та суттєвий вплив на фінансовий стан України мають складні політичні та економічні процеси, що відбуваються в країні. Це загрожує можливості економічного розвитку, фінансовій незалежності та конкурентоспроможності України. Фінансова політика має величезне значення в житті суспільства і за ефективним формуванням може сприяти покращанню добробуту населення, вирішенню різних міжнародних та національних проблем зокрема. За надійною фінансовою системою можна досягти успішного функціонування ринкової економіки, зростанню і стабільності економіки в цілому. Тому потрібно вчасно знаходити проблемні чинники і розробляти заходи щодо їх подолання.

Фінансова політика - це сукупність різних фінансових заходів, що здійснює держава через фінансову систему. Основним завданням фінансової політики є забезпечення реалізації державних програм фінансовими ресурсами[1,с.30]. Фінансова політика України є неоднозначною та недостатньо результативною. Це пов'язано з різними чинниками. До зовнішнього впливу належить фінансово-економічна криза, також експортні можливості держави, постачання сировини, матеріалів, обміну технологіями тощо. Водночас внутрішніми чинниками впливу є соціальний склад населення, стабільність національної грошової одиниці, розвиток форм кредитування . Сучасна фінансова політика є недостатньо чіткою у сфері прискорення розвитку пріоритетних галузей економіки, легалізації тіньових капіталів, формування сприятливих умов для залучення іноземного капіталу [1,с.30]. Основу фінансової політики становить бюджетна політика, яка пов'язана насамперед із формуванням та виконанням бюджетів усіх рівнів. Економічна нестабільність і спад виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансування видатків бюджету . Однією з головних проблем реалізації фінансової політики є незабезпечення достатньої ефективності використання бюджетних коштів для досягнення надійних показників соціально-економічного розвитку[2]. Слабкий бюджетний механізм значно стримує економічну політику держави. Щоб уникнути негативних наслідків потрібно чітко визначити пріоритети розвитку економіки. Запорукою успіху фінансової політики є розробка реальних макропоказників на бюджетний період та їх неухильне виконання. Варто суттєво посилити відповідальність розпорядників та одержувачів коштів за порушення бюджетної дисципліни, дотримання принципів раціонального та ефективного використання бюджетних коштів у всіх сферах економіки[3]. Основними напрямками фінансової політики сучасного періоду в Україні є:

- сприяння завершенню роздержавлення і приватизації;
- демонополізація економіки;
- забезпечення соціального захисту населення;

- ефективна співпраця України зі Світовою організацією торгівлі;
- вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності для зміцнення позиції України на світовому ринку;
- проведення адміністративної та пенсійної реформ. [1, с. 32].

Держава як основний суб'єкт фінансової політики повинна рішучіше застосовувати фінансові методи планування, управління, контролю, а також фінансові санкції, стимули з метою забезпечення фінансової стабільності та підвищення рівня життя населення [3].

Отже, фінансова сфера є однією з головних напрямів діяльності держави, яка дозволяє їй бути конкурентоспроможною на світовому рівні. Однак сучасний стан фінансової системи в Україні має негативні тенденції та значні проблеми які потрібно подолати. Функціонування фінансової політики залежить від ефективності діяльності держави та правильності ухвалених рішень. Її формування починається з визначення цілей та постановки завдань. Успішна реалізація фінансової політики сприятиме зміцненню позицій України на міжнародному рівні. Однак, це, насамперед, залежить від дієвих та якісних внутрішніх реформ та економічного розвитку держави. Поглиблення курсу ринкових реформ на інноваційних засадах та їх прискорення, радикалізація системних перетворень можуть забезпечити прогресивний розвиток держави. Тому основним завданням для України має стати активізація регуляторної функції фінансової політики, впровадження ефективних механізмів, формування стратегічного характеру цілеспрямованих рішень з метою забезпечення у системі державного регулювання єдності із соціально-економічною стратегією [4, с. 33].

Список використаних джерел

1. Сіташ Т.Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика / Т.Д. Сіташ // Академічний огляд. – 2015. – № 1. – С. 29 – 34.

2. Тарасова О.В. Фінансова політика і бюджетна безпека України. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/869-2208-1-PB.pdf>.
3. Радіонов Ю.Д. Фінансова політика та проблеми ефективності її реалізації в Україні. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/Npndfi_2014_4_4%20.pdf.
4. Малишко В.В. Фінансова політика України на сучасному етапі / В.В.
5. Малишко, А.О. Пучко // Траєкторія науки. – 2017. – Т. 3, № 1.-С.30-33

Пасько М. М.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м.Київ*

РЕФІНАНСУВАННЯ БАНКІВ ЦЕНТРАЛЬНИМ БАНКОМ КРАЇНИ

Рефінансування банків в сучасних економічних умовах є найважливішою функцією центральних банків, а також інструментом реалізації грошово-кредитної політики держави. При використанні цього інструменту центральні банки здійснюють безготівкову грошову емісію і регулюють грошову пропозицію економіці.

Слід зазначити, що рефінансування центральним банком (далі ЦБ) – це надання фінансових ресурсів банкам другого рівня за допомогою кредитних і фінансових інструментів, що супроводжується заміною одного боргового зобов'язання на інше з метою досягнення визначених цілей як на мікро-, так і на макрорівні [1, с. 12].

Міжнародна практика грошово-кредитного регулювання має великий досвід у сфері рефінансування банків. Форми і види цих кредитів розрізняють за широким колом критеріїв. Це терміни надання, забезпечення, цільове спрямування, механізм надання тощо. Типові

організаційні форми рефінансування, що використовуються в більшості зарубіжних країнах наведені у табл. 1.

Специфіка використання різних форм рефінансування дозволяє виділити загальні риси: спрямованість на залучення додаткових фінансових ресурсів у процесі своєї діяльності на основі використання різних кредитних і фінансових інструментів; наявність факту заміни одного боргового зобов'язання іншим (позика - цінний папір; цінний папір - цінний папір; цінний папір - позика) [2, с. 143]. Зазначимо, що рефінансування доцільно визначати як залучення тимчасових фінансових ресурсів за допомогою різних кредитних і фінансових інструментів, що супроводжується заміною одного боргового зобов'язання на інше.

Таблиця 1

Основні організаційні форми рефінансування банків [2]

Організаційна форма	Мета застосування	Учасники	Інструмент	Вид активів, що є забезпеченням
Кредитування центральним банком комерційних банків	Забезпечення ліквідними засобами	Центральний банк, комерційні банки	Кредит, операції РЕПО	Права вимог по кредитних договорах, цінні папери
Міжбанківське кредитування	Забезпечення ліквідними засобами	Комерційні банки	Кредит, операції РЕПО	Активи банку-позичальника
Сек'юритизація активів	Забезпечення ліквідними засобами, зниження ризиків	Фінансові компанії, комерційні банки	Цінні папери	Права вимог за кредитними договорами
Конвертація облігацій	Додатковий прибуток	Емітент, комерційні банки	Цінні папери	Облігації старого випуску

Серед різних організаційних форм рефінансування найбільш важливим сегментом механізму підтримки ліквідності кредитних організацій залишається кредитування їх з боку ЦБ, оскільки саме він є

кредитором, завданням якого є підтримка ліквідності банківської системи країни та здійснення грошово-кредитного регулювання.

Саме кредити, надані ЦБ, розширюючи ресурсну базу комерційних банків, сприяють активізації процесу кредитування і тим самим збільшують грошову масу в обігу. На макроекономічному рівні інструменти рефінансування допомагають ЦБ здійснювати щоденне управління резервами банківської системи, спрямоване на досягнення довгострокових цілей грошово-кредитної політики. Змінюючи параметри інструментів рефінансування, ЦБ наголошує приватному сектору про зміну поточних цільових орієнтирів грошово-кредитної політики. Одночасно на макрорівні рефінансування ЦБ комерційних банків є важливим інструментом розвитку міжбанківського ринку.

Узагальнення зарубіжної практики кредитування ЦБ комерційних банків можна виділити загальні умови його використання: здійснення ЦБ операцій рефінансування тільки з фінансово стабільними кредитними організаціями; використання стандартизованого забезпечення при кредитуванні ЦБ комерційних банків, що дозволяє: мінімізувати кредитний ризик при проведенні операцій кредитування, здійснювати вказані операції на єдиних умовах (за однаковою процентною ставкою для відповідного терміну кредитування); використання при контролі за ризиками однакових інструментів, але в різних поєднаннях (кредитні ліміти на контрагентів, ліміти по емітентах забезпечувальних активів (що продаються або передаються під заставу) або секторах економіки, порядок оцінки предметів застави, первинна знижка з номіналу при оцінці, корекція знижки, заборона тісних зв'язків).

Основними принципами рефінансування ЦБ комерційних банків є: орієнтація на макроекономічні показники грошово-кредитної політики, що припускає органічну ув'язку обсягів здійснюваних операцій (видаваних кредитів і операцій РЕПО), їх термінів і процентних ставок з параметрами грошово-кредитної політики (рівнем інфляції, величиною грошової бази, міжнародних резервів тощо); пріоритет інтересів ЦБ по відношенню до

інтересів кредитних організацій, що не може визначати відносини, що виникають при цьому як партнерські; жорстке регулювання ЦБ правил здійснення цих операцій, що мінімізує рівень його кредитного ризику; базування на загальновизнаних принципах організації кредитних відносин, якими є терміновість, платність, забезпеченість [2, с. 144].

Отже, всі ці базові вимоги повинні бути закладені в основу формування механізмів рефінансування банків України.

Список використаних джерел

1. Шевчук В. Тенденції розвитку системи рефінансування банків України / В. Шевчук // Економіст. - №3. -•Березень. – 2016. – С. 12-15.
2. Салтикова Г.В. Рефінансування банків: світова практика та напрями розвитку в Україні / Г.В. Салтикова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - № 2(14). – 2011. – С. 142-145.

Петрик Д.О.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

На сьогодні в Україні досить розвинена кредитна діяльність, що для банків є одним з основних джерел отримання доходу. Станом на 2018 р. частка наданих кредитів у загальній кількості активів банку України складає близько 60%, а в деяких – сягає 80%. Проте, поруч з доходом є ймовірність втрати банком частини своїх ресурсів, внаслідок здійснення фінансових операцій.

Кредитний ризик – це наявний або потенційний ризик для надходжень, який виникає внаслідок неспроможності сторони, що взяла на

себе зобов'язання, виконати умови фінансової угоди з банком або ж виконати будь-які інші, взяті на себе, зобов'язання [1].

Причини виникнення та підвищення рівня кредитного ризику:

- Відсутність чіткого нормативно-правового регулювання кредитних ризиків;
- Низький рівень захисту прав кредиторів та позичальників;
- Погіршення фінансового стану позичальника;
- Низький рівень знань працівників банків, що беруть участь в процесі кредитування.

Кредитні ризики класифікують залежно від учасників кредитної операції: ризики банку – включають технічні ризики та ризики персоналу; ризики позичальника (індивідуальний ризик) – ризик втрати платоспроможності позичальника; портфельні ризики – проявляються у зменшенні вартості активів банку.

У процесі управління кредитними ризиками, банки повинні мати:

- Політику та положення про управління кредитним ризиком;
- Положення про кредитування із врахуванням балансових і позабалансових операцій в обліку;
- Належну інформаційну базу для прийняття важливих управлінських рішень щодо надання кредитів;
- Підготовку та подання звітів відповідним керівникам з метою визначення рівня ризику.

В управління кредитним ризиком в банках виділяють такі проблеми:

- 1) відсутність системи глибокого аналізу кредитного процесу,
- 2) відсутність методології прийняття правильних управлінських рішень в умовах браку інформації;
- 3) надання кредитів фінансово неспроможним позичальникам з метою виконання плану.

У сучасній банківській практиці способи захисту від кредитного ризику досить різноманітні. До них відносять:

- перевірка кредитоспроможності позичальника – вивчення кредитної історії клієнта до моменту надання кредиту;
- структурування – полягає у розробці умов кредитного договору за типовими або індивідуальними умовами з метою отримання банком прибутку;
- лімітування кредитів – спосіб встановлення сум граничної заборгованості по позичках конкретному позичальнику.
- забезпечення – застава, гарантія, порука;
- диверсифікація позик – розподіл наданих кредитів на портфельні, географічні і галузеві;
- кредитний моніторинг – наявність зв'язку з клієнтом протягом усього строку користування позикою з метою отримання інформації про його фінансовий стан і кредитоздатність, задля зменшення ризиків несплати боргу;

Оцінка ефективності, комплексності та адекватності, створеної банком системи управління ризиками здійснюється уповноваженими працівниками НБУ шляхом:

- аналізу діяльності банку, внутрішньобанківських документів, результатів самооцінювання з боку банку;
- перевірки процесів, операцій, інструментів з управління ризиками; проведення інтерв'ю з керівниками банку та іншими працівниками банку;
- оцінки взаємодії ради банку і частоти проведення зустрічей із керівниками підрозділу з управління ризиками та підрозділу контролю за дотриманням норм [2].

Для розвитку методів оцінки кредитного ризику було здійснено: дерегулювання фінансового сектору; відміна обмежень у сфері банківської діяльності надала можливість просувати на ринок нові види фінансових послуг; розширення обсягів банківського кредитування та зростання кількості позичальників; збільшення втрат унаслідок настання ризиків за позабалансовими операціями банків; розширення спектру операцій, які

пов'язані із сек'юритизацією активів; поява нових складних моделей оцінки кредитного ризику, які дали змогу моделювати вплив численних факторів на дефолт позичальників, а також визначати кореляційні зв'язки між ними [3].

Як результат дослідження, хочеться виділити такі методи управління кредитними ризиками банку: залучення достатнього забезпечення за виданими позиками для захисту від втрат при невиконанні зобов'язань; здійснення страхування кредиту; встановлення рейтингової системи оцінки кредитоспроможності позичальника; прийняття рішення про допустимі рівні ризиків, використання плаваючих процентних ставок, продовження роботи з клієнтом після видачі кредиту та спостереження за його фінансовим станом.

Отже, ефективне управління кредитними ризиками є запорукою результативної діяльності банку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III

2. Постанова НБУ «Про затвердження положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських група» від 11.06.2018 р. № 64.

3. Штефан Л.Б. Проблеми управління кредитним ризиком в комерційних банках України / Л.Б. Штефан // Ефективна економіка. – 2018. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3904> .

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сучасний етап економічного розвитку України вимагає динамічного і ефективного регулювання для забезпечення максимального зростання. Такий вплив з боку держави здійснюється шляхом визначення оптимальних напрямів фінансової політики, які повинні відповідати потребам суспільства і бути динамічними під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Фінансова політика кожної держави спрямована на досягнення максимального економічного ефекту, що забезпечить формування доходів для всіх учасників перерозподільних відносин [1, с.30].

Фінансова політика досить динамічне явище. Вона не може визначатись раз і назавжди, формування фінансової політики потребує науково обґрунтованого підходу з врахуванням потреб суспільного та економічного розвитку давати реальні поточні і стратегічні результати [2, с.43]. Разом з тим, для забезпечення ефективності фінансової політики, повинна існувати тісна ув'язка грошово-кредитної і бюджетної політики, валютної, амортизаційної, податкової політики, адже державна фінансова політика є ваговою складовою економічної політики держави [3, с. 345].

В процесі дослідження розглянуто основні засади фінансової політики на 2019 рік, проаналізовано напрями бюджетної політики, дії уряду для здійснення фіскальної та монетарної політики.

Результати дослідження свідчать, що основою фінансової стратегії, на сьогодні, є подолання бідності і забезпечення економічного зростання в умовах інтеграції України в європейський економічний простір. Свій початок реалізація фінансової політики бере від бюджетної політики країни, яка базується на основних макроекономічних показниках (ВВП,

індекс споживчих цін, обмінний курс гривні до долара, рівень безробіття) і тісно взаємопов'язана з фіскальною політикою. Уряд здійснює конкретні кроки в оподаткуванні:

- удосконалення електронної системи за обігом палива;
- збільшення екологічного податку та ставок за користування надрами і природних ресурсів;
- запроваджується введення в СЕАРП (система єдиного адміністрування реалізації палива) окремого обліку з переміщення спирту та ін.

У сфері монетарної політики спостерігаються дії спрямовані на забезпечення стабільності грошової одиниці, сприяння стійкості банківської системи, підтримка економічної політики Кабінету Міністрів України.

Таким чином, фінансова політика держави на 2019 рік в своїй сукупності і по окремо, має на меті забезпечення економічного розвитку за всіма напрямками функціонування суспільства. Дії держави спрямовані на встановлення чітких нормативних та законодавчих меж, які дозволять всім учасникам фінансових відносин функціонувати в залежності від можливостей свого потенціалу, що дозволить ефективним суб'єктам фінансових відносин досягти стійкості, незалежності і бути конкурентоспроможними на світовому ринку.

Список використаних джерел

1. Сіташ Т. Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика. Академічний огляд. 2015. N 1 (42). с. 29-34.
2. Малишко В. В. Фінансова політика України на сучасному етапі. Теорія науки. 2017. N 1 (3). С. 41-46. <https://www.pathofscience.org>
3. Адаменко І. П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни. Бізнес інформ. 2014. N 3 с. 341-345.

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ ЯК МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ

У кожній державі існує національна грошова система, утворення якої обумовлено історичними передумовами, пройшовши тривалий еволюційний період, відображає в деякій мірі економічний та соціальний розвиток країни.

Грошова система – система, за допомогою якої економіка забезпечується грошима. Взагалі кажучи, малі країни могли б просто використовувати гроші якоїсь іншої країни, але більшість держав воліє мати свої власні гроші. Це пов'язано як з міркуваннями національного престижу, так і з тим, що держави отримують плату за право випуску грошей (сеньйораж), а також з вірою в те, що економічна стабільність може бути зміцнена за рахунок використання грошово-кредитної політики для адаптації до внутрішньодержавні шоків або для захисту економіки від впливів потрясінь за кордоном.

Варто зазначити, що грошова система є складним механізмом, який функціонує задля забезпечення ефективного фінансового функціонування держави. Варто зазначити, що розгляд проблем грошової системи та пошуків шляхів їх вирішення здійснювали безліч як вітчизняних так і зарубіжних вчених, таких як: Р. Брейлі, Є. Брігхем, С. О. Горіної, І. В. Ларіонової, Є. Нікбахта, П. Роуза, Р. Хафера, І.В.Шамова, В.М.Іванов, Ю. М.,Лисенков, В. В. Коваленко, І. Лютий, П. В Мельник, С.Б. Єгоричева.

Грошова система включає в себе як готівкові так і безготівковий рух коштів. Необхідно зазначити, що держава зацікавлена у збільшенні розміру безготівкових розрахунків, адже повноцінний перехід до

безготівкового грошового обігу є основою формування прозорої фінансової системи держави, шляхом зменшення рівня тінізації економіки, внаслідок чого збільшаться обсяги надходжень до державних та місцевих бюджетів України, що, звісно ж, є позитивним явищем [2].

Необхідність переходу до безготівкових грошових розрахунків, зумовлюється в першу чергу регуляторних можливостей НБУ на грошову масу, внаслідок наявності в її структурі надмірної частки готівка, яка знаходиться в обігу поза банківською системою, про що свідчать і статистичні дані.

Розглянемо як змінюється питома вага готівки та безготівкових розрахунків у грошовій системі України (рис.1).

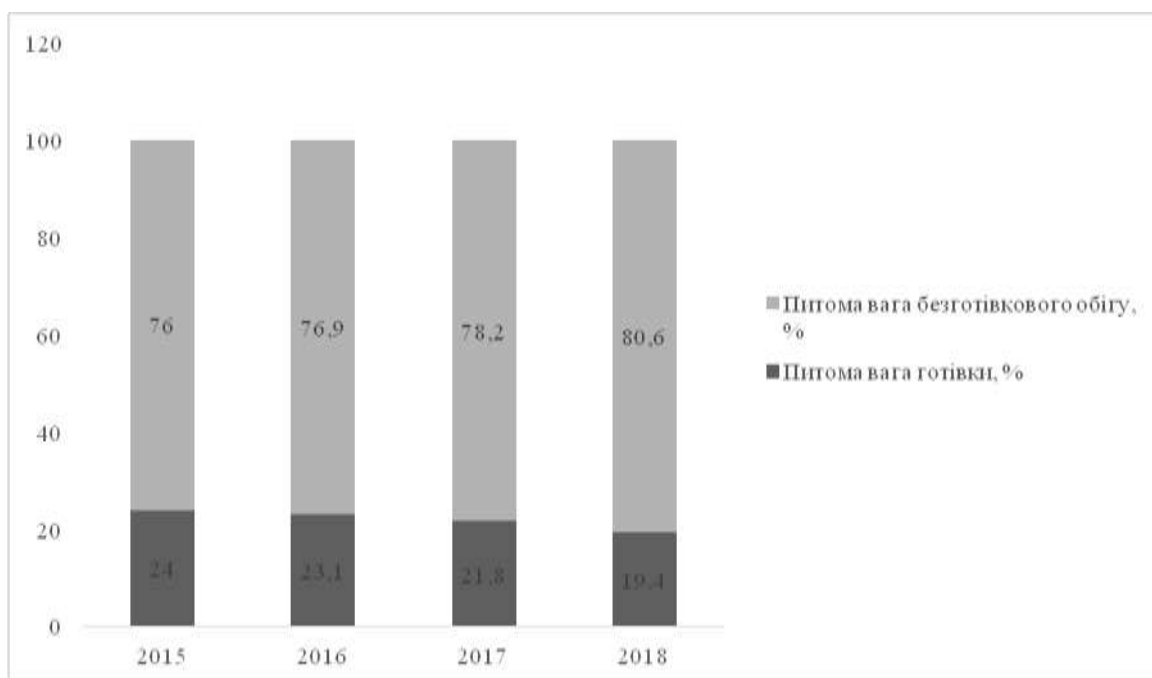

Рис. 1. Динаміка структури грошової маси 2015-2018 рр.[3]

Але, варто зазначити, що незважаючи на збільшення питомої ваги безготівкового обігу грошових коштів, наша держава відстає у цій тенденції від провідних держав світу. Адже, аналізуючи увесь спектр економіки, ми прийшли до висновку, що існують галузі, у яких здійснити безготівковий обмін практично неможливо.

Отже, для того, щоб зменшити обсяг готівкових розрахунків необхідно побороти такі фактори, як:

- високий рівень тіньової економіки та велика кількість неконтрольованих стихійних ринків;
- нестабільність депозитного та валютного ринків, внаслідок чого періодично спостерігається вилучення вкладниками депозитів, оскільки населення надає перевагу заощадженням у готівці;
- низький рівень доходів населення;
- нерозвиненість фінансових ринків;
- незначна частка безготівкових форм розрахунків населення;
- економічна та політична нестабільність;
- девальваційні та інфляційні очікування;
- наявність ризиків при використанні безготівкових форм розрахунків;
- дефіцит POS-терміналів у торговельних мережах [1].

Тобто, якщо зі сторони держави будуть здійснені методи жорсткого контролю стосовно виконання даних прогалин, то відбудеться збільшення обігу безготівкових розрахунків, що, як зазначалося вище, є позитивним фактором для ефективного функціонування грошової системи в Україні.

Список використаних джерел

1. Бабчук К.Л. Валютна система України: стан та перспективи її розвитку в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / К.Л. Бабчук, В.В. Руденко. — Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/%20-valyutna-sistema.com>.
2. Розвиток грошової системи в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : <http://finstat.info/dinamika-denezhnyih-agregatovukrainyi>.
3. Основні показники НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tsn.ua/groshi/nbu-prognozuye-inflyatsiyu-v-ukrayini>.

БРОКЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Формування світової валютної, глобалізація господарських зв'язків призвели до розвитку міжнародних валютних відносин, які наділені ознаками хаотичності, що визначають прагнення окремих економічних суб'єктів з урахуванням різноманітності їх інтересів та мотивації. У цьому сенсі саме валютний ринок виступає об'єктивним організатором валютних відносин, який сегментує та впорядковує прагнення різноманітних економічних агентів.

Валютний ринок вважається найбільш ліквідним ринком у світі, тобто таким, у якому зміна позиції відбувається швидко, але з невеликим відхиленням від попередньої ціни. На валютному ринку оператор може здійснити операцію з більшістю валют у будь-який час дня чи ночі – це справді світовий цілодобовий ринок. Проте хоча торгівля підтримується банками-дилерами цілодобово, ліквідність усе ж змінюється протягом доби [1, с. 403].

З інституціональної точки зору, як зазначає М. Бункіна, валютних ринок являє собою сукупність банків, брокерських фірм найбільших корпорацій, які виступають основними учасниками валютного ринку [2, с. 208].

На валютному ринку операції з іноземною валютою здійснюються переважно через комерційні банки, які на договірній основі виконують різні платіжні доручення іноземних банків-кореспондентів, а також через спеціалізовані ринки, серед яких Міжнародний валютний ринок у Чикаго, лондонська міжнародна фінансова ф'ючерсна біржа, фондова біржа у Філадельфії. клієнти на цих ринках діють через брокера [3, с. 2].

Важливу роль на валютному ринку України відіграють комерційні банки (КБ). За своєю суттю банк – це установа, яка акумулює тимчасово вільні кошти і надає їх у кредит. На даному етапі банки вже вийшли за межі цього визначення і перетворились в універсальні установи. Банки намагаються розвивати якомога більше видів послуг. Вони впроваджують різні види і способи кредитування, беруть участь у діяльності різних бірж, можуть управляти пакетами цінних паперів своїх клієнтів, надають консультаційні послуги. За останні роки значно зросла роль банків у здійсненні валютних операцій. На них припадає основний обсяг валютних операцій. У банках тримають рахунки інші учасники ринку та здійснюють із ними необхідні конверсійні і депозитно-кредитні операції. Банки начебто акумулюють (через операції з клієнтами) сукупні потреби ринку у валютних конверсіях, а також у залученні/розміщенні коштів та виходять із ними на інші банки. Окрім задоволення заявок клієнтів банки можуть проводити операції й самостійно за рахунок власних коштів. У підсумку валютний ринок являє собою ринок міжбанківських угод, і надалі маємо на увазі міжбанківський валютний ринок. Розвиток банківської системи є необхідною умовою розвитку економіки кожної держави, й України зокрема [4, с. 187].

На сьогодні вітчизняному валютному ринку притаманний широкий спектр операцій, включаючи й арбітражні. Це наближає його до стандартів ЄС та допомагає реалізувати основну стратегічну мету, визначену законодавством, – забезпечення стабільності національної валюти.

Список використаних джерел

1. Бабичев Ю.А. Банковское дело : справочное пособие / под ред. Ю.А. Бабичева. – М. : Экономика, 2008. – 512 с.
2. Бункина М.К. Валютный рынок : учебник / под ред. М.К. Бункина. – М. : АОДИС, 2005. – 280 с.
3. Ющенко В.А. Банківська справа в Україні: законодавчі і нормативні акти : навч. підручник / за ред. В.А. Ющенка. – К. : 2010. – Т. 1, 2. – 94 с.

4. Колесников В.Н., Кроливецкая Л.П. Банковское дело : учебник / под ред. В.Н. Колесникова, Л.П. Кроливецкой. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 320 с.

Семикоз О. В.

*Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Харків*

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ВАЛЮТНИЙ КУРС В УКРАЇНІ

Актуальність та важливість питання дослідження валютного курсу полягає в тому, що в умовах інтеграції та глобалізації, розвитку міжнародного поділу праці, міжнародного руху капіталу та технологій, розвитку фінансових ринків, для будь-якої відкритої економіки необхідно мати законний платіжний засіб, який би був вільноконвертований по відношенню до засобів платежу інших країн. Особливо гостро необхідність дослідження валютних курсів, зокрема його регулювання та прогнозування, постає в останні роки, коли курс гривні став слабко контрольованим, а національна валюта зазнає постійної девальвації.

Вагомий внесок у теоретичне дослідження проблематики валютно-курсової політики зробили: О. Береславська, В. Табінський, Є. Колеснік, І. Сіліна, О. Дзюблик, Н. Жмурко, О. Митко, С. Дідур, В. Глухова, О. Єлісеєва та інші. Не заважаючи на значну кількість праць, присвячених вивченню цієї проблеми, проблема моделювання та прогнозування валютного курсу є невирішеною з огляду на його динаміку.

Валютний курс є одним з найголовніших показників, що характеризує стабільність економіки. Через курс національної валюти Національний банк впливає на стан платіжного балансу країни, а також використовує його як інструментарій монетарної політики [1].

З огляду на динаміку валютного курсу за період з 2000 р., курс долара має загальну тенденцію до зростання, що описується поліноміальною лінією тренду. Особливо високі темпи росту спостерігалися у 2009 році (52,6%), 2014-2015 рр. (42,6% та 88% відповідно), що зумовлено світовою фінансовою та внутрішньою політико-економічною кризою [2]. За період 2000-2018 рр. курс гривні по відношенню до долара знизився у 5,2 рази, найбільший період нестабільності національної валюти спостерігається в 2-й частині досліджуваного часового періоду, що пояснюється формою тренду – поліноміальною зростаючою.

Пріоритетними чинниками впливу на валютний курс є макроекономічні. Для математичного вираження впливу цих чинників на валютний курс в програмі Statistica 6.0 побудована факторна модель.

Змінними факторної моделі впливу на валютний курс виступили такі показники: чистий експорт товарів та послуг, скорегований на дефлятор; індекс промислової продукції; індекс реального наявного доходу; індекс реальної заробітної плати; індекс реального ВВП; прямі іноземні інвестиції; митні надходження до Державного бюджету; сальдо Державного бюджету, зовнішній борг, облікова ставка Національного банку України, індекс споживчих цін. Факторний аналіз проведено на основі річних значень зазначених показників за 2000-2017 роки.

Для визначення оптимальної кількості факторів, що впливають на валютний курс, використано критерій Кайзера, відповідно до якого значимими для аналізу є ті фактори, власні значення яких перевищують 1.0 [3]. За критерієм Кайзера виділено 2 фактори з власними значеннями 6,73 та 2,92. Дисперсія першого фактора складає 61,18%, другого – 26,59%. Це означає, що динаміка курсу гривні на 61,18% зумовлена динамікою показників, що сформували перший фактор, і на 26,59% - динамікою показників другого фактора. Формування складу факторів впливу на валютний курс здійснено на основі факторних навантажень. Фактор формують показники, для яких факторне навантаження (коефіцієнт кореляції) з відповідним фактором є значимим, тобто більшим за $|0,7|$ [3].

В результаті факторного аналізу виділено 2 макроекономічні фактори, що впливають на валютний курс. Перший фактор включає показник чистого експорту, індекс промислової продукції, індекс реального доходу та реальної ЗП, індекс реального ВВП, прямі іноземні інвестиції, митні надходження, сальдо Державного бюджету, зовнішній борг – показники, для яких факторні навантаження з першим фактором перевищують $|0,7|$. Це вартісні показники, що характеризують рівень розвитку економіки. Отже, цей фактор можна ідентифікувати як фактор реального розвитку економіки. Він на 61,18% зумовлює зміну валютного курсу.

Другий фактор включає облікову ставку НБУ і індекс споживчих цін. Це монетарний (ціновий) фактор. Його вплив на валютний курс – 26,59%.

Проведений факторний аналіз дав змогу виділити домінантні фактори макроекономічного середовища, що впливають на динаміку валютного курсу. Про адекватність факторного аналізу свідчить достатність вибірки, % сукупної дисперсії (87,77%), який більший 80%, та включення всіх показників до виділених факторів (для всіх показників з першим або другим фактором факторні навантаження значимі – більше $|0,7|$).

За результатами проведеного факторного аналізу виявлено, що найбільш дієвим інструментом стабілізації курсу валюти є розвиток економіки. Проте, з огляду на важкість та тривалість його реалізації, інструментом поточної стабілізації курсу може виступати монетарне регулювання: утримання рівня інфляції та регулювання облікової ставки.

Список використаних джерел

1. Білорусець Л. М. Валютний курс і фактори його утворення в умовах нестабільності економіки / Л. М. Білорусець, А. С. Базюк // International scientific journal. - 2015. - № 3. - С. 6-10.

2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua>.

3. Menke W. Factor Analysis / W. Menke // Geophysical Data Analysis. - 2018. - P. 207–222.

Сергієнко І. О.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м.Київ*

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

В сучасних умовах розвитку національної економіки, дослідження стану банківської системи України є досить актуальним. Це обумовлено теперішніми нелегкими умовами її формування та розвитку. Велика увага приділяється банківській системі, оскільки за допомогою банків здійснюється інвестування в економіку країни фінансових ресурсів. Щоб впевнено почуватися на вітчизняному та світовому ринках і створити ефективну ринкову економіку в Україні необхідна наявність успішно функціонуючого банківського сектору.

Головною метою стратегічного розвитку банківської системи України є створення надійної, ефективної і прибуткової банківської системи, яка б максимально задовольняла вимоги та потреби клієнтів, інвесторів і була б стійкою до криз.

Характерною ознакою нинішнього етапу розвитку української банківської системи є перехід від збиткової до прибуткової роботи. Радикальний перехід відбувався саме у великих комерційних банках України. Це пов'язано зі значно більшими можливостями саме великих комерційних банків у сфері надання різноманітних фінансових послуг як підприємствам, так і населенню (домогосподарствам). Тому поліпшення економічної ситуації в Україні, що спостерігається останнім часом, позитивно позначилося на роботі насамперед великих банківських установ.

Нижче наведено на рис.1 кількості діючих банків за 2014-2018 роки.

Як видно з наведеного графіку, кількість банків почала стрімко зменшуватися починаючи з 2014 року. Основні фактори, що вплинули на такий темп зменшення банків вважаються існуючий політичний конфлікт на території України та погіршення соціально-економічного становища громадян.

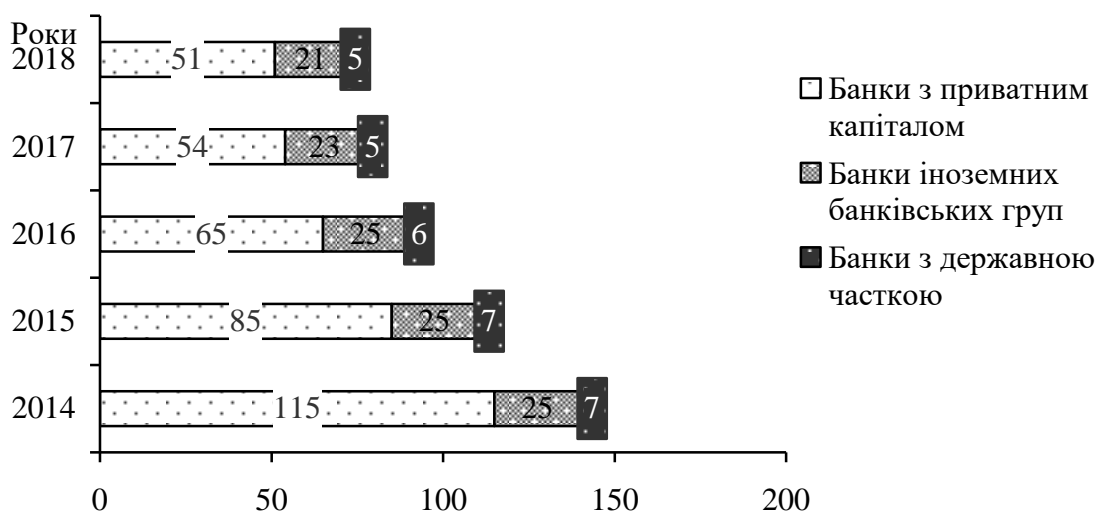

Рис.1 Динаміка кількості банків в Україні в групах за діючою класифікацією Національного банку України за 2014-2018 роки, од. [2]

Взагалі кількість банківських установ в Україні потроху зменшувалася й раніше. Але різке скорочення кількості комерційних банків, що відбувалося, починаючи з 2014 р., стало результатом кардинальної трансформації засад і механізмів роботи всієї вітчизняної банківської системи, подолання її застарілих хвороб. Зокрема, до 2014 р. НБУ навіть не володів повною інформацією про всіх кінцевих власників комерційних банків-резидентів України. Значно менш ефективним був і нагляд за діяльністю комерційних банків з боку НБУ.

У 2018 році банківський сектор отримав рекордний чистий прибуток 21.7 млрд грн (рентабельність капіталу – 14.3%). З огляду на те, що декларовані в минулому банками прибутки були переважно результатом маніпуляцій із фінансовою звітністю та штучного заниження відрахувань

до резервів, можна стверджувати, що український банківський сектор став прибутковим уперше за період свого існування. На балансах досі залишаються значні обсяги непрацюючих кредитів, проте банки вже відобразили майже всі збитки від погіршення якості кредитного портфеля. Протягом року зростала база фондування [3].

Отже, протягом поточного року прибутки банківського сектору зростуть унаслідок низьких відрахувань до резервів. У 2019 році приріст бази фондування очікується на рівні попереднього року. Банки збережуть зацікавленість у роздрібному кредитуванні. Прискориться зростання корпоративного портфеля, що розпочалося у 2018 році. Цьому сприятиме очікуване зниження комерційних відсоткових ставок, оскільки НБУ може перейти до пом'якшення монетарної політики протягом 2019 року. Ключові пріоритети банків на 2019 рік – повноцінне відновлення корпоративного кредитування та продовження розчищення балансів від непрацюючих кредитів.

Список літературних джерел

1. Гриценко Л.Л., Онопрієнко Є.Ю. Банківська система України: сучасний стан і напрямки розвитку//Актуальні проблеми економіки. – 2010. - №10 (112). С. 111-116.

2. Звіти Національного банку України [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу :www.bank.gov.ua

3. Банківська система України: результати «очищення» та перспективи подальшого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ief.org.ua>.

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ В УКРАЇНІ

Якісні (структурні) та кількісні (динамічні) характеристики формування боргу взаємопов'язані з усіма макроекономічними і макрофінансовими процесами в країні. Відповідно до динаміки макроекономічних і макрофінансових індикаторів (за роки незалежності) можна виділити вісім основних етапів формування державного боргу України.

Перший період формування державного боргу припав на 1991–1994 роки та характеризувався утворенням і нагромадженням боргу: розрив виробничих зв'язків з країнами, що утворювали Радянський Союз, через вихід України з його складу, та введення власної грошової одиниці призвели до зростання обсягів державного боргу. Даний етап відзначився безсистемним характером зовнішніх запозичень.

У другому періоді (1995–1996 роки) вперше було прийнято рішення про випуск державних цінних паперів – облігацій внутрішньої державної позики. Це дозволило відмовитися від кредитів Національного банку, які фактично були прихованою емісією. Набуло розвитку фінансування дефіциту державного бюджету за рахунок казначейських векселів, що призвело до зростання рівня внутрішнього боргу.

Третій період (1997 рік – перша половина 1998 року) відзначився активним запозиченням на внутрішньому та зовнішньому ринках у зв'язку зі світовою фінансовою кризою, яка стала зовнішнім шоком для України. Лише протягом 1997 року було отримано 610 млн. дол. США на покриття дефіциту бюджету та реалізацію державних програм.

Четвертий період припадає на другу половину 1998 року – 2000 рік. Кінець 1998 року характеризувався загостренням кризових явищ

вітчизняної економіки. У цей період вперше здійснено низку операцій із реструктуризації державної заборгованості. У цей період в Україні простежувалися значні розриви платіжного балансу та низькі валютні резерви. Також вперше було здійснено низку операцій щодо реструктуризації внутрішнього та зовнішнього державного боргу – через заміну облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП). Було продовжено термін запозичень і зменшено тиск виплат за ОВДП, що дозволило уникнути дефолту. Сумарні боргові виплати сягнули 71,4 % річного обсягу дохідної частини держбюджету.

П'ятий період (2001-2007 роки) характеризувався зменшенням співвідношення обсягів державного боргу та ВВП (14,8 % у 2007р. в порівнянні з 45,3% у 2001 р.) як за рахунок зростання економіки, так і ефективного підходу до проведення боргової політики. Відбувся перехід від антикризового управління державним боргом до здійснення виваженої боргової політики в Україні. Також простежувалася чітка тенденція до зменшення відношення державного боргу до ВВП. Незважаючи на те, що протягом 2001-2007 рр. спостерігалось поступове зростання обсягів платежів за державним боргом в абсолютній величині, бюджетні витрати на погашення та обслуговування державного боргу стабілізувались у межах 3,8-4,0 % від ВВП. Покращення показника відношення державного боргу до ВВП відбулося за рахунок як економічного росту України, так і за рахунок провадження виваженої боргової політики.

Шостий період (2008–2009 роки) є періодом загострення світової фінансової кризи, падіння вітчизняної економіки, зростання дефіциту державного бюджету та погіршення боргової безпеки через стрімке нарощування державного боргу [1].

Сьомий період (2010-2014 роки) характеризується посиленням боргового навантаження на економіку України, що обумовило зниження довгострокових та короткострокових кредитних рейтингів країни [2, с.14]. У 2013 р. Кабінетом Міністрів України була затверджена Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2013 – 2015

рр., метою якої стала мінімізація ризиків, пов'язаних із управлінням державним боргом. Одним із основних векторів реалізації стратегії – зміна структури державного боргу на користь переважання його внутрішньої складової через зростання рівня ліквідності державних боргових цінних паперів, для підвищення попиту на них серед інвесторів.

Восьмий період (2014 рік – теперішній час) вирізняється найбільшим зростанням державного боргу, який припадав на 2014–2016 рр. з характерним загостренням економічної та політичної нестабільності. Період відзначається валютними запозиченнями, здійсненням ряду заходів, спрямованих на удосконалення нормативно-правової бази з питань управління державним боргом, мінімізації втрат бюджетних коштів, забезпечення рівномірного попиту на внутрішньому фінансовому ринку, розширенням переліку державних боргових інструментів, зокрема, номінованих в євро, та запровадженням цінних паперів для населення в іноземній валюті. На сьогодні спостерігається посилення боргового навантаження на економіку України, зниження довгострокових та короткострокових кредитних рейтингів країни.

Список використаних джерел

1. Козюк В. В. Державний борг в умовах ринкової трансформації економіки України: Монографія. - Тернопіль: Карт-бланш, 2012. - 238 с.
2. Лісовенко В.В. Державний борг: концептуальні засади та макроекономічні аспекти розвитку в Україні / В.В. Лісовенко, Л.Я.Бенч, О.І.Бец // Фінанси України. – 2014. - №12. – С. 3-28

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКУ

Надійна банківська система є одним з найважливіших умов забезпечення фінансової стабільності та економічного зростання. У той же час українські банки залишаються одним з потенційних джерел довгострокових інвестицій, як у нові перспективні підприємства, так і в уже існуючі.

Існуюче розмаїття тлумачень базового визначення інвестиційної діяльності обумовлює аналогічний багатовимірний підхід до категоріального визначення, а також до організації інвестиційної діяльності банків.

Інвестиції – це всі види майна та інтелектуальної власності, які вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності та інші види діяльності, що призводить до створення прибутку (доходу) і / або соціального та екологічного ефекту [1].

Банківські інвестиції – це вкладення коштів у рухоме й нерухоме майно, інтелектуальні цінності та цінні папери, що здійснюються комерційними універсальними та спеціалізованими банками як інституційними інвесторами з метою одержання прибутку та поширення корпоративного впливу [2].

Отже, можна зробити висновок, що інвестиційна діяльність банків є самостійним окремим сегментом інвестиційної сфери, який має наступний індивідуальний набір функцій: мета полягає в тому, щоб максимізувати багатство власників банків; засоби – активи банку; результатом є максимізація можливостей споживання власників банків; процес – послідовність дій банківського управління з управління банком і відповідні зміни в банку, що забезпечують максимізацію вартості активів банку.

Інвестиційна діяльність банків за своєю економічною природою носить двоїстий характер. У мікроекономічному аспекті – з точки зору банку як економічного суб'єкта – його можна розглядати як діяльність, в якій банк виступає в ролі інвестора, вкладаючи ресурси, якими він управляє, на термін створення або придбання нових активів.

В той же час інвестиційна діяльність банків як фінансових посередників також має макроекономічний аспект. В цьому випадку ефект інвестиційної діяльності банків полягає в досягненні збільшення соціального капіталу, складовими якого є фізичний (продуктивний), природний і людський капітал.

Обидва аспекти інвестиційної діяльності банків тісно пов'язані.

Іншою формою взаємозв'язку між мікро- і макроекономічними інтерпретаціями інвестиційної діяльності банків є, по суті, істотна ідентичність її цілей і результатів. На мікроекономічному рівні мета полягає в тому, щоб максимізувати добробут власників банку, а в макроекономічному – максимізація соціального капіталу, який є інтегральним показником добробуту суспільства в цілому. Аналогічно для обох рівнів – результатом є збільшення можливостей споживання [3].

Особливість інвестиційної діяльності банків – вкладення від його імені як власних, так і позикових коштів.

Другою особливістю банківських вкладень є обмеженість часу розміщення інвестицій, що продиктовано термінами залучення коштів в банку.

І, по-третє, велика частина банківських інвестицій повинна характеризуватися високою ліквідністю – здатністю швидко продаватися за ціною, мінімальної для поточного ринку.

Варто звернути увагу на те, які активи слід розглядати як засіб інвестиційної діяльності банку. В цьому відношенні є певний дуалізм. Деякі експерти, в тому числі НБУ, вважають, що в якості таких активів слід класифікувати тільки фінансові інструменти, такі як торговельні та

інвестиційні портфелі цінних паперів (класичний підхід), в той час як інші є банківськими активами (розширений підхід).

Особливості банків знайшли безпосереднє відображення у виконуваних ними функціях: брокерські (посередницькі); якісна трансформація активів; видача платіжних засобів і посередництво при здійсненні платежів; передача в економіку сигналів грошово-кредитної політики центрального банку .

Отже, інвестиційна діяльність банку є самостійним окремим сегментом інвестиційної діяльності з наступними характеристиками: мета полягає в тому, щоб максимізувати добробут власників банку; кошти – активи банку; результатом є максимізація можливостей споживання власників банків і кредиторів; процес – це сукупність послідовних управлінських дій, які керують банком і відповідною поведінкою банку, що забезпечують максимізацію вартості активів банку, а специфічною інституційною функцією інвестиційної діяльності банку є створення ліквідності.

Список використаних джерел

1. Мороз О. Активізація банківського інвестування в Україні / О. Мороз // Банківський та реальний сектор економіки: фінансово-економічні аспекти взаємодії та перспективи розвитку: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів (м. Тернопіль, 25 березня 2015 р.). – Тернопіль: Вектор, 2015. – С. 235–237.
2. Кльоба Л. Г. Банківська інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів. Економіка та держава. / Л. Г. Кльоба – 2016. – № 6. – С. 20–24.
3. Онікієнко С. В. Інвестиційна діяльність банків в економічному контексті / С. В. Онікієнко // Економіка: теорія та практика. – 2015. – № 2. – С. 12-18. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econom_2015_2_4

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Сучасна фінансова політика повинна враховувати всю багатofакторність, багатofакторність та багатofакторність управління фінансами для досягнення поставленої мети та виконання завдань щодо ефективного її розвитку. Державна фінансова політика не може визначитися раз і назавжди. Навпаки, на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки вона повинна бути гнучкою та коригуватися у відповідь на зміни зовнішніх та внутрішніх факторів. Теоретичні та практичні засади фінансової політики досліджували у своїх працях такі українські вчені: І. Адаменко, О. Василик, С. Задворних, І. Запатріна, І. Лютий, Н. Танклевська та інші.

Автори поділяють думку, що фінансова політика потребує наукового підходу до її розробки, відповідності закономірностям суспільного розвитку, врахування надбань економічної й фінансової теорії. Тобто фінансова політика має базуватися на науково обґрунтованій концепції економічного розвитку суспільства та давати реальні поточні (макроекономічна збалансованість, бездефіцитність бюджету, оптимальний обсяг державного боргу тощо) і стратегічні (стійкий економічний розвиток країни, зростання ВВП, інвестицій, добробуту населення, платоспроможності країни) результати, а також базуватися на адекватних концепціях економічного розвитку та фінансових механізмах їх реалізації.

Водночас, залишаються актуальними проблеми суперечностей в діяльності влади та недостатнього темпу реформування базових інститутів. У I кварталі 2017 року ВВП у розрахунку на одну особу склав 8568 грн., що на 16,9 % менше, ніж у I кварталі 2014 року [2]. У травні 2017 року

порівняно з квітнем 2017 року загальний обсяг випуску промислової продукції зменшився на 0,2 %. Реальні доходи Зведеного бюджету за січень - квітень 2017 року порівняно з січнем-квітнем 2014 року скоротились на 8,6 %, Державного бюджету – на 5,5 %. Зведений бюджет за січень-квітень 2017 року виконано з профіцитом у сумі 18493,4 млн. грн. (торік – з дефіцитом у розмірі 2857,6 млн. грн.). Профіцит Державного бюджету склав 8200,5 млн. грн. (торік – дефіцит у розмірі 6930,6 млн. грн.) [2]. З початку 2017 року офіційний курс гривні щодо долара США станом на 29.05.2017 р. знецінився на 5 гривень 28 коп., або на 33,5 % і становив 21,0482 грн./дол. За підсумками 2017 року (порівняно з аналогічним періодом попереднього року) промислове виробництво скоротилось на 13,4 %, будівництво – на 14,9 %, сільське господарство – на 4,8 %. За 9 місяців 2017 року рівень тіньової економіки склав 54 % від ВВП. За підсумками 2017 року державний та гарантований державою борг склав 1 571,8 млрд. грн. (65,5 млрд. дол. США) або близько 80 % від ВВП (при цьому критичний рівень за методикою МВФ – 60 %).

Рівень безробіття серед економічно активного населення за підсумками 9 місяців 2017 року склав 9,4 % або 1,6 млн. осіб [3]. Згідно даних Державної служби статистики України ВВП у II кварталі 2018 року порівняно з попереднім кварталом (з урахуванням сезонного фактору) становив 100,6 %, а порівняно з II кварталом 2017 року – 101,3 % [1]. Капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування за січень-березень 2018 року освоєно 51591,7 млн. грн. Індекс споживчих цін у липні 2018 року порівняно з попереднім місяцем становив 99,9 %, з початку року – 104,8 %. Номінальні доходи населення у I кварталі 2018 року становили 403,2 млрд. грн. Реальний наявний дохід населення, визначений з урахуванням цінового фактора, порівняно з відповідним періодом 2017 року зменшився на 14,9 % [3].

Фінансова політика нинішнього етапу розвитку розроблена на основі вимог фінансової стратегії та з урахуванням сформованих економічних умов. Вона передбачає подолання кризового стану, в якому знаходяться

сьогодні фінанси. Свідченням кризи в галузі фінансів виступає величезний дефіцит державного бюджету; зростання внутрішнього і зовнішнього державного боргу; наявність великої кількості збиткових і малорентабельних підприємств; значні суми непродуктивних витрат і втрат в господарстві; зростання незавершеного будівництва. Кризові явища проявляються як у сфері державних фінансів, так і в сфері фінансів підприємств і організацій. Для покращення ситуації в Україні потрібно запровадити заходи щодо оздоровлення фінансової ситуації в Україні, зокрема фінансів базової ланки економіки – фінансів підприємств та організацій, ефективного стимулювання ділової активності та підприємництва, продукуючого процесу, які можуть дати позитивні результати та зупинити негативні процеси в економіці: падіння рівня виробництва, знецінення грошей, дефіцит держбюджету та забезпечити передумови для подальшого економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Комплексні статистичні публікації. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm (дата звернення 10.12.2018).

2. Основні показники економічного і соціального розвитку України. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://goo.gl/hB4lrJ> (дата звернення 05.01.2017).

3. Основні показники соціально-економічного розвитку України (2017 рік). Комітет Верховної ради України з питань промислової політики та підприємництва. Дата оновлення: 15.02.2018. URL: <http://www.slideshare.net/galasyuk/2017-58800898> (дата звернення 15.12.2018).

ОПОДАТКУВАННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На сьогоднішній день обсяги споживання тютюнових виробів на світовому ринку мають тенденцію до зростання, незважаючи на те, що вони обкладаються найвищими податками, найчастіше ціна на ці вироби сягає більшої межі, ніж половина їхньої роздрібною ціни. Кожного року оподаткування тютюнових виробів приносить у бюджет країн більш ніж на 200 мільярдів доларів США [1]. Уряд, накладає податок на вироби з тютюну, для виконання деяких цілей, наприклад, для того, щоб збільшити надходження коштів до бюджетів та для обмеження споживання тютюнових виробів, це виконується з метою охорони здоров'я.

Загалом, уряди оподатковують тютюнову продукцію трьома типами, такі як, акцизний та митний збори, та податок на додану вартість. Акцизний податок на сигарети може бути накладений різними способами. Деякі країни, наприклад, Австралія, ПАР і Норвегія, стягують «специфічний» податок, сума якого вираховується на основі ціни за одну сигарету. В інших країнах, такі як, в Таїланді, Парагваї, Венесуелі та Боснії, застосовується податок - відсоток від вартості. Ці податкові системи також відомі як «однорівневі системи», оскільки всі сигарети підлягають єдиній податковій ставці. Країни світу запроваджують складніші системи. Найпоширенішою в області оподаткування є застосування «багаторівневих» систем, у яких сигарети розподіляються за кількома категоріями, зокрема, за роздрібною ціною або довжиною сигарет, типом пачки чи іншими способами, причому кожній з цих категорії оподатковується за індивідуальною системою. Також доволі розповсюдженими є системи оподаткування «змішаного» типу. Країни

Європейського Союзу мають прийняти системи оподаткування такого типу. До списку країн, які не є членами ЄС, але прийняли змішану систему оподаткування, входять Швейцарія, Україна й Мексика. Багато країн, де застосовується ця система додатково впроваджують «мінімальний акцизний збір», який передбачає гарантовану сплату мінімального податку за одну сигарету, незалежно від схваленої в країні системи оподаткування. Це гарантує запобігання поширенню дешевих сигарет, яке не сприяє реалізації цілей організацій охорони здоров'я.

З 1 січня 2018 року в Україні підвищився акциз на тютюнові вироби. Причина в тому, що Міністерство фінансів України у проекті Державного бюджету України на 2018 рік заклало доходи від планованого збільшення акцизу на тютюнові вироби на 29,7% [2]. Крім того, згідно з урядовими планами акцизи будуть прив'язані до євро. За даними аналітиків передбачається подорожчання у роздрібній торгівлі однієї пачка цигарок від 2- до 7 гривень. З кожним роком у акциз підвищується на 20%, поки не досягне європейського рівня, який становить 90 євро за тисячу цигарок. Закон передбачає планомірне щорічне підвищення ставки на 20% аж до 2025 року. До 2025 року вартість акцизу досягне 90 євро за 1000 сигарет, а обсяг акцизу, закладеного в ціну сигарет - 60%.

Отже, акцизний податок за кожну пачку сигарет становитиме найближчим часом 1,8 євро. А сукупне оподаткування акцизним податком і ПДВ складатиме 2,16 євро. Таким чином, покупці сигарет платять два види акцизного податку - один стягується поштучно, а другий у відсотках від ціни. Тому, пачка сигарет в 2025 році обійдеться як мінімум в 3 євро або 93 грн. за нинішнім курсом.

Отже, доопрацьованим проектом передбачається поступове до 2025 року підвищення специфічних ставок акцизного податку на тютюнові вироби і мінімального акцизного податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку з тютюнових виробів [3]. Крім того, проектом передбачається, що з 01.01.2025 будуть дотримуватися вимоги Директиви Ради Європейського Союзу № 2011/64/ЄС від 21.06.2011 року про

структуру і ставки акцизів, що застосовуються до тютюнових виробів щодо частки акцизу у середньозваженій роздрібній ціні.

Список використаних джерел

1. Специфіка оподаткування алкогольних та тютюнових виробів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://otherreferats.allbest.ru/finance/00314824_0.html;

2. Податки будуть як в Європі: що подорожчає найближчим часом подорожає в ближайшее время [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://kp.ua/economics/591576-nalohy-budut-kak-v-evrope-chto-podorozhaet-v-blyzhaishee-vremia>;

3. Із 1 січня акциз на тютюнові вироби в Україні зріс майже на 30% [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/protesty-irane-chislo-dostiglo1514805295.html>.

Торяник І.В.

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Харків

БАНКІВСЬКІ КРИЗИ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

Одними з перших відчули негативні наслідки світової фінансової кризи банківські установи в силу специфіки своєї діяльності, оскільки банківська система є базовим елементом економічної системи держави, що здійснює розподіл та перерозподіл грошових потоків.

Банківська криза це різка зміна зовнішніх і внутрішніх умов діяльності банківської системи, внаслідок чого вона стає неспроможною стабільно функціонувати та виконувати свої основні функції. Розрізняють кризу в окремому банку та системну кризу банківської системи [1].

Серед причин виникнення банківських криз виділяють наступні: послаблення вимог до умов банківського кредитування та його стрімке

зростання за короткий проміжок часу, у тому числі такого, що ґрунтується на спекулятивному підвищенні цін на активи; помилки в розпізнаванні надійних і проблемних позик; надмірна концентрація кредитних портфелів; погіршення фінансового стану системних фінансових установ через високу мінливість цін на активи, насамперед цінні папери та активи, які мають вираження в іноземній валюті; зміни у сприйнятті економічних перспектив регіону іноземними інвесторами та помилки міжнародних рейтингових агенцій; швидке зростання обсягів спекулятивних операцій, якому сприяють сучасні фінансові інновації й розвиток ринку деривативів; недостатній рівень конкуренції в банківській системі, що з особливою очевидністю проявився в країнах з перехідною економікою.

Банківська система України протягом останніх років перебуває в умовах економічної і політичної нестабільності та постійних структурних трансформацій: зменшується кількість банків, підвищуються вимоги до прозорості діяльності банків і капіталу банку.

Зниження кількості учасників ринку призводять до підвищення концентрації в банківській системі, яка, з одного боку, сприяє зростанню ефективності та потужності банківського ринку, а з другого – може зумовити появу банків «занадто великих, щоб збанкрутувати» (приклад, націоналізація ПАТ «ПриватБанк»), що, у свою чергу, пов'язано з моральним ризиком, оскільки саме існування банків, які є «надто великі, щоб збанкрутувати», ставить під сумнів основний принцип ринкової економіки – на ринку повинні існувати тільки організації, здатні самостійно розв'язувати свої проблеми. З одного боку, неконцентровані банківські системи уразливіші до криз, аніж концентровані. Це пояснюється тим, що банківські системи з високим рівнем концентрації більш стійкі до впливу зовнішніх ризиків, легше піддаються контролю з боку держави і прибутковіші. Концентрація генерує позитивні результати для клієнтів банків та банківської системи в цілому, яка стає більш стійкішою до впливу зовнішніх ризиків, а з другого – може створити загрози для конкуренції та призводить до формування монополій на ринку.

Таким чином, банківські кризи являють собою багатовимірне та комплексне поєднання взаємодіючих факторів із фундаментальних і структурних недоліків економіки, слабкої і неефективної регулятивної політики, невідповідного офіційного нагляду та неможливості чи небажання ринку застосовувати дисциплінарні заходи до банківських установ.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123133
2. Гасюк М. О. Оцінка індексів концентрації банківської системи України / М. О. Гасюк // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2016. – Випуск 2 (118). – С. 99– 104.

Фесюк Б.Ю.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ІНСТРУМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В США ТА ЄС

Економічне зростання будь-якої країни залежить від того, чи ефективно держава здійснює грошово-кредитну політику.

Метою даного дослідження є визначення основних інструментів грошово-кредитної політики у високопоставлених країнах світу та їх ефективність. Проблема визначення дієвих інструментів ГКП є актуальною у наш час, адже світові фінансові кризи зумовлюють необхідність розвитку інструментарію ГКП. Всі високорозвинені країни світу є країнами з ринковою економікою, тож використовують інструменти опосередкованого впливу на економіку. До таких належать політика облікової ставки, операції на відкритому ринку, валютні операції, рефінансування комерційних банків.

Наприклад, політика облікової ставки була застосована в США Федеральною резервною системою в період кризи 2008 року. Багато банківських установ збанкрутіло, тож для підтримки ліквідності решти банків ФРС зменшила облікову ставку до 0,25%. Банки отримали дешеві кредити та змогли врегулювати й зміцнити свою ресурсну базу. До 2019 року економіка США стабілізувалась і ФРС поступово знову піднімає облікову ставку. Нині облікова ставка в США становить від 2,25 до 2,5 %.

Основним каналом антикризової політики ЄЦБ став ще один ключовий інструмент ГКП - операції на відкритому ринку. Саме вони дали змогу забезпечити платоспроможним банкам безперервний доступ до ліквідності. Як відомо, для реалізації головної цілі ЄЦБ - підтримання стабільності цін у зоні євро - використовується ставка рефінансування, а операції на відкритому ринку проводяться, щоб забезпечити належне функціонування грошових ринків у зоні євро. За рахунок таких операцій ЄЦБ максимально наближає ринкові ставки до ставки по щотижневих тендерах ЄЦБ, а, якщо точніше, до оголошеної мінімальної ставки по кожному конкретному щотижневому тендеру [1]. Поряд з такими базовими інструментами ГКП провідні центробанки світу використовують і нетрадиційні інструменти, такі як: політика кількісного пом'якшення (QE) або від'ємні відсоткові ставки.

Кількісне пом'якшення (Quantative easing (QE)) – така монетарна політика, за якої економіка насичується коштами за рахунок додаткової грошової емісії в значних обсягах через фондовий ринок шляхом купівлі фінансових активів. Нетрадиційними вони були визнані тому, що раніше регулятори не використовували їх на практиці для економічного стимулювання у значних обсягах. Мета цієї політики – збільшити пропозицію грошей і знизити їх вартість без використання облікової ставки, яку далі не можна знижувати.

Керівництво ФРС США одним з перших у світовій практиці запровадило програму кількісного пом'якшення загальним обсягом близько 4 трлн. дол., яка проводилася у 3 етапи

– QE1 (з листопада 2008 р. по грудень 2009 р.). Основною метою програми був викуп іпотечних та інших облигацій на суму 1,7 трлн. дол. Таким чином, попереджалось банкрутство великих корпорацій та банків, зокрема “Bank of America”, “Morgan Stanley”, “Citigroup”, “Merrill Lynch [2]

– QE2 (з листопада 2010 р. по червень 2011 р.). Передбачала купівлю державних облигацій Мінфіну США на 600 млрд. дол. (по 75 млрд. дол. на місяць), а також реінвестування до кінця III кварталу 2011 р. у ці самі активи ще 300 млрд. дол. прибутків, отриманих від раніше придбаних облигацій [2];

– QE3 (з вересня 2012 р. по жовтень 2014 р.). Програма не мала заздалегідь визначеної дати завершення. Таку дату повинні були встановити економічні показники, насамперед, підвищення рівня зайнятості населення. Передбачалось щомісяця витратити 45 млрд. дол. на купівлю казначейських облигацій та 40 млрд. дол. – іпотечних. Як наслідок, за період проведення політики КП баланс активів ФРС США збільшився майже у 5 разів [2].

Політика КП застосовується також Європейським центральним банком. В ЄС дана політика була запроваджена у 2014 році і передбачала викуп державних і корпоративних облигацій з періодом погашення від 2 до 30 років на суму 60 млрд. євро щомісяця. КП здійснювалось Європейським центральним банком до 2018 року, хоча в 2017 році викуп вищезазначених облигацій було скорочено до 30 млрд. євро щомісяця. Було досягнуто певних цільових орієнтирів (у 2016 році рівень інфляції було доведено з 0,2% до 2%). Хоча в ЄС політика КП здійснювалась дещо складніше ніж у США, адже в Європейському союзі присутня економічна нерівність між країнами-членами. Деякі країни (Греція, Італія) потребують структурних реформ і політика КП для таких країн є скоріше негативна, ніж позитивна [2].

Ще одним яскравим прикладом застосування нетрадиційних інструментів ГКП є встановлення в деяких країнах від'ємної процентної

ставки. Першими відсоткову ставку даного типу було введено в Швеції та Данії (2009 р). Що значить цей показник? Під цим поняттям мається на увазі, що при вкладанні грошей на депозитний рахунок, не банк сплачує відсотки за користування грошима клієнта, а клієнт платить за те, щоб вони знаходилися у відносній безпеці в банках країни з високими економічними показниками і надійною банківською системою. Простіше кажучи, ЦБ захищає свою економіку від притоку капіталу, який призведе до її дестабілізації та дефляції.

Висновки. Кризові явища в Європі та США зумовили розширення кола інструментів ГКП. Сполучені штати Америки, маючи сильну, централізовану економіку легко сприйняли використання нових інструментів ГКП та стали прикладом для їх застосування в інших країнах. В свою чергу ЄС, маючи економічну диференціацію між країнами-членами, повинен сприяти проведенню в них серйозних структурних реформ задля стабілізації економік країн-членів ЄС і подальшого економічного зростання як окремих країн, так і в цілому європейської грошово-кредитної системи.

Список використаних джерел

1. Стечишин Т.Б. Дослідження монетарної політики Європейського центрального банку у контексті глобальних фінансових змін: уроки для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://otherreferats.allbest.ru/bank/00909097_1.html
2. Брус С.І., Бублик Є.О. Політика кількісного пом'якшення у США та ЄС: особливості, ризики, перспективи /Економіка України. – 2016. – №2 [651]. – С. 77-90.

БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

З 2014 року вітчизняний банківський сектор функціонував у екстремальних умовах. Анексія Криму, воєнні дії на Сході країни, девальвація гривні, політико-економічні й соціальні потрясіння болісно вдарили по банківській системі. Голова Національного банку України (НБУ) Валерія Гонтарева назвала 2014 рік найскладнішим для вітчизняних банків за всю історію незалежності країни.

У цій несприятливій для бізнесової діяльності атмосфері розпочалося так зване очищення НБУ банківської системи. У 2014 тридцять три банки попали «під ніж»: до них була введена тимчасова адміністрація [1].

Зауважимо, що тимчасова адміністрація – це процедура, що застосовується НБУ до банків при здійсненні банківського нагляду за особливих обставин, передбачених законодавством, яка використовується для тимчасового управління банком з метою збереження капіталу та активів банку, докладної оцінки його фінансового стану і вжиття відповідних заходів щодо приведення його діяльності у відповідність до вимог банківського законодавства, відновлення його платоспроможності та ліквідності, стабілізації діяльності банку, усунення виявлених порушень, причин та умов, що призвели до погіршення фінансового стану [1]

І надалі продовжується очищення вітчизняного банківського сектору від так званих зомбі-банків, які не мали ніяких активів за для стабілізації ситуації на ринку. Отже, за період 2014-2017 роки було закрито 87 банків.

Слід зазначити, що процес очищення банківської системи під проводом НБУ триває. Цей період водночас і найзбитковіший для громадян України, і затратний для держави. Тому що Фонд гарантування

вкладів фізичних осіб компенсує депозитні втрати частково – лише 200 тисяч гривень, а через теперішні низькі ціни на майно ліквідованих банків, що підлягають реалізації, майже нічого не залишається для виплати компенсації юридичним особам. Від такого «очищення» втрачаються колосальні державні кошти, що негативно впливає на баланс державного бюджету, адже ці кошти могли бути спрямовані на економічний розвиток, вкладені в інвестиції, що в кінцевому результаті надало прибуток до держбюджету та покращити загальну соціально-економічну ситуацію в країні.

Окрім цього, такий «банкопад» породжує невпевненість і недовіру клієнтів, як наслідок зменшення обсягів депозитних рахунків. Майже всі ці кошти перестали працювати на реформування країни, а натомість оживили тіньову економіку.

Найбільш цікавий фактор цього процесу в тому, що цілі діяльності керівництва НБУ здаються якимись розмитими, а відтак його заходи непослідовні, безсистемні (з постійним скасуванням та доповненням своїх постанов). В наслідок чого в економічній сфері країни утворилася атмосфера невизначеності, в якій перебувають акціонери, фінансисти, банкіри, інвестори, що безпосередньо тормозить інвестування України.

Щоб виправити цю ситуацію, потрібно насамперед виходити з того, що основною функцією банківської системи в ринковій економіці є мобілізація грошових ресурсів і оптимальний їх перерозподіл для фінансування економічного розвитку, а основною функцією НБУ, згідно з українським законодавством, забезпечення стабільності грошової одиниці України, сприяння додержанню стійких темпів зростання економіки країни [1].

Отже, при наявній складній ситуації в банківському секторі України, перспектива розвитку є завжди, головне правильно та грамотно продумати хід дій. Необхідною є подальша реструктуризація банківської системи, що повинна бути спрямована на дві цілі: забезпечення стабільності її роботи та поступове підвищення ефективності. Для цього необхідно змінити

механізм боротьби з ризиками у банківській системі: замість повального закриття банків необхідно створювати умови та сприяти їх злиттю та викупу інвесторами. Цей шлях довший, але куди більш цивілізований та продуктивний. Виставлені вимоги до зростання власного капіталу із забезпеченням гарантій інвесторам, особливо іноземним, дозволять знизити ризики не руйнуючи довіру та без втрат власних коштів для юридичних та фізичних осіб. Крім цього, необхідним є посилення як зовнішнього так і внутрішнього контролю над кредитними операціями, відмовитися від стимулювання нераціональної економічної поведінки, надавати кредити на речі, які клієнту не по кишені, в наслідок чого постраждає сам банк.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

Чугунова І.М.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ІНФРАСТРУКТУРА СИСТЕМИ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Основою для сталого розвитку держави, є розвиток економіки, який неможливий без розвитку реального сектору економіки, вплив на діяльність якого здійснюється через систему фінансово-економічного регулювання. Ця система охоплює бюджетні, податкові, макроекономічні та інші чинники, які прямо та опосередковано впливають на темпи та пропорції зростання економіки, а також її результативність.

Інфраструктура системи фінансово-економічного регулювання представлена сукупністю фінансових органів, а також фінансовими

службами міністерств і відомств, підприємств, організацій та установ, на які покладено функції оперативного управління в сфері економічної діяльності.

Призначення фінансово-економічного регулювання полягає в забезпеченні соціально-економічного розвитку держави та добробуту громадян за допомогою різних фінансових інституцій, які сьогодні також включають напрями нецентралізованих ресурсів на цілі державної політики, причому використовуються різноманітні інструменти з метою стимулювання і заохочування приватної ініціативи на ці цілі; поділ відповідальності та ризику в інтересах підвищення продуктивності та ефективності. Реалізація основної мети суспільного розвитку – створення умов для забезпечення безпеки і гідного життя громадян передбачає у сфері державних фінансів досягнення збалансованості між соціальними зобов'язаннями органів державної влади та їх можливостями мобілізації фінансових ресурсів як на державному, так і на місцевому рівні [1, с.13].

Фінансово-економічне управління здійснюється за допомогою фінансового апарату, до складу якого входять органи державного управління всіх рівнів, що вирішують питання мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів.

В Україні до складу фінансових органів, що здійснюють фінансово-економічне регулювання відносять: Міністерство фінансів, Національний банк, Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері фінансових послуг, Державну фіскальну службу, Державну казначейську службу, Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, Рахункову палату, Пенсійний фонд та їх територіальні відділення.

Основними завданнями Міністерства фінансів України є формування та забезпечення реалізації державної фінансової, бюджетної, податкової і митної політики; здійснення заходів із підвищення ефективності управління державними фінансами; проведення разом з іншими органами виконавчої влади аналізу фінансово-економічного стану держави, перспектив її дальшого розвитку. Національний банк займається

розробленням Основних засад грошово-кредитної політики та здійснює контроль за її проведенням. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку займається формуванням та забезпеченням реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів та їх похідних в Україні, сприяє адаптації національного ринку цінних паперів до міжнародних стандартів. Основними завданнями Державної фіскальної служби є реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, адміністрування податків та зборів. Стосовно щодо проблем функціонування інфраструктури фінансово-економічного регулювання то можна виокремити відносно велику кількість даних інститутів.

Реформування інфраструктури системи фінансово-економічного регулювання має базуватися на впровадженні сучасних ринкових механізмів та інструментарію державної фінансової політики. На національному рівні особливу увагу слід приділити адаптації до європейських стандартів ключових елементів фінансової системи: грошово-кредитного інструментарію, валютного, емісійного та фіскального регулювання. Сталий розвиток вітчизняної фінансової системи стане передумовою ефективного розвитку та функціонування всіх інституцій та інститутів фінансової інфраструктури [2].

Отже, сучасні інституційні перетворення системи фінансово-економічних взаємовідносин в інфраструктурі системи фінансово-економічного регулювання спрямовані на формування відповідних адаптивних очікувань економічних суб'єктів, які посилюють тенденцію сталого економічного зростання країни на середньо- та довгострокову перспективу.

Список використаних джерел:

1. Державне фінансове регулювання економічних перетворень : монографія / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва, та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 376 с.

2. Корсакова О. С. Особливості формування фінансової інфраструктури на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки / О. С. Корсакова // Ефективна економіка. – 2018. – [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/78.pdf.

Шерстньова В.А.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ІНФЛЯЦІЙНЕ ТАРГЕТУВАННЯ ЯК РЕЖИМ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НБУ

Процес переходу до таргетування інфляції (ІТ) почався в Україні з 2016 року. Головною передумовою реалізації режиму інфляційного таргетування стало забезпечення низької і стабільної інфляції як необхідної передумови для стійкого макроекономічного розвитку в Україні.

Цілі та завдання грошово-кредитної політики НБУ конкретизуються в Основних засадах грошово-кредитної політики, а також в Стратегії монетарної політики на 2016-2020 рр. [1]. Головною відмінною рисою Основних засад є те, що це перший програмний документ НБУ, в якому чітко визначено: мета запровадження режиму ІТ (режим інфляційного таргетування), строки переходу на режим ІТ, середньострокові кількісні інфляційні цілі, механізми досягнення незмінних інфляційних цілей, стратегічні напрями монетарної комунікації. В свою чергу цей проект був сформований та базувався на досвіді таких країн як: Чехія, Польща, Сербія, Туреччина та інші країни. Як зазначає НБУ режим інфляційного таргетування має значні переваги та має забезпечити: зниження ризиків бізнес-середовища; підвищення довіри до гривні; дедоларизацію; низькі номінальні відсоткові ставки; адекватну оцінку ризиків.

Середньострокові цілі щодо інфляції за Основними засадами мали досягатися поступово, зокрема було визначено показники для річної зміни. Для прикладу, на грудень 2018 року індекс інфляції мав досягнути позначки $6\% \pm 2$ п.п., а на грудень 2019 вже зменшитися до $5\% \pm 1$ п.п. Але, аналізуючи Інфляційні звіти, можна спостерігати, що у 2018 р. зазначена вище позначка не була досягнута і індекс споживчої інфляції знизився всього до 9,8%, хоча це є найнижчою позначкою за останні 5 років. Як зазначено в звіті, НБУ свідомо обрав тривалий шлях повернення інфляції до цілі, щоб мінімізувати втрати для економічного зростання. Таке балансування між необхідністю приведення інфляції до цілі та підтримкою економічного зростання є відображенням гнучкості режиму інфляційного таргетування. Проте прогноз інфляції на кінець 2019 р. так і залишається незмінним (6,3%), проте динаміка її окремих компонентів частково переглянута. Дезінфляційні ефекти зниження світових цін на енергоресурси та зміцнення гривні будуть компенсовані збереженням тиску з боку заробітних плат та дещо вищими темпами зростання адміністративно-регульованих тарифів. Зниження споживчої інфляції до верхньої межі цільового діапазону $5\% \pm 1$ в.п. очікується на початку 2020 року, а наприкінці року вона досягне цільового рівня 5% [2].

У 2018 р. за підсумками року зростання економіки України прискорилося завдяки зростанню реального ВВП на 3,3%, що є найвищим показником за останні 7 років. Але після стрімкого зростання за прогнозами на 2019 рік рівень реального ВВП знизиться до 2,5% [2]. І головними факторами таких змін є жорстка монетарна політика, що необхідна для повернення інфляції цільового діапазону, стримуюча фіскальна політика, зумовлена потребою погашення значних обсягів державного боргу.

При досягненні інфляційних цілей буде спостерігатися зростання економіки держави. Сама цінова стабільність є передумовою для зниження довгострокових процентних ставок, що буде позитивно сприяти на розширення банківського кредитування реального сектору економіки,

зменшенню вартості капіталу в економіці, яке має знизити сукупні витрати економічних агентів, унаслідок чого зменшиться тиск на ціни. Національний банк буде намагатися підтримувати ліквідність на достатньому рівні для функціонування банківської системи. Основними чинниками буде купівля Національним банком іноземної валюти для поповнення міжнародних резервів та перерахування прибутку до державного бюджету [3].

Проте експерти не вважають, що зниження рівня інфляції до 9,8% є суцільною перемогою, але все ж таки це є важливою подією та своєрідним рекордом. Оскільки нарешті перетнули, так би мовити психологічний бар'єр 10% і вперше за 5 років в Україні інфляція позначається не двозначним, а однозначним числом. Але Нацбанку потрібно продумати варіант використання гнучкого інфляційного таргетування, яке хоча б не буде перешкоджати економічному зростанню [4].

Таким чином, варто зауважити, що у сучасних умовах, реалізація монетарного режиму, що базується на цінній стабільності в країні ускладнюється низкою негативних чинників, що притаманні саме Україні: військові дії на Сході України, високі девальваційні очікування населення, значний рівень доларизації економіки України тощо. Однак за умови застосування відповідних напрямів удосконалення інструментарію інфляційного таргетування в Україні цей режим грошово-кредитної політики держави буде ефективним важелем у механізмі розвитку економіки загалом.

Список використаних джерел

1. Постанова «Про Основні засади грошово-кредитної політики на 2016-2020 роки» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=28745297>
2. «Інфляційний звіт за січень 2019 року» від НБУ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=87678886>

3. «Основні засади грошово-кредитної політики на 2019 рік та середньострокову перспективу» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=77912166>

4. Стаття «Боротьба з інфляцією чи економічне зростання. Що важливіше?» /Богдан Данилишин [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dt.ua/macrolevel/borotba-z-inflyacyeyu-chi-ekonomichne-zrostannya-scho-vazhlivishe-275088_.html

Шишман М.В.

Одеський торговельно-економічний інститут

КНТЕУ, м. Одеса

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТRENДИ

На сьогоднішній день фондовий ринок України знаходиться на етапі свого становлення та значно відстає у розвитку від фондових площадок промислово розвинутих країн. Активне функціонування фондового ринку та фондових бірж, як його центральних складових є аспектом без якого неможливе існування ринкової економіки.

Відповідно до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок»: Фондовий ринок (ринок цінних паперів) - сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів) [1]. У цілому за весь період існування вітчизняний фондовий ринок характеризувався переважно зростаючою динамікою, тільки в останні роки у зв'язку з економічними та політичними подіями рівень турбулентності на ринку суттєво зріс [4 , с. 40].

Фондовий ринок України у 2018 році підскочив більш ніж на 80%. Україна стала кращою у світовому рейтингу фондових ринків за показником її ключового індексу, який з 1997 року розраховується однією

з двох найбільших вітчизняних бірж ПФТС (Перша фондова торговельна система). Індекс показує темпи приросту обсягів торгів на ринку і за цим показником Україна цього року обійшла такі країни як Македонія, Катар, ОАЕ та Саудівська Аравія. Протягом 2018 року зростання індексу ПФТС сягало навіть більшого значення, зафіксованого в рейтингу – до 92% (станом на 13 листопада). Проте продажі цінних паперів в грудні призвели до зменшення його річного значення – фактичне зростання індексу ПФТС за підсумками усього року склало 75,3% (піднявшись до позначки 552,27 пунктів). Потрібно зазначити, що в індексний кошик ПФТС сьогодні входять 7 компаній: Донбасенерго, Центроенерго, Крюківський вагонобудівний завод, Мотор Січ, Райффайзен банк Аваль, Укрнафта, Укртелеком. За даними ПФТС, позитивний результат був досягнутий насамперед завдяки стрімкому зростанню вартості акцій АТ «Райффайзен Банк Аваль» (+169%), ПАТ «Донбасенерго» (+145%) та ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» (+96%). Стриманішу динаміку продемонстрували акції ПАТ «Центроенерго» (+14%), ПАТ «Укрнафта» (+12%). При цьому вартість цінних паперів АТ «Турбоатом» взагалі впала на 4,65% [3].

Якщо робити загальний огляд фондового ринку України, то за останніми даними частка операцій з цінними паперами, які вільно обертаються на фондовому ринку, не перевищує 10,96% від його загального обігу. За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів у грудні 2018 року становив 3,8 млрд грн, що більше на 757 млн грн порівняно з відповідним періодом 2017 року (3,02 млрд грн) [2].

Проблеми, що існують на фондовому ринку України і заважають його подальшому розвитку – це низька ліквідність та капіталізація, масштабний дефіцит внутрішніх грошових ресурсів для інвестицій, низька частка біржового сегменту ринку, недостатнє законодавче регулювання ціноутворення, обмежена кількість ліквідних та інвестиційно привабливих

фінансових інструментів, висока фрагментарність біржової та депозитарної структури. [4 , с. 58].

Отже, український фондовий ринок має великий потенціал. Попри невеликий рівень капіталізації порівняно із фондовими біржами розвинутих країн вітчизняний ринок представлений практично всіма секторами економіки; активи українських емітентів користуються попитом у нерезидентів і є повноцінними представниками ринку акцій країн, що розвиваються. Для подальшого поступу необхідно активізувати діяльність, спрямовану на поглиблення інтеграції українського фондового ринку в світовий, для чого слід адаптувати ринкову та торгову інфраструктуру під загальні стандарти. Створення в Україні ліквідного фондового ринку, привабливого для інвесторів-нерезидентів, який буде повноцінною складовою світового фондового ринку, прискорить перехід української економіки на якісно новий рівень. Подальші дослідження повинні проводитися у сфері законодавства, що регулює фондовий ринок і систему захисту прав інвестора, а також політики держави на фондовому ринку, яка має бути узгоджена з усіма учасниками, безпосередньо задіяними у цьому процесі.

1. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. № 3480-IV (зі змінами і доповненнями): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

2. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssmsc.gov.ua/fund/analytics>

3. Офіційний сайт Першої Фондової Торговельної Системи України): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pfts.ua/news/3236-pidsumki-torgiv-u-sichni-2019-roku>

4. Цінні папери і фондовий ринок: навч. посібник / О.С. Поважний, Н.С. Орлова, А.Л. Свечкіна. – Львів : Магнолія 2010, 2017. – 361 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ З ДОРОГОЦІННИМИ МЕТАЛАМИ

Головну роль у проведенні операцій з дорогоцінними металами на внутрішньому ринку виконують банки. Вони ж виступають провідними фінансовими посередниками між продавцями та покупцями дорогоцінних металів, здійснюючи операції купівлі-продажу. Одночасно банки виступають і як інвестори, і як покупці. В першому випадку банки вкладають кошти у видобувну галузь, а в другому - накопичують дорогоцінні метали як резерви, з метою зменшення наслідків інфляції.

На ринку дорогоцінних металів банки здійснюють операції з банківськими (дорогоцінними) металами. Серед них виділяють золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, і монети, виготовлені з дорогоцінних металів [1]. Найвищими пробами банківських металів визнаються проби не нижче ніж: для золота — 995,0; для срібла — 999,0; для платини та паладію — 999,5 [2, с.129].

Правові основи на здійснення банками України операцій з дорогоцінними металами, регламентуються такими основними нормами права як: Закон України «Про банки і банківську діяльність» [3], де чітко зазначений порядок отримання ліцензії та організації всієї діяльності; Положення Національного банку України «Про здійснення уповноваженими банками операцій з банківськими металами», що визначає основні терміни, види операцій з банківськими металами, порядок їх здійснення на міжбанківському валютному ринку України та на міжнародних ринках, порядок ведення рахунків у банківських металах та

контроль за здійсненням даних операцій [4] та іншими нормативно-правовими актами.

Виконуючи операції з банківськими металами банки намагаються якісно та швидко задовольнити потреби клієнтів і як винагороду отримати прибуток. Впровадження та здійснення такого типу операцій дозволить банкам не просто стати учасником на ринку дорогоцінних металів, а й зайняти відповідне місце в системі обігу банківських металів у країні.

Всі перелічені в [4] операції та послуги з банківськими металами, можна згрупувати таким чином:

- відкриття клієнтам рахунків у банківських металах;
- депозитні операції з виплатою процентів у банківських металах;
- надання кредитів у банківських металах;
- операції з монетами з дорогоцінних металів щодо продажу.

Виходячи на валютний ринок банки, від імені своїх клієнтів (за винятком банків), провадять операції з дорогоцінними металами виключно за безготівкові гривні, а на міжбанківському валютному ринку операції купівлі-продажу реалізуються на умовах «спот», «форвард» або «своп», «опціони» за гривні або іноземну валюту.

Операції спот (spot) — це операції з купівлі-продажу дорогоцінних металів, що здійснюються контрагентами на умовах зарахування/списання металу з рахунків на рахунки не пізніше другого робочого дня після укладення угоди, а ті угоди, в яких строк купівлі/продажу перевищує 2-й робочий день після укладання угоди є форвардними. Іншим типом операцій є своп (swap) — це одночасна купівля і продаж дорогоцінного металу. Відмінними від спот та своп операцій є опціони, вони засвідчують право продати чи купити дорогоцінний метал за певною ціною на певну дату.

Дані операції потребують отримання ліцензії та письмового дозволу НБУ на їх проведення банком, також вони мають певні обмеження щодо

об'ємів виконуваних операцій за порушення яких на банки накладаються штрафні санкції.

Операції банків з дорогоцінними металами – це найбільш надійний засіб захисту від інфляції. Дані операції включають роботу банків з золотом, сріблом, платиною, металами платинової групи, доведеними до найвищих проб відповідно до світових стандартів у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, і монетами, виготовленими з дорогоцінних металів. І з кожним роком вони набувають все більшої популярності, а відповідно і розвиваються фінансові інструменти, які оперують на валютному ринку. За період розвитку валютного ринку банки отримали певний досвід у роботі з дорогоцінними металами та можуть пропонувати якісні послуги та операції.

Список використаних джерел

1. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: декрет Кабінету міністрів України від 19.02.1993р. № 15-93 [Електронний ресурс]/ Документ 15-93, редакція 27.09.2014р., доступний з офіційного сайту Верховної ради України. –Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15-93>.
2. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2013. Вип. 1, Т.3.- 392 с.
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
4. Про здійснення уповноваженими банками операцій з банківськими металами: Постанова Правління НБУ від 06.08.2003 №325 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0749-03>

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ

В останні роки в більшості країн світу намічена динаміка зростання потреб людини. За даними статистики, темпи приросту потреб людини значно переважають темпи приросту доходів домогосподарств. Розрив між ними покривається, в основному, споживчим кредитуванням, яке відіграє значну роль не тільки у забезпеченні соціальних потреб населення, а й впливає на розвиток економіки країни в усіх сферах, починаючи від виробництва та реалізації товарів та послуг до функціонування окремих ланок фінансової системи, в тому числі й державного бюджету. Актуальність споживчого кредитування зростає з кожним роком, що пояснюється прагненням фізичних осіб до зростання рівня життя.

Згідно Закону України «Про споживче кредитування», споживчий кредит – грошові кошти, що надаються споживачу (позичальникові) на придбання товарів (робіт, послуг) для задоволення потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника [1].

Майже всі нові кредити банки видають на поточні потреби. Крім цього, найбільша їх частина видається на ремонт – 42%, для оплати послуг – 12%, для покупки техніки – 10%, для покриття кредиту та повернення боргів – 7% [2, с. 42]. Станом на 31 грудня 2018 року частка кредитів фізичним особам в кредитному портфелі всіх банків України займає лише 17,5%, серед яких 68,9% припадає на споживче кредитування. Рівень проникнення споживчих кредитів в економіку країни становить лише 3,2%.

Серед банків, які займаються споживчим кредитуванням, є Райффайзен Банк Аваль, ПриватБанк, ПУМБ, УкрСиббанк, Альфа–Банк. Форвард Банк, Кредобанк, Банк ¾, Укрсоцбанк, Універсал Банк – банки, в яких частка кредитів, наданих фізичним особам у кредитних портфелях займає більше 50%.

Однією з найважливіших проблем, що стримує банківське споживче кредитування є неспроможність споживачів погашати кредити через високі процентні ставки. Відсоткова ставка по споживчим кредитам має тенденцію до зростання. Станом на 31.01. 2019 року ставка за короткостроковими споживчими кредитами становить 34,7% річних порівняно з 2017 роком, коли та становила 29,4% [3].

Через нестійку економічну та політичну ситуацію значно скоротилось кредитування в іноземній валюті, 79,3% споживчих кредитів надаються в національній валюті, лише 19,1% припадає на кредитування в доларах США та 1,6% на інші валюти [4].

Вагомою проблемою на ринку банківського споживчого кредитування є низький рівень доходів населення, який не дозволяє брати кредити, ще і під такі високі ставки та приховані комісії. Споживачі часто не знають вартість кредиту, ефективну процентну ставку та інформацію про будь–які інші платежі, які сплачуються за видачу, обслуговування та повернення кредиту [5, с. 44]. Недосконала система оцінки кредитоспроможності позичальників значно погіршує кредитний портфель банку через велику частку прострочених та неповернутих кредитів.

Для того, аби покращити рівень споживчого кредитування в Україні необхідно, по–перше, розширити і вдосконалити організаційно–правову та фінансово–економічну основу банківського кредитування фізичних осіб. Важливим є дотримання банками принципів чесної конкуренції та надання клієнтам повної інформації про умови кредитування. Необхідно вдосконалити систему оцінки кредитоспроможності позичальника аби зменшити рівень поганих кредитів. Це дозволить банкам отримати більше прибутку та зменшити процентні ставки за рахунок зменшення кредитного

ризик. Надання більш вигідних та доступних умов кредитування для фізичних осіб дасть змогу банкам розширити клієнтську базу.

Отже, споживчий кредит відіграє суттєву роль у забезпеченні соціальних потреб населення, формуванні платоспроможного попиту, який, у свою чергу, впливає на розвиток економіки країни, полегшуючи процес реалізації продукції, прискорюючи отримання прибутку і надходження доходів до Державного бюджету. Вирішення ряду існуючих проблем дозволить покращити стан банківського споживчого кредитування, підвищить якість кредитів та їх кількість.

Список використаних джерел

1. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 №1734 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-192>.
2. Паєнко Т. В. Сучасні тенденції банківського кредитування фізичних осіб в Україні /Т. В. Паєнко // Інвестиції: практика і досвід.– 2017.– №10. – С. 40–43.
3. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593
4. Грошово–кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс].–Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#2.
5. Харабара В. М. Проблеми розвитку споживчого кредитування в Україні/ В. М. Харабара // Інвестиції: практика та досвід. – 2016.– № 5.– С. 41–45.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

Небанківські фінансово-кредитні установи є фінансовими посередниками грошового ринку, які здійснюють акумуляцію заощаджень і розміщення їх у дохідні активи: у цінні папери і кредити. Формування грошових ресурсів небанківських фінансово-кредитних установ має ту особливість, що воно не є депозитним, тобто переданими їм коштами власники не можуть так вільно скористатися, як банківськими чековими вкладками. Як правило, ці кошти вкладаються на тривалий, заздалегідь визначений строк. Чим довший цей строк, тим з більшими ризиками пов'язане таке розміщення і тим вищі доходи воно повинно приносити. Недепозитне залучення коштів може здійснюватися двома способами: на договірних засадах та шляхом продажу посередником своїх цінних паперів (акцій, облігацій). Звідси всі ці посередники поділяються: на договірних фінансових посередників, які залучають кошти на підставі договору з кредитором (інвестором), та на інвестиційних фінансових посередників, які залучають кошти через продаж кредиторам (інвесторам) своїх акцій, облігацій, паїв тощо [1, с. 32].

До групи небанківських фінансових посередників відносяться: інвестиційні фонди; фінансові компанії; кредитні спілки, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, ломбарди, лізингові компанії, факторингові компанії, фінансові компанії тощо. Станом на 01.01.2019 року у Державному реєстрі фінансових установ налічувалася 2333 фінансова установа, з них: 408 страхових компаній, 64 недержавних пенсійних фонди, 437 кредитних установ (з них 408 кредитних спілок), 442 ломбарди, 786 фінансових компаній та ін. [2].

Основною проблемою функціонування небанківських фінансово-кредитних установ пов'язане з необхідністю виокремлення основних причин відставання їх розвитку в умовах євроінтеграційного поступу України. Враховуючи, що в розвинених країнах їх роль є вкрай важливою з точки зору забезпечення доступу широких верств населення до фінансових послуг, пріоритетним напрямом державного регулювання повинно бути стимулювання розвитку зазначеної сфери фінансових відносин.

Серед причин такого відставання називають: практичну відсутність небанківських фінансово-кредитних інститутів при командно-адміністративній економіці та відповідно нестачу практичного досвіду організації їх діяльності; не відпрацьованість і невпорядкованість законодавства, відсутність спостережної та регулятивної функції з боку держави, особливо на початковому етапі становлення (1991-1995 рр.); систематичне невиконання своїх зобов'язань, численні банкрутства й масові скандали з приводу обману клієнтів та, як наслідок, втрату довіри з їх боку; «рейдерські атаки» на промисловий та фінансовий сектор економіки [3].

Проте основною перешкодою розвитку небанківських фінансових інститутів і, що має особливе значення, ефективної реалізації ними функції фінансування національної економіки, є нерозвинутість фондового ринку, дефіцит інвестиційно-привабливих фінансових інструментів на ньому. В умовах низько ліквідного фондового ринку України, дефіциту на ньому інвестиційно привабливих фінансових інструментів ускладнює проведення гнучкої інвестиційної політики небанківськими фінансово-кредитними установами, а це суттєво знижує можливості їх ефективної діяльності та навіть існування на ринку загалом. Достатньо вагомою проблемою, що стоїть на заваді розвитку сектору небанківських фінансово-кредитних установ являється недосконалість правового регулювання. Зокрема базовий закон про діяльність небанківських фінансово-кредитних інститутів, а саме Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», не містить чітких вимог стосовно

організаційно-правової форми та мінімального розміру капіталу зазначених установ, натомість відсилаючи до інших законів з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг.

Отже, підсумовуючи викладене можна зробити такі висновки: правове регулювання небанківських фінансово-кредитних інститутів в законодавстві України є фрагментарним та суперечливим за змістом; з метою упорядкування системи фінансових установ України та адаптації законодавства, яке стосується цих питань, до законодавства Європейського Союзу доцільно внести зміни до законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» та «Про банки і банківську діяльність» у частині уточнення поняття небанківської фінансово-кредитної установи, аспектів її реєстрації та переліку послуг.

Список використаних джерел

1. Левченко В.П. Розвиток ринку небанківських фінансових послуг: монографія/ В.П. Левченко. – К.: ЦУЛ, 2013. – 368 с.
2. Васько Ю.В. Сучасний стан і перспективи розвитку фінансово-кредитних установ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=2990>.
3. Дубина М. В. Стан та перспективи розвитку системи пара банківських посередників [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./NvFbi/2010_3/08st.pdf

СЕКЦІЯ 3

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

Бабич О.А.

*ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана»,
м. Київ*

ЦЕНТРАЛЬНІ БАНКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Як казала Маргарет Тетчер: "Бути прихильником чи противником глобалізації означає бути за чи проти безлічі настільки розрізнених між собою явищ – фінансових, технічних, соціальних, культурних, політичних, воєнних, - що вибір стає практично безглуздим" [1]. Таким чином глобалізація це якісні, логічні, послідовні та багаторівневі зміни в усіх аспектах державного життя за для покращення економічного становища у майбутньому.

Глобалізація торкається усіх аспектів функціонування економічних суб'єктів на мегарівні і, у першу чергу, функціонування системи міжнародних розрахунків та руху капіталів. У грошовій сфері відбувається рух до формування регіональних валют і валютних об'єднань, постає питання про розширення меж монетарного регулювання і формування відповідних інституцій на міжнародному рівні. Поява нових інформаційних технологій по-новому ставить питання про роль центральних банків, їх емісійну діяльність. Одним і реальних проявів глобалізації у монетарній сфері є функціонування зони євро та Європейського центрального банку.

Взагалі будь-яка дія має сенс у тому випадку, якщо користь отримана з неї буде більшою за втрати від її реалізації. Це твердження стосується і валютних зон. Так спільна валюта була введена у тих випадках, якщо

нетто-прибутки від її запровадження були більшими, ніж нетто-прибутки від застосування кількох валют. У результаті виграшної взаємодії у світі формуються валютні зони. У таких зонах належність країни чи регіону до певного валютного блоку залежить від того, чи відповідає вона до критеріїв оптимальності [2]. Що ж стосується країн, які з певних причин не ідентифікували себе до валютних блоків чи схильні до торгівельної диверсифікації, то їх нестійке положення до коливань курсів між трьома “головними” валютами посилюється. Торгівельні потоки можуть негативно впливати на платіжний баланс, що у свою чергу призведе до погіршення макрофінансової рівноваги. Таким чином глобалізація в тій чи іншій мірі зачепить кожен країну з ринковою економікою.

Однією з важливих проблем залишається той факт, що центральні банки зосереджені на внутрішній рівновазі та стабільності, що є однією з перешкод на шляху вільного руху капіталу – одного з найважливіших факторів глобалізації [3]. Так наприклад країни зі слабкою ринковою економікою оголошують вільно плаваючий курс, хоча насправді ж центральні банки тяготять до його регулювання, використовуючи різні інструменти. Щоб забезпечити належні умови маємо звернути свою увагу на необхідність реформування чинної валютної системи, для обмежень національних монетарних політик [4].

На сьогодні глобальне регулювання не можливе. Заміна у вигляді координації макроекономічної політики у такому разі має сенс, координуються загальні принципи - спільність монетарних пріоритетів та інституціональні повноваження. Важлива узгоджена політика банків у сферах банківського нагляду та фінансового моніторингу.

Законодавства центральних банків мають бути реформовані під відповідність інститутам, відповідальних за стабільність на території економічних інтеграцій. Також відбудеться стандартизація монетарних інструментів згідно постанов, які випускають вищі органи монетарної політики інтеграційних зон.

В Україні зараз спостерігається очікування відносно такого явища, як віртуальні гроші. На такий вид транзакцій не діє заборона, проте центральні банки не рекомендують використання платежів даного типу. Більше того Національний банк розглядає біткоїн у якості грошового сурогату, який не забезпечений реальною вартістю, як наслідок він не може використовуватися у якості засобу платежу [4]. Проте криптовалюта – річ, з якою центральним банками так чи інакше доведеться зіткнутися у найближчому майбутньому. Боротися з цим тяжко і практично не має сенсу, адже в будь-якому разі така валюта займе своє місце у світовій системі. То хіба країні не вигідніше створити передумови для запровадження платежів такого типу та отримати певні дивіденди від проведення раціональної політики стосовно обігу, використання криптовалют, зокрема оподаткування цієї сфери, і чим раніше – тим краще. Потрібні будуть нормативні акти про обіг розповсюдження, механізми створення та використання криптовалюти. Інтегрувати нові технології з віртуальною валютою у фінансову систему багатьох країн(в тому числі і України) на сьогодні цілком реально, і має сенс [5].

Отже глобалізація - це наступний етап розвитку світової економіки, що потребує від центральних банків узгоджених дій, уніфікації усіх аспектів діяльності, прийняття до уваги всіх тенденцій розвитку світового господарства та швидкої реакції з їх сторони. Умови для вище згаданого процесу частково вже або сформовані, або будуть такими у недалекому майбутньому.

Список використаних джерел

1. Раздина Е.В. Маргарет Тэтчер. Искусство управления государством. стратегии для меняющегося мира / Е.В. Раздина // Гуманітарний часопис. – 2018. - № 1. – С. 79-85.
2. Козюк В.В. Теоретичні засади формування валютних союзів в умовах глобалізації: макроекономічний аспект // Економіка України. – 2005. – № 9. – С. 12-20.

3. Козюк В.В. Трансформація центральних банків в умовах глобалізації: макроекономічні та інституціональні проблеми. – Тернопіль: Астон, 2005. – 330 с.
4. Козюк В.В. Проблеми макроекономічної політики у світлі формування глобальної рівноваги // Економіка України. – 2004 – № 9. – С. 53-60.
5. Федорова Ю.В. Криптовалюти та їх місце у фінансовій системі// Економіка і суспільство 2018 - №15 – С.771-775.

Босак М. О.

*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ ЯК ОБ'ЄКТ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

Важливість кредиту полягає у тому, що за його допомогою забезпечується безперервність кругообігу капіталу, обслуговується процес реалізації товарів, що вкрай необхідно в період становлення ринкових відносин. Сукупність усіх позик, наданих банком з метою отримання доходу формують кредитний портфель банку.

Процес формування кредитного портфеля надзвичайно важливий для банківських установ, оскільки кредитні операції хоча і є найбільш прибутковими, водночас вони найбільш ризиковані. Рівень дохідності завжди супроводжується певним рівнем ризику. Якщо дохідність різних видів активів майже однакова, то перевага надається найменш ризикованому виду. У свою чергу, дохідність залежить від терміну надання кредиту і рівня процентної ставки за кредитом. Керівництво банку при формуванні кредитного портфеля намагається видавати кредити з максимальним рівнем доходів за інших однакових умов [1].

Вихідними елементами управління кредитним портфелем у банківських установах є принципи формування портфеля. Принципи побудови кредитного портфеля являють собою основні правила, вихідні положення, умови, де відображаються прийнятні об'єктивні закономірності та закони, якими керуються комерційні банки у процесі формування своїх кредитних портфелів [3, с. 81].

Принципи побудови кредитного портфеля комерційного банку можна поділити на загальні та спеціальні (рис 1).

Рис. 1. Класифікація принципів побудови кредитного портфеля комерційного банку [2, с.42]

Дотримання вищезазначених принципів є вагомим фактором забезпечення дієвості усього механізму формування кредитного портфеля комерційного банку, оскільки, вони служать вихідними умовами банківської діяльності, спрямованими на реалізацію тих завдань, які

визначені стратегією кредитної політики, а відтак виступають основою самої технології управління кредитним портфелем.

Процес формування кредитного портфеля комерційного банку є безперервним, складним і вимагає великої уваги фахівців, високого рівня професійної підготовки працівників відділів, що здійснюють кредитні операції. Не менш важливим завданням є вибір методів управління.

Основними параметрами управління кредитним портфелем банківської установи є дохідність і ризик. Ці показники мають пряму залежність і тому чим вищі ризики тим більша дохідність від операції і навпаки. Але якщо банківська установа бере на себе занадто високі ризики, то є загроза отримати й значні збитки. Тому дуже важливим завданням комерційних банків знайти таке оптимальне співвідношення цих показників, щоб здійснювати ефективну кредитну діяльність [3, с. 40].

Окрім ризиків на дохідність кредитного портфеля також впливає його обсяг, структура і рівень відсоткових ставок за наданими кредитами.

Обсяг і структура кредитного портфеля банку визначаються такими чинниками: офіційна кредитна політика банку; правила регулювання банківської діяльності; величина капіталу банку; досвід і кваліфікація менеджерів; рівень дохідності різних напрямів розміщення коштів [3].

Важливим завданням, що постає перед менеджерами банківських установ в сфері кредитування, є розробка ефективної кредитної політики. Вона повинна визначати кредитну стратегію банківської установи, містити основні положення щодо здійснення організації кредитної діяльності банку, встановлювати і обґрунтовувати найбільш пріоритетні напрями кредитування саме для даного банку, містити перелік кредитів що не входить в кредитний портфель даного банку, визначати рівень допустимого рівня ризику, зазначати функції, права й обов'язки кредитних працівників тощо.

Список використаних джерел

1. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/books/85/%/html>

2. Пернарівський О. В. Стратегія управління ризиками банківського споживчого кредитування / О. В. Пернарівський, Н. Венерова // Вісник НБУ. – 2012. – №5. – С. 40-43.

3. Сусіденко В. Т. Стратегія управління кредитною діяльністю комерційних банків / В. Т. Сусіденко. – К.: КДТЕУ, 2015. – 348 с.

Войчак І. В.

*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

Ліквідність банківської установи є основою ефективного виконання своїх функцій як окремим банком, так і банківською системою в цілому, так як вона зумовлює їх фінансову стійкість, надійність та конкурентоспроможність. Надлишкова чи недостатня ліквідність негативно впливає на економічні відносини на мікро- та макро- рівнях. Ефективне управління ліквідністю є необхідною умовою забезпечення безперебійної роботи банку, оптимального розподілу і використання банківських ресурсів. Все це вимагає чіткого понятійного апарату, зокрема удосконалення тлумачення терміну «ліквідність», визначення та структуризація факторів впливу на неї та ін.

Перш за все необхідно чітко зрозуміти, що собою являє поняття «ліквідність» і в якому аспекті вона розглядається в конкретному випадку. На сьогодні немає єдиної точки зору щодо визначення даного поняття, особливо якщо порівнювати підходи до трактування ліквідності банку серед вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів [2]. Вважаємо за необхідне виділити такі основні підходи до трактування ліквідності банку (табл. 1.).

До розуміння «ліквідності», найдоречніше вважати підхід «виконання зобов'язань», згідно якого ліквідність банку трактується як «здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів». Цього ж підходу дотримуються і ряд інших авторів.

Таблиця 1

Наукові підходи щодо визначення поняття ліквідності банку [1]

Основні підходи щодо трактування ліквідності банків	Економічний зміст та суть підходу
підхід «виконання зобов'язань»	Вказує на здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання.
підхід «співвідношення активів і пасивів»	Розглядає ліквідність банківської установи як співвідношення активів та пасивів або зобов'язань та засобів, якими можна їх виконати.
підхід «перетворення активів»	Тлумачить ліквідність банку як процес, можливість або ступінь легкості перетворення активу на засоби, якими можна буде виконати зобов'язання.

Таким чином, на нашу думку, ліквідність банку – це спроможність банку забезпечити виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, позичальниками і кредиторами своєчасно і у повному обсязі за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел з мінімальними витратами та здатність фінансувати зростання власних активів.

Діяльність банку, порівняно з іншими установами, характеризується підвищеним рівнем ризику, тому менеджери банку повинні враховувати максимальну кількість факторів та ступінь їх впливу на рівень ліквідності

банку, оскільки неврахування певного фактора в майбутньому може призвести до погіршення фінансової стійкості банку. На основі критичного аналізу наукових джерел нами проведена систематизація факторів впливу на ліквідність банку.

Переважає більшість науковців пропонує поділяти фактори впливу на ліквідність банку на дві великі групи, а саме: зовнішні та внутрішні. Проте, в межах цих двох груп факторів різні автори можуть виділяти ще підгрупи: Н. І. Козьмук і А. С. Глотова серед внутрішніх факторів виділяють загальні та спеціальні; Д. М. Олійник внутрішні фактори поділяє на економічну і організаційну групи; О. А. Криклій виділяє серед зовнішніх факторів фактори прямого і непрямого впливу [1].

Ми підтримуємо думку науковців і також пропонуємо поділяти фактори впливу на ліквідність банку на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів відносяться всі фактори, які банк не може контролювати та керувати ними, а до внутрішніх – ті, на які банк може впливати та корегувати їх.

В межах зовнішніх факторів ми виділяємо фактори непрямого впливу (мега фактори – фактори на рівні світової економіки чи іноземних держав, макро фактори – фактори на рівні національної економіки) і фактори прямого впливу (мезо фактори – фактори на рівні банківської системи).

До внутрішніх факторів ми вважаємо за доцільне відносити мікро фактори (фактори на рівні окремого банку, на які він може впливати) [2].

Таким чином, критичний аналіз наукових підходів щодо трактування поняття «ліквідність банку» дозволив нам обґрунтувати доцільність його розгляду як спроможності банку забезпечити виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, позичальниками і кредиторами своєчасно і у повному обсязі за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел з мінімальними витратами та здатність фінансувати зростання власних активів.

На основі проведеного аналізу факторів впливу на ліквідність банку запропоновано їх групувати за мега, макро, мезо і мікро рівнями, що

дозволить банківській установі точніше ідентифікувати домінуючі джерела впливу на його ліквідність і ефективніше проводити управління нею.

Список використаних джерел

1. Олійник Д. М. Управління ліквідністю комерційного банку та оптимізація фінансового результату [Текст] / Д. М. Олійник // Вісник НБУ. – 2011. – №8. – С. 28-29.

2. Рябіченко Д. О. Ліквідність банків в сучасних умовах: макроекономічний огляд [Текст] / Д. О. Рябіченко, Г. Ю. Калюжна // Молодіжний науковий вісник УАБС. – 2012. – № 1. – С. 96-109.

Гавриленко Ю.О.

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

МЕГАРЕГУЛЯТОР ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Наразі фінансовий ринок в Україні регулюється трьома незалежними установами: Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) й Національним банком України (НБУ). Для того, аби такий нагляд був результативним необхідно, щоб політика даних органів мала єдиний вектор розвитку та не містила суперечностей. Саме тому, в Україні ще у 2015 році було розроблено «законопроект про Спліт», який передбачає ліквідацію Нацкомфінпослуг та передачу її функцій НБУ. В контексті даного питання виникає необхідність обґрунтування або спростування доцільності створення мегарегулятора в Україні.

Мегарегулятор фінансового ринку – модель регулювання, де єдиній установі належать функції нагляду й регулювання одразу на декількох основних сегментах ринку (банківському й страховому сегментах, ринку

цінних паперів). Така модель діє більш ніж у 40 країнах з різним рівнем розвитку. Зокрема, в Австрії, Німеччині, Словаччині, Фінляндії, Естонії, Латвії, Польщі, Казахстані, Угорщині, Японії та ін [1, с. 342].

Звичайно, для створення мегарегулятора мають скластися певні передумови, а його запровадження та функціонування має як позитивні, так і негативні аспекти (рис. 1).

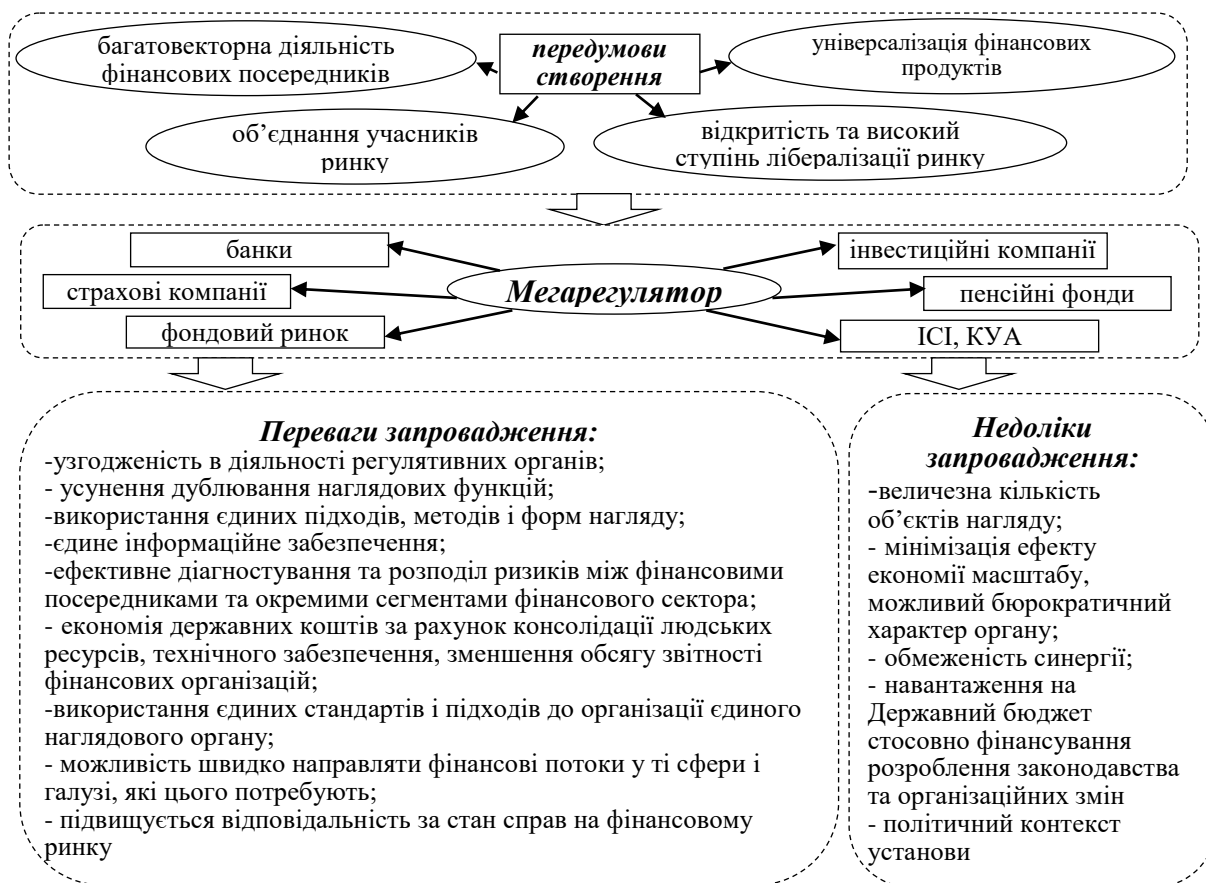

Рис. 1. Передумови створення мегарегулятора, переваги та недоліки запровадження

Джерело: складено автором на основі джерел [1], [2]

Для того аби оцінити доцільність створення мегарегулятора на вітчизняному ринку, розглянемо систему регулювання фінансового ринку в Польщі. Країні, яка мала однакові стартові позиції з Україною після розпаду СРСР, але завдяки успішній економічній політиці та дієвим реформам досягла значних успіхів (табл. 1).

Таблиця 1

Основні економічні показники України та Польщі у 2017 році

Показник	Україна	Польща
ВВП, млрд. дол. США	112,15	526,47

	(у 1990 р. – 81,45)	(у 1990 р. – 65,97)
ВВП на душу населення, дол. США	2 640 (у 1990 р. – 1 570)	13 800 (у 1990 р. – 1 730)
Активи фінансової системи, % ВВП	50,6	124,4
Капіталізація фондового ринку, % ВВП	12	38,4
Показник щільності страхування, дол. США на особу	65,4	140
Показник проникнення страхування, % ВВП	1,7	3,1
Активи банківського сектору, % ВВП	44,8	89,4

Джерело: складено автором

У Польщі мегарегулятором є, створена у 2006 році, Комісія з фінансового нагляду. До її функцій входить нагляд за банківським і страховим сектором, кредитними спілками, інвестиційними компаніями та платіжними установами. Але, окрім того, нагляд за фінансовим ринком також здійснює Національний банк Польщі, функціями якого є забезпечення стабільності фінансової системи, проведення монетарної політики та розвиток платіжних систем.

Тож, мегарегулятор спроможний стати потужним центром регулювання фінансового ринку в Україні та сприяти покращенню економічної ситуації. Однак, спочатку необхідно провести ряд підготовчих заходів для створення передумов, зазначених на *рис. 1*.

На нашу думку, враховуючи досвід Польщі, найдоцільніше створити мегарегулятор як самостійну незалежну установу, а за НБУ закріпити функцію забезпечення стабільності національної грошової одиниці (як і зазначено в Конституції України). Хоча, останнім часом, НБУ активно

лобіює прийняття «законопроекту про Спліт», одразу постає питання про те чи здатна дана установа регулювати небанківський ринок (а це близько 300 страхових компаній, 300 кредитних спілок, 62 недержавних пенсійних фонди, 1000 нефінансових компаній та 350 ломбардів), враховуючи те, що нещодавно відбувалася банківська криза та, так звана, «чистка ринку» (кількість банків скоротилася більш, ніж у два рази: з 188 до 77) [3].

До того ж, слід враховувати, що поєднання наглядової та регулюючої функції в межах повноважень однієї інституції може призвести до значного бюрократизму та підвищення рівня корупції. Тому, пропонуємо надати незалежному мегарегулятору функцію нагляду, а функцію нормативного та законодавчого регулювання закріпити за Міністерством економічного розвитку і торгівлі України.

Однак, слід зауважити, що створення мегарегулятора не є «панацеєю» для фінансового ринку України. Крім того, основний акцент експертів наразі зміщено на функції нагляду та контролю, але також не потрібно забувати й про розвиток фінансового ринку. Зважаючи на скорочення вітчизняного банківського та страхового сегменту й практично повну відсутність фондового ринку саме напрями та механізми стимулювання їх розвитку мають виходити на перший план.

Список використаних джерел

1. Пірог В. В. Мегарегулятор фінансового ринку: зарубіжний досвід та доцільність створення в Україні / В. В. Пірог. // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. – №2. – С. 340–345.

2. Ісаєва О. В. Доцільність запровадження моделі мегарегулятора фінансового ринку в Україні / О. В. Ісаєва, Л. В. Кривенко. // Гроші, фінанси та кредит. – 2015. – №3. – С. 33–36.

3. Чи потрібен Україні такий СПЛІТ [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.stockworld.com.ua/ru/news/nuzhien-li-ukrainie-takoi-split?fbclid=IwAR0U0fUJWD39ul2xOyg-4sPLvbC4tLtKe6ESaTazcjCr126tZChhTWQBEBE>.

ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні розвиток нашої держави визначається здійсненням важливих реформ у соціальній, політичній, економічній, фінансовій та бюджетній сферах на державному та місцевому рівнях. Важливими є заходи щодо вдосконалення бюджетної системи та системи місцевого самоврядування шляхом децентралізації управління фінансовими ресурсами. Такі кроки приближають Україну до європейського рівня. Тому урахування гендерного фактору через механізм гендерного бюджетування в нових реформах є визначальним аспектом їх ефективності в майбутньому.

Проблеми гендерно-орієнтованого бюджетування досліджувалися в працях таких вітчизняних науковців: Ж. Белец, О. Романюка, М. Соколика, О. Голинської, Ю. Остріценка, Н. Корнієнка, С. Гаращенко, І. Ускової, В. Близнюк та інших. Не зважаючи на значну кількість наукових доробків в означеній сфері, питання забезпечення гендерної рівності жінок та чоловіків при формуванні та виконанні державного та місцевих бюджетів залишаються на даний час недостатньо розглянутими, що й породжує актуальність обраної тематики.

Метою дослідження даної теми є розгляд впровадження гендерно-орієнтованого бюджетування та визначення перспектив його розвитку в нинішніх соціально-політичних реаліях України.

Загалом, гендерно-орієнтоване бюджетування – це застосування комплексного гендерного підходу в бюджетній політиці та бюджетному процесі на державному й місцевому рівнях, що включає розподіл бюджетних коштів за гендерним принципом, а також спричиняє посилення прозорості та підконтрольності [1, с. 5].

Насамперед зазначимо, що ГОБ поєднує два процеси, не пов'язані між собою: забезпечення гендерної рівності й управління державними фінансами. З одного боку, заходи із забезпечення гендерної рівності переважно відносять до сфери захисту прав людини. З іншого боку, управління державними фінансами часто сприймається як суто технічний процес розподілу фінансових ресурсів. Гендерно орієнтоване бюджетування поєднує ці процеси та засвідчує той факт, що принципи гендерної рівності можуть і мають бути включені у бюджетний процес. Таким чином, бюджет складається з урахуванням потреб усіх споживачів з огляду на їхній соціальний статус, вік, місце проживання тощо [2, с. 121].

Проект «Гендерне бюджетування в Україні» (ГОБ Проект) працює в Україні з листопада 2013 року по 2018 рік, з подальшим продовженням до 31 грудня 2021 року. Фінансує Проект Шведське агентство міжнародного розвитку (SIDA).

Проект ГОБ співпрацюємо з 5 міністерствами: Міністерством фінансів, Міністерством освіти і науки, Міністерством охорони здоров'я, Міністерством соціальної політики та Міністерством молоді і спорту. Окрім цього, впроваджує проект в областях та місті Києві, де співпрацює з місцевими органами влади [3].

Станом на даний час ГОБ Проект впроваджено у 24 областях та м. Києві. Також розпочалася робота з впровадження ГОБ Проекту в містах обласного значення, районах, об'єднаних територіальних громадах.

На протязі 2015-2018 років у областях та м. Києві створено за розпорядженням голів ОДА робочі групи, які здійснюють ряд заходів щодо впровадження ГОБ в їх регіонах:

- проводять гендерний бюджетний аналіз програм (цільових, бюджетних);
- за результатами аналізу розробляють рекомендації і пропозиції щодо врахування гендерних аспектів у нормативно-правових актах, які регулюють відносини у відповідних галузях, програмах, статистичній та

адміністративній звітності та документах, що застосовуються в бюджетному процесі;

– проводять різні заходи щодо поширення знань про ГОБ серед інших учасників бюджетного процесу.

Впродовж 2015-2018 року проведено аналіз 85 програм: (2015 – 11 програм, 2016 – 23, 2017 – 25; 2018 – 26) в галузі освіти і науки, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, молодіжної політики та фізичної культури і спорту [4].

Таким чином, гендерно-орієнтоване бюджетування є новим підходом до процесу реформування системи управління державними фінансами в Україні та спрямоване на вдосконалення бюджетного процесу. Щодо тенденцій розвитку ГОБ в нашій державі, на нашу думку, його системне запровадження сприятиме: покращенню економічної ефективності та результативності, підвищуватиме якість управління державними та місцевими фінансами, удосконалисть розподіл фінансових ресурсах на всіх рівнях, заохотить досягненню цілей гендерної рівності та розвитку людського потенціалу, збільшить прозорість та участь громадськості в плануванні та реалізації бюджетів.

Список використаних джерел

1. Гендерний бюджетний аналіз програм, які фінансуються з державного та місцевих бюджетів. Стислий виклад. – Київ, 2016. – 89 с.
2. Терещенко Г. М. Розвиток гендерно орієнтованого бюджетування у галузі освіти України / Г. М. Терещенко, О. С. Чернюк // Наукові праці НДФІ. - 2018. - Вип. 1. - С. 119-130.
3. Майя Босніч: Гендерно орієнтоване бюджетування – це справедливий бюджет для всіх і кожного. – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?focus=majya-bosnich-henderno-orijentovane-byudzhetuвання-tse-spravedlyvyj-byudzhhet-dlya-vsih-i-kozhnoho>.

4. Інформація щодо реалізації Проекту «Гендерне бюджетування в Україні» на рівні місцевих бюджетів (станом на 1 липня 2018 року). – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua>.

Гончаренко В.Л.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ*

ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

Зростання обсягів та видів валютних операцій загострює проблеми регулювання валютного ризику на рівні окремого банку, особливо в сучасних умовах дефіциту іноземної валюти в українській економіці, низького рівня державних золотовалютних запасів, незацікавленості іноземних інвесторів. Невизначеність політичної ситуації в Україні та погіршення економічного середовища призводять до постійних коливань курсу національної валюти. За таких умов різко зростає ймовірність великих грошових втрат від проведення банками валютних операцій.

Сучасний валютний ринок характеризується розширенням переліку здійснюваних валютних операцій, посиленням конкуренції з боку небанківських інститутів. Це несе додатковий валютний ризик до вже існуючого рівня. Перелічені тенденції призвели до підвищення значущості наслідків реалізації валютного ризику, що обумовлює потребу в удосконаленні методів його ідентифікації, оцінки, та регулювання [5].

На сьогодні проблеми пошуку ефективних інструментів та методів управління валютним ризиком для українських банків стають все більш актуальними. Успішна діяльність комерційного банку на валютному ринку значною мірою залежить від ефективності управління валютним ризиком.

Управління валютними ризиками має складатися з двох основних процесів:

1. Обмеження рівня валютного ризику та можливих втрат, що досягається за рахунок використання інструментів управління ризиками (лімітування, хеджування).

2. Управління розміром відкритих валютних позицій з метою обмеження втрат та отримання доходів від переоцінки позицій (розрахунок ризик-індикаторів та їх зіставлення з нормативними значеннями) [1].

Уникнення валютних ризиків в основному базується на використанні певних інструментів банківської діяльності. Інструменти уникнення валютних ризиків — це конкретні засоби, які спрямовані на управління та мінімізацію ризиків підприємства, що виникають при проведенні валютних операцій. Їх класифікації в науковій літературі є досить розробленою, при цьому найпоширенішою є наступна:

- контрактні інструменти (контрактні застереження, банківські гарантії);
- класично-розрахункові інструменти (акредитив, вексель);
- фінансові інструменти (ф'ючерси, опціони, форвардні контракти, свопи);
- інституціональні інструменти (страхування експортних контрактів, фінансування імпорту під гарантії іноземних агентств) [2].

В управлінні валютним ризиком банки застосовують дві основні групи методів: управління валютною структурою балансу та хеджування валютного ризику.

До першої групи належать: структурне балансування валютних потоків за сумами та строками; проведення конверсійних операцій; зміна строків валютних платежів (випередження та відставання); дисконтування платіжних вимог в іноземній валюті. Їх завдання - вплив на валютну структуру балансу для обмеження наслідків переоцінки валютних інструментів.

Друга група пов'язана з хеджуванням валютного ризику. Вона передбачає створення захисту від валютних ризиків укладанням додаткових строкових угод за іноземною валютою, які дозволяють

компенсувати фінансові втрати за балансовими статтями внаслідок зміни валютного курсу. До цієї групи відносять проведення операцій з форвардними валютними контрактами, валютними ф'ючерсами та опціонами, валютними своп-контрактами, свопціонами тощо [3].

Ці методи мінімізації валютних ризиків досить поширені у світі, але більш прийнятними для України є хеджування валютного ризику за допомогою "валютного кошика" та валютного арбітражу [4].

Валютний ризик, який залежить від зміни валютного курсу та від власної валютної позиції банку, суттєво впливає на діяльність кожної банківської установи. Сучасна дестабілізація у банківських системах більшості країн світу а також нестабільність розвитку української економіки ускладнюють валютні відносини між суб'єктами валютного ринку та впливають на діяльність вітчизняних банків. За таких умов розробка дієвих сучасних методів та інструментів ідентифікації, оцінки та регулювання валютними ризиками дозволить нейтралізувати негативний вплив внутрішнього та зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Кот О.В. Практичні аспекти управління валютним ризиком у банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/4-2015/179.pdf>

2. Касімова Ю.П. Шляхи зниження валютних ризиків в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://libfor.com/index.php?newsid=2766>

3. Методи управління валютним ризиком банку [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <https://buklib.net/books/33293>

4. Пропозиції стосовно розроблення Основних засад грошово-кредитної політики на 2016 рік [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=15945839>

5. Кузнецов А.М. характеристика методів регулювання валютних ризиків банків [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_24/2/18.pdf

Долоніна А. С.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ЛІКВІДНІСТЬ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ: ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ

Зовнішнім виявом фінансової стійкості фінансової установи є її платоспроможність та ліквідність. Якщо фінансова установа працює збитково, це призводить до зниження її платоспроможності, що призводить до погіршення репутації та зниження зацікавленості з боку клієнтів, тому зниження ліквідності та платоспроможності на тлі збиткової діяльності становить загрозу існування фінансової установи, що відображає актуальність та важливість дослідження даної проблеми.

Дослідженням проблемних питань щодо ліквідності і платоспроможності фінансових установ займалися такі вітчизняні науковці як: А. О. Єпіфанов, О. І. Лаврушин, В. І. Міщенко, Л. О. Примостка, Ю. С. Ребрик, А. В. Сомик. Разом з тим, теорія та практика залишаються недостатньо висвітленими та потребують подальшого вивчення.

Досліджуючи трактування поняття «платоспроможність» стає зрозуміло, що через різні погляди авторів однозначного визначення немає. У нормативній базі платоспроможність фінансової установи трактується як здатність суб'єкта економічної діяльності погашати свої довготермінові зобов'язання. [1].

Щодо визначення поняття «ліквідність» існує декілька підходів. Відповідно до першого це можливість використання деякого активу цієї установи як готівкових коштів або швидкого перетворення його в готівку,

а також як здатність активу зберігати при цьому свою номінальну вартість незмінною. Відповідно до другого підходу ліквідність фінансової установи трактується як якісна характеристика об'єкта економічних відносин, як здатність погашати свої зобов'язання в строк.

Категорію платоспроможність і ліквідність характеризують як здатність фінансової установи виконувати свої фінансові зобов'язання, проте в них є різниця, яка полягає в тому, що платоспроможність передбачає виконання зобов'язань за рахунок власного капіталу, тоді як ліквідність – повне виконання всіх зобов'язань банківської установи.

Виділяють декілька ситуацій за даними категоріями: 1) платоспроможність – ліквідність (фінансова установа взагалі не має проблем в розрахунках за своїми зобов'язаннями); 2) платоспроможність – неліквідність (фінансова установа по закінченню строку своїх зобов'язань не може їх погасити, але пізніше зможе за рахунок очікуваних грошових надходжень від операційної діяльності); 3) неплатоспроможність – ліквідність (фінансова установа виплачує свої боргові зобов'язання у встановлені строки переважно за рахунок придбаної на кредитному ринку ліквідності) [2].

Отже, розглянувши поняття платоспроможності та ліквідності банківської установи, доцільно зробити висновок, що вони є дуже близькими і означають здатність фінансової установи виконувати свої фінансові зобов'язання, але, на нашу думку, категорія «ліквідність» є більш місткою, а від її ступеня залежить платоспроможність.

Список використаних джерел

1. Положення про економічні нормативи регулювання діяльності комерційних банків: постанова Правління НБУ від 21.12.1993 р. № 114 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0114500-93>

2. Ребрик Ю. С. Проблема трактування категорій «ліквідність» та «платоспроможність» у банківській діяльності / Ю. С. Ребрик // Проблеми і

перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Вип. 28. – С. 93-99

Дробниця М. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

м. Київ

БАНКІВСЬКИЙ НАГЛЯД В США

На сьогодні важливим фактором гарантування безпеки банківської діяльності виступає ефективне міжнародне співробітництво органів регулювання та нагляду за банківською діяльністю. За цих умов є актуальним питання врахування та адаптації зарубіжного досвіду щодо проблем безпеки банківської діяльності до вітчизняних умов, переймаючи з нього позитивні моменти та уникаючи негативних.

Розглянемо ситуацію, яка склалась у США. Особливості банківського законодавства в цій країні (обмеження концентрації капіталу і підтримання конкуренції на фінансовому ринку шляхом установлення територіальних обмежень на відкриття банками філій) сприяли збереженню децентралізованої і розділеної банківської системи. У США збереглося багато дрібних безфілійних банків. Протягом багатьох років створювалася розгалужена система банківського регулювання та нагляду як на федеральному рівні, так і на рівні окремих штатів [1, с. 10].

У США існують чотири органи банківського нагляду, контролю і регулювання: Служба контролера грошового обігу при міністерстві фінансів США, Федеральна резервна система (ФРС), Федеральна корпорація страхування депозитів (ФКСД), органи банківського нагляду штатів.

Діяльність національних банків контролюється і регулюється ФРС разом із двома іншими органами: управлінням контролера грошового обігу і ФКСД. Нагляд за банками штатів - членами ФРС, депозити яких

застраховані у ФКСД, здійснюється органами банківського нагляду штатів, ФРС і ФКСД. Банки штатів, які не є членами ФРС, але чий депозити застраховані у ФКСД, контролюються двома структурами: органами банківського нагляду штатів і ФКСД. Банки штатів, які не входять до ФРС і не страхують депозити у ФКСД, контролюються органами банківського нагляду штатів.

Політика органів нагляду, контролю і регулювання в США ґрунтується на трьох основних концепціях: теорії суспільних інтересів, теорії «зрощення» і теорії суспільного вибору. Відповідно до теорії суспільних інтересів органи нагляду і контролю діють в інтересах суспільства в цілому. За теорією «зрощення» досить часто органи нагляду й регулювання встановлюють правила, котрі цілком влаштовують банки, так що державне регулювання для них є справді вигідним. Теорія суспільного вибору ґрунтується на тому, що органи банківського нагляду й контролю приймають рішення у власних інтересах.

У зв'язку з ухваленням закону Додда-Френка відбулося чітке розмежування сфер компетенції регуляторів, підвищення рівня узгодженості прийняття рішень і підзвітності та спрощення банківського нагляду. Відповідно до нової схеми регулювання:

- Федеральна корпорація страхування депозитів уповноважена регулювати діяльність банків, що функціонують в окремих штатах, ощадних кас, банківських холдингових корпорацій, що володіють активами до 50 млрд. дол. США;

- Контролер грошового обігу здійснює регулювання діяльності загальнонаціональних банків і федеральних ощадних кас з активами до 50 млрд. дол.;

- ФРС регулює діяльність банків і банківських холдингових корпорацій з активами понад 50 млрд. дол.[2, с. 19-20].

Зазначимо, що Закон Додда-Френка, замінивши закон Гласса-Стігалла (1933 р.), регулює процес управління системними ризиками на основі централізації нагляду, чіткого розмежування повноважень і

підвищення ролі й відповідальності ФРС. На думку С. Науменкової та С. Міщенко, введення в дію цього закону є важливим кроком для стабілізації фінансових систем не тільки для США, а для світової спільноти [3, с. 28].

Найбільш вагомими є положення закону, що стосуються необхідності регулювання системного ризику, запровадження більш жорстких вимог до капіталу та ліквідності, перенесення відповідальності за ризик на учасників фінансового ринку, запровадження уніфікованих вимог і механізмів регулювання та нагляду для банків і небанківських фінансових установ, а також розширення глобальної співпраці у сфері регулювання [2, с. 23].

Таким чином, досвід побудови та функціонування нагляду за банківською системою США відображає специфіку федерального устрою США, враховуючи величезні розміри її території, масштаби розвитку господарства, існування соціально-економічних, національних, демографічних та інших факторів. Все це зумовило необхідність утворення унікальної системи подвійного підпорядкування кредитно-банківських установ та паралельно, на рівні Федерації і штатів, розгалуженої структури фінансово-банківських установ і посилення державного втручання у банківську сферу в такій федеративній державі, як США.

Список використаних джерел

1. Пантелєєв В. П. Банківський нагляд: навчальний посібник / В. П. Пантелєєв. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 352 с.
2. Балянт Г. Р. Особливості організації системи банківського нагляду, регулювання та контролю у Сполучених Штатах Америки / М. В. Лазарович // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2013. – №18. – с. 17–24.
3. Науменкова С. Нові тенденції в монетарній політиці та діяльності центральних банків у посткризовий період / С. Науменкова, С. Міщенко // Банківська справа. – 2011. – № 5. – с. 12–29.

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ

На сьогодні пенсійні виплати із солідарної системи (99%) одержує близько 11,7млн громадян. З них, за даними Пенсійного фонду, мінімальну пенсію зараз отримує 300тис. (2,6% від усіх). З 1 січня 2019 року вона становить 1497 гривень. А тепер ознайомимося з дуже простими розрахунками: тільки трохи більше як 10млн громадян, що працюють, сплачують внески у фонди соціального страхування. Виходить, що платників внесків у нас сьогодні менше, ніж пенсіонерів. Навіть якщо вдасться вивести з тіні ще 5–10млн працівників, які нині не сплачують страхових внесків, якщо збільшити розмір самого страхового внеску завдяки зростанню зарплат й оздоровленню економіки, то солідарна система все одно не матиме достатнього фінансового ресурсу. [1]

В Україні до 2004 р. діяли норми та параметри, запозичені із законодавства СРСР. Пенсійна політика зводилася до розширення вже існуючих та впровадження нових пільг і привілеїв. [2, с. 4]

З 2004 по 2011 р. була спроба створити трирівневу пенсійну систему на страхових засадах. Другий рівень так і залишився проектом. [2, с. 4]

Жовтень 2011 р. – 2014 р. Істотні параметричні зміни у солідарній системі з метою стимулювати населення до подовження трудового періоду. [2, с. 5]

Теперішній етап характеризується жорсткими обмеженнями та замороженням індексації пенсій. Економічна криза, посилена напруженою військово-політичною ситуацією, спонукала до запровадження режиму жорсткої економії та консолідації соціальних видатків. [2, с. 6]

Невід'ємною частиною пенсійної реформи є впровадження європейських стандартів у систему. Використання сучасних

інформаційних і управлінських технологій, єдиних стандартів якості обслуговування зроблять надання послуг зручним і ефективним. [1]

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» внесено зміни до 29 законодавчих актів. Закон набув чинності 1 жовтня 2017 року частково, а від 1 січня 2018 року – повністю. [1]

З 2004 року функціонує третій рівень пенсійної системи у вигляді недержавних пенсійних фондів – НПФ. Проте цей рівень не став популярним. На 31 березня 2018 року в Україні існувало 62 НПФ. Їх учасниками стали 843,2 тис. українців (~1%), які сплатили 1,9 млрд грн. [3]

В Україні фактично відсутній ринок капіталу, тому другий рівень пенсійної системи – це не тільки додатковий тягар для вітчизняного бізнесу, а й удар по пенсіях майбутніх пенсіонерів країни. [4]

Є 2 варіанти запровадження накопичувальної системи. Перший – найбільш іноваційний – передбачає повну відмову від традиційного механізму виплати пенсій через Пенсійний Фонд. Другий варіант передбачає одночасне функціонування двох систем. Світовий досвід з цього приводу виглядає неоднозначно. У різних країнах він має свою специфіку. [5]

Другий рівень зобов'язує роботодавця робити виплати. Згідно з депутатським законопроектом №6677, відсоток буде поступово збільшуватися – з 2% до 7%. У проекті Кабміну, де розробником була НКЦПФР, пропонується підняти цю виплату до 15%. У будь-якому випадку бізнесу доведеться платити більше – 28% або 37%, включаючи ЄСВ. [4]

Запуск другого рівня пенсійної системи вимагає міцного фундаменту у вигляді повноцінного ринку капіталу, який забезпечив би диверсифікацію активів, особливо з огляду на очікувані обсяги вивільнених коштів. [4]

На українському ринку капіталу вибір для інвестицій і заощаджень активів скромний: облігації внутрішньої державної позики, депозити і

нерухомість. Ринок акцій в Україні формально існує, але він відсутній як інвестиційний інструмент. Найбільш надійним фінансовим інструментом для вкладення пенсійних активів є облігації внутрішньої державної позики – ОВДП. У них дозволять вкласти 60% пенсійних активів з другого рівня, тобто по суті буде фінансуватися державний борг. [4]

Список використаних джерел

1. Урядовий портал (Головна/Діяльність/Реформи/Пенсійна реформа).
2. Пенсійна система та пенсійна реформа в Україні. Лідія Кравченко. Січень 2018 р.
3. Нова пенсія українців: навіщо, як та коли почнемо накопичувати. 24tv.ua.
4. Пенсійна реформа, рівень другий. Чи готова Україна. epravda.com.ua.
5. Алла Попова: пенсійна реформа. До і після. news.finance.ua.

Корніюк А. О.

*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ

На фінансову стійкість банківської системи впливає безліч факторів, які залежно від якісних характеристик їх впливу мають як позитивне, так і негативне значення. Різноманітність факторів, що впливають на формування стійкості банку, різниця в характері, напрямках і формах їх виявлення викликають необхідність їх систематизації та узагальнення.

Зовнішні фактори не залежать від роботи комерційного банку, а внутрішні є відображенням ефективності діяльності банку. Істотний і визначальний вплив на фінансову стійкість вітчизняних комерційних

банків мають загальноекономічні фактори. До їх числа відноситься інвестиційний клімат; стан платіжного балансу країни; податкову політику; стан економіки. Стабільна економічна база країни – основа фінансової стійкості банків і банківської системи в цілому, їх фундамент.

Таблиця 1

Класифікація внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на стійкість банку [1]

Фінансова стійкість банку	Зовнішні	Внутрішні
	Загальноекономічні	Фінансово-економічні
	Фінансові	
	Соціально-політичні	Організаційні
	Правові	
	Соціально-психологічні	Технологічні
	Форс-мажорні	

Крім загальноекономічних факторів важливий вплив на стійкість комерційних банків здійснюють фінансові фактори, в першу чергу стан і розвиток фінансового ринку. До фінансових факторів доцільно віднести процентну політику НБУ; кредитну політику НБУ; валютну політику НБУ; стан грошового ринку; величину валютних резервів НБУ [1].

Особливий вплив на стан грошового ринку чинить інфляція. В умовах поступового зниження інфляції має місце істотне зменшення ринкових процентних ставок, що призводить до скорочення маржі і відповідно до падіння доходів банків. Це вимагає зміни структури банківських балансів у напрямку підвищення частки довгострокових активів.

Суттєво впливають на фінансову стійкість комерційних банків правові чинники. Стійкість законодавства створює передумови нормального правового регулювання виникаючих проблем. При цьому законодавство впливає на розвиток банківської системи особливими правилами регулювання тих чи інших банківських операцій або угод [2].

Економічні, фінансові, правові та політичні чинники багато в чому визначають соціально-психологічні чинники: впевненість населення у правильності проведеної економічної політики, в стабільності податкового, митного та валютного законодавства, в сприятливих перспективах для розвитку економіки в цілому та її окремих галузях. Все вищезазначене формує рівень довіри до комерційних банків, готовність здійснювати банківські операції та користуватися банківськими послугами.

На фінансову стійкість комерційних банків можуть впливати і форс-мажорні чинники, тобто чинники, що є наслідком стихійних лих і непередбачуваних подій, які призводять до збоїв у діяльності банків. Дані фактори можна поділити на природні, політичні та економічні. До природних факторів справедливо варто віднести ті, які технічно ускладнюють функціонування комерційних банків (повені, землетруси, урагани і т.д.). Політичні чинники включають: закриття кордонів, введення міжнародних заборон на відносини з іншими державами, військові конфлікти. До економічних чинників слід віднести: відмову уряду від виконання своїх фінансових зобов'язань, зміну системи оподаткування, кризу на фінансових ринках, введення обмежень на зовнішньоторговельну діяльність.

При стабільності соціально-економічної, політичної ситуації та фінансового ринку, відсутності форс-мажорних обставин вирішальну роль у забезпеченні фінансовій стійкості комерційних банків відіграють внутрішні чинники.

До організаційних чинників, які впливають на фінансову стійкість банків, відносяться: стратегія банку, якість менеджменту, кваліфікація кадрів, взаємини з засновниками, внутрішня політика банку.

До другої групи внутрішніх факторів, що роблять вплив на фінансову стійкість банку, належать технологічні чинники, які включають в себе орієнтацію банку на розвиток банківських технологій, потреби ринку в нових банківських продуктах і послугах.

При всій важливості розглянутих вище факторів, вирішальна роль належить групі фінансово-економічних чинників: якість активів банку; рівень рентабельності; ліквідність балансу банку; платоспроможність банку; адекватність капіталу банку.

Таким чином, чітка класифікація факторів впливу на фінансову стійкість комерційних банків, а також своєчасне виявлення їх негативного впливу є запорукою ефективного управління банківською діяльністю.

Список використаних джерел

1. Банківська система України в європейському контексті: генеза, структура, конкурентний потенціал [Текст]: монографія / кол. авторів; за ред. д-ра екон. наук Р. Ф. Пустовійта. – К. : УБС НБУ, 2009. – 399 с.

2. Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М., Белінська О. В. Антикризовий менеджмент банківських установ України / Гавловська Н. І. // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2010. – № 3. – С. 107-110.

Лозовська П.О.

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Оцінка ефективності є важливим напрямом аналізу діяльності фінансових установ. Від того, наскільки ефективно здійснює свою діяльність установа, залежить результати роботи фінансового ринку в цілому. Тому ефективність діяльності фінансових установ потребує комплексного аналізу. Для цього використовують фінансові показники, які є важливим аналітичним інструментом.

На основі показників ефективності діяльності власники та керівники установ мають змогу визначити як успішно та результативно працює фінансова установа у відповідності до прийнятої стратегії та виявити резерви підвищення ефективності її діяльності. Показники ефективності використовуються також для визначення рейтингової оцінки фінансових установ, дивлячись на яку потенційні клієнти вирішують довіряти такій установі чи ні.

Найбільш поширеними на фінансовому ринку є банки, частка їх активів постійно зростає і є найбільшою серед усіх фінансових посередників. Рейтингове агентство «ІВІ – Рейтинг» визначає 20 відносних показників, що характеризують ефективність діяльності банку. Ці показники поділяються на дві групи: показники загальної ефективності роботи банку та показники структури балансу банку [1]. Показники першої групи використовуються у методиці декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу, яка є найпоширенішою для аналізу ефективності діяльності банку.

Найважливішими для аналізу ефективності фінансових установ є показники рентабельності активів та капіталу. У банківському секторі за останні п'ять років значення цих показників зазнало чималих змін (рис.1).

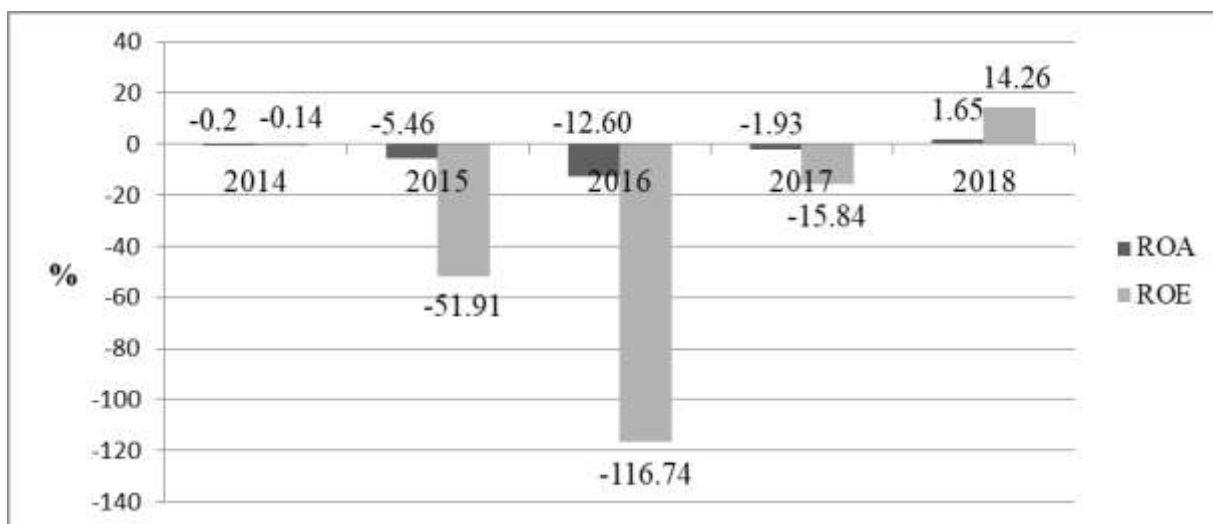

Рис.1 Динаміка показників ефективності роботи банківського сектору за 2014—2018 роки.

Джерело: сформовано авторами на основі даних [2].

У 2018 році уперше за останні п'ять років банківський сектор отримав прибуток, тому показники рентабельності активів та капіталу мають позитивне значення. На це також вплинуло зниження відрахувань до резервів під проблемні активи. З січня по жовтень 2018 року 14 банків, на які припадає 43,7% активів всіх банківських установ, мали ROE понад 30%. Переважно це банки з іноземним капіталом. Серед державних банків лише Приватбанк мав високу рентабельність капіталу 31%, а у 2016 році через значні збитки банку значення цього показника негативно вплинуло на рентабельність капіталу всього сектору. У решти значення показника ROE було в діапазоні 0,5 – 12,5% [2].

Процентна ефективність за останні п'ять років також мала тенденцію до змін. У 2016 році фінансові труднощі позичальників та висока вартість депозитів значно вплинули на зменшення чистого процентного доходу. За три роки він скоротився на 16% у річному вимірі. Процентна маржа та спред дещо знизилися, зокрема в результаті реструктуризації валютних кредитів у гривневі, яку проводили здебільшого без змін відсоткової ставки. Проте у 2018 році чиста процентна маржа зросла практично в усіх групах банків. Найвищу процентну ефективність мали банки західних банківських груп. Вони отримали значно вищі процентні доходи від кредитування, не збільшивши витрат на виплату відсотків за залученими коштами [3].

Оскільки основним видом діяльності банку є операційна, тому важливим є розрахунок показника ефективності операційної діяльності. У 2016 році значення операційної ефективності зменшилось порівняно з двома попередніми роками, але загалом відбувається поступове підвищення. У 2018 році порівняно з 2017 роком операційна ефективність сектору практично не змінилася: співвідношення операційних витрат до доходів (CIR) становило близько 57%. Ефективність Приватбанку та банків з іноземним капіталом (крім РФ) суттєво зросла. Проте знизилася операційна ефективність двох державних фінансових установ: у них показник CIR перевищив 100%, що свідчить про їх операційну

збитковість[3]. Вкрай низька операційна ефективність окремих державних банків є головним ризиком для прибутковості усїєї системи.

Отже, фінансовим установам необхідно приділяти значну увагу значенням показників ефективності, якщо вони хочуть створити позитивний імідж, нарощувати активи та збільшувати рівень довіри населення. А підвищення ефективності діяльності цих установ позитивно вплине на загальноекономічну ситуацію в країні.

Список використаних джерел

1. Методологія рейтингової оцінки комерційного банку рейтингового агентства «ІВІ – Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukbs.org.ua/files/metod_123.pdf.
2. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
3. Звіт про фінансову стабільність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=32236491.

Мусійовська О.М.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ БАНКІВ В РИЗИК-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ

Банківський сектор за трансформаційних процесів - каталізатор сучасного стану економіки, що першим реагує на вплив зовнішніх факторів. В умовах світової рецесії ключовим завданням є пошук ефективного інструменту визначення масштабу впливу різноманітних стресових ситуацій на фінансовий стан банківської системи. Оцінка стійкості банківської системи вимагає побудови сценаріїв, параметри яких

спроможні змоделювати діяльність банків. Концепція сучасного пруденційного нагляду базується на готовності банку до настання кризи, тому в регулярну практику багатьох країн світу елементом ризик-менеджменту є стрес-тестування.

Стрес-тестування (stress testing) – метод кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини неузгодженої позиції, яка наражає банк на ризик та у визначенні шокової величини зміни зовнішнього фактора [1]. Рекомендації щодо проведення стрес-тестування створені рядом провідних міжнародних організацій: Радою з фінансової стабільності (Financial Stability Board), Базельським комітетом з банківського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision), Радою з Європейського банківського нагляду (European Banking Authority), Інститутом міжнародних фінансів (The Institute of International Finance) [2, с.53-61]. Документи вищезазначених організацій містять основні принципи стрес-тестування банків, але конкретні алгоритми для їх реалізації не наводяться. Це дає змогу фінансовим установам розробити власні методики з урахуванням специфіки середовища функціонування.

Для успішної організації здійснення стрес-тестування банківською установою необхідно визначити основні етапи його проведення:

1. збір необхідної інформації;
2. визначення переліку імовірних ризиків;
3. моделювання можливих сценаріїв зі заданими ризиками;
4. обробка та аналіз отриманих результатів;
5. застосування комплексу запобіжних заходів у випадку

здійснення ризику [2, с.53-61; 3, с.39-52].

За останні роки розроблено значну кількість підходів до банківського тестування, які ґрунтуються на найкращих міжнародних зразках та враховують місцеві особливості (рис. 1).

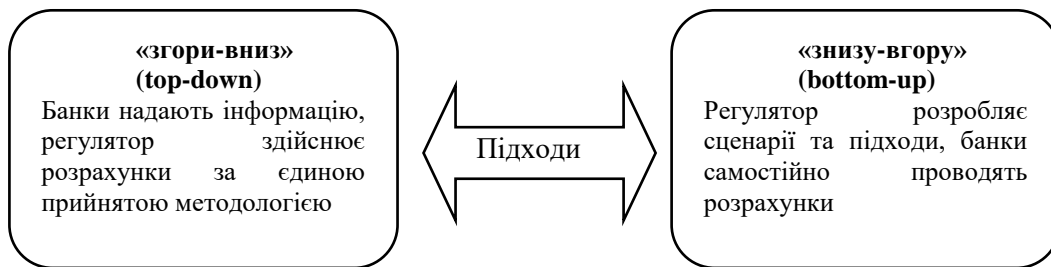

Рис. 1 Підходи проведення стрес-тестування [2, с.53-61; 4].

У банківській практиці виокремлюють стрес-тести, які дозволяють розглянути вплив окремо взятих чинників на активи кредитної організації в короткостроковій перспективі (однофакторні стрес-тести) та ряду факторів в разі кризової ситуації (багатофакторні стрес-тести) (табл.1)

Таблиця 1

**Переваги та недоліки одно- та багатофакторних стрес-тестів
[2, с.53-61]**

	Однофакторні стрес-тести	Багатофакторні стрес-тести
Переваги	Можливість окремо розглянути вплив фактора ризику на капітал банку. Простота розрахунку. Легкість реалізації, прийняття управлінських рішень. Хеджування ризиків	Визначається комбінація факторів ризику, яка потенційно здатна принести максимальні збитки, що дозволяє більшою мірою запобігти ризику банкрутства
Недоліки	При настанні екстраординарної ситуації змінюються всі фактори ризику (у т.ч. що не були проаналізовані), що призведе до неготовності перешкоджати ризику	Надто складні і трудомісткі розрахунки. Невірне трактування впливу лише одного із сукупності факторів може призвести до некоректного аналізу ризиків

З метою досягнення максимальної ефективності стрес-тестингу необхідно здійснювати за альтернативними сценаріями розвитку подій:

- оптимістичним - визначення середньої величини темпів приросту фактору ризику та найкращого протягом докризового періоду;
- песимістичним – розрахунок середньої величини темпів приросту фактору ризику та найнижчого протягом кризового періоду.

Результати якісного проведення стрес-тестування є:

- створення «запасу міцності» банківської системи для подолання можливих кризових явищ;
- формування у банків розуміння власних ризиків та стимулювання адекватного їм ризик-менеджменту;
- підвищення рівня фінансової стабільності [4].

Отже, моделювання поведінки банків визначається необхідністю забезпечення максимальної готовності до шоків умов. Економічні піднесення та руйнівні спади важко передбачити. Навіть, найдосконаліший інструмент не може повністю вберегти від них. Проте, стрес-тести можуть стати надійним дороговказом на шляху до фінансової стабільності.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України // Постанова Правління Національного Банку України від 06.08.2009р. №460.
2. Посохов І. М. Стрес-тестування як актуальний інструмент ризик-менеджменту сучасної банківської системи України / І. М. Посохов, О.О. Ходирєва // . – 2018. - № . - С.53-61.
3. Дюба А. Підхід Національного Банку України до стрес-тестування української банківської системи / А. Дюба, А. Муріна // Вісник НБУ. - 2015р. - №234. - С.39-52.
4. Стрес-тестування банків як інструмент банківського нагляду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=69839216>

ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ БРОКЕРІВ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Одним із факторів, що впливає на сталий розвиток страхового ринку є ефективна діяльність страхових посередників (страхових агентів і брокерів).

Необхідність діяльності посередників на страховому ринку, пояснюється тим, що за їх допомогою страхувальники можуть дізнатися які саме послуги та на яких умовах пропонують страхові компанії. Завдяки посередникам страховик орієнтується, чого прагне страхувальник та яку популярність мають ті чи інші послуги. Діяльність посередників зменшує час клієнта на пошуки страхової компанії, яка відповідає його вимогам. Так, страхові брокери швидко реагують на зміни страхового ринку, а саме щодо змін послуг на видів страхування.

В законодавстві України зазначається, що страхові брокери - це юридичні особи або громадяни, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страхувальник [1].

Страхові брокери відрізняються від інших посередників, що функціонують на страховому ринку рядом ознак: брокери здійснюють посередницьку діяльність від свого імені на підставі доручень страхувальника; діяльність страхових брокерів обов'язково підлягає ліцензуванню; для страхових брокерів обов'язковою є державна реєстрація; посередницька діяльність на страховому ринку є одиничним видом діяльності брокера (фахова діяльність); комісійну винагороду

отримують від страховика або страхувальника, і вона, як правило, є вищою ніж у інших посередників, оскільки брокери вважаються більш кваліфікованими посередниками; страхові брокери працюють з багатьма страховиками; страхові брокери мають справу зі складними ризиками (з індивідуальними продуктами) [2].

Розглянемо кількісні показники, що характеризують розвиток інституту страхових брокерів в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Показники розвитку інституту страхових брокерів в Україні
у 2014-2018 рр.

Рік	2014	2015	2016	2017	Станом на 01.10.2018
Кількість страхових компаній (СК) шт.	382	361	310	294	285
Кількість страхових брокерів (СБ) шт.	65	57	60	58	60
Співвідношення кількості СК до СБ	5,9:1	6,3:1	5,2:1	5,1:1	4,8:1

Джерело: сформовано на основі [3]

Аналізуючи дані таблиці 1, можна зазначити, що кількість страхових брокерів у 2017 році зменшилась майже на 8% порівняно з 2013 роком. Кількість страхових компаній також має тенденцію до зменшення, адже за 5 років зупинили свою роботу майже 100 компаній. Співвідношення кількості страхових компаній до страхових брокерів, починаючи з 2016 року зменшується й у 2018 році становить 4,8:1, тобто на одного брокера доводиться майже 5 компаній. Світовий досвід показує, що кількість незалежних страхових посередників має бути на порядок вище кількості страховиків. Таким чином, можна говорити про наявність великого потенціалу для розвитку інституту страхових брокерів в Україні.

Найважливішою проблемою зменшення кількості страхових брокерів в Україні є недовіра страхувальників, що призводить до зменшення попиту на їх послуги. Це пов'язане з погіршенням економічної ситуації в країні, низькою платоспроможністю потенційних клієнтів, слабкою культурою страхування.

Список використаних джерел

1. Про страхування: закон України від 07.03.1996 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.rada.gov.ua>.
2. Приказюк Н.В. Діяльність страхових брокерів в Україні та її регулювання / Н.В. Приказюк // Ефективна економіка. – 2013. – №2. – Режим доступу до журналу:<http://www.economy.nayka.com.ua>.
3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) [Електронний ресурс].–Режим доступу:<https://www.nfp.gov.ua/ua/Inshi-reiestry-ta-pereliky.html>

Палиця А.О.

*Одеський торговельно-економічний інститут
Київського торговельно-економічного університету, м. Одеса*

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПОТОЧНОМУ РОЦІ

Складовою частиною грошової системи країни є національна валютна система як форма організації валютних відносин. Основні напрями грошово-кредитної політики розробляються Національним банком України (далі – НБУ), який визначає завдання щодо розвитку системи валютного регулювання (ВР) на поточний період. Важливим у сучасних умовах є підвищення рівня ефективності системи ВР в Україні.

Як відомо, досьгодні в Україні ВР здійснювалося на основі численних нормативних актів НБУ, декількох законів та указів Президента. 21 червня 2018 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про валюту і валютні операції». 4 липня 2018 року Закон було підписано Президентом України, 7 липня опубліковано на офіційному сайті Верховної Ради України, а з 07 лютого 2019 р. введено в дію новий порядок здійснення валютних операцій. Новий Закон повністю замінив

Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.1993 р., оскільки його зміст передбачав суттєві зміни та доповнення. Нині **система складається з семи нормативних актів замість 56** [2].

Нова система ВР залишає НБУ право запроваджувати заходи захисту у сфері валютних операцій у разі виникнення обставин, що загрожують стабільності фінансової системи. Це може бути регулювання обов'язкового продажу частини валютних надходжень та граничних строків розрахунків за операціями експорту-імпорту, запровадження лімітів на здійснення окремих валютних операцій, встановлення правил здійснення операцій, пов'язаних із рухом капіталу. Серед головних пріоритетів НБУ – зняття низки обмежень, які створюють найбільше додаткових труднощів для ведення зовнішньоекономічної діяльності і стримують нові іноземні інвестиції в Україну. А кінцева мета – зняття всіх наявних обмежень і перехід до режиму вільного руху капіталу, який стане підґрунтям для полегшення ведення бізнесу та інвестиційного клімату в Україні, припливу іноземного капіталу, стійкого економічного зростання.

Таким чином, скасуванню валютних обмежень насамперед передуватиме оцінка НБУ таких макроекономічних індикаторів як темпи зростання ВВП, динаміка інфляції, стан валютного ринку, фінансова стабільність, ситуація на зовнішніх ринках тощо. Водночас валютна лібералізація, передбачена дорожньою картою (яка розроблена НБУ разом з експертами МВФ), не має часових рамок. Відповідно, чим швидше наставатимуть сприятливі макроекономічні та фінансові умови, тим швидше НБУ прибиратиме обмеження на валютному ринку, і навпаки [3].

Новації, які містить нове ВР:

I. Дерегуляція інвестицій за кордон. Бізнес та населення, яке було змушене отримувати ліцензії для інвестування за кордон, вже може протягом перехідного періоду здійснювати їх в рамках електронного ліміту, який не вимагатиме отримання будь-яких дозвільних документів, а згодом – взагалі без обмежень.

II. Спрощення проведення транскордонних операцій населення з валютою. Операції на суму до 150 тис грн не потребуватимуть документарного супроводу, а нагляд за здійсненням операцій понад цю суму буде спрощений. Також для фізичних осіб буде підвищено ліміт для здійснення переказів за кордон без відкриття рахунку і документів – з 15 тис грн до суми, яка визначається Держфінмоніторингом (зараз це 150 тис грн), а для операцій з використанням платіжних карток цей ліміт взагалі буде скасовано.

III. Розширення переліку валютних операцій, доступних клієнтам банків. Останні отримають можливість розраховуватися за валютні ОВДП не лише у гривні, а і у валюті, а також проводити операції валютного свопу. В обох випадках – якщо іншою стороною є банк. Крім того, вони зможуть не лише купувати і продавати, а і конвертувати готівкову валюту через термінали та інші програмно-технічні засоби банків.

IV. Спрощення процедури купівлі валюти на міжбанківському ринку для клієнтів банків. Так, операції на суми до 150 тис. грн не потребуватимуть від юридичних осіб документарних підтверджень, які вони мають надавати зараз. В перспективі такий підхід буде розповсюджений на всі операції клієнтів банків з купівлі валюти на міжбанківському ринку.

V. Розширення можливостей для проведення операцій з банківськими металами. Компанії відповідної спеціалізації зможуть купувати банківські метали без обмежень, а також отримають право її ввозу-вивозу через кордон (зараз таке право мають лише банки). Своєю чергою, фізичні особи зможуть проводити операції з банківськими металах в межах ліміту Держфінмоніторингу, що діє для операцій з іноземною валютою (зараз – у межах 150 тис. грн), але в подальшому обмеження цілком будуть скасовані і для них [1].

Нові правила ВР значно спрощують проведення транскордонних та валютообмінних операцій. Це – позитивний сигнал для зовнішньої торгівлі та іноземних інвестицій, а також крок назустріч ЄС.

Список використаних джерел

1. ВР по-новому: проекти від Нацбанку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.dtki.ua/finance/currency-and-securities/51479>
2. ВР: Закон vs Декрет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/171306_valyutne-regulyuvannya-zakon-vs-dekret
3. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85295172

Побиванець Г.В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Важливим джерелом формування ресурсної бази банків є депозитні операції, сутність яких полягає у залученні тимчасово вільних коштів клієнтів (бізнесу та домашніх господарств) у банківську систему.

Депозитні операції банків класифікують за різними ознаками, при цьому будь-який банк формує власну структуру депозитів, яка є для нього найбільш прийнятно. З огляду на це, аналіз структури залучених клієнтських коштів банку в умовах конкуренції за грошові ресурси має першочергове значення для управління банком [1].

Рис. 1 демонструє динаміку депозитів клієнтів у банківській системі України за останні 4 роки.

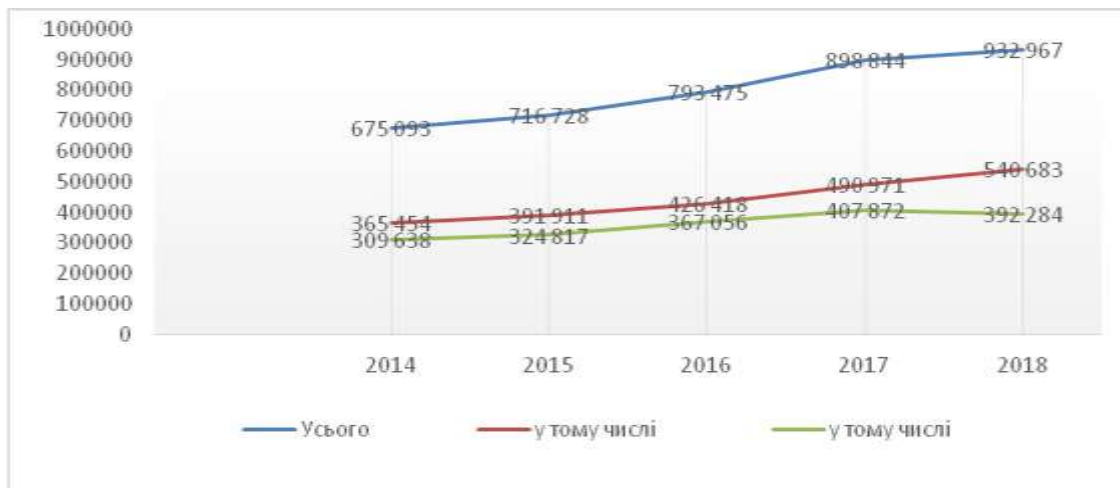

Рис.1. Динаміка обсягів депозитів у банках України у 2014-2018 рр. (станом на 31.12.), млн. грн. *

*Примітка: складено на основі джерела [2]

З огляду на рис.1 можна сказати, що обсяги депозитів у 2014-2018 рр. мали стійку тенденцію до зростання. Протягом 2014-2017 рр. обсяги депозитів у національній та іноземній валютах зростали майже в рівних обсягах, але у 2018 році обсяги депозитів у іноземній валюті зменшилися.

Щоб визначити чи є певна тенденція у структурі депозитів банків останні роки, ми склали табл.1, виділивши два ключові сегменти депозитних ресурсів – кошти фізичних та юридичних осіб.

Таблиця 1

Структура обсягів депозитів у банках України у 2017-2018 рр. (станом на 31.12.), млн. грн. *

Показники	Залишки коштів, млн. грн.		Частка, %		Відхилення частки	
	2017	2018	2017	2018	абсолютне, п.п.	відносне, %
Юридичні особи						
у національній валюті	255 587	271 798	63,31	66,58	3,27	5,16
в іноземній валюті	148 104	136 421	36,69	33,42	-3,27	-8,91
Усього юридичних осіб	403 690	408 219	46,09	44,86	-1,23	-2,66
Фізичні особи						
у національній валюті	234 985	268 282	49,76	53,47	3,71	7,46
в іноземній валюті	237 255	233 444	50,24	46,53	-3,71	-7,39
Усього фізичних осіб	472 240	501 726	53,91	55,14	1,23	2,27
Усього	875 930	909 945	100,00	100,00	0,00	0,00

*Примітка: складено на основі джерела [2]

Розглянувши структуру депозитів у 2017-2018 рр. можна сказати, що більшу частку займають депозити фізичних осіб, а найбільші частки вкладень як у фізичних, так і у юридичних осіб у національній валюті. Так, у 2018 порівняно з 2017 обсяги депозитів фізичних осіб збільшилися за рахунок збільшення вкладень у національній валюті (+7,46%) і майже синхронному зменшенню частки депозитів у іноземній валюті (-7,39%), проте це в цілому дало приріст на 2,27%, на відміну від коштів юридичних осіб, частка яких зменшилися на 2,66% за рахунок падіння частки вкладень у іноземній валюті. Причинами цього є як досить низькі ставки за депозитами у іноземній валюті, так і падіння рівня життя клієнтів, що змушує їх перетворювати запаси в іноземній валюті у національну та подальше їх споживання, а не заощадження.

Проте, все ж депозити банків залишаються досить привабливими. До ТОП-10 банків з найнадійнішими (привабливими) депозитами за підсумками третього кварталу 2018 року увійшли: Райффайзен Банк Аваль; Альфа-Банк; ТАСкомбанк; Кредобанк; Креді Агріколь Банк; Приватбанк; УкрСиббанк; Укргазбанк; Прокредитбанк; Глобус. Уже кілька кварталів поспіль трійка лідерів рейтингу залишається незмінною: Райффайзен Банк Аваль, Альфа-Банк і ТАСкомбанк. Показово, що в трійці лідерів за надійністю депозитів є банк з приватним українським капіталом [3].

Щодо прогнозу по депозитам, то ставки за внесками в першому півріччі 2018 року були стабільні, а з серпня-вересня почали рости. Високий споживчий попит, інфляційні і девальваційні очікування, невизначеність з МВФ підвищували вартість ресурсів на ринку. НБУ неодноразово підвищував облікову ставку. Все це впливало на ставки за депозитами населення, які до кінця року досягли 17-18% річних в гривні. Протягом першого кварталу 2019 року ставки по гривні можуть зрости на 0,5-1% за всіма строками. Прибутковість вкладів у валюті навряд чи зростатиме [4].

Отже, депозити є важливим джерелом формування ресурсної бази банків. Проаналізувавши динаміку їх обсягів, констатуємо зростання попри нестабільну фінансову ситуацію в країні. Аналіз тенденцій, що спостерігаються у практиці залучення тимчасово вільних коштів клієнтів банку на депозитні рахунки, та відповідних проблем дає можливість визначити напрями підвищення ефективності проведення депозитних операцій вітчизняними банками.

Список використаних джерел

1. Береславська О.І. Депозитні операції банків України: сучасний стан та напрями розвитку / О. І. Береславська, В. А. Овсяник // [Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики](#). - 2013. - Вип. 1. - С. 54-60.
2. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415
3. Банківський сектор увійшов у фазу впевненого зростання [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/bankovskiy-sektor-voshel-fazu-uverenno-go-1544439637.html>
4. Фінансовий прогноз на початок року [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ukr.segodaya.ua/economics/finance/kakim-budet-kurs-i-samye-vygodnye-stavki-po-depozitam-finansovyy-prognoz-na-nachalo-goda-1204748.html>

**ГРУПУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ІНШОЇ
НЕМЕТАЛЕВОЇ МІНЕРАЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА КРИТЕРІЄМ
ЕФЕКТИВНОСТІ АФУ**

Оцінка ефективності формування антикризового фінансового управління (АФУ) підприємства є головним інструментом у забезпеченні результативності його функціонування, розширення виробництва та капіталізації, підвищення ступеня фінансової стійкості і платоспроможності. В економічних дослідженнях досить корисними є багатовимірні статистичні методи, одним з яких є кластерний аналіз, перевагою якого є перетворення великого обсягу різнобічної інформації в упорядкований, компактний вигляд [1].

Дослідженням питання використання кластерного аналізу для обґрунтування економічних явищ займалися такі вітчизняні дослідники, як: Бегун С., Кім Дж. О., Клекка У. Р., Купалова Г. І., Мюллер Ч. У. та ін.

Метою роботи є поділ підприємств галузі виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції за критерієм ефективності АФУ з використанням метода кластерного аналізу.

Метод кластерного аналізу – багатовимірна статистична процедура, котра полягає в зборі даних, що містять інформацію про вибірку об'єктів, і впорядкуванні об'єктів у порівняно однорідні групи [2, с. 141]. Під час проведення кластеризації підприємств в економічних дослідженнях вибрано один із найбільш ефективних методів – метод Варда, особливістю якого є застосування методів дисперсійного аналізу для оцінки відстаней між кластерами і який дозволяє створити найбільш рівномірні кластери досліджуваних підприємств [3].

Для виявлення близькості об'єктів аналізу за станом АФУ сформовано сукупність змінних, яка складається з п'яти показників: коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень; коефіцієнт фінансової автономії; коефіцієнт фінансового ризику; рентабельність власного капіталу; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами. Вихідні дані для аналізу наведено на рис. 1.

	1	2	3	4	5
	Коеф.СПДВ	Коеф.ФА	Коеф.ФР	Рент.ВК	Коеф.заб.ВОК
ПрАТ "АДС БЕТОН"	0,0148	0,7712	0,2967	0,0201	0,1947
ПрАТ "Рокитнівський скляний завод"	2,7818	-0,3465	-3,8862	-0,0218	-1,1075
ПрАТ "Ветропак Гостомельський Склозавод"	1,5947	0,1724	4,8014	0,0410	-0,3955
ПрАТ "Біо мед скло"	0,8484	0,1786	4,6006	-0,0325	-1,5918
ПрАТ "Харківський плитковий завод"	0,5841	0,5657	0,7677	0,1206	0,1176
ПрАТ "Миколаївцемент"	1,3410	-0,2046	-5,8878	0,1437	-1,4794
ПрАТ "Дікергофф Цемент Україна"	1,4052	0,0093	105,9716	-0,1477	-1,3515
ПрАТ "Запоріжвогнетрив"	0,4742	0,1818	4,5003	0,0782	-0,1390
ПрАТ "Ватутінський комбінат вогнетривів"	0,6511	0,5082	0,9678	0,1773	0,1296
ПрАТ "Козлівський цегельний завод"	1,7124	-0,8338	-2,1994	-0,0083	-8,9149

Рис. 1. Початкові дані для кластерного аналізу

Оскільки значення показників характеризуються різною розмірністю, наступним етапом є проведення процедури стандартизації з метою приведення значень показників до безрозмірних величин. За допомогою ієрархічного методу кластерного аналізу було проведено групування підприємств галузі виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції на групи, що будуть характеризуватися схожою ситуацією стосовно стану АФУ. Дендрограму наведено на рис. 2.

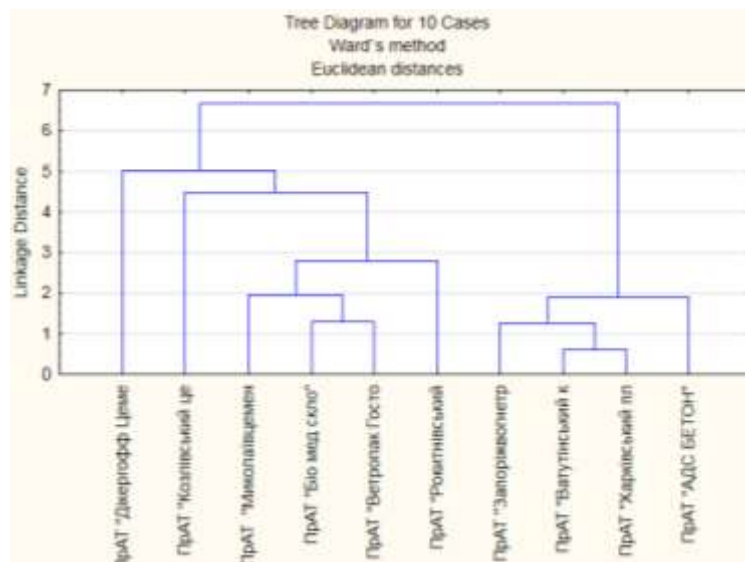

Рис. 2. Вертикальна дендрограма класифікації за методом Варда

Результатом кластеризації підприємств галузі виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції за показниками стану АФУ та ефективності діяльності стало їх групування у два кластери. До 1-го увійшли підприємства; ПрАТ «АДС БЕТОН», ПрАТ «Харківський плитковий завод», ПрАТ «Запоріжвогнетрив», ПрАТ «Ватутінський комбінат вогнетривів»; інші – до 2-го кластера. Отримані кластери підприємств галузі групують об'єкти за схожими характеристиками та дозволять визначити рівень стану АФУ підприємств за критерієм ефективності функціонування та результатів фінансово-господарської діяльності. За результатами проведеного аналізу абсолютних та відносних показників стану АФУ підприємств кластеру, можна зробити наступні висновки: спостерігається позитивна тенденція в балансі підприємств кластеру, розміри активів та пасивів збільшуються, що свідчить про розширення виробничих потужностей підприємств, інтенсивності та обсягів виробничої діяльності. Підприємства кластеру є прибутковими, мають високий рівень швидкої ліквідності за рахунок збільшення обсягів дебіторської заборгованості, готової продукції та грошових коштів. Але, спостерігається зниження рівня фінансової стійкості через збільшення обсягу залучених коштів у структурі капіталу підприємств.

Список використаних джерел

1. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу: Навч посіб. / Купалова. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
2. Факторный, дискриминантный и кластерный анализ / [Дж.-О. Ким, Ч. У. Мьюллер, У. Р. Клекка и др.]. – М. : Финансы и статистика, 1989. – 215 с.
3. Бегун С. Застосування кластерного аналізу для дослідження демографічної ситуації в регіоні / С. Бегун // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – № 2. – С. 122-128.

БІЗНЕС-МОДЕЛІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Вивчення зарубіжних та вітчизняних наукових джерел дозволило встановити, що нині відсутнє єдине розуміння поняття бізнес-модель. Наприклад, Прахалад К. акцентує увагу на ресурсній складовій бізнес-моделі та визначає її як «логіку з'єднання ресурсів і здібностей для послідовного досягнення принципіальних цілей і здійснення бізнес-діяльності». Андерсен Б. вважає, що «бізнес-модель — це система, яка включає в себе бізнес процеси та операції, які пов'язані між собою функціональними зв'язками», тобто автор наголошує на тому, що модель це процес. Соолятте О. Ю. розглядає бізнес-модель як «спосіб, яким компанія створює цінність для клієнтів та отримує від цього прибуток» [1, с.40-41]. В. Рашкован та Д. Покідін під бізнес-моделлю розуміють те, чим підприємства однієї галузі відрізняються одне від одного [2, с.14]. А. В. Деркаченко, Ю. С. Худолій стверджують, що бізнес-модель банку визначає основні поняття і об'єкти, що становлять зміст банківського бізнесу, а також відносини взаємозв'язку між ними [3, с. 77]. На наш погляд, найбільш прийнятним є визначення бізнес-моделі, яке наведено у роботі А. В. Деркаченко та Ю. С. Худолій, що пов'язано з більш широким її трактуванням.

Досі в Україні не існує єдиного підходу до виокремлення бізнес-моделей банків. Онищенко Ю.І. виділяє три групи бізнес-моделей, В. Рашкован та Д. Покідін – шість, а НБУ в рамках Supervisory review and evaluation process (SREP) – п'ять [2, с.22; 4, с.118; 5].

Онищенко Ю.І. визначає такі групи бізнес-моделей: сконцентровану, диверсифіковану та корпоративну. Перша характеризується високою

часткою кредитів підприємствам та високою залежністю від стабільних джерел фінансування, включаючи депозити споживачів (підприємств та домогосподарств), що складають близько двох третин загальних зобов'язань середнього банку цієї групи. До другої групи входять банки, котрі використовують всі канали залучення та розміщення ресурсів. Третя група складається з банків, що в основному обслуговують підприємства, залучають у них фінансові ресурси, дають їм кредити і роблять інвестиції [4, с.118].

В. Рашкован та Д. Покідін виділяють такі 6 бізнес-моделі банків України: роздрібну, модель домогосподарства-корпорації, корпоративну, універсальну, інвестиційну та бізнес-модель заморожені/невизначені банки. Роздрібна бізнес-модель характеризується великими частками роздрібних кредитів та роздрібних депозитів, найбільшою кількістю філій, «низьким середнім розміром кредитів» та найдовшим строком їх погашення. Домогосподарства-корпорації мають велику частку корпоративних кредитів та велику частку роздрібних депозитів. В корпоративній бізнес-моделі відсутні роздрібні кредити та роздрібні депозити, також для неї характерними є невелика кількість філій, «високий середній розмір кредитів» та короткий строк їх погашення. Для універсальної бізнес-моделі характерною є присутність некредитних активів, при цьому кредити також присутні, як роздрібні, так і корпоративні. Для банків з інвестиційною моделлю характерними є низька частка кредитів та висока частка некредитних активів. Для заморожених/невизначених банків притаманним є висока частка власного капіталу та субординованого боргу [2, с.22-24].

НБУ виділяє такі п'ять видів бізнес-моделей банків України: універсальна, роздрібна, корпоративна, корпоративна з роздрібним фінансуванням та обмежене кредитне посередництво. До універсальної бізнес-моделі станом на 01.09.2017 відноситься 7 банків України. Її сутність полягає в тому, що суттєві частки в активах та зобов'язаннях займають операції з юридичними, фізичними особами, іншими банками та

небанківськими фінансовими установами. До роздрібної входять 5 банків, у них основну частку в активах та зобов'язаннях займають операції з фізичними особами. До корпоративної моделі відносять 21 банк, у них основну частку в активах становлять кредити, надані юридичним особам, у зобов'язаннях превалюють кошти, залучені від юридичних осіб. Корпоративною моделлю з роздрібним фінансуванням користуються 26 банків, основну частку в активах цих банків займають кредити, надані юридичним особам, у зобов'язаннях превалюють кошти, залучені від фізичних осіб. Моделлю обмеженого кредитного посередництва користуються 29 банків, у них частка наданих кредитів юридичним та фізичним особам є незначною (менше 30 відсотків), або основна частка кредитів надана обмеженому колу осіб, або активні операції профінансовано власними коштами [5].

Найбільш повною є класифікація, запропонована В. Рашкованом та Д. Покідіним. У той же час Онищенко Ю.І. не виділяє банки, які в основному обслуговують фізичних осіб, займаються некредитними активними операціями та банки, де висока частка власних коштів, а НБУ об'єднав останні дві категорії в одну.

На нашу думку, подібними є моделі – сконцентрована, домогосподарства-корпорації та корпоративна з роздрібним фінансуванням; диверсифікована та універсальні моделі; корпоративні моделі, представлені авторами, також є тотожними.

Ідентифікація бізнес-моделей є важливим кроком налагодження ефективної системи нагляду за діяльністю банків, від стабільності функціонування яких у значній мірі залежить економічний розвиток країни.

Список використаних джерел

1. Алакозова П. Е. Бізнес-модель підприємства: еволюція та підходи до трактування / П. Е. Алакозова // Стратегія економічного розвитку України. - 2016. - № 38. - С. 39-51.

2. Рашкован В. Кластерний аналіз бізнес-моделей українських банків: застосування нейронних мереж Кохонена / В. Рашкован, Д. Покідін // Вісник Національного банку України. - 2016. - № 238. - С. 13-40.
3. Деркаченко А. В. Аналіз бізнес-моделей банків України / А. В. Деркаченко, Ю. С. Худолій // Облік і фінанси. - 2018. - № 2. - С. 76-83.
4. Onyshchenko Y. Banking business models in Ukrainian banking system / Y. Onyshchenko // Baltic Journal of Economic Studies. – Riga: Baltija Publishing. – 2015. – Volume 1. – № 2. – P. 115-121.
5. Касаткіна Т. Аналіз бізнес-моделей банків у рамках Supervisory review and evaluation process (SREP) [Електронний ресурс] / Т. Касаткіна, А. Плахота // Департамент банківського нагляду НБУ. – Київ. – 2018. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=69900832>

Щербак К. В.

*Торговельно-економічний коледж Київського національного
торговельно-економічного університету, м. Київ*

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

На сьогоднішній день актуальним є питання формування інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг. Це підтверджують дані статистики, які констатують той факт, що на кінець 2018 року до Фонду гарантування вкладів надійшло майже 40 тисяч скарг, до Національного банку 25 тисяч – це означає, що Нацбанк отримує 100 скарг в день. До Нацкомфінпослуг – 9 645 і до Комісії з цінних паперів 1 128. Кількість позовів споживачів до суду проти фінансових установ складає більше 70 тисяч в рік. Значна частка, 54%, – це банківський сектор, страхування – 33%, кредитні спілки – 10%.

У сучасній інформаційній економіці поняття інформаційної безпеки як галузі знань стрімко набуває важливості через необхідність протидії інформаційним загрозам, у тому числі для споживачів фінансових послуг.

Концепція Національної програми інформатизації встановлює низку ключових завдань, які відповідно до розуміння системи захисту прав споживачів фінансових послуг слід тлумачити так: по-перше, формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних передумов розвитку інформатизації ринку фінансових послуг; по-друге, застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у сфері захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг; по-третє, формування системи національних інформаційних ресурсів; по-четверте, створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо; по-п'яте, інтеграція України у світовий інформаційний фінансовий простір.

Відповідно до статті 17 Конституції України однією з найважливіших функцій держави є забезпечення інформаційної безпеки як "справи всього Українського народу". Центральним органом, який відповідає за захист прав споживачів в Україні, є Держспоживінспекція, повноваження якої щодо надавачів фінансових послуг є обмеженими. Держава повинна ввести заборону на законодавчому рівні щодо практики нав'язування послуг чи їх провайдерів та здійснювати нагляд за дотриманням такої норми відповідними органами нагляду.

Наприклад за шахрайство, яке може заподіяти банку збитки на мільйони, максимальний штраф (ст. 222 Кримінального кодексу) становить 180 тис. грн., а мінімальний – 17 тис. грн. За умисне доведення до банкрутства (ст. 219 КК) передбачено штраф від 34 тис. грн. до 51 тис. грн. Відповідальність за приховування банкрутства декриміналізована, діють норми тільки у вигляді адміністративної відповідальності – штраф до 51 тис. грн. За незаконні операції із заставою (ст. 388 КК) передбачено штраф

до 8,5 тис. грн. або 2 роки виправних робіт чи обмеження волі на той самий строк.

Досвід формування культури інформаційної безпеки у Великобританії вказує, що на кінець 2018 р. більше ніж 25 % компаній Великобританії були вразливими перед інформаційними загрозами через недостатню підготовку кінцевого споживача, а 23 % цих компаній зіткнулись з необхідністю навчання своїх працівників щодо уникнення інформаційних загроз як для самої компанії, так і для кінцевих споживачів.

Зокрема для регуляторів фінансового ринку в Україні пропонується запровадити абсолютно нові механізми вирішення спорів, які виникають між громадянами та фінансовими установами. Дієвим інструментом розв'язання конфліктних ситуацій між споживачами фінансових послуг і фінансовими установами має стати вирішення спорів через установу фінансового омбудсмена.

Висновок. Отже, інформаційна безпека споживачів фінансових послуг є системною діяльністю, що спрямована на інформаційне забезпечення функціонування безперервного обігу фінансових активів загалом. Відтак, інформаційна безпека зазначених споживачів уможлиблюється за умови дотримання ними двох постулатів – "культури інформаційної безпеки" та "інформаційних технологій". Яскравим прикладом забезпечення нового рівня захисту прав споживачів фінансових послуг є створення установи фінансового омбудсмена, що підтвердила свій позитивний вплив на економіку найрозвинутіших країн світу.

Список використаних джерел

1. Шкарлет С. М. Роль інформаційної компоненти у формуванні національної стратегії розвитку України. Економіка України. 2015. № 5. С. 17–28.

2. Александер М. Б. інформаційна безпека в середовищі безпроводових сенсорних мереж : монографія ; Терноп. нац. техн. Ун-т ім. Івана Пулюя. Тернопіль : Вид-во ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2016. 157 с.

3. Нашинець-Наумова А. Ю. інформаційна безпека: питання правового регулювання : монографія ; Київ. Ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ : Гельветика, 2017. 167 с.

4. Цимбалюк В. С., Бабінська А. В. Правове регулювання інформаційної безпеки в Україні: проблеми теорії та практики.

Ястремська А.В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

БАНК АНГЛІЇ ЯК ГОЛОВНА ЛАНКА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Банківська система Великобританії вважається однією з найдавніших, а також найрозвиненіших банківських систем у світі. Акумуляючи та направляючи тимчасово вільні кошти фізичних та юридичних осіб на розвиток виробничих галузей країни, банківська система таким чином являється ключовою ланкою економіки Великобританії. Банківська система здійснює регулювання руху грошових потоків, впливаючи таким чином на обсяг, швидкість їх обігу та функціонує в залежності до економічного розвитку держави.

Банківська система Великобританії є дворівневою і включає: Банк Англії - центральний банк країни, який є головною ланкою банківської системи, а також: депозитні, кредитні, торговельні та іноземні банки, кожний з яких має визначену спеціалізацію та специфічні ознаки; фінансово-кредитні установи небанківського типу, до складу яких належать страхові компанії, інвестиційні фонди, фінансові компанії, кредитні, будівельні кооперативи і будівельні товариства, пенсійні фонди, довірчі пайові фонди, ощадні інститути та ін. [1, с. 129].

Зазначимо, що єдиним грошово-кредитним регулятором банківської системи Великобританії є Банк Англії, який відіграє важливу роль у фінансових та економічних трансформаціях країни, що обумовлені потребами суспільства. Функції, які виконує Банк Англії в процесі своєї діяльності, спрямовані на виконання таких цілей: формування та забезпечення ефективності грошово-кредитної політики. підтримання стабільності національної валюти; забезпечення функціонування фінансової системи Великобританії, що здійснюється через прямий контроль над суб'єктами фінансового ринку і банками, гарантування надійної, ефективної системи здійснення платежів; захист та зміцнення суспільної довіри до стабільності банківської системи Великобританії; підвищення конкурентоспроможності фінансової системи [1, с. 135].

Нині Банк Англії виконує всі функції центрального банку і відіграє важливу роль у регулюванні грошово-кредитної та валютної сфери, в управлінні державним боргом, є емісійно-касовим центром країни, який наділено правом емісії банкнот, має право надавати комерційним банкам рекомендації та директиви, узгоджені з Міністерством фінансів. Крім того, він може вимагати від комерційних банківських організацій надання необхідної інформації з метою перевірки їх діяльності [2].

Отже, Банк Англії має вирішальний вплив на стабільність національної валюти, забезпечує сталість фінансової системи, зокрема банківських установ, розрахункового механізму, здійснює регулювання і контроль грошово-кредитної сфери, що загалом визначає ефективність функціонування економіки країни.

Список використаних джерел

1. Мельник П. В., Тарангул Л. Л., Гордей О. Д. Банківські системи зарубіжних країн: Підручн. / П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, О. Д. Гордей. – К.: Алерта, Центр учбової літератури, 2010. – 586 с. – С. 586.

2. Офіційний веб-сайт Банку Англії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bankofengland.co.uk/boe.htm>.

СЕКЦІЯ 4

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ

Балан Є.В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м Київ*

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ШВЕЙЦАРІЇ ЯК ЕТАЛОН НАДІЙНОСТІ

У сучасному світі стали дуже поширеними політичні та економічні кризи, тому саме банківська система країни повинна бути надійною і стійкою до таких потрясінь. Прикладом стабільності може бути швейцарська банківська система. Розвинена ринкова економіка, висока банківська культура, фінансова стабільність та стабільна валюта, розвинута юридична система зробили Швейцарію найпотужнішою державою у цій сфері.

Банківська система Швейцарії представлена Національним банком Швейцарії, універсальними та спеціалізованими банками.

Національний банк Швейцарії (1907р.) - це акціонерна компанія з капіталом 25 млн. швейцарських франків. Він розділений на 100000 іменних акцій номінальною вартістю 250 швейцарських франків, 55% його капіталу належить кантонам, кантональним банкам та іншим структурам публічного права, а 45% - фізичним та юридичним особам. Водночас федеральний уряд Швейцарії не володіє акціями Національного банку Швейцарії [1].

Керівними органами Національного банку Швейцарії є Банківська Рада та Рада керуючих. До складу Банківської ради входять 11 осіб, з яких 6 у тому числі президент і віце-президент, призначаються Федеральною

радою, а 5 - зборами акціонерів. Функцією Банківської ради є контроль за діяльністю банків. Рада керуючих складається з 3 членів та їх заступників, що призначаються Федеральною радою за поданням Банківської ради терміном на 6 років. Рада керуючих є виконавчим органом Національного банку Швейцарії, яка відповідає за грошову політику [2].

Групу універсальних банків складають великі банки, кантональні, регіональні та ощадні банки, які мають широкую міжнародну мережу. Завдяки їх універсальності ці банки виконують широкий спектр банківських операцій та фінансових послуг, включаючи приймання депозитів, видачу кредитів, роботу з іноземними валютами, паперами та цінними металами, управління портфелем інвестицій, операції з цінними паперами, трастову діяльність.

Державними є 24(29) кантональні банки. Держава відповідає за їх зобов'язання, а управління ними проводиться за участі місцевих органів влади. Спочатку вони займалися лише залученням вкладів та іпотечним кредитуванням, а нині перетворилися на повноцінні універсальні банки.

До спеціалізованих банківських установ належать: інвестиційні банки, іноземні банки та приватні банки [3].

Окрім власне банків до банківської системи Швейцарії органічно входить велика кількість небанківських фінансових посередників - інвестиційних фондів, страхових компаній, акцептних домів, товариств кредитних карток тощо. В свою чергу вони поділяються на компанії, які публічно рекламують себе для приймання депозитів і відповідно зобов'язані відповідати всім вимогам федерального банківського законодавства, і компанії, що не приймають депозити, але виконують інші банківські операції.

Відмітною рисою швейцарської банківської системи є надзвичайно високий ступінь контролю за діяльністю банків та інвестиційних компаній. На цьому ґрунтується загальноприйняте у світовій практиці ставлення до швейцарських банків як еталона надійності. Контроль за банками має триступеневу структуру і здійснюється Федеральною Банківською

комісією, Національним банком і Швейцарською банківською асоціацією [3].

Федеральна Банківська комісія: незалежний орган, який не підпорядковується ні уряду, ні Національному банку; контролює додержання банками банківського законодавства; завдання - захист інтересів акціонерів і клієнтів; у своїй діяльності комітет спирається на незалежні аудиторські служби, які знаходяться поза банком; рішення комітету обов'язкові для виконання;

Швейцарські банки регулярно проходять ретельні аудиторські перевірки. При цьому аудиторські фірми виступають більш суворими ревізорами, ніж уряди тих країн, які контролюють діяльність своїх банків. Для забезпечення чистоти банківських операцій, протидії отримання незаконних доходів у країні діє спеціальна конвенція, яка зобов'язує банки повідомляти органи влади про сумнівні фінансові операції, вести боротьбу з відмиванням брудних грошей. Найбільші швейцарські банки мають свої представництва у всіх світових фінансових центрах і за вмілого ведення справ забезпечують вихід клієнтам на міжнародну арену бізнесу [3].

Отже, швейцарська банківська система характеризується широким різновидом послуг, привабливістю як для закордонних, так і для внутрішньодержавних інвесторів, високою репутацією, еталонною надійністю, що забезпечується розвинутим банківським законодавством.

Список використаних джерел:

1. Особливості банківських систем зарубіжних країн - [http://papers.univ.kiev.ua/1/jurydychni_nauky/articles/zlatina-n-peculiarities-of-banking-systems-of-foreign-countrieson-the-exampl_16801.pdf]

2. Офіційний сайт Національного банку Швейцарії - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.snb.ch/en/>.

3. Організація і функціонування банківської системи Швейцарії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mycurator.com.ua/art4u932.html>

Вансаровська О.В.

Торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, м. Київ

ДОХОДИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ ТА РЕЗЕРВИ ЇХ ЗРОСТАННЯ

Пенсійний фонд України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики, що реалізує державну політику з питань пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

Основними завданнями Пенсійного фонду України є: реалізація державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню; внесення пропозицій Міністрові соціальної політики щодо забезпечення формування державної політики із зазначених питань; виконання інших завдань, визначених законом.

З метою фінансування ПФУ мобілізуються власні та передані доходи. Власні доходи – це надходження до ПФУ у формі обов'язкових та добровільних внесків підприємств, установ та громадян, доходи від інвестування та надходження у вигляді фінансових санкцій. Переданими доходами є кошти, що передаються Фонду з державного та місцевого бюджетів, а також з державних цільових фондів.

Досліджуючи структуру доходів Пенсійного фонду, можна зробити висновок, що значний обсяг грошових надходжень складають власні доходи. Надходження 2017 року зросли на 31 885 141,2 грн, порівняно з таким періодом 2016р, на 60 233 282,6 грн зросли у 2018 порівняно з 2017.

Ми бачимо чітку тенденцію збільшення доходів, однак незважаючи на істотне зростання доходів Пенсійного фонду коштів протягом останніх років не вистачає. На сьогодні у сфері державних фінансів солідарна пенсійна система є другою за обсягом після державного бюджету системою акумулювання та розподілу коштів. Дефіцит Пенсійного фонду України покривається за рахунок бюджету, тому ризики незбалансованості бюджету Пенсійного фонду стають ризиками Державного бюджету України.

Беручи до уваги вищевикладене можна запропонувати шляхи збільшення доходів Пенсійного фонду:

1. Вжити дієвих заходів щодо забезпечення повного погашення заборгованості зі сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

2. Тримати на постійному контролі стан розрахунків по єдиному внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування підприємств, що є об'єктами права комунальної власності.

3. Вжити заходів щодо забезпечення виконання встановлених завдань по наповненню бюджету Фонду.

4. Забезпечити вжиття всіх передбачених чинним законодавством заходів до підприємств-боржників по платежах, контроль за сплатою яких покладено на територіальні органи Пенсійного фонду України.

5. Продовжувати роботу по інформуванню громадськості про борги до Фонду суб'єктів господарювання та негативні наслідки, що тягне за собою наявність заборгованості.

Список використаних джерел

1. Пенсійний фонд України [Електронний ресурс] : Весь контент доступний за ліцензією [Creative Commons Attribution 4.0 International license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

2. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) [підручник] / Онищенко В.О., Бережна А.Ю., Птащепко Л.О., Чичкало-Кондрацька І.Б. – К. : «Центр учбової літератури», 2016.

Гербич В. І.

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

РОЛЬ АНТИФРОД-СИСТЕМ У БОРОТЬБИ З ШАХРАЙСТВОМ

Тенденція збільшення інтенсивності використання платіжних карток під час здійснення транзакцій є не тільки позитивним явищем для банківської системи, але й явищем, яке наражає банки на ризики у вигляді шахрайств, що приносять великі збитки. Тому задля мінімізації збитків від шахрайств банки беруть на озброєння антифрод-системи.

Слово фрод (fraud) з англійської мови перекладається як шахрайство. Тому за своєю сутністю антифрод-система являє собою сукупність фільтрів, головною задачею яких є виявлення підозрілих дій, для яких характерні певні закономірності. При цьому фільтрів існує неймовірно велика кількість через те, що видів так званого фроду є теж величезна кількість.

Основними видами фільтрів антифрод-системи є:

- фільтри – валідатори. Такі фільтри перевіряють чи правильно введені реквізити платіжної картки;
- фільтри – стоп-листи. Дані фільтри блокують транзакції, що проводяться за допомогою платіжних карток, які раніше вже були занесені до стоп-листа через те, що тримачі цих карток повідомили про втрату картки або про те, що дані картки скомпрометовані;
- географічні фільтри. Фільтри, які перевіряють IP-адреси за країнами. Статистика показує, що в деяких країнах Африки високий рівень

скімінгу і компрометації карт, і, як результат, платежі, що здійснюються з цих країн, з високою часткою ймовірності виявляться шахрайськими [1].

Ще кілька років тому основними загрозами для банків були кардинг, скімінг, скрімінг (неправомірне використання апаратів, що зчитують інформацію з магнітної смуги банківської карти). Часто в ЗМІ можна помітити повідомлення про спеціальні закладки на банкоматах, що встановлюються для антизаконного зчитування інформації з карток жертв. Сьогодні ж під загрозою опинились різні сервіси дистанційного банківського обслуговування. Зокрема, розробляються спеціальні шкідливі програми для мобільних пристроїв з метою крадіжки інформації. Популярним є спеціалізований фрод в автоматизованих банківських системах. Його ще називають внутрішнім або інсайдерським. Тому на першому місці сьогодні стоїть запровадження антифрод-систем в системах дистанційного банківського обслуговування [2].

Типові причини, коли транзакція може бути розціненою антифрод-фільтрами як підозріла:

- онлайн-оплата здійснюється не у тій країні, де було видано банківську картку платника;
- картка є у «чорному списку» антифрод-систем;
- платіжною системою заблоковано прийом карток, виданих у певних країнах. Як правило, це деякі країни Азії, Африки, Латинської Америки тощо, де за даними міжнародних статистичних звітів зафіксовано максимальну кількість ризиків і злочинів із банківськими картками;
- інші причини, коли банківська картка може бути не прийнята до оплати.

Призначенням антифрод-систем є швидка ідентифікація проблемних операцій та платежів і блокування їх виконання. При цьому антифрод-системи можуть реагувати на підозрілі випадки такими способами:

- після внесення карткових даних картка автоматично блокується антифрод-фільтром, якщо не відповідає умовам налаштувань. На екрані зазвичай з'являється причина помилки;
- платіжна система блокує спробу платежу без пояснення причин підозр;
- платіжна система надсилає платнику електронного листа з проханням документально підтвердити право користуватися картою, зазначеною під час оплати;
- платіжна система пропонує платнику пройти нескладну онлайн-перевірку, щоб переконатися, що він дійсно є тримачем банківської картки [3].

Основними перевагами системи моніторингу шахрайських операцій є автоматичне відхилення сумнівних транзакцій, захист суб'єктів господарювання і, звичайно ж, мінімізація репутаційних і фінансових ризиків. Водночас, як і у будь-якого сервісу, у системи фрод-моніторингу є свої недоліки: відхилення платежів може призвести до втрати клієнтів, а значить, і прибутку; без належного налаштування фільтри можуть не пропускати важливі транзакції; існують деякі проблеми із захистом даних користувачів, як персональних, так і платіжних [4].

Отже, антифрод-система – інструмент, який дозволяє уникати збитків, тому банкам необхідно слідкувати за появою нових видів шахрайської діяльності і постійно вдосконалювати свої антифрод-системи.

Список використаних джерел

1. Горячева М. Как работает антифрод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://new-retail.ru/tehnologii/kak_rabotaet_antifrod6645.
2. Антифрод-системи: опис, особливості та принцип роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hi-news.pp.ua/kompyuteri/13355-antifrod-sistemi-opis-osoblivost-ta-princip-roboti.html>.

3. Антифрод-перевірка платежів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tickets.ua/uk/content/antifraud-verification.html>
4. 9 секретов онлайн-платежей. Часть 7: система Fraud-мониторинга. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://habr.com/company/payonline/blog/303204>.

Гонтар С.І.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ*

СИСТЕМНИЙ РИЗИК В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розвитку світової фінансової системи з метою забезпечення стабільності її функціонування важливого значення набувають питання раннього виявлення та попередження системних ризиків. Аналіз наслідків світової фінансової кризи показала, що більшість центральних банків не змогли передбачити та запропонувати чітку систему заходів щодо подолання системних ризиків, що охопили не лише банківську, але й всю фінансову систему. [1, ст. 186]

Однією із причин виникнення системних ризиків під час останньої світової фінансової кризи є недостатня увага до цієї проблеми з боку науковців і практиків, а також недостатнє її теоретичне розроблення та практична імплементація. Лише починаючи з 2009–2010 рр. G-20, Рада з фінансової стабільності, Базельський комітет з питань банківського нагляду, МВФ та ЄС розпочали активну роботу в цьому напрямі.

Економічне тлумачення системного ризику яке надає НБУ - ризик порушення діяльності всієї фінансової системи з потенційними серйозними негативними наслідками для внутрішнього ринку та реального сектору економіки.

Системний ризик провокує масштабні проблеми у банківській системі та у реальному секторі економіки, що зумовлено порушеннями у діяльності

окремих банків, небанківських установ чи платіжних системах через реалізацію «ефекту зараження»

Системний ризик через канали взаємопов'язаності провокує негативні коливання та сприяє накопиченню та передачі дисбалансів між банками, викликаючи їх послідовне банкрутство, що є результатом ефекту доміно.

Системний ризик провокується як одним системно важливим банком, так і групою несистемно важливих, і впливає на фінансову стабільність і реальну економіку.

Системний ризик виникає через інституційні особливості побудови фінансової системи: у концентрованих системах ризик розповсюдження системного ризику значно вищий, ніж у децентралізованих. Високий рівень концентрації підвищує вразливість фінансової системи до системного ризику, що виникає при дефолті однієї установи, наприклад, системно важливого банку.

Наслідком такої ситуації є виникнення симетричного шоку, коли порушення діяльності системного банку впливає на можливість інших банків ефективно здійснювати свою діяльність. Це є негативним ефектом, який ставить під удар всю фінансову систему.

Основним аспектом системного ризику є трансмісія ризиків і шоків між взаємопов'язаними елементами фінансової системи

В Україні на сьогодні не існує методики комплексної оцінки рівня системного ризику, зокрема як такої не бачимо оцінки у Звітах по фінансовій стабільності. Вважаємо, що на базі Департаменту фінансової стабільності Національного банку України необхідно проводити оцінку системного ризику банківської системи України та моніторинг рівня системного ризику світової фінансової системи та моніторинг стану системно важливих банків у реальному часі з використанням методики DebtRank, SinkRank або SIFIRank. У Постановою НБУ № 391 не передбачено вагомих кроків з підвищення ефективності щодо подолання системного ризику в Україні. Системний ризик є актуальною загрозою для стабільності банківської системи як України, так і світу, враховуючи різнобічність системного ризику.

Зміна системного ризику [2]

	2017						2018		
	Че р.	Лип.	Сер.	Вер- жов.	Лис.	Груд.	Січ- бер.	квіт.- черв.	Лип.
Світова економіка	→	→	→	→	↘	↘	↘	→	↗
Зовнішній попит	→	→	→	→	↘	→	→	→	→
Економічні умови	→	↗	↗	↗	→	→	→	→	→
Державні фінанси	→	→	→	↗	→	↗	↗	→	→
Валютний ринок	→	↘	↘	→	→	↗	↗	↘	→
Геополітика	→	→	↗	↗	→	→	→	↘	↘

Оскільки системний ризик впливає не лише на ліквідності, а й інших аспектів монетарної та макропруденційної політики. Тому для забезпечення фінансової стабільності необхідна синхронізація превентивних заходів монетарної та макропруденційної політики з діагностики та мінімізації негативного впливу системного ризику на фінансовий та реальний сектори економіці.

У сучасній українській економічній науці проблеми прояву системного ризику у фінансовому, зокрема банківському, секторі почали досліджуватись лише впродовж невеликого проміжку часу під впливом кризових явищ, що охопили фінансову систему та загострили питання її стабільності та спроможності виконувати свої основні функції

Потенційний негативний вплив та актуальність проблеми системного ризику потребує розробки методик діагностики й оцінки системного ризику. В Україні на сьогодні не існує методики комплексної оцінки рівня системного ризику.

Список використаних джерел:

1. С. В. Науменкова, В. І. Міщенко Поняття системного ризику та підходи до визначення системного значущих банків: монографія Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України

2. Лавренюк В. В., Шевчук В. В. Сутність та оцінка системного ризику з позиції ліквідності банківської системи: монографія Проблеми економіки
3. Сушко Н.М., Бригінська Л. Г., Сутність та чинники формування системних ризиків банківської діяльності: монографія Науковий вісник Херсонського державного університету
4. Жердецька Л. В., Концептуальні засади системного ризику в банківській справі: монографія Науковий вісний вісник Ужгородського національного університету

Гончарук А. Р.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ БАНКІВ В УМОВАХ КРИЗИ

Становлення сучасної банківської системи супроводжувалося кризовими явищами, банкрутствами банків, які завдали руйнівного впливу на економіку. Тому забезпечення стабільного функціонування банківської системи стало найважливішим завданням центрального банку.

Формування дворівневої банківської системи сприяло підвищенню стійкості банківського сектора, але не запобігло банківським кризам. Так, з кінця 1970-х рр. в різних регіонах світу були зареєстровані 117 епізодів системних фінансових криз. Банківська система України пережила вже декілька криз, остання з яких була у 2014-2016 роках. В цей період 90 банків було визнано неплатоспроможними, їхні активи становили близько третини активів усієї банківської системи. Рада НБУ оцінила втрати економіки від цієї банківської кризи у 38 % ВВП.

Виникнення кризових явищ в банківському секторі і в окремому банку обумовлено різними причинами. Відмінними рисами банківської діяльності є значно більший набір ризиків порівняно з іншими

господарюючими суб'єктами, а також високий ступінь залежності від ситуації, що складається в світовому та національному господарстві, і від фінансового положення економічних суб'єктів. Дані особливості обумовлюють наявність постійно діючих факторів кризи, тоді як причини, які викликають крайнє загострення протиріч, мають тимчасові рамки. [1]

НБУ повинен отримувати детальну оцінку ризиків банків, на які вони можуть наражатись. Для цього кожен банк подає фінансову звітність, яка повинна розкривати ступінь ризиковості їх діяльності. Важливо те, що банк має враховувати різні фактори, які впливають на його діяльність, та приймати відповідні рішення, які покращать роботу у стресовій ситуації.

Отож факторами, які впливають на оцінювання, є:

- необхідність поєднання в процесі аналізу кількісних і якісних критеріїв, які сигналізують про зміни фінансової діяльності банку;
- моніторинг впливу факторів зовнішнього середовища на показники фінансової діяльності банку та визначення сучасних тенденцій прояву банківських ризиків;
- необхідність розробки варіативних прогнозів показників фінансової діяльності банку з урахуванням можливого прояву окремих видів ризиків.[2]

Для того, щоб НБУ мав достатню інформацію існує низка специфічних показників для оцінювання банку та банківського сектору загалом. Передусім мова йдеться про рейтингову систему оцінювання CAMELSO.

CAMELSO - офіційно визнана вдосконалена система рейтингової оцінки банків, яку широко використовують наглядові органи багатьох країн. Система є бальною та ґрунтується на поєднанні оцінки кількісних та якісних показників. Нагляд за банками, що ґрунтується на оцінках ризиків за цією системою, полягає у визначенні загального стану банку на підставі стандартизованих критеріїв, що охоплюють усі напрямки його діяльності. Метою оцінки банків за системою CAMELSO є визначення фінансового

стану банку. Проте ця оцінка є закритою, не доступною широкій спільноті і не може бути базою для прийняття рішення про співпрацю з банком.[3]

Відносно недавно НБУ для оцінки банків почав застосовувати стрес-тестування. 30 грудня 2018 р. НБУ опублікував результати оцінки стійкості 24 найбільших банків за підсумками стрес-тестів і вже проведених ними за вимогою НБУ заходів капіталізації. Після проведених банками заходів сьогодні лише один із них потребує прямої докапіталізації у першому кварталі 2019 р. – «Мегабанк» на 611 млн грн. НБУ уточнює, що лише за підсумками оцінки якості активів та стрес-тестування за несприятливим сценарієм, загальна потреба в капіталі 13 банків була оцінена у 42,1 млрд грн. З урахуванням заходів, здійснених банками і верифікованих НБУ, на кінець 2018 р. ця цифра знизилася до 19,7 млрд грн. Капіталізації не потребують «Приватбанк», «Укргазбанк», «Райффайзен Банк Аваль», «УкрСиббанк», «Креді Агріколь Банк», «ОТП Банк». Найбільшу потребу в покритті браку капіталу зараз відчуває державний «Укрексімбанк» – 10,973 млрд грн. [4]

Отже, банківська система досить залежна від оцінювання діяльності банків і неправильна оцінка може призвести до фатальних наслідків. Системи оцінювання мають багато недоліків, такі як залежність від експертів, взяття до уваги не всіх факторів впливу, недостатня обширність та однобоке оцінювання. Якщо приймати до уваги тільки кризові умови в оцінюванні, то як на мене кращого варіанта, ніж показники оцінювання CAMELS немає, але останнім часом НБУ більш орієнтований на проведення стрес-тестування, яке дозволяє доволі якісно оцінити як поточну ситуацію, так і спрогнозувати стійкість банків до кризових явищ в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Козюк В. В. Доларизація економіки : виклики монетарній політиці та фінансовій стабільності : монографія / В. В. Козюк, Н. І. Атамась. – Тернопіль : Астон, 2012. – 276 с.

2. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: постанова Правління НБУ від 11.06.2018 №64 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=71600453>.

3. Порядок визначення та затвердження рейтингової оцінки банку за рейтинговою системою CAMELSO: рішення Правління НБУ від 01.11.2016 №393-рш [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123651&cat_id=12332.

4. НБУ оприлюднив результати стрес-тестування 24 банків [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://mind.ua/news/20192064-nbu-oprilyudniv-rezultati-stres-testuvannya-24-bankiv>.

Губенко В.В.

*Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Харків*

УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ АКТИВАМИ БАНКУ

Фінансова безпека банків в цілому суттєво залежить від безперервного руху грошових коштів, тому, коли частка проблемних активів банку збільшується, виникає значний ризик збоїв у русі грошових коштів у банку між вкладниками та кредиторами, що, відповідно, є загрозою фінансовій безпеці банку. Статистичні показники частки проблемних активів у банках переконливо свідчать, що вона залишається високою, і певною мірою це відбивається на загальному стані життєдіяльності банку.

Теоритичні та практичні дослідження знайшли відображення у таких авторів Г. Віннік, А. Коноплястий, О. Костюченко, В. Крилова, С. Куліков, Г. Лурьє, В. Малюков, В. Міщенко, Д. Мустафаєва, М. Ніконова, В. Шулік та інших.

У процесі роботи з проблемними кредитами банк може застосувати два основні методи управління: реабілітацію (полягає в розробці спільного з позичальником плану заходів щодо повернення кредиту) чи ліквідацію (повернення кредиту через проведення процедури банкрутства та продажу активів позичальника). Світова практика дала змогу сформулювати кілька принципів, які є базовими у процесі управління проблемними активами банківських інститутів – це мінімізація витрат та їх оптимальний розподіл. Як показує світовий досвід, залежно від глибини кризи, витрати держави на реструктуризацію активів банківських установ становлять, як правило, 5-15% від ВВП.

За даними Мінфіна на 01.12.2018 р. серед усіх груп банків найбільша частка проблемних кредитів у держбанків (68,84%), зокрема, у ПриватБанку вона склала 83,93% (+0,62 % жовтень), а у інших держбанків - 56,02% (-1,4 %). У банків іноземних банківських груп частка скоротилася на 0,4 % - до 41,33%, у банків з приватним капіталом - на 0,63 %, до 24,09%. Збільшення частки в портфелі на тлі зростання абсолютних значень проблемних кредитів до 666 млрд. грн викликано уповільненням видачі нових кредитів. За жовтень кредитний портфель зріс лише на 845 млн. грн або 0,07%. Кредитні портфелі збільшилися у держбанків (+2,984 млрд. грн) і банків іноземних банківських груп (+1,731 млрд. грн). Скоротилися - у ПриватБанку (-1,468 млрд. грн) і банків з приватним капіталом (-2,375 млрд. грн) [4].

Якість активів є головним індикатором банківської нестабільності. Тому купівля чи передача непрацюючих активів у розпорядження спеціальних державних установ зарекомендувала себе як вельми ефективний інструмент управління проблемними активами. Уряди багатьох країн створювали спеціальні установи для цілеспрямованої роботи з неякісними банківськими активами [1, с. 21].

В Україні також були спроби створити таку установу - санаційний банк. Однак уже на початкових етапах реалізації цієї ідеї науковці наголошували, що «лише прийняттям спеціального закону проблему не

вирішити» [2, с. 411]. Після запровадження санаційного банку в Україні його діяльність викликала нерозуміння. Науковці зазначали, що вона «здійснюється за зачиненими дверима» та пропонували шляхи забезпечення прозорості його роботи за рахунок удосконалення спеціального законодавства [3, с. 323, 325–327]. Головним завданням санаційного банку визначено захист інтересів вкладників (кредиторів) банків. Отже, фактично в законодавство було закладено правову модель протидії загрозам фінансовій безпеці банків із боку проблемних активів шляхом створення державного банку. На сьогодні на законодавчому рівні санаційного банку не існує, однак на рівні підзаконних актів існують правила, які регламентують реєстрацію та діяльність санаційного банку. На зміну санаційному банку прийшов Фонд гарантування вкладів фізичних осіб - виводить неплатоспроможні банки з ринку.

Неспроможність державних органів організувати нормальну роботу санаційного банку та відмова від цього інструменту управління проблемними активами банків свідчить про те, що працювати з такими активами тепер повинні самі банки, а держава відмовилася надавати їм у цьому допомогу та правову підтримку.

Попри недосконалість існуючих механізмів і методів управління проблемними активами в нашій державі вже сформувалися підходи до вирішення таких проблем у роботі банків: перший – це самостійне оздоровлення банку, наприклад через реструктуризацію проблемної заборгованості між сторонами кредитного договору або шляхом продажу проблемних активів; другий – це заходи, вжиті державними органами, зокрема НБУ, запропоновані власникам банку в адміністративному порядку; до таких заходів можна віднести вимоги щодо збільшення капіталу банку (докапіталізації), примусову реорганізацію чи ліквідацію банку, відкликання ліцензії банку або призупинення деяких його операцій і націоналізацію банку.

Список використаних джерел:

1. Хейнсфорд Ричард. Переход от банковского сектора к банковской системе: условия достаточные и условия необходимые// Деньги и кредит. – 2013.- №3.- с. 19-27
2. Костюченко О. Є., Малихіна Я. А. Санаційний банк в Україні: проблеми правового регулювання. Форум права. 2011. № 4. С. 410–415
3. Костюченко О. Є. Механізм адміністративно-правового регулювання фінансової безпеки в Україні: теоретико-інструментальний аналіз: монографія. Київ: УБС НБУ, 2013. с. 371
4. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/>

Джевага А. О.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м.Київ*

БАНКІВСЬКЕ ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Розвиток банківського кредитування відіграє важливу роль у задоволенні потреб фізичних осіб, що у свою чергу впливає на стабільність економіки в країні. На сьогодні, підвищення рівня розвитку ринку іпотечного кредитування є одним із актуальних завдань для України насамперед через те, що іпотека може стати одним із засобів вирішення житлової проблеми в Україні, що в свою чергу є досить важливим для населення.

Згідно Закону України «Про іпотеку», іпотека - вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника [1]. Отже, іпотечні кредити

розглядаються банками як найбільш забезпечені та за своєю економічною сутністю дають більше гарантій щодо повернення боргу боржником.

За даними звіту НБУ про фінансову стабільність умови іпотечного кредитування у 2018 році поліпшилися порівняно з попереднім [2]. Фіксована ставка зазвичай становить 18 – 24% річних. У рамках партнерських програм із забудовниками пропонується пільгова ставка на перші 1 – 5 років, її розмір здебільшого залежить від першого внеску і становить від 0.01% на перший рік без урахування комісії за надання кредиту. Максимальний заявлений термін кредитів у більшості банків становить 20 років, у декількох – 25 – 30 років [2]. Але також висвітлені недоліки у стандартах кредитування та вимогах до позичальників. Декларовані банками вимоги до першого внеску позичальника становлять від 20% вартості житла [2].

За даними звіту, можна зробити висновок, що хоча і існують певні пільги кредитування фізичних осіб у рамках партнерських програм між банками і забудовниками, іпотечне кредитування в Україні досі залишається не доступним для переважної більшості населення через високі річні відсоткові ставки та великий розмір першого внеску.

Для порівняння умов іпотечного кредитування в Україні та за кордоном взято показник ставки у банку Російської Федерації, мінімальна відсоткова ставка банківського іпотечного кредитування населення становить від 9,3% річних [3]. Порівнюючи даний показник з відсотковою ставкою в державному банку Ощадбанк (20,49% річних [4]), то ставка Банку Росії менша у 2,2 рази, що є досить великою різницею. Причиною цього є відмінності у соціально-економічних ситуаціях в країнах та різниця у рівнях ризиків банків від надання іпотечного кредиту.

Іншою проблемою є те, що деякі позичальники витрачають близько 70% доходу на обслуговування кредиту. Так, за даними звіту НБУ у I кварталі 2018 року середньозважений показник DSTI (Debt service-to income, відношення витрат на обслуговування кредиту до підтвердженого доходу в річному обчисленні) становив 45%, водночас 18% обсягу виданих

кредитів припадає на позичальників, які витрачатимуть на обслуговування боргу більше 70% доходу [2], що свідчить про значні розміри платежів та складність їх сплати для населення.

Іпотечне кредитування є цікавим як для банків так і для населення. Не зважаючи на поживлення ринку іпотечного кредитування в Україні з 2017 року активність банків не є значною у даному виді кредитування. А для фізичних осіб умови іпотечного кредитування, які, на сьогодні, можуть запропонувати банки, не вигідні. Тому, зниження відсоткової ставки за кредит дозволить зменшити щомісячні платежі, а зменшення розміру першого внеску зробить іпотечний кредит доступним для населення.

Список використаних джерел:

1. Про іпотеку. Закон України № 898-4 від 05.06.2003 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
2. Національний банк України. – Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Банку Росії[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://abr.ru>
4. Офіційний сайт Ощадбанку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.oschadbank.ua>

КОМІСІЙНИЙ ДОХІД ЯК ДЖЕРЕЛО БАНКІВСЬКОГО ПРИБУТКУ

Банківський прибуток є одним з найважливіших показників ефективності функціонування банку, його стабільності. Він формується у результаті здійснення кредитних, розрахункових, грошових операцій та інших видів діяльності банків. Тому банки намагаються збільшити доходи та мінімізувати витрати за будь-яких можливих умов. На сьогоднішній день отримання більшого прибутку є досить проблематичним завданням для банків України, адже, у зв'язку з погіршенням економічного стану, падінням ВВП, військових дій в країні, спостерігаються кризові явища в банківській системі. Пошук нових та удосконалення вже існуючих способів отримання доходів залишається для банків актуальною проблемою.

Джерелами отримання прибутку банками в результаті операційної діяльності є відсотки за надані кредити; відсотки, сплачені банками-кореспондентами; плата за розрахункове та касове обслуговування клієнтів; доходи від операцій з цінними паперами; доходи від факторингових, лізингових, трастових операцій, інформаційних, консультаційних послуг; відшкодування клієнтами поштових, телеграфних витрат; доходів від участі в діяльності інших організацій та ін [1, с.46-48].

Вагоме місце серед джерел отримання прибутку займають комісійні доходи, а саме друге місце за кількістю отриманих надходжень після процентних доходів. Комісійні доходи є постійними та менш залежними від зовнішніх факторів, тому займають важливу роль серед усіх можливих банківських надходжень.

Комісійні доходи - операційні доходи за наданими послугами, сума яких обчислюється пропорційно сумі активу чи є фіксованою [2]. Комісійні доходи є сталими доходами банку, адже поки банк буде виконувати операційну діяльність, то буде отримувати комісійну винагороду.

Аналізуючи структуру доходів банків України за 2016-2018 роки, то можна побачити тенденцію до збільшення частки комісійних доходів серед усіх доходів банків. У 2016 році ця частка складала 16,9%, у 2017 році ситуація значно змінилася, та банки стали вже отримувати 20,3% комісійних доходів, що на 3,4% більше, ніж попереднього року. У 2018 році відбулося також збільшення надходжень та частка доходів досягла 25,7%, що на 5,4% більше, ніж за 2017 рік. Аналізуючи комісійні доходи за січень 2019 року та порівнюючи їх з доходами за цей місяць минулих років, можна сказати, що вони значно зросли з 2113 млн.грн. у 2016 році до 4628 млн.грн. у січні поточного року [3].

За результатами аналізу видно, що комісійні надходження зростають з кожним роком, тим самим впливаючи на прибуток банку. Збільшення питомої ваги комісійних доходів може свідчити, що банки мають проблеми з отриманням основного процентного доходу і тому намагаються збільшити отримання комісійного доходу за рахунок розширення спектру платних та комісійних послуг, покращення якості обслуговування персоналом та збільшенням обсягу розрахунково-касового обслуговування. Перераховані фактори є внутрішніми, які безпосередньо відносяться до внутрішньої діяльності банку. Також на розмір комісійних надходжень впливають зовнішні фактори, які не залежать від самих банків, а саме: тарифи банків-конкурентів на відповідні послуги, рівень конкуренції, економічний розвиток країни, дохідність населення та грошово-кредитна політика Національного банку України.

Комісійний дохід є непроцентним доходом банку, який у структурі доходів банків від операційної діяльності поступається лише процентним доходам та займає четверту частину надходжень. Комісійний дохід є

джерелом формування прибутку банку, збільшення обсягу якого є основною метою діяльності суб'єктів господарювання. Тому збільшення комісійних надходжень відіграє значну роль у розмірі доходів банку. Необхідно розширити перелік банківських операцій, впровадити нові продукти і технології та збільшити кількість клієнтів і споживачів банківських послуг для максимізації доходів. Зі сторони зовнішніх факторів, то на збільшення комісійної винагороди за операційну діяльність банку вплине покращення економічного стану країни, підвищення довіри населення до банків та банківської системи та зростання рівня доходів населення.

Список використаних джерел:

1. Міщенко В.І. Банківські операції: Підручник / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав 'янська, О.Г. Коренєва. — 2-е вид., переробл. і доп. — К. : Знання, 2007. — С.46-48.
2. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України. [Електронний ресурс]: Постанова Правління НБУ від 27.02.2018 №17.—Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua>

Дойонко А. М.

*Університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь*

ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

На сучасному етапі глобалізації та інтернаціоналізації господарських зв'язків проблема забезпечення економічної безпеки набуває пріоритетного значення для всіх країн світу. Для України глобалізація створює чимало ризиків та загроз, які можуть викликати різке зниження

економічного потенціалу країни і вплинути на стабільність та можливість на рівних конкурувати з іншими учасниками міжнародного поділу праці, тому дослідження даного питання є актуальним на сьогоднішній день.

Серед вітчизняних науковців було проведено багато досліджень, щодо питання економічної безпеки, серед них: З. Варналій, З. Гбур, О. Скорук, В. Мартиненко та ін. Однак проблема виявлення загроз для економічної безпеки України та можливості їх подолання потребує подальших досліджень.

Поряд із виникненням і формуванням нових джерел та умов розвитку глобалізація створює виклики економічній безпеці держави. В сучасних умовах без урахування цих викликів неможливо забезпечити стабільний розвиток та конкурентоспроможність національної економіки будь-якої країни.

Найбільш актуальними викликами глобалізації, які створюють численні загрози економічній безпеці держави, є такі: нестабільність світової фінансової системи; розширення світових ринків для певних видів продукції, товарів і послуг; поширення кризових явищ; експансія передових країн світу; дефіцит ресурсів для розширеного розвитку; екологічні проблеми та інші [1, с. 40-41].

З огляду на зазначені виклики глобалізації та з метою ефективного забезпечення економічної безпеки України необхідно чітко окреслити коло загроз економічній безпеці. Власне загрози економічній безпеці прийнято поділяти на зовнішні та внутрішні. До внутрішніх загроз економічній безпеці України слід віднести: низький технологічний рівень більшості галузей, високі витрати виробництва, низьку якість продукції і, як наслідок, низьку конкурентоспроможність національної економіки; втрату значної частини науково-технічного потенціалу; деформовану структуру виробництва; неефективність державного управління соціально-економічними процесами тощо [2, с. 55].

До головних зовнішніх загроз належать: імпортна залежність України з багатьох видів продукції, включаючи стратегічні товари,

енергоносії, комплектуючі вироби для машинобудування, продовольчі товари; нераціональна структура експорту; некерований відтік за кордон інтелектуальних і трудових ресурсів; недостатній експортний та валютний контроль і недосконалість митної політики та інші [3, с. 40-41].

Проаналізувавши основні загрози економічній безпеці нашої держави можна запропонувати такі заходи підвищення економічної безпеки: зміцнення цілісності та самостійності держави у сфері економіки; подальше реформування економіки та суспільства; більш повне задіяння ринкових механізмів та особливо підвищення інвестиційної привабливості України; забезпечення умов для зростання економіки шляхом стабілізації виробництва та надання необхідної допомоги бізнес сектору; забезпечення структурної перебудови економіки шляхом переходу на інноваційні моделі розвитку; реструктуризація та модернізація української економіки у контексті євроінтеграційних процесів; реформування податкової та бюджетної системи; попередження нелегального обороту тіньового капіталу; збільшення інвестицій у людський капітал; реалістичність у проведенні соціальної політики та встановленні соціальних стандартів [2, с. 55]. З огляду на це можна запропонувати власні пропозиції щодо підвищення рівня економічної безпеки в Україні, такі як: гармонізація вітчизняного законодавства у відповідності до міжнародних норм; посилення державного захисту вітчизняних промислових підприємств; створення державою структур для постійного моніторингу внутрішніх та зовнішніх ринків; удосконалення нормативно-правової бази щодо зміцнення фінансової безпеки підприємства.

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що багато сучасних внутрішніх та зовнішніх негативних явищ в Україні ставлять її економічну безпеку під загрозу, що проявляється у значному падінні виробництва, збільшенні економічної залежності від інших держав, масовому зубожінні населення, втечі наукових кадрів за кордон. Однак, безперервне спостереження щодо виникнення зовнішніх і внутрішніх загроз, а також застосування вищенаведених заходів щодо підвищення економічної

безпеки країни дасть можливість виявити причини й негативні наслідки цих загроз, що в майбутньому забезпечить стабільний та стійкий розвиток національної економіки та формування конкурентних.

Список використаних джерел

1. Мартиненко В. В. Загрози економічній безпеці України в контексті викликів глобалізації / В. В. Мартиненко // «Економічний часопис –XXI». – 2011. – № 7-8. – С. 40-43.
2. Гбур З. В. Заходи щодо підвищення економічної безпеки України / З. В. Збур // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – №6. – С. 52-55.
3. Скорук О.В. Економічна безпека держави: сутність, складові елементи та проблеми забезпечення / О.В. Скорук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. — 2016. — Вип. 6 (3). — С. 39—42.

Знамеровська А.О.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Однією з найбільш вагомих проблем сучасної світової економіки є забезпечення фінансової стабільності. Оскільки фінансова стабільність – це стан фінансової системи, за якого вона здатна належним чином виконувати основні функції, такі як фінансове посередництво та здійснення платежів, а також протистояти кризовим явищам.

Останнім часом, забезпечення фінансової стабільності стало одним з ключових завдань більшості центральних банків світу. Закон України

«Про Національний банк України» визначає як одну із основних функцій Національного банку - сприяння фінансовій стабільності [1].

Виділимо найвагоміші проблеми, які підривають фінансову стабільність банківської системи України:

1. Висока частка непрацюючих кредитів є одним із системних ризиків для стабільності фінансового сектору України. Велика частка непрацюючих кредитів нагромаджена на балансах державних банків - близько 68% станом на початок грудня 2018 року (55% без урахування ПриватБанку). Це - значний тягар для банків України, який стримує більш активний розвиток сектору.

2. Актуальною проблемою залишається забезпечення якісного розвитку банківської системи за рахунок підвищення ефективності діяльності банків, здійснення прогресивних структурних зрушень, зниження ризиків їх діяльності.

3. Недостатній рівень капіталізації, який загрожує банкрутством банків.

4. Нестабільність ресурсної бази, яка зумовлена високим рівнем недовіри до банків. Це обмежує можливості банківської системи до кредитування.

5. Зниження фінансових результатів банківської системи, що призвело до погіршення інвестиційної привабливості розвитку банківського бізнесу в Україні для іноземних інвесторів, послабило фінансову незалежність банків.

6. Зовнішня заборгованість, яка посилює залежність банківської системи від валютної політики та стану зовнішніх ринків капіталу.

7. Зменшення обсягів кредитування, що позбавляє банківську систему джерел майбутніх доходів, а вітчизняну економіку – фінансових можливостей до розвитку.

8. Погіршення якості кредитного портфеля банків, що вимагає підтримання значного обсягу резервів.

Для зменшення ризиків для фінансової стабільності, а також посилення власної ефективності, банкам необхідно працювати в кількох напрямках.

По-перше, необхідно знизити рівень доларизації кредитних портфелів, тому що він все ще залишається високим. Це значно збільшує кредитні ризики банків у разі девальвації гривні.

По-друге, вагома проблема банків – значні відмінності між строками наданих кредитів та залучених депозитів. Це створює системний ризик для банківського сектору. Банки мають збільшити частку строкових депозитів та терміни, на які вони залучають кошти від населення та бізнесу.

По-третє, низка банків мають недостатній запас капіталу на випадок настання кризи. Таким банкам рекомендовано збільшити запас капіталу або ж провести реструктуризацію балансів та операційної діяльності для підвищення стійкості. Також вагомою пропозицією є підвищення рівня якості банківського менеджменту [2, с. 237].

Зокрема, необхідно активізувати роботу з непрацюючими кредитами, поліпшити управління або ж продати непрофільні активи, набуті під час кризи.

Держава має багато важелів впливу на фінансову стабільність банків і ефективно їх використовує. НБУ аналізує дотримання банками економічних нормативів, відрахувань в централізовані фонди і визначає ефективність регулювання державою банківської діяльності [3].

Отже, державу цікавить насамперед стан і стабільність банківської системи. Сьогодні переважно використовуються заходи прямого втручання і у перспективі вони повинні набувати все більше ознак фінансової прозорості, достатності та адекватності інформації. Досягти цих показників можна, врахувавши ряд вищезазначених пропозицій.

Список використаних джерел

1. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-ХІV.

2. Кочетков В.М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах: Монографія. – К.: Видавництво Європейського університету, 2016. – 300 с.

3. Фалюта А.В. Фінансова стабільність банків України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb>.

Каськів І.М.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ*

ПОРТФЕЛЬ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ПРИВАТНОГО ІНВЕСТОРА

Ринок цінних паперів – це сукупність ринкових відносин щодо купівлі та продажу, випуску цінних паперів та встановлення ціни на них. За допомогою ринку цінних паперів фізичні та юридичні особи, що мають бажання інвестувати у розвиток організацій з метою отримання прибутку, реалізують право на побудову економічно-правових відносин. Фондовий ринок перенаправляє вільні інвестиційні ресурси у забезпечення сталого розвитку економічної діяльності. Згідно Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» [1] ринок цінних паперів (аналогічно фондовому ринку) визначається як взаємодія учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо обігу, розміщення та обліку цінних паперів і їх похідних (деривативів).

Інвестор у цінні папери – це фізична чи юридична особа, що стає власником цінних паперів певної компанії з метою отримання доходу від інвестицій чи привілеїв та прав, що надаються разом с правом володіння цінним папером. Інвестором може бути індивідуальний інвестор (фізична особа, що отримує пасивний дохід від володіння цінними паперами), корпоративний інвестор (юридична особа, що вкладає грошові кошти у інвестиції) та інституційний інвестор (інституції та установи, що

здійснюють операції з управління портфелями цінних паперів в інтересах інвестора) [9] . Інвестиційний портфель – це заздалегідь сформована сукупність цінних паперів як об'єктів інвестування, що є результатом діяльності інвестора у підборі найбільш дохідних та неризикованих цінних паперів для вкладення матеріальних ресурсів. Інвестор зазвичай керується метою забезпечення високих темпів зростання капіталу у довгостроковій перспективі та підвищення рівня доходу у поточному періоді [18] .

Інвестор, що активно керує портфелем, досліджує ринок цінних паперів та користується інструментами аналізу для прийняття швидких рішень щодо придбання та продажу певних цінних паперів, спираючись на прогнози ринкових цін. Оцінюючи майбутні коливання ринкової ціни на цінні папери, менеджер намагається забезпечити зростання вартості портфелю за допустимого ризику та ліквідності. Активна стратегія управління портфелем потребує значних капіталовкладень, технічної оснащеності та високого рівня підготовки спеціалістів. Виділяють декілька підтипів активного управління портфелем [8] . Інвестор, що керується стратегією акцій зростання, припускає, що компанія, прибуток якої зростає швидкими темпами, є більш перспективною для інвестицій. Він розуміє, що ризик такого портфеля буде більшим. За стратегії недооцінених акцій інвестор включає до портфелю акції, дивіденди за які вище за інші, чи акції, ринкова вартість яких значно вища за балансову. Таким чином інвестор підбирає акції, які недооцінені на даний момент та вартість яких зросте в найближчому майбутньому. За стратегії низької капіталізації інвестор вкладає більший відсоток коштів у невеликі компанії, так як вони характеризуються більшою віддачою. За пасивної стратегії управління портфелем інвестор розраховує диференційований портфель за заданого максимально допустимого рівня ризику та здійснює капіталовкладення у довгостроковій перспективі. Пасивна модель керування включає передачу фінансових активів спеціалізованій установі, яка має повноваження та технології для того, щоб адекватно прогнозувати стан ринку та вкладати гроші у цінні папери від імені приватного інвестора з метою отримання

прибутку та комісійних [19] . За пасивного стилю керування також виділяються декілька стратегій. Деякі інвестори купують акції та тримають їх повний строк дохідності до погашення. Інвестор не намагається швидко реагувати на зміни ринкових цін акцій. Мета цього підходу – в компенсації інфляції доходами від цінних паперів. Інші інвестори обирають стратегію керування індексним фондом облігацій [16] . Основною перевагою портфельного інвестування є те, що інвестор має можливість планувати кінцеві результати своєї діяльності, балансувати дохідність, ліквідність та ризик портфелю у різних секторах фондового ринку. Портфель може складатись з цінних паперів одного або кількох видів, співвідношення та сумарна вартість акцій може змінюватись у динаміці. Складаючи портфель цінних паперів інвестор зазвичай намагається максимізувати свій дохід за заданого максимального рівня ризику. Залежно від завдань, що стають перед інвестором, він може обрати різні типи портфелів, що відрізняються у залежності від таких характеристик, як дохідність та ліквідність [2]. Портфель зростання створюється з акцій емітентів, ринкова вартість яких стабільно зростає. Інвестор намагається отримати портфель максимальної ринкової вартості за обмежених вкладень грошових засобів. Дивіденди, що отримують за такої портфельної стратегії, не є дуже великими. У залежності від темпів зростання виділяються декілька підтипів портфеля зростання [20] . Максимальний приріст ринкової вартості досягається за стратегії портфелю агресивного зростання. До складу такого портфеля входять акції компаній, що нещодавно вступили на ринок та швидко зростають. Разом з найвищим рівнем дохідності такі портфелі мають найвищий рівень ризику. Портфель консервативного зростання забезпечує гарантоване збереження капіталу. Такий портфель складається з акцій стабільних, добре відомих компаній з майже гарантовано зростаючою ринковою вартістю акцій. Склад портфеля майже не змінюється у динаміці. Портфель середнього зростання є поєднанням портфелів консервативного та агресивного зростання. Такий портфель включає як ризиковані активи зі швидкозростаючою ринковою вартістю, так і більш

надійні, але менш надійні цінні папери. Така портфельна стратегія більш притаманна інвесторам, що не дуже схильні до ризику. Портфель доходу є ще одним поширеним типом портфельних стратегій. Основна мета даної стратегії – отримання високого доходу у поточному періоді. Інвестор намагається отримати максимальний дохід від поточних дивідендів за максимального допустимого для нього ризику.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року, №2480-IV.
2. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Програми розвитку фондового ринку на 2011-2015 роки" від 21.09.2010 р. № 1478.
3. Аксьонова О.О. Інформаційне забезпечення як основа продуктивного функціонування фондового ринку // Фінанси України. - 2000. - №8. - С. 138-143.
4. Андрущенко І.Г. Проблеми організації та перспективи розвитку державного контролю вітчизняного фондового ринку // Актуальні Проблеми Економіки. - 2002. - № 1. - С. 11-13.

Кириченко А. В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВ: ЧИННИКИ ВПЛИВУ

Здатність банку виконувати свої зобов'язання і забезпечувати прибутковість на нормальному для функціонування серед конкурентів рівні становить стабільність банку.

На фінансову стабільність банків впливає ціла низка різноманітних чинників. Цими чинниками не можна нехтувати так, як навіть , на перший

погляд, незначний чинник може негативно впливати на стабільність банку та банківської системи. Тільки ті банки, які вчасно виявлять негативну дію певних чинників, зможуть їх вчасно нейтралізувати, забезпечивши собі при цьому високий рівень стабільності.

Фінансова стабільність банків знаходиться під впливом низки найрізноманітніших чинників, величину впливу яких не завжди можна виміряти кількісно. До внутрішніх чинників доцільно віднести якість активів банку (врахування цього фактору забезпечує здатність швидко та без суттєвої втрати вартості перетворюватися в грошову форму); рівень менеджменту (цей фактор дозволяє виявити шляхи мінімізації ризиків та отримання достатніх прибутків для збереження коштів вкладників і підтримання життєдіяльності банку); рівень рентабельності (цей фактор дозволяє виявити резерви подальшого підвищення ефективності діяльності банку); ліквідність балансу банку (дозволяє банку своєчасно і повно забезпечувати виконання своїх боргових і фінансових зобов'язань перед усіма контрагентами, що визначається наявністю достатнього власного капіталу банку, оптимальним розміщенням і величиною коштів по статтях активу і пасиву балансу з урахуванням відповідних термінів); платоспроможність банку (дозволяє забезпечити достатність власних коштів для забезпечення захисту інтересів вкладників та інших кредиторів банку); адекватність капіталу банку (а саме підвищення капіталізації банків, відображає рівень надійності та ризиковості банку і передбачає уявлення про банківський капітал як джерело покриття збитків) [1].

Зовнішні чинники не залежать від банку і ступінь їх впливу часто визначається якістю внутрішніх. Серед найбільш визначальних з них виділяємо законодавство, систему банківського регулювання і нагляду, міжбанківську конкуренцію та стан економіки країни.

З метою нівелювання ризиків впливу зовнішнього середовища, для банку варто вводити систему ризик-менеджменту та постійного застосування методу стрес-тестування, останнє дозволить своєчасно виявити «слабкі місця» та запровадити актуальні заходи з їх локалізації. Як

інструменти забезпечення фінансової стійкості банку можуть бути застосовані засоби бенчмаркінгу та аутсорсингу, які є достатньо новими у вітчизняному просторі менеджменту установ, проте знайшли позитивний відгук їх практичного застосування на зарубіжних ринках. Таким чином, на сьогодні для банку під час розробки оптимальної стратегії формування його фінансової стійкості може бути використаний узагальнений набір інструментів, починаючи від заходів у сфері управління капіталом, активами та ліквідністю до менеджменту самої фінансової структури та банківських ризиків. Постійний моніторинг рівня фінансової стійкості дозволить своєчасно виявити «слабкі» ланки в діяльності банку та внести корективи в стратегію розвитку банківської установи для мінімізації ризиків [2, с. 608].

Отже, для створення умов, які б сприяли становленню і зміцненню фінансової стабільності банків в Україні, держава повинна вжити багато заходів законодавчого й нормативного характеру:

- створити спеціальне незалежне відомство, яке б займалося визначенням рейтингу банків і ознайомлювало з ним усіх зацікавлених осіб;
- створити при Асоціації українських банків банк даних про позичальників, в якому зберігалась би інформація про фінансовий стан суб'єктів господарювання, їх спроможність виплачувати проценти і погашати борги, а також реєстр гарантій і застав;
- сприяти усуненню законодавчих обмежень щодо участі банків у створенні інших фінансово-кредитних інститутів та фінансово-промислових груп шляхом злиття банківського, фінансового та промислового капіталу, утворення дочірніх банків. Це зумовить кардинальні зміни у банківському секторі України, прискорений розвиток ринку цінних паперів та виникнення зацікавленості у банків щодо участі в оздоровленні інших банків, санації як їх, так й інших суб'єктів господарювання.

А також пропонуємо певні заходи щодо підвищення фінансової

стабільності банківських установ: рекапіталізація банків, посилення моніторингу НБУ, податкове стимулювання банківської діяльності, стабілізація національної валюти, реорганізація фінансово слабких банків [3, с.78].

Список використаних джерел

1. Легостаєва О. О., Самохіна Т. В. Забезпечення фінансової стійкості банків в сучасних умовах / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://fkd.org.ua/article/download/25116/22574>

2. Гудзь Ю. Ф., Кондакова Ю. Б. Формування фінансової стійкості комерційного банку / Ю. Ф. Гудзь, Ю. Б. Кондакова // Економічні науки. – 2018. – №12 – С. 605-609.

3. Худолій Ю. С. Проблеми забезпечення та напрями підвищення фінансової стійкості банків в Україні / Ю.С. Худолій // Економіка і регіон. – 2015. – №6 – С. 77-81.

Кобильник Ю.В.

*Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця, м. Харків*

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

Машинобудівна галузь визначає в країні рівень технічного розвитку, рівень виробничого потенціалу, оборони і стабільності держави. Для України ця галузь є лідером у структурі вітчизняної промисловості за обсягами виробництва. Однак наразі в Україні існує низка питань, які скочують темп науково-технічного прогресу в машинобудівній галузі.

Серед вчених, що вивчали тенденції розвитку вітчизняної машинобудівної галузі, слід відмітити: Афанасьєва Б., Великого Ю., Іванишина В., Карачину Н., Собкевич О.В.

На машинобудівну галузь України складають більше 40% всього промислово-виробничого потенціалу індустріального виробництва; частина продукції комплексу в загальному обсязі продукції промисловості становить 29%. Машинобудівний комплекс належить до трудомістких галузей, про що свідчать співвідношення зайнятих у ньому кадрів до обсягу випущеної продукції. Вітчизняне машинобудування сьогодні переживає не найкращі часи. За 2018–2014 рр. виробництво машинобудівної галузі скоротилося на 17% і 24% відповідно. Найбільший спад зафіксовано у виробництві транспортного машинобудування. Обсяг виробництва локомотивів у 2014 р. скоротився на 62% порівняно з 2013 р. Виробництво автомобілів у 2014 р. порівняно з 2013 р. знизилося на 35% [1].

В Україні питома вага машинобудування в промисловій структурі становить 10,6 - 11,6%, що значно менше, ніж в розвинених країнах (більше 30%). Це є основною причиною відставання вітчизняної промисловості за технічним рівнем від розвинених країн. У свою чергу, в економічно розвинених країнах на частку машинобудування припадає від 30 - 50% загального обсягу промислової продукції: в Німеччині цей показник - 53,6%, Японії - 51,5%, Англії - 39,6%, Італії - 36,4%, Китаї - 35,2%. Тільки такий рівень розвитку машинобудування забезпечує технічне переозброєння всієї промисловості кожні 8-10 років [2].

З метою систематизації основних проблем машинобудівної галузі Троц І.В. пропонує згрупувати їх в чотири групи: галузеві – це найбільш характерні для зазначеної галузі; технологічні, що проявляються в технології виробництва; фінансово-економічні та інноваційні.(табл.1)

Систематизація основних проблем машинобудівної галузі

Галузеві	Технологічні	Фінансово-економічні	Інноваційні
відсутність державної підтримки галузі	застарілі технології виробництва та основні фонди	низький рівень рентабельності	відсутність масштабних інвестиційних проектів
слабкі позиції на ринку більшості машинобудівних підприємств	нерациональне використання наявних виробничих потужностей	недостатність обігових коштів, недосконалість механізму кредитування;	низькі темпи розробки освоєння і випуску нової продукції
значний обсяг виробництва в тіньовому секторі	висока ресурсо-, енерго- та матеріаломісткість продукції машинобудування	нестійкий фінансовий стан, відсутність джерел фінансування	оновлення виробництва

Для вирішення вищезначених проблем доцільно провести ряд заходів, що дозволять підвищити ефективність діяльності машинобудівної галузі, а саме:

- прискорити інноваційний розвиток за рахунок переоснащення галузі, застосування новітніх технологій та обладнання для проектування нової техніки;

- шляхом диверсифікації виробництва покращити галузеву структуру машинобудівного комплексу, визначивши його як пріоритетну галузь;

- розвивати експортний потенціал галузі шляхом активізації зовнішньої економічної діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств та налагодження партнерських зв'язків з закордонними;

- покращити матеріально-технічне та інформаційне забезпечення; - інтенсифікувати оновлення продукції та технічного переоснащення машинобудівної галузі;

- провести реконструкцію більшості машинобудівних підприємств та закриття тих, що є нерентабельними та збитковими; [5].

Для поліпшення ситуації в машинобудівній галузі необхідно: виробляти реальний моніторинг ринку і фінансовий лізинг, акцентувати увагу на споживчий ринок, створити сприятливі умови конкурування підприємств і послуг, знизити витрати і ефективно використовувати основні засоби, залучення іноземних інвесторів.

Список використаної джерел

1. Собкевич О.В. Пріоритети та важелі державної політики підтримки інноваційного розвитку машинобудівної промисловості України [Електронний ресурс] / О.В. Собкевич, Є.В. Белашов // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1273>.

2. Афанасьєв Б.В. Економіка підприємств машинобудування України: сучасний стан та перспективи розвитку / Б.В. Афанасьєв // Науковий вісник Херсонського державного університету.– Режим доступу : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/53584/6/Afanasiev_Ekonomika_pidpriemstv_mashynobuduvannia.pdf

3. Короткий Ю.В. Машинобудівна промисловість України: здобутки та перспективи. – Режим доступу: <http://vestnik-ekonom.mgu.od.ua/journal/2015/11-2015/28.pdf>

4. Кривоконь М.О. Машинобудування України: стан, динаміка та перспективи розвитку з використанням ефективних концепцій антикризового управління / М.О. Кривоконь // Інтелект ХХІ. 2016. № 5. С. 182–186.

5. Дикань В.Л. Комплексний підхід до управління стійким розвитком підприємств машинобудування / В.Л. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2015. № 49. С. 11–18.

Корсікова Є. В.

Харківський економічний університет

ім. С. Кузнеця, м. Харків

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах розвитку ринкового середовища фінансова стійкість набуває все більш важливого значення. Позитивні значення показників фінансової стійкості є підґрунтям для нормального функціонування підприємств і поступового зростання їх економічного потенціалу.

Проблеми аналізу фінансової стійкості підприємства завжди були об'єктом дослідження науковців та практиків. Даним питанням були присвячено роботи таких науковців, як: В. І. Оспіщев [1, с. 220], І. В. Нагорна, І. О. Бланк, М. Д. Білик, А. М. Поддєрьогін [2, с. 14], А. В. Василенко, Л. А. Костирко [3, с. 122], І. Г. Ловінська, Н. А. Мамонтова, О. А. Островська та ін. Однак теоретичні та практичні засади визначення фінансової стійкості підприємства в умовах господарювання, що характеризуються високим рівнем економічної невизначеності, в наукових роботах є недостатньо дослідженими.

Метою роботи є вивчення впливу системи факторів на фінансову стійкість підприємства в сучасних умовах функціонування.

Фінансова стійкість підприємства - властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики

діяльності підприємства, але і функціонувати і розвиватися. З даного визначення чітко випливає, що на фінансову стійкість впливають зовнішні і внутрішні фактори. В. І. Оспіщев [1, с. 220] зосереджує свою увагу на виокремленні внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства (табл.1).

Таблиця 1

Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Зовнішні	Економічні	спад обсягу національного доходу та зростання інфляції
		нестабільність податкової системи
		зниження рівня реальних доходів населення та зростання безробіття
	Ринкові	посилення монополізму на ринку
		істотне зниження попиту
		нестабільність валютного ринку
	Інші	політична нестабільність
		стихійні лиха та негативні демографічні тенденції
	Внутрішні	Операційні
низький рівень використання основних засобів		
високий розмір страхових і сезонних запасів		
Інвестиційні		істотні перевитрати інвестиційних ресурсів
		не досягнення запланованих обсягів прибутку по реалізованим проектам
Фінансові		неефективна структура активів
		висока вартість капіталу
		надмірна частка позикового капіталу

На сьогоднішній день найбільше впливають на фінансову стійкість підприємства економічні та фінансові чинники. Вони можуть зумовити виникнення кризових явищ, банкрутство і ліквідацію підприємства. На сучасному етапі розвитку економіки України фінансова стійкість підприємств істотно погіршилася. Основними чинниками цього є світова фінансово-економічна криза, зростання інфляції, нестабільна державна податкова і кредитна політика.

Значний вплив на фінансову стійкість підприємств справляє зовнішньоекономічна політика держави, яка охоплює експортну та імпорتنу політику. На фінансову стійкість підприємства також істотно впливає фаза економічного циклу, в якій перебуває економіка держави. У період кризи існує відставання темпів реалізації продукції від темпів її виробництва, що спостерігається сьогодні в Україні [2, с. 14].

Фінансова стійкість підприємств знижується також внаслідок низької конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг на світовому ринку. Це зумовлено застарілою виробничою базою підприємства і значною енергомісткістю виробництва, що не дає змоги виробляти продукцію, яка за якістю і за витратами відповідає міжнародним стандартам.

Фінансова стійкість залежить від фінансового потенціалу підприємства [3, с. 122]. Фінансовий потенціал визначається обсягом власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та майбутніх витрат.

Найбільше темпи росту показників фінансової стійкості залежать від рентабельності продажу, обіговості капіталу, фінансової активності зі залучення коштів, норми розподілу прибутків на інвестиційні потреби.

Висновком з цього дослідження є те, що процес забезпечення фінансової стійкості має бути націлений на мінімізацію негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на діяльність підприємства; створення передумов ефективної реалізації запланованих дій. Рівень їх комплексного впливу на фінансову стійкість підприємства залежить від стадій життєвого циклу підприємства, обраної стратегії діяльності та

управління, галузі господарювання підприємства, а також від загального рівня економічного розвитку країни, обраної внутрішньої та зовнішньої політики та інших соціально-політичних та економічних факторів.

Список використаних джерел:

1. Оспіщев В. І., Нагорна І. В. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств / В. І. Оспіщев, І. В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2009 – Вип. 2 – С. 218–223

2. Поддєрьогін А. М., Наумова Л. Ю. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : [монографія] / А. М. Поддєрьогін, Л. Ю. Наумова. – К. : КНЕУ, 2011 – 14 с.

3. Костирко Л. А. Аналіз потенціалу фінансової в системі управління вартістю підприємства/ Л. А. Костирко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2015 – № 4 (221). – 122 с.

Левонюк І.В.

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

Ефективність управління ліквідністю банку в значній мірі залежить від дієвості інструментарію її аналізу. У зв'язку з цим виникає потреба у пошуку та систематизації інструментарію оцінювання стану ліквідності банку.

Найчастіше у вітчизняній банківській практиці застосовується порівняльний аналіз стану ліквідності банків, який передбачає зіставлення об'єкту дослідження з уже існуючими тенденціями для визначення

спільних ознак чи розбіжностей за основними параметрами аналізу. Для більш точної оцінки ліквідності необхідно застосовувати факторний аналіз, який досліджує вплив окремих факторів на результативний показник. Одним із основних факторів, що визначають ліквідність банку є характеристики його активів та зобов'язань за строками залучення та погашення.

Доцільно зауважити, що банки України широко використовують для аналізу ліквідності такий інструмент як гар-аналіз за допомогою якого виявляються розбіжності між активами та зобов'язаннями банку і обсягами та строками погашення на окремих часових інтервалах. До того ж банки визначають кумулятивний гар, який розраховується як алгебраїчна сума гар у кожному з періодів, тобто, це різниця між загальним обсягом активів і зобов'язань, які протягом часового інтервалу можуть бути переоцінені. [1] У випадку негативного розриву передбачається залучення коштів на міжбанківському кредитному ринку, а позитивного розриву - розміщення надлишку коштів на цьому ринку.

Ліквідність банку з точки зору запасу визначають, використовуючи коефіцієнтний аналіз на основі економічних нормативів. Так НБУ, як регулюючий орган держави, встановив такі загальнообов'язкові нормативи: - миттєвої ліквідності – Н4 - 20%; - поточної ліквідності – Н5 - 40%; - короткострокової ліквідності - Н6 - 60%.

З метою гармонізації вимог до ліквідності банків України з нормами законодавства ЄС і рекомендацій Базельського комітету запроваджено у вітчизняну банківську практику розрахунок коефіцієнта покриття ліквідності (LCR), який установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стрес-сценарію.[2] Наступним кроком у цьому напрямі буде запровадження з 2020 року коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR), який спрямований на розрахунок частки довгострокових активів, які фінансуються за рахунок довгострокового і стабільного фінансування. Використання цих

коефіцієнтів в Україні призведе до підвищення стійкості банківської системи, її здатності протистояти стресовим факторам у разі можливих криз, в тому числі криз ліквідності.

Аналізуючи ризик ліквідності, банк повинен розраховувати такі показники:

- максимального використання ліквідності в межах операційного дня - максимального кумулятивного негативного сальдо між вхідними та вихідними платежами за кореспондентськими рахунками банку з початку дня до часу розрахунку;

- доступної миттєвої ліквідності на початок кожного робочого дня - обсягу високоякісних ліквідних безготівкових активів, що є в його наявності. [3]

Новітнім інструментом визначення неочікуваних втрат внаслідок настання ризику ліквідності є VAR-методологія. Вона застосовується для оцінки капіталу, необхідного для покриття ризику ліквідності. VAR (вартість під ризиком) – це виражений у грошових одиницях розмір збитків, які не перевищують очікувані в даному періоді часу і з заданою імовірністю. [4] VAR-аналіз є ефективним лише за стабільних умов, адже не враховує оцінку потенційних втрат, що можуть бути понесені банком у випадку непередбачених подій.

Отже, можна зробити висновок, що для більш ефективного управління ліквідністю необхідно застосовувати вищезазначені інструменти в комплексі, бо це сприятиме покращенню якості управління ліквідністю на рівні окремого банку і банківської системи загалом.

Список використаних джерел

1. Аналіз банківської діяльності: Підручник [Електронний ресурс] / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2005. - Режим доступу: <https://library.if.ua/book/1/128.html>

2. Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR):
Постанова Правління НБУ від 15.02.2018 №13.

3. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова НБУ від 11.06.2018 №64.

4. Карчева Г.Т. Використання VAR – методології для оцінки ризику ліквідності банків/ Г.Т. Карчева // Вісник Української академії банківської справи. – 2008. - №1. С.59-60.

Логвинюк Я. А.

Східноєвропейський національний університет

імені Лесі Українки, м.Луцьк

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Важливою умовою соціально-економічного розвитку України є забезпечення фінансової стабільності. Фінансова стабільність – здатність фінансової системи вчасно і в повному обсязі виконувати свої функції, ефективно розподіляти фінансові ресурси, забезпечувати перебіг економічних процесів під впливом негативних зовнішніх та внутрішніх чинників та кризових ситуацій. В умовах військової агресії та обмеженості фінансових ресурсів основним фактором впливу на фінансову стабільність є оптимізація та ефективне використання бюджетних коштів.

Протягом останніх років обсяг видатки Державного бюджету України щорічно зростає (наприклад, у 2018 р. їх сума становила 988 млрд. грн, у 2019 р. – 1112 млрд. грн.). У 2019 р. порівняно з 2018 р зросла кількість видатків на національну безпеку і оборону, значно зросло фінансування Міністерства освіти, також більше коштів було видано на охорону здоров'я, покращення стану доріг. Зменшилась частка видатків на

економічну діяльність, на утримання органів виконавчої та законодавчої влади України, на субсидії за житлово-комунальні послуги.

Найбільшою статтею витрат у 2018-2019 рр. залишається обслуговування державного боргу. На ці цілі уряд передбачив 417,5 млрд гривень [1; с. 2].

За результатами проведених 382 державних фінансових аудитів у 2018 році було виявлено факти неефективного витрачання коштів та майна на суму 7,5 млрд грн; потенційні втрати та упущені вигоди на понад 8,0 млрд грн; порушення, що спричинили втрати ресурсів та незаконне їх використання на 340,7 млн грн; порушення, що можуть спричинити втрати у подальшому на 68,9 млн грн. [5].

Державний бюджет України можна охарактеризувати як такий, що має низьку ефективність використання бюджетних коштів. Зокрема, виявлено такі проблеми організації видатків, як: неефективний розподіл ресурсів, відсутність цілісної системи стратегічного планування, відірваність бюджетного планування від загальнодержавного, вплив різноманітних політичних сил у Верховній Раді України на бюджетний процес, надмірна кількість державних цільових та бюджетних програм, які не завжди відповідають пріоритетам та ресурсним можливостям країни, нерівномірний розподіл коштів у часі, по регіонах і серед розпорядників коштів. Також Рахунковою Палатою було виявлено ряд порушень щодо використання бюджетних коштів, зокрема порушення нормативно-правових актів, здійснення видатків на фінансування бюджетних установ одночасно з різних бюджетів, правопорушення, пов'язані з розміщенням та виконанням держзамовлення, втрати державного бюджету внаслідок прийняття незаконних управлінських рішень, використання коштів держбюджету із порушенням законодавства [3].

Для вирішення вищезазначених проблем та оптимізації видатків бюджету пропонується вжити наступних заходів [4]:

1. дотримання при розподілі видатків прозорості, відповідності нормативно-правовій базі, цільове спрямування з урахуванням результативності фінансування і реальних потреб;

2. створення чіткої системи дій щодо запобігання непрозорим і неефективним процедурам використання державних коштів; запровадження відповідальності за неефективне використання коштів;

3. зменшення витрат на утримання органів державної влади і управління, судів і прокуратури;

4. раціоналізація видатків на соціальну сферу, забезпечення ефективної системи розподілу соціальних пільг, збільшення соціального рівня життя населення;

5. раціоналізація державних інвестицій для реалізації інноваційних та інвестиційних проектів;

6. продовження реформи у сфері здійснення державних закупівель задля підвищення рівня конкуренції, мінімізації корупції, економії бюджетних коштів;

7. створення адекватних умов для збалансування доходів та видатків держустанов шляхом упорядкування цін і тарифів на енергоносії з урахуванням стану платоспроможності споживачів, енергопостачальних підприємств та ситуації на ринку;

8. забезпечення узгодженості бюджетного й податкового законодавства стосовно норм, які покликані збалансувати дохідну й видаткову частини та мінімізувати кількість унесених змін до чинних законів протягом бюджетного періоду.

9. перехід від бюджетного планування до бюджетного прогнозування на основі досвіду розвинутих країн (США, Австралія). Це дасть змогу поставити стратегічні цілі та визначити шляхи їх досягнення.

Отже, неефективне використання бюджетних коштів призводить до великих втрат в державному бюджеті. Необхідно навчитись раціонально управляти фінансовими ресурсами держави, щоб досягати цілей у найбільш економний та результативний спосіб і максимально

задовольняти соціально-економічні потреби й прагнення громадян. Розробивши механізм оцінки ефективності і неефективності використання бюджетних коштів та впровадивши запропоновані методи, держава зможе забезпечити фінансову стабільність і збільшення якісних та кількісних показників економічного життя країни.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державний бюджет України на 2019 рік»
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>
2. Закон України «Про державний бюджет України на 2018 рік»
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>
3. Інформація про стан виконання закону про Державний бюджет України на 2018 р. у першому півріччі / Відповід. за випуск В. В. Пацкан // Бюлетень Рахункової палати України. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16757428/Bull_DBU_2018-I.pdf?subportal=main
4. Павлюк. К. В., Шапоренко О. О. Підвищення ефективності видатків державного бюджету в умовах реформ // Наукові праці НДФІ. 2016. Вип. 4. С. 15–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2016_4_3
5. Публічний звіт про діяльність державної аудиторської служби України на 2018 рік. URL: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=146550>

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

В останні роки Україна займає провідні позиції на світовому ринку зернових та технічних культур. В умовах сучасних економічних реалій виникає необхідність аналізу фінансової діяльності підприємств сільського господарства та визначення на його основі шляхів поліпшення фінансових результатів.

Україна має значний аграрний потенціал, який обумовленим вигідним географічним розташуванням та наявністю родючого чорнозему. Забезпечення розвитку вітчизняного сільського господарства і конкурентоспроможності його продукції на світових ринках є важливою складовою економічної політики країни. Забезпечення розвитку с/г підприємств можливе тільки при ефективному управлінні фінансовими ресурсами.

Фінанси підприємств галузі сільського господарства є складовою частиною системи фінансів країни. Основні принципи управління фінансами та активами сільськогосподарського підприємства обумовлені загальними законами товарного виробництва та загальноприйнятими економічними поняттями. Проте, фінанси галузі сільського господарства мають свої особливості, які обумовлені галузевою специфікою.

Специфіка організації руху фінансів обумовлена сезонністю виробництва; тривалим циклом виробництва (на прикладі вирощування зернових культур – період від сівби до реалізації сировини або готової продукції, на прикладі тваринництва – від народження тварини до збуту сировини або продукції); великою кількістю видів робіт, яких вимагає

процес виробництва; необхідністю довготривалого зберігання сировини та незавершеного виробництва для відтворення наступного циклу.

Додатковою особливістю фінансових результатів діяльності сільського господарства є залежність від погодних та географічних чинників. При несприятливих погодних умовах протягом вегетативного періоду зернових є вірогідність зниження врожайності або повної загибелі. Прибуток в даному випадку безпосередньо залежить від врожаю. Усі ці чинники підвищують вірогідність втрати частини свого виробничого потенціалу, наявних ресурсів, недоотримання прибутку або виникнення додаткових витрат під впливом негативних внутрішніх і зовнішніх економічних та політичних чинників.

В разі настання економічної кризи для забезпечення стабільності функціонування та подальшого відтворення необхідно раціональне управління фінансами. В кризових умовах постає проблема недостатності фінансових ресурсів і їх ефективного використання.

Ефективним способом покращення фінансових результатів діяльності сільськогосподарського підприємства є зниження собівартості продукції та підвищення якості продукції. Зменшення собівартості готової продукції можливе шляхом запровадження новітніх енергоефективних технологій, інтенсифікації та підвищення технологічного рівня виробництва, підвищенні родючості ґрунтів.

Основними шляхами підвищення якості продукції с/г підприємств можуть бути: поліпшення якості сировини, підвищення технічного, технологічного та санітарного рівня виробництва, більш жорсткий контроль якості виробництва та ін.

Додатковими заходами які можуть впливати на фінансовий стан с/г підприємств є: розширення асортименту готової продукції, реклама, створення власної торгової марки, розширення ринку збуту.

Що до важелів на рівні державного регулювання, які впливають на фінансові результати сільськогосподарських підприємств, то до них можна віднести: законодавче регулювання рівня амортизаційних відрахувань,

податкові ставки та пільги, рівень відсоткових ставок за користування кредитними коштами фінансових установ, ціни на виробничі та енергетичні ресурси, інфляція.

Отже, збільшення фінансової результативності сільськогосподарських підприємств в кризових умовах можливо при застосуванні сучасних методів організації бізнесу, інтенсифікації рівня виробництва та впровадження інноваційних технологій, а також проведення сприятливої державної політики, спрямованої на підтримку сільськогосподарських підприємств.

Наконечна Х.О.

*Хмельницький торговельно-економічний коледж
Київського торговельно-економічного університету,
м. Хмельницький*

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі від точності і коректності обраної стратегії підприємницької діяльності залежить можливість стабільного функціонування підприємств на національному та світовому ринку. Оскільки кожна організація незалежно від свого становища і виду діяльності схильна до ризику, варто врахувати можливість появи кризової ситуації. При цьому для будь-якого підприємства важливим є передбачення ризику завдяки прогнозуванню і використання засобів зниження його до мінімуму. У зв'язку з цим варто відзначити важливу роль фінансового менеджменту. Діяльність будь-якого підприємства залежить переважно від організованої та налагодженої системи управління, яка формує цілеспрямований і активний вплив на процес виробництва. Фінансовий менеджмент є наукою, яка дозволяє відповісти на питання про те, як ефективно використати власний і позиковий капітал підприємства, отримати найбільший прибуток при найменшому ризику,

швидше збільшити капітал.

Прагнути до високої ефективності й управління на підставі глибокого освоєння його теорії і практики завжди було важливим для розвитку підприємства. Результату досягти важче та ситуація починає загострюється в перехідні періоди суспільного розвитку, коли різко зростає ціна помилкових і неефективних рішень. Як результат, проблема ефективності управління все більше пов'язується громадською свідомістю з перспективами матеріального буття, правового становища людини в суспільстві, розвитку підприємництва, а в підсумку – з правомірністю існуючих державних структур і суспільного ладу.

Протягом свого існування фінансовий менеджмент відчутно розширив сферу досліджуваних проблем. Якщо на початку свого існування він розглядав лише фінансові питання формування нових фірм і компаній, їх поділу та злиття, то через певний час – уже управління фінансовими інвестиціями, проблеми банкрутства, а також здійснював вивчення практично всіх інших сфер управління фінансами підприємства [1].

За допомогою реалізації стратегічних напрямків досягаються завдання фінансового менеджменту, серед яких виділяються [2]:

- управління виручкою;
- контроль витрат;
- управління ліквідністю;
- управління капіталом;
- управління оподаткуванням підприємства;
- управління позабалансовою діяльністю та інші.

За допомогою раціонального управління потоками фінансових ресурсів вирішуються цілі основних елементів фінансового менеджменту підприємницьких структур. У його структурі доцільно виділити такі складові, як [3]:

- управління поточною діяльністю (операційний менеджмент);
- управління підготовкою, розробкою та реалізацією інвестиційних проектів (інвестиційний менеджмент);
- управління джерелами фінансування (власне фінансовий

менеджмент).

Фактично весь спектр людського знання тією чи іншою мірою вивчає цю проблему. Вчені-економісти, юристи-управлінці досліджують економічну, фінансову, нормативно-юридичну основу управлінської діяльності, процедуру прийняття рішень і контроль за їх виконанням, функції, структуру, систему органів управління, їх компетенцію, форми і методи роботи, правове становище і діяльність посадових осіб, але, на жаль, значно менше уваги вони приділяють поведінці людини, що вступає в управлінські відносини. Весь комплекс цих питань органічно пов'язаний з проблемою ефективності управлінської діяльності. У підсумку цим критерієм відзначається її результат, оскільки від управлінського впливу залежать конкретні результати соціальної діяльності людини, трудових колективів.

Функціонування фінансового менеджменту передбачає постійну взаємодію функцій планування, аналізу, регулювання, контролю мотивації в процесі прийняття оптимальних управлінських рішень керівництвом і структурними підрозділами підприємства. Рівень розвитку та забезпечення фінансового менеджменту значною мірою визначає ефективність управління діяльністю підприємства. Це є особливо актуальним на даний момент, оскільки відбуваються докорінні зміни в галузі фінансових відносин на фоні ускладнення економічної ситуації, спостерігається стрімка динаміка впливу зовнішніх і внутрішніх чинників. Таким чином, в результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що фінансовий менеджмент як складова частина процесу управління підприємством сьогодні з кожним днем стає все більш пріоритетним напрямком, адже стабільність в даному сегменті відіграє важливу роль у соціально економічному розвитку будь-якої держави.

Список використаних джерел

1. Кириченко О.А. Фінансовий менеджмент як інструмент управління підприємством / О.А. Кириченко, К.Г. Ваганів // Фінанси. – 2009. – № 5. – С. 93-99.

2. Рудницька О.М. Застосування методів фінансового менеджменту

як інструменту ефективного управління підприємством / О.М. Рудницька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 10. – С. 215-221.

З.Мринська Т.С. Роль фінансового менеджменту в діяльності підприємств / Т.С. Мринська // Науковий вісник Академії муніципального управління. – 2009. – №6. – С. 23-31.

Остренок А.В.

КНТЕУ, м.Київ

РОЗВИТОК ПОСЛУГ БАНКІВ УКРАЇНИ

Важливим чинником розвитку економіки є стан вітчизняного ринку банківських послуг. В Україні він є результатом тривалого розвитку економічних перетворень, які спираються не лише на економічні закони, а й політичні тенденції, відображають національні, культурні й моральні традиції народу. Функціонуюча національна банківська система в Україні зараз перебуває в процесі розвитку і, безумовно, потребує рекомендацій щодо подальшого її удосконалення.

Виходячи із сучасного стану економіки України, стратегічні орієнтири розвитку вітчизняного ринку банківських послуг доцільно згрупувати за трьома напрямками: 1) створення нових спеціалізованих банків, спрямованих на розвиток пріоритетних галузей економіки та надання якісно нових послуг; 2) впровадження інноваційних послуг; 3) розширення мережі надання банківських послуг у селищах та селах. [1, с.125]

Банківські послуги на фінансовому ринку відображають динаміку ділової активності учасників таких угод - банків та клієнтів. Відновлення кредитування та стимулювання попиту позичальників на кредитні продукти є важливими питаннями стабілізації банківської, кредитної та економічної системи країни.[2, с.23]

Теоретично, майже кожен банк України може вдосконалити власні послуги. Але для цього йому необхідно вирішити ряд проблем.

По-перше, висока концентрація капіталу в групі найбільших банків, що є досить негативним фактором, адже така ситуація може призвести до розширення практики домовленостей і змов великих банків між собою впровадженні своєї діяльності, наприклад, у встановленні цін на банківські послуги.

По-друге, існування розриву між обліковою ставкою НБУ й ставками по кредитах комерційних банків, що може стати серйозним бар'єром на шляху подальшого росту економіки країни, а також великий розрив між ставками за депозитами і комерційними кредитами, пов'язаний із перенесенням банками своїх витрат на клієнтів.

По-третє, слабка диференціація асортименту банківських послуг. Український банківський сектор не є достатньо розвинутим у цьому плані. Додається і проблема повільного, пасивного впровадження нових банківських продуктів.

По-четверте, низька кредитоспроможність переважної частини підприємств-позичальників, низька капіталізація банків спричинюють надзвичайно високу ризикованість банківської діяльності, підвищену недовіру до банків, особливо з боку сімейного сектора економіки, ускладнюють підтримку їх ліквідності. Усе це послаблює посередницьку роль і трансформаційну функцію банків і банківської системи в цілому.

Для розв'язання наведених проблем потрібно виконати такі заходи :

- розвивати спеціалізований сегмент у структурі банківських установ країни шляхом створення належного правового поля діяльності відповідних банків, нормативного диференціювання їхніх функцій;
- запровадити цілодобове надання банківських послуг у банках;
- розвивати взаємовідносини банків із клієнтами;
- розвивати Інтернет-банкінг, залучати для цього відповідних висококваліфікованих спеціалістів, використовувати новітні інформаційні технології;

- розвивати й удосконалювати законодавство та нормативну базу;
- підвищення кваліфікації працівників та якість обслуговування клієнтів в банку;
- налагоджений інформаційний доступ про банк і його діяльність.

Отже, слід зазначити, що досягти розвиток банківських послуг можна внаслідок зміни клієнтського попиту, підвищення конкурентності на фінансовому ринку та нових досягнень в інформаційних технологіях, що зі свого боку спричинило додаткове залучення клієнтів за рахунок надання більш зручних та досконалих послуг, появи нових банківських продуктів, які в кінцевому вигляді приносять нові прибутки банку. Одним з можливих шляхів упровадження розвитку банківських послуг для підвищення конкурентоспроможності банків може бути впровадження дистанційного банківського обслуговування клієнтів, що включає в себе розробку сучасної інноваційної стратегії розвитку банку, побудову повноцінного роздрібного бізнесу та виведення продуктової політики на новий технологічний рівень, розширення проєктів на підтримку бізнесу, проведення ризик-політики відповідно до міжнародних стандартів. Такі стратегічні орієнтири окреслюють нові напрями розвитку вітчизняного ринку банківських послуг.

Список літератури:

1. Ю.В. Корнєєв Діяльність ринку банківських послуг в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2017/statji_n_3_44_2017/22.pdf
2. О.Л. Польова Сучасні тенденції на ринку банківських послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.economy.in.ua/pdf/10_2017/7.pdf

ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В економічній літературі стабільність розглядається як здатність зберігати певні характеристики та властивості цілком або майже незмінними. Відносно активів (пасивів) підприємства стабільність визначає такий їх стан, що забезпечує постійну платоспроможність [1, с.122].

Фінансова стабільність - одна з головних умов життєдіяльності, розвитку і забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Фінансова стабільність характеризує ефективність операційного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, постачальників та власників.

Для того, щоб підприємство стабільно розвивалося, необхідно підтримувати фінансову стабільність при будь-яких ринкових коливаннях, циклічної діяльності, тобто в умовах ризикових ситуацій. На фінансову стабільність підприємства впливають ряд факторів, які повністю або частково залежать від підприємства (операційні, інвестиційні, фінансові) або є незалежними (зовнішньоекономічні, ринкові).

В економічній літературі розглядаються три основні напрями забезпечення фінансової стійкості: організаційно-структурна стабільність (адекватність структури підприємства обраної стратегії розвитку і ринковій кон'юктурі), стабільність ресурсної бази (залежність діяльності від стану економіки; контроль галузевих фінансових потоків; зміст і рівень співпраці підприємства з суб'єктами ринкової інфраструктури) і комерційна стабільність (розвиненість взаємин з державою, іншими підприємствами і, клієнтами, дебіторами і кредиторами). Доцільним є виділення ще одного напрямку – стабільність власного капіталу, яку

можна охарактеризувати як сукупність внесених засновниками та акціонерами власних коштів.

Зростання фінансової стабільності підприємств залежить від багатьох факторів. Найбільше темпи зростання показників фінансової стабільності залежать від рентабельності продажу, оборотності капіталу, фінансової активності по залученню коштів, норми розподілу доходів на інвестиційні потреби.

В умовах становлення ринкових відносин кожен суб'єкт господарювання повинен володіти достовірною інформацією про фінансову стабільності як власного підприємства, так і своїх партнерів. Оцінки фінансової стабільності дає можливість зовнішнім суб'єктам аналізу (банкам, партнерам, контролюючим органам) визначити фінансові можливості підприємства на перспективу, дати оцінку фінансової незалежності від зовнішніх джерел, скласти в загальній формі прогноз майбутнього фінансового стану. Ефективне управління внутрішніми факторами діяльності суб'єкта господарювання для підвищення фінансової стабільності має передбачати: оптимізацію складу та структури активів, раціоналізацію їх обороту; ефективне розміщення власних фінансових ресурсів і мобілізацію залученого капіталу; оптимізації податкових платежів, забезпечення самофінансування за рахунок прибутку, ефективної амортизаційної політики; ліквідацію заборгованості.

Створення сприятливого зовнішнього середовища для підвищення фінансової стабільності слід здійснювати за напрямками: формування багатокладної економіки; надання правового забезпечення більшої динамічності, якості та соціально-економічної результативності; удосконалення системи оподаткування, цінової політики та кредитної системи.

Зміцнення фінансової стабільності підприємства можливе за умови досягнення оперативних цілей, а саме: позбавлення підприємства від неплатоспроможності; відновлення фінансової стабільності підприємства; зміна фінансової стратегії з метою прискорення економічного зростання;

збільшення обсягу позитивного грошового потоку; зниження обсягів споживання інвестиційних ресурсів підприємства в поточному періоді.

Вагоме значення в процесі забезпечення фінансової стабільності відіграє планування. Фінансове планування на підприємстві являє собою сукупність взаємопов'язаних процесів, що визначають майбутні потреби у фінансових ресурсах, необхідних для реалізації обраної ринкової стратегії, а також обґрунтування оптимальних напрямків їх залучення. Ефективна реалізація таких процесів базується на показниках виробничо-комерційної діяльності підприємства (обсяг виробництва, прибуток, асортимент товару і послуг, собівартість продукції) [2, с.73].

Отже, фінансова стабільність підприємства є однією з ключових характеристик фінансового стану, яка являє собою найбільш ємний, концентрований показник, що відображає ступінь безпеки вкладення коштів в це підприємство. Це властивість фінансового стану, яке характеризує фінансову спроможність підприємства. Управління фінансовою стабільністю є важливим завданням менеджменту на всьому протязі існування підприємства з метою забезпечити незалежність від зовнішніх контрагентів і раціональність покриття активів джерелами їх фінансування.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи / Н.В.Ткаченко // Фінанси України.– 2009. – №6. – С. 104-122.
2. Телишевська Л.І. Фінансове планування як передумова фінансової стабільності підприємства / Л.І. Телишевська, Н.П. Андрущенко, С.С. Сергеев // Механізм регулювання економіки. – 2013. - №2. – С. 71-79.

ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Кредитна діяльність банків полягає в проведенні комплексу дій, що пов'язані із наданням та погашенням банківських позичок. Пріоритетними завданнями кредитної діяльності банку є: забезпечення високоприбуткового розміщення коштів банку у гривні і іноземній валюті; постійний контроль над структурою кредитного портфеля і їх якісним складом; надання надійних і рентабельних кредитів; мінімізація і диверсифікованість кредитних ризиків [1, с. 20].

В Україні кредитна діяльність протягом останніх років є найбільш нестабільною і ризиковою з всіх банківських операцій. Але, кредитування є один із самих ефективніших видів банківської діяльності.

Активи банківської системи за даними Національного банку на 1 січня 2019 року збільшилися на 106 млн. грн., або на 8,45% й порівнянні з 2016 роком (01.01.2016 р. – 1254 млрд. грн., 01.01.2019 р. – 1360 млрд. грн.)

Протягом 3 років обсяг клієнтського кредитного портфелю збільшився на 10,80% (109 млн. грн.) та станом на 01.01.2019 року склав 1118 млрд. грн. Безпосередньо протягом року з 2018 по 2019 р. обсяг клієнтського кредитного портфелю збільшився на 7,9% внаслідок відносного зростання вартості валютнийкредитів.

Відносними показниками кредитної діяльності банків є рентабельність активів (ROA), рентабельність капіталу (ROE), норматив адекватності капіталу (H2).

Оптимальне значення для показника ROA дорівнює 1 % і вище, а для показника ROE не менше 15% [2, с. 30]. За даними Національного банку

України з 2016 по 2018 рік коефіцієнт ROA має від'ємне значення, що свідчить про негативні зміни у фінансовому стані банківських активів, особливо початок 2017 року коефіцієнт рентабельності активів становить (12,60%). Аналогічно показник ROE за 2016-2018 роки має від'ємне значення, а саме станом на 01.01.2016 рік – (51,91%) і протягом року показник зменшився до (116,74%), що дуже значно вплинуло на фінансову стійкість банків, в наслідок чого в 2015-2017 роках більшість банків України збанкрутувало, 01.01.2018 року показник дорівнював (15,96%).

Станом на 01.01.2019 р. коефіцієнт рентабельності активів має значення більше 1%, а саме 1,65% та станом на 1 лютого дорівнює 4,79%, коефіцієнт перевищив оптимальне значення, що свідчить про збільшення прибутків банків України. На початку 2019 року коефіцієнт рентабельності капіталу вже має додатне значення 10,73% (оптимальне значення не досягнуто) на 1 січня, а на 1 лютого - 49,93%, що свідчить про покращення фінансового стану банківської системи.

Зниження коефіцієнтів рентабельності свідчить про загальне погіршення фінансового стану банківської системи, що приводить до зменшення якості кредитного портфеля і до зростання кредитних ризиків банку.

Коефіцієнт достатності (адекватності) регулятивного капіталу (H2) є один із основних економічних нормативів діяльності банків. Він відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних та інших операцій грошового характеру [3, с. 478].

H2 повинен мати значення не менше 10% [4], за даними Національного банку коефіцієнт з кожним роком збільшує своє значення, 2016 рік – 12,31%, 2017 рік – 12,69%, 2018 рік – 16,10% 2019 рік – 16,18% (станом на 01.01.), що свідчить про відновлення стабільності і надійності банків з українським капіталом.

Нормативи кредитного ризику – це економічні нормативи, встановлені НБУ з метою зменшення банківських ризиків, та

недотримання яких може призвести до фінансових труднощів у діяльності банку. До них належать нормативи [4]:

- Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) складає не більше 25%;
- Норматив великих кредитних ризиків (Н8) не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу;
- Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) складає не більше 25%.

Отже за даними НБУ норматив Н7 з кожним роком зменшує свій показник з 22,78% (2016 рік) до 19,83% (2019 рік). Норматив встановлений з метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремих контрагентами своїх зобов'язань, норматив дотримано. Норматив Н8 за 4 роки не перевищив 8-кратний розмір регулятивного капіталу, на 2016 рік – 364,14%, 2017 рік – 308,27%, 2018 рік – 208,31%, 2019 рік – 176,23% (станом на 01.01). Н9 встановлений з метою обмеження ризику операцій з пов'язаними з банком особами. Норматив Н9 у 2016-2017 р. не дотримано його значення перевищувало 25%, а вже у 2018 р. – 17,89%, 2019 р. - 10,41% норматив дотримано.

У результаті проведених досліджень визначено, що діяльність банків у сфері кредитування протягом останніх років не є стабільною, багато банків припинили свою роботу. Банки не можуть працювати в кризовому стані країни та в постійній нестабільності у політичній сфері. Банки повинні більше приділяти уваги підвищенню якості та ефективності управління кредитної діяльності. На даний час найважливішим завданням для банків є оцінка кредитоспроможності майбутніх позичальників. Потрібно постійно перевіряти проблемні кредити. Виконання цих проблем підвищить банкам рівень їх надійності і прибутковості.

Список використаних джерел

1. Павленко Т. С. Кредитная деятельность коммерческих банков и ее влияние на банковскую деятельность: автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Т. С. Павленко. – РостовнаДону, 2009. – 20 с.

2. Дзюблюк О. В. Проблеми забезпечення ефективного функціонування банківської системи в перехідній економіці/ О. В. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2015. - №3. – С. 30-45.

3. Денисенко М. П. Гроші та кредит у банківській справі: навчальний посібник / М. П. Денисенко. – К.: Алеута, – 2014. – 478 с.

4. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні // Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368.

Польовик Є.В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

МІНІМІЗАЦІЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Як відомо, найприбутковішим банківським активом є кредит. Діяльність з кредитування несе за собою високу ризиковість, і саме мінімізація та управління кредитним ризиком є першочерговим завданням та стратегією для зниження його рівня. Розробка ефективної кредитної стратегії дасть можливість раціонально використовувати кредитні ресурси, покращити показники надійності та стабільності, запобігати появі кредитного ризику чи знизити його рівень.

Проблемні або недіючі кредити - один з найголовніших фінансових показників банку. Поки проблемні кредити знаходяться на балансах банків, банки повинні тримати величезні резерви для їх покриття. Це не

дозволяє їм вести повноцінну діяльність і направляти кошти на кредитування.

Кредити вважають нечинними, якщо на три місяці або більше прострочена сплата основної суми і відсотків по кредитах або менше ніж на 90 днів, проте відповідно до національних норм нагляду вважається, що обслуговування такого кредиту є «слабким» або «незадовільним»[1]. За даними статистики, частка недіючих кредитів у 2014 р. складала 18,4 %, у 2015 р. – 28,2%, в 2016 р. – 30,5 %, 2017 – 54,5%, а в 2018 обсяг непрацюючих кредитів зменшився на 1,7% та склав 52,8% від загальної кількості виданих банками кредитів, станом на 01.01.2019 даний показник склав 52,85%. Також слід зазначити, що збереглися тенденції зосередження більшості непрацюючих кредитів у державних банках. Зокрема у ПриватБанку, на них припадає 83,35% всіх непрацюючих кредитів, на решту, крім ПАТ КБ «ПриватБанк», 54,96%[1].

Такі досить високі показники вимагають розв'язку завдання, пов'язаного з ефективним управлінням кредитним ризиком. Його потрібно здійснювати відповідно до комплексного, системного підходу, який передбачає реалізацію наступних принципів оцінки ризику: комплексність оцінки ризику кредитного портфеля – аналіз можливостей клієнтської та банківської структури аналіз загроз впродовж кредитного періоду; розробка заходів щодо управління ними; періодичність – передбачає оцінку ризику через певний період часу з метою контролю можливостей загроз для сторін фінансових угод; індивідуальність – оцінка ризику при прозорості та прихованості можливостей клієнтів кредитної політики банківської структури[2]. Саме їх реалізація передбачає розробку системи управління ризиком кредитного портфеля банку, що включає: 1. урахування мінливості внутрішнього і зовнішнього середовища, що впливає на визначення пріоритетних напрямів кредитування; 2. постійний аналіз змін кредитного ризику, визначення нових факторів впливу та розробки заходів на випадок надзвичайних подій; 3. аналіз ризику за кількісними та якісними показниками; 4. функціональний розподіл

повноважень і рівнів відповідальності при прийнятті рішень щодо видачі кредиту та встановлення допустимих меж прийняття кредитного ризику; 5. запровадження заходів внутрішнього контролю та вдосконалення роботи служби внутрішнього аудиту; 6. ефективність та оцінка проведених заходів; 7. розробку методів моніторингу та контроль кредитного ризику. Запровадження вищезазначених заходів у практичній діяльності банку дозволить максимально наблизити стратегію управління кредитним ризиком до світових тенденцій розвитку кредитного ризик-менеджменту.

Також, в процесі управління, слід звернути увагу на особливості кредитного ризику. Зокрема, кредитний ризик має індивідуальний характер, пов'язаний з кожним конкретним позичальником, його оцінка містить більше суб'єктивізму порівняно з іншими фінансовими ризиками, зокрема цінними. Адже ризик зміни валютного курсу чи відсоткової ставки оцінюється всіма учасниками ринку, а не одним банком. Кредитний ризик унаслідок переважання індивідуальної складової погано описується поняттям статистичної сукупності, тому в процесі оцінювання кредитного ризику перевагу слід віддавати не статистичним прийомам, а індивідуальній роботі з позичальником. Про це свідчить і досвід зарубіжних банкірів, які для визначення кредитного ризику широко користуються такими прийомами, як індивідуальні бесіди з потенційним позичальником, відвідування підприємства, фундаментальний аналіз загального стану галузі, в якій працює позичальник[3].

Отже, як ми бачимо, в наш час для здорового розвитку банківської системи країни в цілому та ефективного управління банком, кожна установа повинна спрямовувати свою політику на мінімізацію своїх ризиків. Мінімізація ризиків – це боротьба за зниження втрат. Цей процес управління включає: передбачення ризиків, визначення їх ймовірних розмірів та наслідків, розробку та реалізацію заходів щодо запобігання або мінімізації пов'язаних з ними втрат.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / Доступ до ресурсу <http://www.bank.gov.ua>
2. Заволока Ю. М. Мінімізація кредитного ризику як основа ефективного управління банку [Електронний ресурс] / Ю. М. Заволока, С. М. Контурова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2016. - № 3. - С. 240-247. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2016_3_33
3. Ніколаєнко Ю. В. Економічна сутність кредитного ризику в банківській сфері: особливості і проблеми [Електронний ресурс] / Ю. В. Ніколаєнко // Економіка та держава. - 2015. - № 12. - С. 42-45. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_12_12

Стефановський В.С.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ*

РОЛЬ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Сприяння фінансовій стабільності лежить в основі законодавчих функцій центральних банків. Зокрема, вони виконують функцію позичальника останньої інстанції у відповідь на фінансову кризу, і вони, як правило, несуть широку відповідальність за нагляд та функціонування інфраструктури платежів і розрахунків.

Крім того, центральні банки відповідають за моніторинг та звітність про системні ризики. Деякі центральні банки, такі як Банк Англії або Федеральна резервна система США, мають більш широкі пруденційні регуляторні та наглядові функції.

Центральні банки відіграють вирішальну роль у забезпеченні фінансової стабільності з кількох причин. Почнемо з того, що вони мають системоутворюючі можливості і досліджують макрофінансові причинно-наслідкові зв'язки при аналізі ділових та фінансових циклів. Крім того, вони мають значні технічні та моделюючі можливості, що мають забезпечувати макроекономічну стабільність. Центральні банки отримують ринкову інформацію через проведення операцій на фінансових ринках з метою здійснення грошово-кредитної політики, та управління балансами. Більше того, у міру їх незалежності від політичного тиску, центральні банки можуть бути більш об'єктивними при проведенні аналізу ризиків та у наданні рекомендацій щодо коригувальної політики. Нарешті, вони здатні активно обмінюватися інформацією та консультуватися з широким колом учасників державного та приватного секторів фінансової системи щодо моніторингу та запобігання фінансової вразливості держави [1, с. 57].

Однак репутація та довіра до центрального банку можуть бути під загрозою, якщо він несе виключну відповідальність за підтримку фінансової стабільності (або відповідним чином сприймається громадськістю). Центральні банки, як правило, мають владу лише над невеликим набором інструментів для пом'якшення системної уразливості та ризиків, і тому вони не несуть абсолютну відповідальність за будь-який випадок кризових явищ в економіці. Крім того, досвід показує, що деякі фінансові системи можуть бути особливо схильними до нестабільності та криз через відсутність політичної волі для створення ефективного режиму фінансової стабільності. Призначення абсолютної відповідальності за фінансову стабільність центральному банку за таких обставин може сприяти суспільному незадоволенню, що погіршить довіру до центральних банків і, таким чином, підірве як фінансову, так і економічну стабільність [2, с. 14].

Центральні банки відіграють важливу роль у розвитку мікро- та макропруденційної політики, вони також відповідальні за передачу своїх

експертних оцінок іншим вітчизняним установам та громадськості. Оскільки вони мають необхідні системоутворюючі та технічні можливості, а також певні інституційні особливості, центральні банки здатні зробити значний внесок у розробку та впровадження макропруденційних стрес-тестів. Стрес-тести є важливим інструментом для кількісного визначення системних ризиків, створення умовних прогнозів і визначення ліній вразливостей для запобігання та управління майбутніми кризами [3, с. 142].

Існує декілька способів, за допомогою яких центральні банки можуть сприяти більш широкій підтримці фінансової стабільності. Зокрема, вони можуть

(а) заохочувати до розсудливості позичальників і кредиторів, публікуючи оцінки фінансової уразливості та ризиків;

(б) поліпшити ринкову дисципліну шляхом підвищення прозорості щодо фінансової вразливості та ризиків, включаючи надання відповідних даних, щоб учасники ринку могли краще оцінювати та управляти ризиками;

(в) сприяти посиленню фінансового регулювання та нагляду шляхом участі у макроцентрових тестуваннях банківської системи та аналізу ефективності та можливих непередбачених наслідків регулювання фінансової системи;

(г) сприяти розробці та впровадженню макропруденційної політики, включаючи аналіз наслідків такої політики, вивчення того, як фінансові інновації впливають на фінансову стабільність, та визначення регуляторного арбітражу. [4, с. 188].

Фінансова система за своєю природою постійно змінюється. Отже, ефективний режим фінансової стабільності має бути динамічним. Вона повинна поєднувати пильність з гнучкістю для виявлення, оцінки та впливу на нові загрози, коли вони з'являються. Працюючи в тандемі з

іншими установами, центральні банки можуть зробити вагомий внесок у режим стабільності на основі своєї системоутворюючої макрофінансової ролі та відповідних аналітичних можливостей.

Список використаних джерел

1. Foot M. What is financial stability and how do we get it? // ACI (UK) The Roy Bridge Memorial Lecture. 2013. – 3 April [Electronic resource] / M. Foot. – Mode of access : <http://www.fsa.gov.uk/Pages/Library/Communication/Speeches/2013/sp122.shtml>.

4. Johnson, S. Re-Inventing the Role of Central Banks in Financial Stability : article. – Ottawa, 2016.

3. Central banks and financial stability / Second ECB Central Banking Conference “The transformation of the European financial system”. Frankfurt am Main. – 2015. – October. 24–25 [Electronic resource]. Mode of access : http://www.ecb.int/events/conferences/html/press_padoa-schioppa.en.html4.

4. Goodhart C. A. A Model to Analyse Financial Fragility // OFRC Working Papers Series, Oxford Financial Research Centre, 2012. – № 13

Санін С. С.

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Харків

ФІНАНСОВА РІВНОВАГА ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Сучасний фінансовий стан валютного ринку в Україні характеризується високим рівнем девальвації гривні, при якій дорожчає імпортна та вітчизняна продукція, що призводить до зниження купівельної спроможності громадян та підприємств. Це значно впливає на рівень ВВП країни, що відображається на загальній економічній ситуації.

Вагомий внесок у дослідження функціонування валютного ринку

внесли такі вчені як І. О. Школьник, Н. Е. Бодрова, Т. Г. Савченко, Ф. О. Журавка, О. В. Дзюблик, М. М. Король та інші. Проте, з огляду на динаміку валютного курсу проблема забезпечення фінансової рівноваги на валютному ринку є невирішеною.

Проведений аналіз динаміки валютного курсу за 2000-2018 рр. дозволяє визначити поступову девальвацію гривні. За 18 років вартість долара збільшилася у 5 раз [1]. Найбільш значимі девальваційні процеси спостерігалися у 2009, 2014-2015 рр. Зростання курсу у 2009 році обумовлюється наслідками світової кризи іпотечного кредитування. За 2014-2015 рр. спостерігається зростання долара у 1,84 рази внаслідок скорочення обсягу експорту та іноземних інвестицій, зростання державного боргу, скорочення обсягу золотовалютних резервів майже на 70% [1] та проведення неефективної державної фінансової політики.

Для дослідження зон стабільності / нестабільності валютного ринку України використано закон Фібоначчі [2], відповідно до якого визначено, що стабільності валютного ринку відповідає інтервал темпів росту курсу долара по відношенню до гривні $[0,96; 1,31]$, порушенню рівноваги – $(1,31; 1,53]$, кризі – $(1,53; 1,88]$. Проте з огляду на те, що може спостерігатися ревальвація валюти більше, ніж на 4%, і девальвація, більше, ніж на 88%, рівні стабільності валютного ринку набувають значення: стабільність $[0; 1,31]$, порушення рівноваги $(1,31; 1,53]$, криза $(1,53; +\infty]$.

Динаміка курсу долара протягом 2000-2018 рр. та визначені зони стабільності валютного ринку представлені на рис.1.

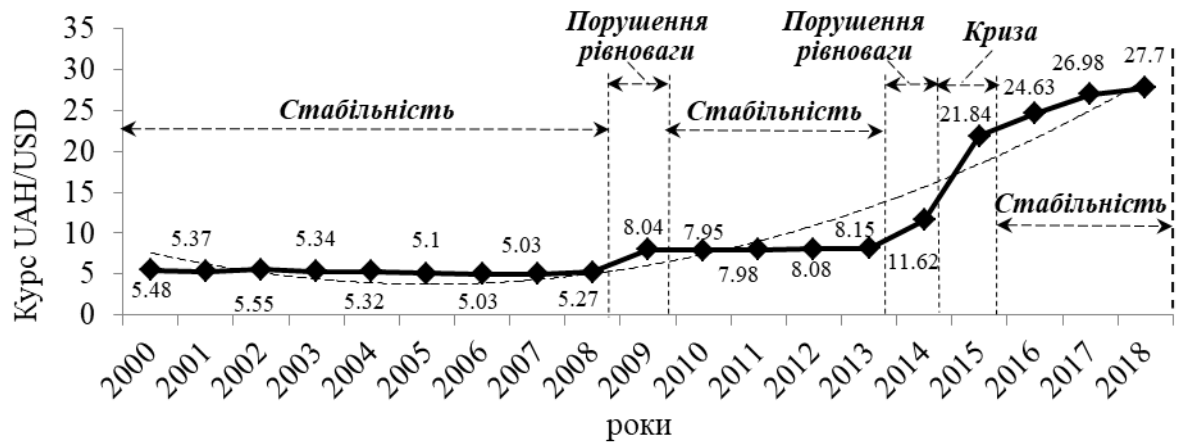

Рис.1. Зони стабільності валютного ринку України

Джерело: побудовано автором за даними НБУ [1]

Відносна стабільність валютного ринку спостерігалася протягом 2000-2008 рр., 2010-2013 рр., 2016-2018 рр.; порушення рівноваги у 2009 та 2014 рр. Найбільш стрімка девальвація національної валюти була зафіксована у 2015 р. Цей рік визначено як кризовий на валютному ринку.

Розрахований коефіцієнт варіації за даними коливання курсу гривні склав 76%, що свідчить про велику мінливість курсу. З огляду на проведений аналіз виникає необхідність дослідження досвіду розвинених країн з регулювання валютного ринку. Найбільш стабільними валютами в світі є швейцарський франк та сингапурський долар, коефіцієнти варіації яких склали 15% та 11% відповідно.

Для контролю курсу національної валюти Швейцарія активно використовує валютні інтервенції, витрати на які у 2017 р. склали 11,28% від ВВП країни [3]. Окрім цього, Національний банк Швейцарії для забезпечення фінансової рівноваги валютного ринку використовує спотові і форвардні операції з іноземною валютою, валютні свопи [3]. Економіка Сінгапуру характеризується розвитком зовнішніх інвестицій, інвестиціями в малий та середній бізнес, введенням податкових стимулів для розвитку Центрального банку та залучення іноземних інвесторів, що зумовлює стабільність валютного ринку та національної валюти [4].

Із країн ЄС найміцнішою економічною та фінансовою системами характеризується Німеччина. Для покриття дефіциту фінансових ресурсів в країні використовується випуск цінних паперів під зобов'язання держави. Цей вид цінних паперів користується великим попитом, оскільки націлені, в першу чергу, на потреби у вкладенні коштів приватних осіб та захищені від зміни валютного курсу. Завдяки активній політиці держави на фондовому ринку забезпечується стабільність валютного [5].

Виходячи з проведеного аналізу, найбільш дієвими засобами регулювання курсу валюти є валютні інтервенції, а також стимулювання залучення зовнішніх інвестицій та випуск державних облігацій, кошти з яких йдуть на розвиток інфраструктури, розвиток малого та середнього бізнесу. Зазначені заходи, які використовуються найбільш стабільними економіками світу, сприятимуть розвитку економіки України та забезпеченню фінансової рівноваги на валютному ринку.

Список використаних джерел

1. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua>.
2. Ruiz C.A.G. Fibonacci factoriangular numbers / C.A.G. Ruiz, F. Luca // *Indagationes Mathematicae*. – 2017. - № 28 (4). – P. 796-804.
3. Swiss National Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.snb.ch/en/>
4. Monetary Authority of Singapore [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mas.gov.sg/>
5. Deutsche Bundesbank [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bundesbank.de/de/>

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКУ: ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Формування кредитної політики банку є одним із основних напрямів досліджень у банківських установах, адже кредитування завжди було й залишається пріоритетною економічною функцією банків. Саме тому, з метою забезпечення організації ефективної кредитної діяльності комерційні банки розробляють власну внутрішню кредитну політику і впроваджують практичні механізми її реалізації.

Визначення принципів формування кредитної політики стає особливо важливим в умовах адаптування банків до складних і мінливих умов національного економічного середовища, яке знаходиться під значним зовнішнім впливом світової економічної.

На сьогоднішній день на формування кредитної політики впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. До зовнішніх можна віднести політику НБУ, загальне економічне та політичне становище в країні, банківську конкуренція на ринку, рівень доходів населення, інфляція тощо. До внутрішніх факторів належать ринкова орієнтація банку на клієнтів, кваліфікацію кадрів, кредитний та депозитний потенціал, ступінь ризику та прибутковість банку, цінова політика тощо (рис. 1).

Рациональна кредитна політика має базуватись на принципах, які можна поділити на загальні та специфічні. До першої групи принципів віднесено наукову обґрунтованість (урахування при її формуванні повного складу факторів та використання науково обґрунтованих методів і моделей); оптимальність (поєднання її ефективності з поставленими цілями); ефективність (результативність її проведення); нерозривний зв'язок елементів кредитної політики.

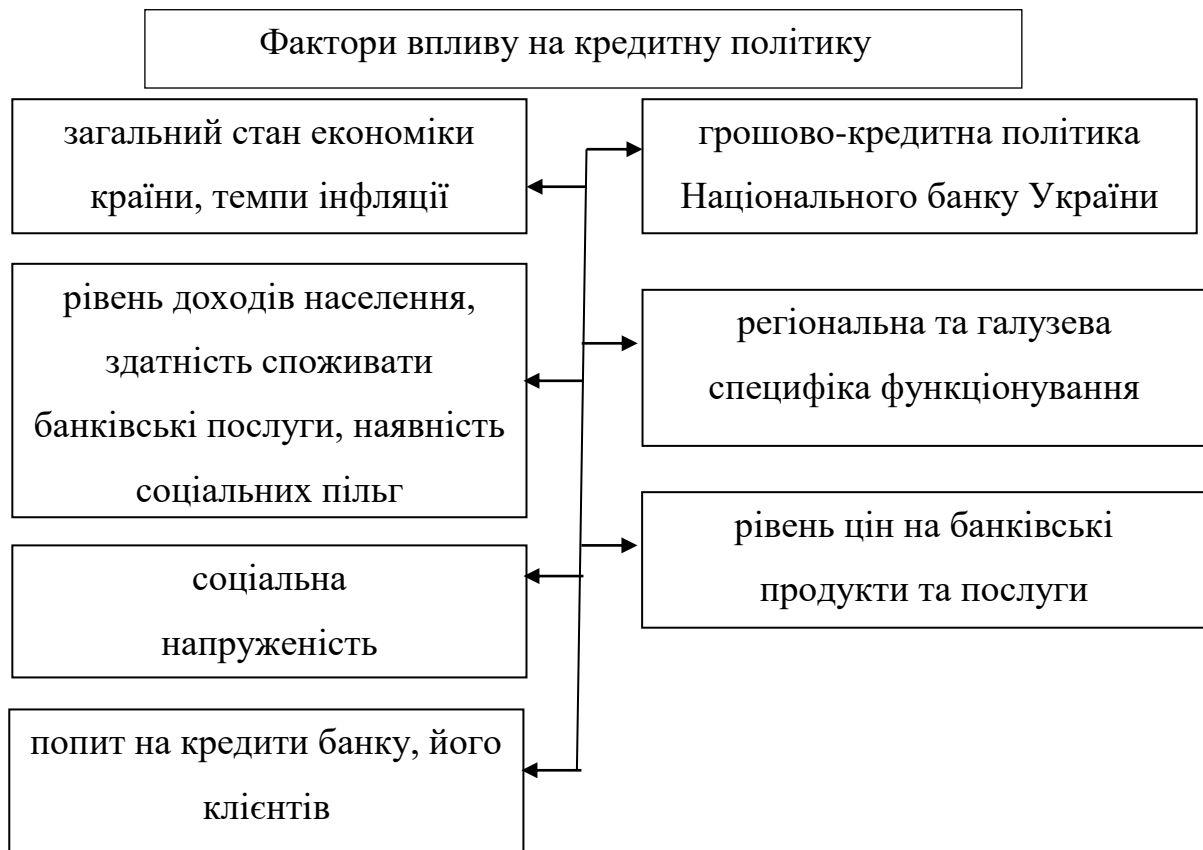

Рис. 1 Основні внутрішні та зовнішні фактори, які впливають на кредитну політику банку
 Джерело: сформовано авторами на основі даних [2].

Крім зазначених, доцільно ввести принципи системності (доцільність розгляду кредитної політики банку як системи), адаптивності (здатність кредитної політики бути гнучкою, адаптуватися до мінливих у часі факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ) та оперативності (швидкість реагування на зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищах з метою забезпечення досягнення цілей діяльності на ринку кредитних послуг).

До специфічних принципів кредитної політики належать принцип безпеки проведених операцій із розміщення ресурсів; принцип збалансованості структури активів і пасивів за строками і обсягами та ін.

Механізм формування кредитної політики банку складаються із наступних етапів: підготовчий (проводиться маркетингове дослідження кредитного ринку і визначення сегменту потенційних позичальників та конкурентів, тощо), організаційний (визначення відповідальних органів та

структурних підрозділів, які реалізуватимуть кредитну політику, формування об'єктів кредитної політики банку, встановлення тарифів на кредитне обслуговування, тощо), функціональний (залучення клієнтів, проведення кредитних операцій, моніторинг кредитного ризику, тощо), контрольньо-аналітичний етап (аналіз динаміки, структури і якості кредитного портфеля) та коригуючий етап (перегляд кредитної політики банку і її корегування на основі: виявлення помилок і прорахунків, виявлення можливостей компенсації втрат, оновлення кадрового складу та відновлення кредитного потенціалу).

Отже, банківським установам слід звернути особливу увагу на процес формування кредитної політики. Будь-який з напрямків кредитної політики, має бути ефективним та забезпечувати досягнення основної мети банку – отримання прибутку. Ефективність проведеної кредитної політики можливо оцінити шляхом визначення рівня доходності та ризику кредитного портфеля. Таким чином, існує постійна об'єктивна необхідність створення адекватних систем аналітичної підтримки та обґрунтування управлінських рішень у сфері розробки кредитної політики, їх вдосконалення та адаптації до потреб сучасного банку

Список використаних джерел

1. Антіпова Н.А. Вдосконалення ефективності кредитної політики банку як однієї з передумов конкурентоспроможності економіки / Н. А. Антіпова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua/>
2. Карбівничий І. В. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / І. В. Карбівничий. – Суми : [Б. В.], 2011. – 216 с.
3. Маринюк Л. В. Формування та особливості кредитної політики банку / Маринюк Л. В. // Економіка. Менеджмент. Бізнес» - 2015.- №11 – С.153-159

УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

У сучасних умовах валютні відносини відіграють важливу роль, так як активність на фінансовому ринку носить глобальний характер. Комерційний банк на валютному ринку діє як покупець і продавець валюти для потреб клієнтів і їх власних потреб, і тому зазнає валютного ризику. Саме тому проблема стратегічного управління валютними ризиками є актуальною.

Валютний ризик – це існуючий або потенційний ризик для банківських доходів і капіталу, що виникає в результаті несприятливих коливань валютних курсів і цін на банківські метали [1].

З економічної точки зору валютний ризик є результатом дисбалансу в загальному обсязі активів і пасивів за кожною валютою. Для кожної фінансової операції з розрахунками в іноземній валюті валютний ризик виникає через те, що курс операції відрізняється від поточного ринкового курсу на момент укладення договору. Величина валютного ризику визначається ймовірністю настання такої події, як визнання доходу / визнання збитку від фінансової операції в результаті сприятливої / несприятливої зміни обмінних курсів.

У короткостроковій перспективі на коливання обмінного курсу в основному впливають технічні і психологічні чинники, а також діяльність центральних банків. Технічними чинниками є закономірності динаміки валютного курсу в минулому, що впливають на його рух в майбутньому. Психологічними факторами є очікування спекулянтів щодо динаміки курсу.

У більш короткий період (місяць) вплив фактору процентної ставки збільшується. Перевищення експортних операцій над імпортними враховує

позитивне сальдо рахунку в структурі платіжного балансу і призводить до зростання національної валюти.

На рівні кварталних періодів часу зміна процентних ставок по-різному впливає на обмінний курс.

У більш тривалих часових інтервалах тенденція зміни обмінного курсу залежить від фундаментальних факторів, що визначають стан національної економіки, основними з яких є: динаміка обсягу внутрішнього національного продукту, рівень інфляції, рівень безробіття, дефіцит або профіцит державного бюджету [2].

Успіх операцій з іноземною валютою залежить від наявності валютної позиції у банку. Валютна позиція – це співвідношення вимог і зобов'язань банку в іноземній валюті. Позиція валютної позиції є головним чинником виникнення валютного ризику.

У банківській практиці розрізняють наступні позиції: закрита валютна позиція – це позиція, яка виникає в разі рівності активів і зобов'язань, виражених в одній і тій же валюті, з урахуванням балансових операцій; відкрита валютна позиція – позиція, яка виникає в разі невідповідності між активами в певній валюті і зобов'язаннями в тій же валюті [3, с. 236].

Існує кілька поглядів на ставлення банку до ризику. Відповідно до стратегії уникнення ризику вважається, що банк повинен намагатися тримати валютну позицію закритою [4].

Існує стратегія управління валютним ризиком, яка полягає в тому, щоб зберігати відкриті валютні позиції для виконання своїх операцій (для надання позики клієнту або для прийняття депозиту), і в той же час швидко змінювати ці позиції, якщо є потреба в несподіваних змінах.

Процес зниження ризику можливих втрат називається хеджуванням. Хеджування полягає в нейтралізації несприятливих коливань ринкових умов для інвестора або споживчого активу шляхом передачі ризику зміни цін від однієї людини іншій [3, с. 480].

Іншою стратегією, за допомогою якої банк може управляти валютним ризиком, є диверсифікація. Диверсифікація – це стратегія зниження ризику шляхом перерозподілу його в декількох валютах [2].

Наслідки економічних і фінансових криз висвітили нездатність розглянутих стратегій враховувати екстремальні події, які призводять до значних і навіть катастрофічних втрат. Цей недолік може бути частково компенсований використанням стрес-тестування. Національний банк України визначає стрес-тестування як «метод кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини невідповідною позиції, яка впливає на банк, схильний до ризику, і при визначенні ударної величини зовнішнього фактора – обмінного курсу, відсотки ставка і т. д. Комбінація цих змінних дає уявлення про те, які втрати або доходи отримає банк, якщо події будуть розвиватися на основі припущень» [1].

Список використаних джерел

1. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України / Постанова Правління Національного банку України від 02.08.2004 р. – № 361 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>
2. Ребрик М.А. Фактори валютного ризику банку / М.А. Ребрик // Вісник Української академії банківської справи. – 2015. – № 2 (27) – С. 84–88.
3. Аналіз банківської діяльності: підручник / [А.М. Герасимович, І.М. Парасій-Вергуненко, В.М. Кочетков та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2015. – 599 с.
4. Панченко К. С. Стратегії управління валютним ризиком комерційного банку [Текст] / К. С. Панченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 12. – С. 87-89.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: РИЗИК-ФАКТОРИ

В умовах інтенсивного поширення кризових явищ в економіці України, фінансової та політичної нестабільності, посилення конкурентної боротьби та негативного впливу факторів зовнішнього середовища, проблема забезпечення фінансової безпеки підприємства набула особливого значення.

Фінансова безпека є індикатором ефективності та результативності діяльності підприємства як у поточному, так і у плановому періодах, тому дослідження даного питання викликає значний науковий інтерес. Загрози фінансовій безпеці підприємства характеризуються різноманіттям видів.

За джерелами виникнення загрози бувають об'єктивними та суб'єктивними. Об'єктивні загрози виникають без участі та волі суб'єктів системи, а суб'єктивні – навмисні або ненавмисні дії людей, органів влади або державних організацій; конкурентна боротьба, злочинність та інше, що впливають на економічні відносини підприємства на ринку.

За можливістю здійснення загрози фінансовій безпеці поділяються на реальні та потенційні. Реальні загрози існують об'єктивно в досліджуваній період часу або з достатньо великою ймовірністю здатні виникнути в наступні періоди, тобто їх реалізація є неминучою. Потенційні загрози можуть настати під час реалізації певних суб'єктивних чи об'єктивних умов [1, с. 33].

За місцем виникнення усі загрози поділяються на зовнішні і внутрішні. Сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів фінансової безпеки підприємства, на думку науковців, мають найбільший вплив на рівень фінансової безпеки підприємства.

Зовнішні фактори фінансової безпеки підприємства включають наступні категорії: макроекономічні, ринкові та інші.

Під макроекономічними факторами впливу розуміють, такі фактори, що безпосередньо характеризують функціонування економіки країни в цілому (або її частини, галузі) такі як: кризові явища в економіці, стабільність законодавчої бази, інфляційні процеси, рівень безробіття, рівень розвитку фінансової системи, державна політика [2, с. 125].

До ринкові факторів впливу відносять наступні: виробничий і споживчий попит, рівень цін на сировину та готову продукцію, банкрутство контрагентів, платоспроможність конкурентів тощо [2, с. 126].

До інших зовнішніх факторів відносять: нестабільну політичну обстановку, темпи НТП, розвиток конкуренції, демографічні тенденції, природні та техногенні фактори.

Внутрішні фактори включають: виробничо-операційні, фінансово-інвестиційні, кадрово-управлінські, маркетингово-комерційні, нормативно-правові [2, с.127].

До виробничо-операційних факторів відносять такі, як: використання основних і обігових коштів, структура та ліквідність активів, рентабельність продукції, впровадження нових технологій, структура собівартості, рівень постійних витрат тощо.

Фінансово-інвестиційні фактори включають: нераціональну структуру капіталу, наявність дохідних інвестиційних проектів, наявність НДДКР, рівень підприємницького ризику [3, с.50].

Кадрово-управлінські фактори – це наявність стратегії розвитку, адекватної ринку системи управління, кваліфікації персоналу та його мотивації, організаційної структури управління.

До маркетингово-комерційних факторів належать: цінова політика, планування рекламних заходів, проведення маркетингових досліджень, формування позитивного іміджу тощо.

Нормативно-правові фактори включають: систему контрактів з контрагентами, наявність посадових інструкцій, систему інформаційного

забезпечення [3, с.50].

Отже, для забезпечення стабільного захисту пріоритетних збалансованих фінансових інтересів підприємства від реальних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру варто розглядати фінансову безпеку підприємства спираючись на фінансові показники діяльності підприємства та на фінансові показники, що характеризують зовнішні фактори та зовнішні загрози.

Елементом фінансової безпеки будуть саме фінансові інтереси – економічні цінності, важливі потреби власників, керівників і персоналу підприємства, реалізація яких забезпечує досягнення мети діяльності підприємства.

Фінансово-економічні інтереси підприємства, в першу чергу, обумовлені його позицією на ринку і конкурентоспроможністю його товарів. Вони представлені такими показниками, як підконтрольна частка ринку, ціна, затрати на виробництво і прибуток. Фінансові інтереси пов'язані також з наявністю й доступністю грошових засобів, а звідси – з доходами на інвестований капітал чи позики. Більш конкретно фінансові інтереси фірми прослідковуються через призму індикаторів фінансової безпеки. Узгодження інтересів підприємства з інтересами зовнішнього середовища здійснюється у процесі його адаптації.

Список використаних джерел

1. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємства України: стратегія та механізм зміцнення: монографія / Т. Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – 384 с.

2. Кузенко Т. Б. Формування системи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва на засадах контролінгу / Т. Б. Кузенко, О. П. Полтініна // Проблеми економіки. – 2013. -№1. – С. 345-352.

3. Пономаренко О. Е. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємств / О. Е. Пономаренко. – Економіка розвитку. – 2010. – №1 (53) – С. 77–80.

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКУ

На даний момент фінансовий ринок України та реальний сектор знаходяться в критичному стані: національна валюта впала в ціні і якщо порівнювати реальний дохід населення з рівнем інфляції, то він значно зменшився. З огляду на негативні тенденції, необхідно використовувати наявні ресурси як можна більш ефективно, що сприятиме скороченню витрат, підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності як окремої фінансової установи, так і фінансового ринку в цілому.

Концепція визначення сутності фінансової стабільності має багато формулювань: одна категорія авторів вважає, що фінансова стабільність визначається структурою капіталу, інша - що суть стабільності полягає в забезпечення достатнього обсягу та раціональної структури активів. Ще одним аспектом дослідження фінансової стійкості є аналіз конкурентоспроможності. Так, Зайковський Б.Б. та Корнієнко М.В. зазначають, що фінансова стабільність – це гарантована платоспроможність суб'єкта господарювання, що забезпечується ефективним формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів [1]. Альтернативна концепція забезпечення фінансової стабільності представлена в роботі Зоріної М.С., Филипських Е. А., які розглядають фінансову стабільність через призму забезпечення власними джерелами формування ресурсів [2].

У даній роботі пропонуються шляхи підвищення фінансової стабільності АТ «МЕГАБАНК» виходячи з концепції, що фінансова стабільність – це комплексна характеристика конкурентоспроможності суб'єкта господарювання, яка забезпечується прибутковістю діяльності установи.

Оцінку ефективності діяльності банку проведено на основі прибутку від касової ланки за 2017-2018 рр. Використання цього показника при аналізі дозволить визначити «слабкі» сторони діяльності банку та запропонувати шляхи вирішення проблеми. За 2017-2018 рр. величину прибутку від касової ланки для АТ «МЕГАБАНК» розраховано на основі таких даних про доходи: процентні доходи від кредитів, комісійних надходжень, комісійний дохід від міжбанківських операцій, прибуток від валютно-обмінних операцій, інші банківські та небанківські операційні доходи; а також таких даних про витрати: процентні витрати на кредити, процентні витрати на депозити, комісійні витрати з клієнтами та банками, економічні витрати, витрати на заробітну плату, витрати на охорону, оренду і т. д. Результати розрахунків представлено на рис. 1.

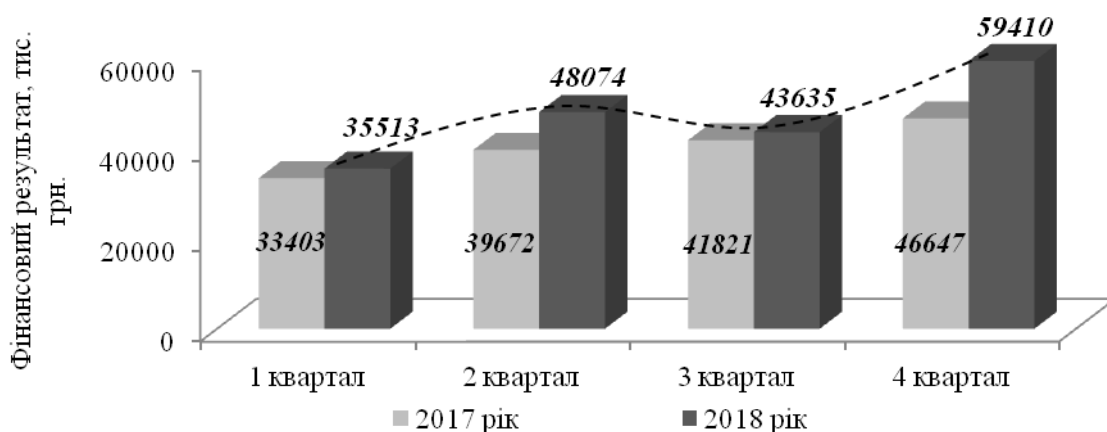

Рис. 1. Динаміка прибутку від касової ланки АТ «МЕГАБАНК» за 2017-2018 рр.

Джерело: розроблено автором на основі звітності АТ «МЕГАБАНК»

Відповідно до рис. 1, спостерігається позитивна динаміка прибутку від касової ланки, але в 3 кварталі 2018 р. є некритичне зниження показника. У зв'язку з цим проаналізовано всі можливі чинники, які можуть зумовити таку зміну показника. В ході аналізу з'ясувано, що комісійні доходи АТ «МЕГАБАНК» знизилися, проте це зменшення носило епізодичний характер – лише по деяким відділенням. Для вирішення проблеми зниження фінансового результату проведено

експеримент щодо матеріального винагородження персоналу банку: всі касири були винагородженні в однаковій мірі. Як показали результати, експеримент не в повній мірі виправдав себе.

Завдяки преміюванню можна стимулювати підвищення показників діяльності банку, при цьому доцільно встановити критерії за якими буде нараховуватися винагородження. У даній роботі пропонується бонусна система матеріального заохочення касирів, яка враховуватиме всі різновиди операцій за коефіцієнтами складності, а сума премії буде визначатися за результатами виконаної роботи, що додатково стимулюватиме ефективну працю касирів.

Виходячи з вищезазначеного можна зробити висновок, що фінансова стабільність безпосередньо залежить від ефективності фінансового менеджменту, який повинен бути спрямований на визначення домінантних чинників, які можуть негативно вплинути на роботу організації, виявлення «слабких» місць та розробку заходів із підвищення ефективності використання трудових, матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів банку, які сприятимуть подальшому якісному фінансовому зростанню та стабільності.

Список використаних джерел

1. Зайковський Б. Б. Комплексний огляд напрямків стабілізації і зміцнення фінансового стану неспроможної організації / Б. Б. Зайковський, М. В. Корнієнко // Соціальні науки. – 2017. – Т.1. – № 4-1. – С. 25-31.
2. Зоріна М. С. Шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства / М. С. Зоріна, Е. А. Филипських // Стійкий розвиток науки та освіти. – 2017. – № 1-10. – С. 82-85.

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах економіки, гостро стоїть питання забезпечення стабільного фінансового стану підприємства. Економічна та політична ситуація в країні, умови господарювання, платоспроможність споживачів, податкова політика, рівень розвитку фінансового ринку та фінансово – кредитної сфери далеко не повний перелік факторів, що впливають на фінансову стабільність підприємства. Тому постає нагальна проблема дослідження та систематизації чинників, які впливають на фінансову стабільність підприємств.

Вагомий внесок у дослідження фінансової стійкості підприємств зробили такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Брікхейм Е. Р., Ван Хорн Джон, Артеменко В. Г., Савицька Г. В., Покроповний С. Ф., Ковальов В. В., Ізмайлова К. В., Василенко В. О., Лахтіонова Л. А. В їхніх дослідженнях надано визначення категорії «фінансова стійкість підприємства» та розроблено рекомендації щодо її оцінки та збереження. Проте аналізу конкретного і точного переліку факторів, що можуть вплинути на діяльність організації, приділено не достатньо уваги. Тому, важливим є саме розгляд чинників впливу на функціонування суб'єктів господарської діяльності [1, 2, 4, 5].

Єдиної класифікації факторів, які впливають на фінансову стійкість немає [3], адже багато науковців надають різні класифікації цих факторів. Більшість дослідників, поділяють їх на зовнішні і внутрішні.

Зовнішні це все ті чинники, які знаходяться за межами організації і можуть на неї впливати. Зовнішнє середовище, в якому доводиться працювати організації, знаходиться в безперервному русі, схильна до змін. Здатність організації реагувати і справлятися з цими змінами зовнішнього середовища є однією з найбільш важливих складових її успіху.

Однак, робити які-небудь точні прогнози з приводу формування фінансової стійкості організації (з урахуванням вивчення зовнішніх факторів) практично неможливо. Тому їх слід віднести до розряду некерованих. При цьому зовнішні чинники впливають на внутрішні, як би проявляють себе через них, змінюючи кількісне вираження останніх. Звичайно, боротися з багатьма зовнішніми чинниками окремим підприємствам не під силу, але в умовах, що склалися, їм залишається проводити таку власну стратегію, яка дозволила б пом'якшити негативні наслідки загального спаду виробництва. Узагальнююча класифікація факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємств наведено в табл. 1

Таблиця 1

Класифікація внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Зовнішні чинники	Внутрішні чинники
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ	ОПЕРАЦІЙНІ ФАКТОРИ
ріст інфляції і безробіття;	неефективна структура поточних витрат;
зниження обсягу національного доходу;	низький рівень використання основних засобів;
зниження рівня доходів населення;	
нестабільність регулюючого законодавства;	недостатньо диверсифікований асортимент продукції.
нестабільність податкової системи	ІНВЕСТИЦІЙНІ ЧИННИКИ:
РИНКОВІ ФАКТОРИ	неефективний фондовий портфель;
зниження ємності внутрішнього ринку; -	невиконання запланованих обсягів прибутку по реалізованих реальним проектам
значне зниження попиту;	неефективний інвестиційний менеджмент
зниження активності фондового ринку;-	ФІНАНСОВІ ФАКТОРИ:
посилення монополізму на ринку;	неефективні структура активів;
нестабільність валютного ринку	надмірна частка позикового капіталу;
ІНШІ ЧИННИКИ	висока вартість капіталу;
політична нестабільність; -	ріст дебіторської заборгованості;
стихійні лиха;	велика частка короткострокових джерел позикового капіталу.
негативно демографічні тенденції	

Таким чином, однією з ключових завдань фінансового менеджменту є оцінка та створення умов для підтримки фінансової стійкості підприємства. Необхідно розуміти, що своєчасний аналіз фінансової стійкості компанії, а також вжиття заходів щодо її зміцнення створить передумови до здорового імунітету організації до банкрутства, допоможе виявити слабкі сторони фінансового планування організації та їх усунути.

Список використаних джерел

1. Беялов Т. Е. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення [Текст] / Т. Е. Беялов, А. В. Олійник // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», 2016. – Том 2. – № 12(22). – С. 22–26.

2. Павленко О. П. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства: фактори впливу, оцінка та джерела фінансування [Текст] / О. П. Павленко, І. В. Семиліт // Молодий вчений. – 2016. – № 7(34). – С. 113–116.

3. Русіна Ю. О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на них впливають [Текст] / Ю. О. Русіна, Ю. В. Полозук // Міжнародний науковий журнал. – 2015. – № 2. – С. 91–94.

4. Слободян Н. Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика [Текст] / Н. Г. Слободян // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 2. – С. 239–24

5. Чепка В. В. Фінансова стійкість: сутність та фактори впливу [Текст] / В. В. Чепка, О. К. Матяш // Економіка і суспільство. – 2017. – С. 649–655.

СЕКЦІЯ 5

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Блащук І. С.

*Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький*

УПРАВЛІННЯ БОРГОВИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ПІДПРИЄМСТВ

Кожне підприємство в ході поточної роботи взаємодіє з різного роду контрагентами. Дуже часто наслідком таких відносин стають боргові зобов'язання. Їх наявність свідчить про присутність позикового капіталу в грошовому обороті фірми. Зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникає внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють економічні вигоди [1]. До фінансових зобов'язань відносяться кредиторська заборгованість за торговельними операціями, векселі видані, позики отримані, облігації випущені, зобов'язання з фінансової оренди.

Структура зобов'язань підприємства відображує значною мірою як поточний фінансовий стан підприємства, так і стан ринку позикового капіталу. Розрізняють такі групи зобов'язання підприємства:

1. найбільш термінові зобов'язання (кредиторська заборгованість і кредити банку, терміни повернення яких наступили);
2. середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити банку);
3. довгострокові кредити банку і позики;
4. власний (акціонерний) капітал, що знаходиться постійно в розпорядженні підприємства.

Відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання» зобов'язання бувають: довгострокові, поточні, забезпечення, непередбачені зобов'язання і доходи майбутніх періодів.

До довгострокових зобов'язань належать:

- довгострокові кредити банків;
- інші довгострокові фінансові зобов'язання; відстрочені податкові зобов'язання;
- інші довгострокові зобов'язання.

До поточних зобов'язань належать:

- короткострокові кредити банків;
- поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;
- короткострокові векселі видані;
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- поточна заборгованість за розрахунками (з отриманих авансів, з бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці, з учасниками, з внутрішніх розрахунків);
- інші поточні зобов'язання.

Забезпечення створюють на відшкодування майбутніх операційних витрат на:

- виплату відпусток працівникам;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- виконання гарантійних зобов'язань;
- реструктуризацію, виконання зобов'язань при припиненні діяльності;
- виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів тощо.

Забезпечення створюють на відшкодування майбутніх операційних витрат на:

- виплату відпусток працівникам;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- виконання гарантійних зобов'язань;
- реструктуризацію, виконання зобов'язань при припиненні

діяльності;

- виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів тощо [2].

Правильно розроблена стратегія управління зобов'язаннями сприяє формуванню репутації надійної і відповідальної фірми.

При формуванні підходів щодо управління позиковим капіталом важливим питанням є визначення етапів даного процесу на підприємстві, яке потребує залучення коштів. В загальному вигляді доцільно використовувати наступну схему порядку дій при управлінні позиковим капіталом: (рис. 1) [Крупська, с. 15].

У процесі здійснення фінансового контролю зобов'язань підприємства потрібно застосовувати відповідні аналітичні прийоми, зокрема доцільно проводити:

- аналіз структури та динаміки зобов'язань підприємства;
- оцінку оборотності кредиторської заборгованості;
- визначення ролі зобов'язань у формуванні капіталу підприємства;
- оцінку фінансової стійкості підприємства на основі аналізу структури власного капіталу і зобов'язань;
- аналіз фінансової рівноваги між активами підприємства і джерелами їх утворення;
- оцінку впливу поточних зобов'язань на величину показників ліквідності [3].

Підприємство, що використовує позиковий капітал, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку за рахунок формування додаткового обсягу активів і можливості приросту фінансової рентабельності діяльності.

Політика управління позиковим капіталом необхідна для якісного вибору найбільш оптимального набору джерел фінансування підприємства з метою підвищення ефективності його роботи, який би при мінімальних витратах та з мінімальним ризиком забезпечив потребу у додаткових коштах.

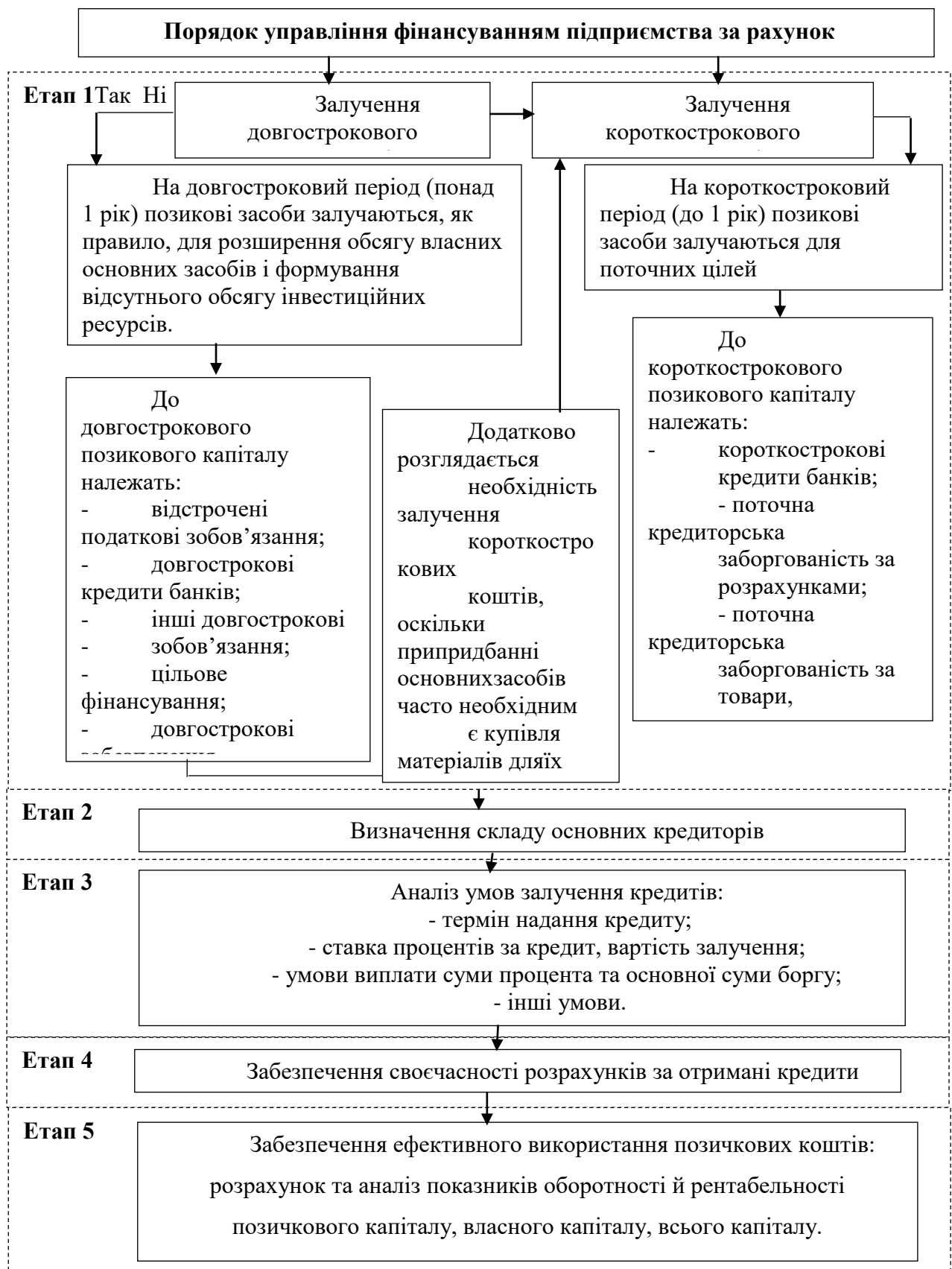

Рис. 1. Етапи політики управління позиковим капіталом підприємства [4]

Якщо розглядати управління пасивами підприємства, то можна сказати, що основна його задача полягає у забезпеченні стійкої фінансової діяльності підприємства [5].

Ефективність управління капіталом значною мірою залежить від вибору методів та методичних підходів до оптимізації та формуванні структури капіталу.

Висновки. В ході роботи будь-якого підприємства виникають боргові зобов'язання, іноді для їх виконання необхідно залучити позиковий капітал. Для цього потрібно здійснити оцінку фінансового стану, після чого обрати політику управління позиковим капіталом для оптимального вибору джерел і розробити правильну стратегію управління борговими зобов'язаннями підприємства. Успішність залежить від правильних аналітичних прийомів і здійснення повного фінансового контролю позикових коштів.

Список використаних джерел

1. Облік основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів URL: https://vuzlit.ru/383274/oblik_osnovnih_zasobiv_ne_materialnih_aktiviv_ta_inshih_neoborotnih_aktiviv (дата звернення: 06.02.2019 р.).

2. Сутність зобов'язань та їх класифікація: економічний та правовий аспекти / Н.П. Михайлишин // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2 (3). – С.130-135. URL: <https://docplayer.net/70808702-Sutnist-zobov-yazan-ta-yih-klasifikaciya-ekonomichniy-ta-pravoviy-aspekti.html> (дата звернення: 06.02.2019 р.).

3. Кудровська О.М. Напрямки організації обліку і контролю зобов'язань на підприємствах України URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/7_83040.doc.htm (дата звернення: 06.02.2019 р.).

4. Крупська Н. Є. Теоретико-методичні засади управління позиковим

капіталом підприємства / Н. Є. Крупська, Ю. А. Зубова // Молодий вчений.
— 2015. — №6. С. 12-15. URL:<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/6/30.pdf> (дата звернення: 06.02.2019 р.).

5.Г.Машлій. Модель управління капіталом підприємства та сучасні тенденції його формування / Г.Машлій, О.Мосій // Галицький економічний вісник. — 2012. — No1(34). — с.43-49. URL:http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/2124/1/GEB_2012_v34_No_1-G_Mashliy_O_Mosiy-Model_of_managing_business_and_43.pdf (дата звернення: 06.02.2019 р.).

Бондаренко Н.Ю.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: НОВІ ПІДХОДИ

Функціонуючи як суб'єкт підприємницької діяльності, кожне підприємство має забезпечувати такий стан своїх фінансових ресурсів, за якого воно стабільно зберігало б здатність безперебійно виконувати свої фінансові зобов'язання перед діловими партнерами, державою, власниками, найманими працівниками. Важливо усвідомлювати, що успішна діяльність будь-якого підприємства залежить не лише від сприятливості зовнішнього середовища, в якому воно функціонує, але, навіть більшою мірою, і від уміння менеджменту компанії забезпечувати належний рівень стійкості підприємства за будь-яких умов зовнішнього середовища. Про обґрунтованість та ефективність управлінських рішень на мікрорівні значною мірою можна судити, спираючись на результати оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання і його фінансової стійкості зокрема.

Аналіз сучасних підходів у науковій літературі до оцінки фінансової стійкості підприємств, дозволив зробити висновок, що сьогодні така оцінка здійснюється на основі різноманітних підходів, більшість з яких передбачають обчислення певних коефіцієнтів [1]. Таке проведення оцінки фінансової стійкості підприємства має ряд недоліків, зокрема, не враховує розміри та галузеву специфіку підприємств, умови зовнішнього середовища, в якому вони функціонують, має місце високий рівень суб'єктивності при виборі коефіцієнтів, які використовуватимуться для проведення оцінки, недосконалість обґрунтування інтервалів нормативних значень для окремих коефіцієнтів, проблеми відкритості та достовірності фінансової інформації, яка використовується під час розрахунків.

Значним недоліком також є складність у формулюванні остаточного висновку щодо фінансової стійкості підприємства, що пов'язано з неоднозначністю результатів за кожним окремим показником (особливо це стосується відносних показників фінансової стійкості, коли один коефіцієнт може мати позитивну тенденцію або відповідати нормативному значенню, а інший демонструватиме негативну тенденцію або не перебуватиме в межах нормативних значень; як наслідок, оцінити зміну фінансової стійкості підприємства у цілому є важко).

Окрім того, слід зауважити, що результати оцінки фінансової стійкості підприємства та змін, які відбулися в структурі джерел фінансування, можуть бути різними залежно і від інтересів особи, яка власне здійснює дану оцінку (фактор суб'єктивності).

На наш погляд, для реалізації процесу стратегічного управління підприємством та забезпечення його фінансової стійкості у довгостроковій перспективі, оцінку останньої потрібно проводити, виходячи за межі звичайного обчислення окремих коефіцієнтів. Натомість необхідно вивчати цілий комплекс показників, які в сукупності якомога повніше відображали б різноманітні аспекти діяльності підприємства. Проведення саме такої оцінки даватиме змогу не просто виявити та вирішити поточні проблеми діяльності компанії, які суттєво впливають на її фінансову

стійкість, але й визначити ключові позиції компанії на перспективу, сформулювати основні задачі щодо забезпечення належного рівня фінансової стійкості і відповідно до них управляти ресурсами підприємства, що в сучасних умовах господарювання є надзвичайно важливо та актуально.

З огляду на це ми пропонуємо застосувати бальний метод оцінки відносних показників фінансової стійкості компанії. Його суть полягає у розрахунку ряду коефіцієнтів і в подальшому в присвоєнні кожному із них певного балу залежно від того, наскільки близьким є його значення до нормативного показника. Після цього пропонується підсумувати бали за усіма коефіцієнтам фінансової стійкості, і, залежно від суми балів, присвоїти підприємству відповідний клас, який відображав би рівень його фінансової стійкості (таблиця 1).

Таблиця 1

Розподіл балів за класами у бальному методі оцінки фінансової стійкості підприємства*

Показник	Границі класів відповідно до критеріїв				
	I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас
коефіцієнт автономії	0,5 і > 18 балів	0,49–0,4 15–12 балів	0,39–0,3 11–8 балів	0,29–0,2 7–2 балів	< 0,2 0 балів
коефіцієнт структури позикового капіталу	0,6 і > 8 балів	0,59–0,5 6 балів	0,49–0,4 5–4 бали	0,39–0,2 3–2 бали	< 0,2 0 балів
коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,5 і > 12 балів	0,49–0,4 10 балів	0,39–0,3 9–6 балів	0,29–0,1 5–1 бал	< 0,1 0 балів
коефіцієнт забезпеченості оборотних активів робочим капіталом	0,3 і > 9 балів	0,29–0,2 8–7 балів	0,19–0,15 6–3 балів	0,14–0,1 2–1	< 0,1 0 балів
коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 і > 20 балів	0,19–0,15 19–17 балів	0,14–0,11 16–13 балів	0,1–0 12–5 балів	< 0 0 балів
коефіцієнт поточної ліквідності	0,8 і > 18 балів	0,79–0,6 17–13 балів	0,59–0,4 12–6 балів	0,4–0,3 5–1 бал	< 0,3 0 балів

коефіцієнт загальної ліквідності	1 і > 15 балів	0,99–0,8 14–11 балів	0,79–0,6 10–6 балів	0,59–0,5 5–1 бал	< 0,5 0 балів
Максимальна/мінімальна сума балів:	100	89/70	69/40	39/10	0
Фінансова стійкість	абсолютна	нормальна	нестійкий	передкризова	кризова

Джерело: авторська розробка

Окремої уваги заслуговує вибір відносних показників, які використовуватимуться для оцінки фінансової стійкості за бальним методом. На нашу думку, використання при цьому усіх коефіцієнтів є недоцільним, адже багато з них є близькими за змістом, а деякі взагалі дублюють один одного. Тому, на наш погляд, у вибірку відносних показників у бальній моделі оцінки фінансової стійкості слід включити лише такі коефіцієнти: коефіцієнт автономії, коефіцієнт структури позикового капіталу, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт забезпеченості оборотних активів робочим капіталом, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності.

Список використаних джерел

1. Кракос Ю.Б. Методичні рекомендації щодо оцінювання фінансової стійкості на прикладі підприємства фармацевтичної промисловості [Електронний ресурс] / Ю. Б. Кракос, К. А. Вепренцова // Причорноморські економічні студії. - 2018. - Вип. 33. - С. 89-94. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_33_20

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ

Економічний розвиток будь-якої країни значною мірою обумовлений рівнем інвестиційної діяльності. В умовах глобальної світової інтеграції особливе місце займає процес прямого іноземного інвестування. Україна сьогодні стала на шлях всебічних економічних перетворень. Інвестування значною мірою впливає на вирішення соціально-економічних проблем, з якими стикається будь-яка країна.

Незважаючи на декларування кардинального реформування економіки України, інвестиційний клімат в країні залишається несприятливим, що значно впливає на економічне зростання та прибутковість діяльності економічних суб'єктів України. Варто відмітити, те, що інвестиційний клімат представляє собою сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів, негативно впливає на інвестиційний ринок України [1].

Враховуючи інституційне середовище в Україні спостерігається зменшення інвестування. Особливо це стосується іноземних інвестицій, які є вкрай важливими в контексті міжнародного співробітництва та євроінтеграції. Оцінюючи рівень участі іноземних інвесторів з країн Європейського Союзу в економіці України, важливо відмітити, що станом на 2017р., сукупність вкладених іноземних коштів країн ЄС в економічну діяльність України становить 27387,3 млн., з інших країн світу – \$627,2 млн.

Найбільш питому вагу іноземних інвестицій займає Кіпр, який інвестує 36,2% коштів від загального обсягу прямих інвестицій з країн ЄС

в економіку України. Друге місце займають Нідерланди (23,1 %), третє – Велика Британія (7,9 %) [2].

Враховуючи, що майже половина інвестицій надходить з Кіпру та в більшості своїй є українськими грошами, що відмиті за допомогою офшорних фірм, то можна зробити висновок, що існує вкрай обмежене коло іноземних інвесторів, які зацікавлені в подальшому співтоваристві з Україною.

В той же час, Україна має конкурентні переваги, до яких належать:

- велика територія, найбільша за площею країна з тих, чия територія повністю лежить у Європі.

- вигідне геополітичне розміщення – Україна має вихід до Чорноморського басейну; розташована на перехресті транспортних шляхів Європа – Азія, Північ – Південь;

- перспективи для сільськогосподарської діяльності – висока родючість ґрунтів, за цим показником Україна посідає одне з перших місць у світі;

- високий рівень природно-ресурсної забезпеченості – Україна відома за високою кількістю корисних копалин в своїх надрах;

- дешева кваліфікована робоча сила – середньомісячна заробітна плата українця значно нижча від заробітної платні робітників зарубіжних країн.

На мій погляд, незадовільний стан інвестиційної привабливості України, в першу чергу зумовлений наступними факторами, що спричиняють недовіру інвесторів до України, до них належать:

- нерівномірність іноземних капіталовкладень у регіони України;

- відсутність чіткої державної стратегії щодо заохочення інвестицій;

- корупція в усіх сферах суспільного життя;

- непрозорість судової системи;

- недосконале правове середовище;

- складне адміністрування податків;

- загальний нестабільний економічний стан країни;

- проблеми під час отримання банківських кредитів і позик;
- невисокий рівень розвитку промислової, фінансової та соціальної інфраструктури окремих регіонів;
- політична ситуація [3].

У результаті проведеного аналізу, з'ясовано, що в Україні створені певні умови для ефективного залучення іноземних інвестицій, однак є ще ряд проблем, які необхідно вирішувати, застосовуючи сучасний організаційно-економічний механізм залучення прямих іноземних інвестицій в країну. На сьогодні Україна не є інвестиційно-привабливою. Такі висновки підтверджуються результатами різних експертних оцінок. Відмітною ознакою слугує падіння інвестиційного рейтингу нашої держави, поряд з поліпшенням економічного становища її потенціальних конкурентів на світових ринках. Отже, говорячи про іноземні інвестиції треба враховувати світовий досвід, який показує, що найбільших успіхів у залученні іноземних інвестицій досягають ті країни, які ставлять таку мету, як пріоритетну в своїй економіці, а також використовують при цьому можливо більший набір заходів.

Список використаних джерел

1. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом / А. А. Пересада. – Київ : Лібра, 2002. – 472 с.
2. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн ЄС в економіці України [на 01.07.2017] [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ КАПІТАЛУ АТ «А-БАНК»

Прибутковість (рентабельність) є ключовим показником ефективної діяльності сучасних банків, оскільки відіграє важливу роль для забезпечення їх фінансової стабільності та вказує на ступінь раціонального використання різних факторів розвитку. Нагадаємо, що в цілому рентабельність - це економічний показник, що відображає ефективність роботи будь-якого підприємства, якість управлінських рішень.

В контексті коефіцієнтного аналізу фінансових результатів банку особливо важливе значення має аналіз рентабельності власного капіталу (ROE) [1]. Нагадаємо, що даний показник характеризує ефективність використання власного капіталу і показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал. Але загальний аналіз рентабельності власного капіталу не надає інформації щодо впливу базових чинників на даний показник. Цю інформацію надає саме факторний аналіз рентабельності власного капіталу (ROE).

Методику факторного аналізу рентабельності власного капіталу сучасного банку апробуємо з використанням матеріалів АТ «Акцент-Банк» [2]. Отже, аналізуючи динаміку змін чистого прибутку та власного капіталу АТ «Акцент-Банк», спостерігаємо стрімке збільшення цих показників у 2016-2018 рр. Такий ріст безумовно вплинув і на рентабельність власного капіталу. Тому в 2016 році цей коефіцієнт становив 21,5%, у 2017 році – 29,4%, а в 2018 році рентабельність власного капіталу різко зросла й становила 44,4% (табл. 1).

Факторний аналіз рентабельності власного капіталу (ROE) АТ
«Акцент-Банку» в 2016-2018 рр.,% [2]

Показник ROE			Зміни ROE			
			за рахунок прибутку		за рахунок капіталу	
2016р.	2017р.	2018р.	2016-2017 рр.	2017-2018 рр.	2016-2017 рр.	2017-2018 рр.
21,5	29,4	44,4	20,466	52,162	-12,597	- 37,111

Зміна показника рентабельності власного капіталу АТ «Акцент-Банк» у 2016-2017рр. була позитивною. За рахунок зміни в обсязі чистого прибутку показник збільшився на 20,5%, а за рахунок такого фактору, як капітал, показник зменшився на 12,6% [2]. У період 2017-2018 рр. показник рентабельності власного капіталу АТ «Акцент-Банк» також підвищився. Це зумовлено зміною в обсязі чистого прибутку, тому показник збільшився на 52,2%, але за рахунок такого фактору, як капітал, зменшився на 37,1% [2].

Провівши факторний аналіз рентабельності капіталу АТ «Акцент-Банк» в 2016-2018 рр., що підвищення таких показників як чистий прибуток та власний капітал привели до збільшення показнику ROE. А переглянувши вплив кожного з факторів ми побачили, що збільшення чистого прибутку на 227,402 млн. грн. позитивно відобразилось на рентабельності власного капіталу, а збільшення власного капіталу на 388,442 млн. грн. негативно вплинуло на той же показник ROE. В цілому результати факторного аналізу АТ «Акцент-Банк» в 2016-2018 рр. підтвердили ефективність даного напряму аналітичної роботи сучасних банків.

Список використаних джерел:

1. Сайт фінансового аналізу онлайн: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/229-rentabelnist>
2. Офіційний сайт «Акцент-Банку»: <https://a-bank.com.ua/about/general>

Аналіз власного капіталу банків України

Важливого значення в сучасних умовах розвитку вітчизняної банківської системи набуває необхідність удосконалення механізму формування власного капіталу банків, який є важливою складовою динамічного розвитку всієї банківської системи. Адже власний банківський капітал є основою діяльності капіталу банку, власністю акціонерів та його засновників і забезпечує безперербійне функціонування банківської установи, оскільки створений на безповоротній основі.

Для порівняльної оцінки процесів формування власного капіталу сучасних банків нами досліджено відповідні процеси АТ «А-банку» та установ банківської системи України [1; 2] (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка власного капіталу АТ «А-банку» та установ банківської системи України в 2016-2018 рр., тис. грн. [1; 2]

Рік	Банківська система України		АТ «А-банк»
	Сукупний обсяг	В середньому на 1 банк	
2016	94913860	81123	239365
2017	116434377	1212858	342036
2018	157363516	1919067	627807

Виходячи з даних, можна зробити висновок, що власний капітал АТ «А-банку» та банківської системи зростав протягом 2016-2018рр. Причому в розглянутому банку він зріс у 2,6 рази, а в банківській системі – в 2,4 рази. Тобто темп росту власного капіталу ПАТ «А-банк» вищий, ніж

середній темп по банківській системі. Хоча сам рівень власного капіталу банку нижчий за середній рівень в Україні.

АТ «А-банк» утримує й активно управляє власним капіталом для покриття ризиків банківської діяльності. Достатність капіталу контролюється нормативами, встановленими НБУ, що вимагають рівень регулятивного капіталу від 120000 тис. грн (Н1) та 10% від активів, зважених за ризиком (Н2). Протягом 2016-2018 рр. «А-банк» виконував всі нормативні вимоги НБУ [1].

З метою підтримання або зміни структури капіталу банк може коригувати суми дивідендів, що виплачуються акціонерам, повернути капітал акціонерам або випустити пайові цінні папери. Жодних змін у цілях, політиці та процесах за 2016-2018 рр. не відбулося. На засіданні Координаційного комітету з моніторингу та контролю за проведенням діагностичного обстеження банків погоджено результати діагностичного обстеження Банку та визнано, що АТ «А-Банк» не потребує докапіталізації.

Аналогічно можна стверджувати і про достатність сукупного власного капіталу банківської системи за дотриманням нормативів банківського капіталу (Н1-Н2). Аналізуючи регулятивний капітал всієї банківської системи, не можна робити висновки по конкретним банкам. Адже якщо визначити середній капітал банку, отримаємо високий показник, проте не всі банківські установи дотримуються економічних нормативів. Норматив достатності капіталу порушують відразу 3 банка.

Отже, розмір та структура власного капіталу впливає на стійкість, надійність і стабільність сучасних банків. Збільшення розміру капіталу дозволяє банку розширювати межі своєї діяльності, здійснювати більш ризикові і, відповідно, більш дохідні операції. АТ «А-банк» функціонує з меншою кількістю капіталу, ніж середньостатистичний банк України, попри те, що він виконує встановлені нормативи.

Використані джерела:

1. Офіційний сайт АТ «А-банку». – Режим доступу: <https://a-bank.com.ua/about/reports>
2. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208
3. Режим доступу : <https://finsee.com/%D0%B0-%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA/>

Гордійчук К.В.

*Одеський торговельно-економічний
інститут КНТЕУ, м. Одеса*

РОЗВИТКОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Формування ринкової системи господарювання в Україні, нерозривно пов'язано із підвищенням підприємницької активності в усіх сферах економіки. Одним із головних факторів підвищення конкурентоспроможності ринкового середовища є розвиток малого та середнього підприємництва. Для багатьох країн і України в тому числі, досить важливим є розвиток малого та середнього підприємництва, оскільки саме це зможе забезпечити здорову конкуренцію на ринку, вирішити питання безробіття. Стан малого та середнього бізнесу в країні має велике значення для неї, оскільки показує на скільки країна здатна пристосуватися до будь-яких умов зовнішнього середовища. Що стосується відсоткового відношення, можна помітити, що починаючи з 2014 р., в Україні спостерігається зменшення загальної кількості суб'єктів господарювання великого, середнього і малого підприємництва. Основна питома вага у загальній кількості підприємств припадає на ФОП – 83,57%; малі підприємства 15,61%; середні – 0,8%; великі – 0,02% [1]. У цілому в сфері малого та середнього підприємництва з урахуванням ФОП зайнято близько 40% зайнятого населення працездатного віку. При цьому, Україна

в рейтингу Світового банку щодо легкості ведення бізнесу за результатами проведеного дослідження «Doing Business-2018» посіла 76 місце. Порівняно з 2017 р. позиція покращилася на чотири пункти. Також Суттєве покращення позицій можна відмітити лише у двох з них – «отримання дозволу на будівництво» за яким Україна посіла 35 місце, проти 140 у рейтингу 2017 р. та за показником «оподаткування» (43 місце, проти 84)[2]. Виходячи з цього, можна говорити про наявність і невирішеність низки проблем, що гальмують розвиток малого і середнього бізнесу в Україні, серед яких: загальний стан економіки України; монополізація бізнесу, зокрема великого бізнесу, підприємства якого витісняють дрібний бізнес з ринку; низька конкуренція на внутрішніх ринках; відсутність достатнього стартового капіталу, власних фінансових ресурсів, сировини, матеріалів, приміщень і обладнання для відкриття бізнесу; недосконалість податкової системи; високий рівень корупції, нестабільність умов ведення бізнесу, бюрократія, рейдерство; нерозвиненість інфраструктури підтримки і розвитку малого підприємництва; декларативна форма державної підтримки та багато іншого[3]. Малий і середній бізнес, який виступає однією із рушійних сил розвитку національної економіки, на сьогоднішній день переживає дуже непрості часи. Існує ціла низка проблем, які перешкоджають їх розвитку. Для їх вирішення мають бути задіяні державні механізми підтримки з урахуванням основних національних і корпоративних інтересів, які спрямовані на ефективне правове забезпечення, фінансово-кредитну підтримку та організаційно консультативне забезпечення підприємницької діяльності, стимулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва тощо.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. DOING BUSINESS-2018. Україна в рейтингу Світового банку легкості ведення бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу

<http://edclub.com.ua/analityka/doing-business-2018-ukrayina-v-reytingusvitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu>

3. Дикань О.В. Розвиток малого бізнесу в Україні: проблеми та шляхи забезпечення / Дикань О.В. // Вісник економіки транспорту промисловості. – № 57. – 2017. – С. 58-66.

Деркач Ю. О.

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, м. Харків*

ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання підприємства повинні адекватно реагувати на ринкові зміни. У зв'язку з цим необхідно збільшувати обсяги виробництва, раціонально використовувати трудові, виробничі та матеріальні ресурси, враховуючи суспільні потреби, а також забезпечувати динамізм власного фінансового потенціалу. Сьогодні технології, за допомогою яких підприємство може оцінювати свій поточний стан і розробляти ефективні та результативні стратегії майбутнього розвитку, зазнають суттєвих змін. У зв'язку з цим різко постає питання про вибір інструментарію оцінки фінансового потенціалу підприємства, що дозволить оперативно виявляти внутрішні потенційні можливості і недоліки фінансового-господарської діяльності підприємства, виявляти приховані резерви з метою підвищення її ефективності.

Питання аналізу та оцінки фінансового потенціалу підприємства знаходять відображення в працях таких вчених-економістів як Фомін П. А., Колеснік Т. С., Маслак І. О., Хаустова К. М. та ін.

Метою даної статті є розгляд сутності фінансового потенціалу підприємства та виявлення найбільш поширених методів його оцінки.

Перед тим як розглянути основні методи оцінки фінансового потенціалу варто розглянути саме визначення фінансового потенціалу. Під фінансовим потенціалом підприємства варто розуміти сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, акумулювання, накопичення, розподіл та використання яких у процесі здійснення господарської діяльності можуть максимально ефективно реалізувати можливості підприємства щодо досягнення встановлених тактичних та стратегічних цілей діяльності підприємства.

До методів оцінки фінансового потенціалу відносять:

горизонтальний (трендовий) аналіз - полягає у вивченні динаміки окремих фінансових показників у часі;

вертикальний (структурний) аналіз – полягає у здійсненні розрахунку питомої ваги окремих складових фінансових показників та вплив кожної складової на результат в цілому;

описовий (експертний) - дозволяє отримати якісну характеристику фінансового потенціалу підприємства, доцільний під час вибору стратегічних альтернатив [1, с. 28];

бальний (рейтинговий) - передбачає використання бальної шкали оцінок і спирається на кількісні показники, доцільний під час узагальнення різноякісних характеристик об'єкта [2, с. 287];

метод відстаней - передбачає нормування фактичних значень показників відносно їх еталонного рівня та побудову адитивних моделей, використовується з метою максимального врахування розбіжностей у рівні фінансового потенціалу підприємства [3, с. 126];

інтегральний - є узагальненням методу відстаней і полягає у побудові адитивної моделі фінансового потенціалу (за нормованими значеннями показників), використовується з метою агрегування проміжних результатів оцінки [4, с. 109];

факторний - передбачає проведення факторного аналізу, який включає в себе побудову ланцюга окремих показників та аналіз їх впливу

на результативний показник на основі побудови факторної моделі [5, с. 680];

графоаналітичний - передбачає побудову графічної моделі фінансового потенціалу, використовується для наочного узагальнення результатів описового або розрахункових методів. До групи графоаналітичних методів доцільно віднести також матричний метод, який передбачає попарне зіставлення різних критеріїв оцінки фінансового потенціалу з погляду виявлення пов'язаних із ним можливостей або загроз. Даний метод орієнтований на визначення стратегічної фінансової позиції підприємства.

Кожен із вказаних методів оцінки фінансового потенціалу підприємств має певні переваги та обмеження. Однак, ці методи доцільно застосовувати в комплексі, оскільки вони охоплюють всі основні внутрішні процеси, що відбуваються в різних функціональних сферах внутрішнього середовища підприємства. У результаті забезпечується системний погляд на підприємство, що дозволяє виявити всі сильні і слабкі сторони, а також створити на цій основі комплексний план перспективного розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Фомін П. А. Особливості оцінки виробничого і фінансового потенціалу промислових підприємств / П. А. Фомін, М. К. Старовойтов // Середня професійна освіта. – 2002. – № 11. – С. 25-35.

2. Колеснік Т. С. Методи комплексної оцінки стратегічної фінансової позиції та фінансового потенціалу підприємств / Т. С. Колеснік // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки. - 2012. - № 4. - С. 285-289.

3. Маслак І. О. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислових підприємств / І. О. Маслак // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2012. – Вип. 6(77). – С. 124-129.

4. Хаустова К. М. Методика стратегічного позиціонування підприємств на основі інтегральної оцінки інвестиційно-інноваційного потенціалу / К. М. Хаустова // Проблеми сучасної економіки. – 2013. – № 2 (46). – С. 108-110.

5. Економічний аналіз : [навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів] / за ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2003. – С. 680.

Дудник Н.В

Вінницький торгово- економічний інститут

КНТЕУ, м. Вінниця

ВЕНЧУРНИЙ КАПІТАЛ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Дослідження особливостей венчурного інвестування є одним із пріоритетних напрямів інноваційного розвитку та визначення основних заходів підтримки венчурного бізнесу в Україні. Через нестачу внутрішніх інвестиційних ресурсів та цільового державного фінансування підприємств, розвиток венчурного інвестування може стати ефективним джерелом фінансового забезпечення інноваційних процесів в Україні.

Окремі питання функціонування венчурного капіталу досліджували такі вітчизняні вчені як Н. Краус, Л. Антонюк, О. Батура, З. Варналій, В. Новиков, Н. Пікуліна, С. Покропивний, В. Сизоненко, В. Чабан та інші.

Світова практика показала, що є лише один вид міжнародного капіталу, який без перешкод прискорює економічний розвиток країни, тобто мова йде про венчурний капітал.

Венчурний капітал – гроші інвестиційних фондів чи фірм, що спеціалізуються на фінансуванні росту молодих компаній, звичайно за винагороду у вигляді доходу на акціонерний капітал. Важливе джерело

фінансування починаючих компаній, або компаній, що перебувають у складних умовах, так званий «ризиковий» капітал [1].

Рух венчурного капіталу у поєднанні з його високою прибутковістю підтверджують, що для вирішення питань підвищення інноваційної активності при реалізації трансформаційних процесів в економіці венчурне інвестування перетворюється на найбільш ефективний фактор розвитку.

Значний вплив в організації фінансування інноваційного процесу призвело до виникнення венчурного бізнесу. Венчурний бізнес сприяв якісним змінам у структурі виробничих сил суспільства та суттєво вплинув на виробничі відносини. Зокрема, цей бізнес підтримав малий та середній наукоємний бізнес, забезпечивши симбіоз знань, фінансів та управління. У межах економічної теорії це відображено у нових моделях економічного зростання з ендегенним технологічним процесом, в яких, крім традиційних факторів виробництва (праця, капітал), виділено і такий фактор як людський капітал [2].

Традиційні джерела формування інвестиційних фондів у більшості країн світу – це кошти приватних інвесторів, інвестиційні інститути, пенсійні фонди, страхові компанії, різні урядові агентства і міжнародні організації. Проте структура джерел венчурного капіталу відрізняється сильною специфікою країн, що є наслідком особливостей законодавчого регулювання і укоріненими у фінансовій сфері нормами [3].

Особливості венчурного фінансування полягають у тому, що воно здійснюється поетапно, надання фінансових ресурсів для наступного етапу залежить від якості виконання попереднього, а саме:

- 1) виділяються кошти для створення підприємства, доопрацювання ідеї, специфікації нового продукту чи послуги, дослідження ринку, розроблення бізнес-плану;
- 2) фінансові ресурси спрямовуються на організацію та підготовку виробництва;
- 3) надаються необхідні фінансові ресурси для виробництва нової продукції, створення іміджу нової фірми, торговельної мережі;

4) здійснюється комерціалізація нововведень. На цьому етапі венчурні капіталісти починають отримувати дохід [4].

В Україні існує ряд основних факторів що перешкоджають розвитку венчурного бізнесу, зокрема: недосконала законодавча база; відсутність чіткої політики сприяння розвитку венчурного бізнесу з боку держави; недостатня ефективність податкової політики; правова база, яка регулює сферу дрібного бізнесу, є обмеженою; недостатню кількість проектів з високим економічним потенціалом, привабливих для венчурних інвесторів.

Тому виникає необхідність проведення ряду заходів спрямованих на удосконалення процесу венчурного фінансування

- підготовка кваліфікованих кадрів в сфері венчурної діяльності;
- створення правової бази діяльності венчурних фондів;
- активізація діяльності фондового ринку, як важливого інструменту забезпечення ліквідності венчурних інвестицій;
- зменшення податкового навантаження на інвестиції у підприємства, діяльність яких заснована на прогресивних технологіях та інші.

Отже, венчурне інвестування – це специфічний різновид фінансових вкладень у високотехнологічне виробництво, перспектива отримання значних прибутків межує з високим ступенем ризикованості. Як наслідок, ефективна діяльність венчурних фондів, які необхідні для фінансової підтримки інноваційних та інвестиційних проектів в Україні яка в свою чергу неможлива без участі держави. Для забезпечення належного розвитку венчурного фінансування в Україні до уваги можна взяти досвід країн ЄС, особливо, зважаючи на Асоціацію Україна – ЄС та реалізацію програми «Горизонт – 2020», що є потенційним початком цьому.

Список використаних джерел

1. Венчурний капітал. *Howling Pixel*: веб-сайт. URL: https://howlingpixel.com/i-uk/Венчурний_капітал

2. Н. М. Краус, Я. О. Копиця. Венчурне інвестування як пріоритетний напрям інноваційного розвитку економіки країни. Економічний простір. 2013. № 74. С. 112-121.
3. К. О. Бояринова, І. В. Степанюк. Венчурне фінансування малих інноваційних підприємств. Ефективна економіка. ф2012. № 11
4. Венчурний капітал як джерело фінансування інноваційної діяльності підприємств. *Лекції.Ком*: веб-сайт. URL: <https://lektsii.com/1-36523.html>

Єрмак А. А.

ХНЕУ ім. Семена Кузнеця, м. Харків

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Вивчення чинників, що призводять до виникнення кризових явищ на підприємстві, є передумовою використання різних методичних підходів до антикризового фінансового управління підприємством, які дозволяють оцінити його фінансовий стан та визначити ступінь фінансової кризи.

Залежно від певного фінансового стану суб'єкта господарювання використовується відповідний методичний підхід, який може мати як тактичне, так і стратегічне спрямування.

Методи антикризового управління підприємством поділяють на дві групи – тактичні (санація, даунсайзинг, банкрутство) та стратегічні (ліквідація, регуляризація, злиття, диверсифікація, реструктуризація, реінжиніринг). Тактичні методи застосовуються з метою швидкого поліпшення фінансових показників підприємства. Застосування стратегічних методів дозволяє повністю змінити стратегію підприємства, надати йому новий курс розвитку, а також покращити кількісні характеристики.

Метою санації є погашення збитків та усунення причин, які сприяють їх виникненню, регенерація ліквідності та платоспроможності підприємства, покриття усіх наявних заборгованостей, покращення структури оборотного капіталу та забезпечення виробничо-технічних санаційних заходів необхідною кількістю фінансових ресурсів [1].

Тактичний метод даунсайзинг представляє собою сукупність змін, які полягають у зменшенні масштабу підприємства для покращення його діяльності, а також зменшенні бюджетних витрат шляхом зниження кількості кадрових ресурсів. Також цей метод використовується при ліквідації підрозділів підприємства та складання договорів на обслуговування зі спеціалізованими компаніями як оптимізаційний захід.

Останній тактичний метод – банкрутство – це визнана господарським судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити згідно з законодавством грошові вимоги кредиторів через ліквідацію підприємства.

Банкрутство визначається як неузгодженість надходжень грошових коштів та їх відтоків, що може відбутись як в умовах галузевого зростання (відбувається падіння конкурентоспроможності підприємства), так і в умовах галузевого спаду (зменшуються темпи зростання).

До стратегічних методів, в першу чергу, відноситься ліквідація підприємства, яка полягає в припиненні діяльності суб'єкта господарювання після визнання його банкрутом у судовому порядку з метою здійснення вимог з боку кредиторів шляхом продажу його майна.

Регуляризація представляє собою сукупність заходів, спрямованих на формування системи стратегічного планування та управлінського обліку, створення інтегрованої системи фінансового планування та контролю, автоматизованої системи обліку, маркетингових служб тощо.

Метод злиття полягає в процедурі об'єднання підприємств (шляхом створення нової юридичної особи або приєднання одного підприємства до іншого), в результаті якого власники об'єднаних підприємств спільно

володіють усіма чистими активами наново створеного підприємства та розподіляють між собою ризики та вигоди від такого об'єднання.

Диверсифікація розглядається як активний метод реагування на зовнішні загрози. Використання цього методу дає можливість суб'єктам господарювання генерувати на ринок повністю нові товари та послуги на основі використання новітніх технологій, розвивати нові напрямки підприємництва, покращувати якість товарів, підвищувати їх якісні характеристики, активізуватись на ринку, що в комплексі дає можливість підприємству фінансово оздоровитись, забезпечити стабільність його функціонування та розвитку [2].

Метод реструктуризації підприємства – це здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, якщо це передбачено планом санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів.

Останній стратегічний метод антикризового управління підприємством – реінжиніринг, який представляє собою переосмислення і радикальне перепроєктування бізнес-процесів із метою покращення таких головних показників діяльності підприємства, як витрати, якість, рівень обслуговування та оперативність [3].

Таким чином, своєчасне реагування на кризову ситуацію з використанням правильного методу антикризового управління дозволить швидко усунути всі негативні наслідки та відновити ефективність функціонування та розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Гришова І.Ю. Санація підприємства як чинник його фінансової захищеності / І.Ю. Гришова, І.П. Островська, А. Менкконен // Вісник

Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит». – 2013. – №1. – С. 16-20.

2. Грязнова А. Г. Антикризисный менеджмент [Текст] / А.Г. Грязнова. – М. : Тандем; ЭКМОС, 1999. – 368 с.

3. Іванюта С. М. Антикризисное управління підприємством / С. М. Іванюта. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.

Ісаєв В.Б.

*Київський національний
торгівельно-економічний університет, м. Київ*

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КОМПАНІЇ

Зростаюча кількість підприємств, які скорочують свою діяльність в наслідок погіршення фінансового стану, зменшення прибутків чи загроза банкрутства вимушують підприємство залучити необхідні тимчасово вільні грошові кошти. Один із варіантів залучити необхідну суму – знайти зацікавленого інвестора. Ці аспекти зумовлюють необхідність чітко аналізувати інвестиційну привабливість підприємства, знаходити шляхи її підвищення для того, щоб захоплювати та утримувати інтерес інвестора краще за конкурентів.

Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність показників, що комплексно характеризують діяльність підприємства і показують доцільність укладення в нього тимчасово вільних коштів.

Оцінка інвестиційної привабливості – це процес аналізу підприємства, у ході якого потенційний інвестор може отримати необхідну інформацію за для прийняття остаточного рішення про доцільність укладення коштів у дане підприємство, враховуючи надійність цього об'єкта інвестування та можливість отримання максимального прибутку.

Оцінка та аналіз інвестиційної привабливості підприємства є основою для розробки його інвестиційної політики та, водночас, можливістю виявити недоліки в діяльності підприємства, обґрунтувати відповідні оптимізаційні заходи щодо їх усунення та реалізації можливостей для залучення інвестиційних ресурсів для забезпечення стійкого підвищення прибутковості та економічного розвитку підприємства.

На інвестиційну привабливість підприємства впливають такі чинники:

- фінансовий чинник, який характеризується оцінкою доцільності використання підприємством власних джерел фінансування інвестиційної діяльності та залучення позикових коштів;
- виробничий чинник, який визначає рівень розвитку й очікувану норму рентабельності основної діяльності підприємства;
- інноваційний чинник, який визначається використанням досягнень науково-технічного прогресу у виробничому [1, с. 83].

Оскільки інвестиційна привабливість характеризується сукупністю політичних, правових, економічних і соціальних умов, необхідно встановити їх ієрархічну структуру та вагомість даних умов.

На сьогодні існує велике різноманіття методів визначення інвестиційної привабливості підприємства, які, відносно джерела вихідної інформації, можна умовно поділити на три великі групи:

1. методики, що ґрунтуються на різноманітних оцінках експертів;
2. методики, що ґрунтуються на статистичній інформації;
3. комбіновані методики, що ґрунтуються на експертно-статистичних розрахунках [2, с. 325].

Існуючі методики визначення рівня інвестиційної привабливості не у всіх випадках задовольняють потреби інвестора у об'єктивній, неупередженій, доцільній та достатній для прийняття рішення інформації. Тому існуючі підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємства потребують удосконалення, зокрема урахування особливостей вітчизняного економічного середовища, розвитку фінансового ринку тощо.

Список використаних джерел

1. Басов М.Г. Стратегічне фінансове управління реальними інвестиціями підприємств / М.Г. Басов // Часопис економічних реформ. – 2013. – № 4 (12). – С. 80–85.
2. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: [навч. посіб.] / Т.В. Майорова. – Київ.: ЦУЛ, 2003. – 376 с.

Ковальова А.Є.

Харківський національний економічний університет імені Семена

Кузнеця, м. Харків

МЕТОДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Для досягнення поставлених цілей підприємству необхідно своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища і забезпечувати досягнення високих фінансових результатів діяльності як в поточному періоді, так і в майбутньому. У цій ситуації доцільно досліджувати фінансовий потенціал підприємств. Оцінка фінансового потенціалу підприємства дозволяє виявити найбільш значущі проблеми у фінансовій діяльності підприємства, встановити причини їх виникнення, визначити напрямки покращення фінансових результатів і забезпечити стабільність, конкурентоспроможність підприємства.

В даний час застосовуються різні методи оцінки фінансового потенціалу. Питаннями оцінки фінансового потенціалу підприємства займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, такі як Виборова Е., Міценко Н., Колеснік Т. і інші.

Увага вчених зосереджується на проблемах оцінки ймовірності банкрутства, угруповання підприємств за різних критеріями, що характеризують фінансовий стан підприємства, побудови рейтингу підприємств. Однак, незважаючи на наявність досягнень в цій області слід зазначити, що більшість проблем діагностики фінансового потенціалу до сих пір не вирішені. До таких проблем можна віднести: недостатню обґрунтованість показників, що входять в методики; обмеженість аналізу тільки оцінкою відносних показників (фінансових коефіцієнтів) та інші. Тому тема дослідження методів оцінки фінансового потенціалу, їх аналізу, є актуальною в даний час.

Метою даних тез є узагальнення сутності фінансового потенціалу підприємства та розгляд методів його оцінки.

Перш ніж розглядати методи оцінки фінансового потенціалу розглянемо визначення фінансового потенціалу підприємства. На наш погляд, фінансовий потенціал підприємства - це характеристика фінансового стану і фінансових можливостей підприємства:

можливість залучення капіталу, в обсязі необхідному для інвестиційних проектів;

наявність власного капіталу, достатнього для виконання умов ліквідності і фінансової стійкості;

рентабельність вкладеного капіталу;

наявність ефективної системи управління фінансами, що забезпечує прозорість поточного і майбутнього фінансового стану [3].

Основним інструментом для оцінки фінансового потенціалу служить фінансовий аналіз, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити внутрішні і зовнішні відносини аналізованого об'єкта, а потім по його результатам прийняти обґрунтовані рішення [1].

До методів оцінки фінансового потенціалу відносять:

Експертний аналіз дозволяє отримати якісну характеристику фінансового потенціалу.

Рейтинговий аналіз передбачає використання бальної шкали оцінок і спирається на кількісні показники; доцільний при узагальненні різноякісних характеристик об'єкта.

Метод відстаней передбачає нормування фактичних значень показників щодо їх еталонного рівня і побудова адитивних моделей; використовується з метою максимального врахування відмінностей в рівні фінансового потенціалу [2].

Горизонтальний аналіз полягає в побудові однієї з декількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні показники доповнюються відносними темпами зростання.

Вертикальний аналіз - показує структуру засобів підприємства і їх джерел.

Горизонтальний і вертикальний аналіз взаємодоповнюють один одного. Тому на практиці нерідко будують аналітичні таблиці, що характеризують як структуру звітної бухгалтерської форми, так і динаміку окремих її показників. Аналіз, здійснений за допомогою коефіцієнтів, дозволяє оцінювати як поточний, так і в деякій мірі перспективне майнове і фінансове становище підприємства.

Таким чином, ми розглянули такі основні методи оцінки фінансового потенціалу підприємства, як вертикальний і горизонтальний аналіз, експертний аналіз, рейтинговий аналіз, метод відстаней. Кожен метод має певні позитивними і негативними сторонами. Однак, виходячи з їх аналізу, можна сказати, що ці методи доцільно застосовувати в комплексі, що дозволить з різних сторін оцінити становище підприємства в поточному і довгостроковому періоді.

Список використаних джерел

1. Выборова Е. Н. Особенности диагностики финансового состояния субъектов хозяйствования / Е. Н. Выборова // Аудитор – 2004. – № 3. – С. 42–46.

2. Колеснік Т. С. Методи комплексної оцінки стратегічної фінансової позиції та фінансового потенціалу підприємств / Т. С. Колеснік // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2012. – № 4 (55). – С. 285–289.

3. Терещенко Э. Ю. Концепция механизма управления финансовым потенциалом предприятия / Э. Ю. Терещенко, В. Г. Андреева // Вісник Донецького національного університету. – 2012. – №1. – С. 89–93.

4. Міценко Н. Г. Методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємства / Н. Г. Міценко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22(7). – С. 213–219.

Комарова К.О.

*Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків*

ФІНАНСОВИЙ БІЗНЕС: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Після проголошення державної незалежності в Україні згідно з законодавством бізнес почав розвиватися на основі різних форм власності. Бізнес по своїй природі багатограний. Можна чітко вказати основні види функціонування бізнесу: виробничий (виробництво товарів, виконання робіт, надання послуг), комерційний і фінансовий бізнес.

Сам по собі бізнес без широко розгалуженої інфраструктури існувати не може. Під *інфраструктурою бізнесу* варто розуміти сукупність підприємств, організацій й установ, які, функціонуючи спільно, обслуговують бізнес, роблячи йому ті або інші платні послуги, забезпечують його необхідними засобами виробництва, транспортом, зв'язком, інформацією, кредитними ресурсами, робочою чисельністю, рекламою, консультаціями й т.п. Саме завдяки наявності необхідної інфраструктури сучасний бізнес придбав цивілізовані форми, у яких кожен його елемент спеціалізується на виконанні певних функцій, чим

забезпечується висока продуктивність праці й у сфері самого бізнесу, і в сфері підприємств інфраструктури [1, с. 7].

Виробничий бізнес реалізується в рамках конкретних виробничих структур (в основному в рамках недержавних підприємств), що виконують у суспільстві особливо важливу функцію. Вони виробляють матеріальні й духовні блага, якими користуються як фізичні особи (споживчі товари), так й юридичні особи (засоби виробництва). Таким чином, виробничий бізнес є базисом, фундаментом, на якому будується й підтримується на певному рівні розвиток всього суспільства. Без бізнесу цієї категорії цивілізоване життя взагалі неможливе.

Комерційний бізнес може бути реалізований через відповідні комерційні організації або торгівельні установи – магазини, ларьки, торговельні намети, товарні біржі. Сферою їх комерційної діяльності є купівля й продаж різних товарів і послуг. До цього бізнесу відноситься закупівельно-посередницька діяльність численних організацій, що купують товари в товаровиробників і продають їх торгівельним установам та отримують при цьому свій прибуток. Чим більше посередників між товаровиробниками й торгівельними організаціями, тим товари – дорожчі. Одним з напрямків комерційного бізнесу є експортно-імпортні операції, коли товар закуповується в одній країні, а продається – в іншій.

Фінансовий бізнес – особлива, самостійна сфера комерційного бізнесу, у якій продається й купується специфічний товар – гроші, іноземна валюта, цінні папери (акції, векселя, облігації). У цьому бізнесі гроші у формі кредиту «продаються» на певний час покупцеві, що згодом повертає сповна всю зайняту в кредитора суму й виплачує за користування нею певний відсоток. Останній являє собою своєрідну ціну цього товару й забезпечує кредитній організації певний прибуток. Продаж і перепродаж іноземної валюти, цінних паперів теж відносяться до області фінансового бізнесу, де є свій предмет праці й свій готовий товар, що приносить його власникові при вдалому веденні справи прибуток. Фінансовий бізнес

реалізується через комерційні банки, кредитні союзи, інвестиційні й лізингові компанії, фондові біржі, трастові й страхові компанії [2, с. 6].

Слід враховувати, що різні організаційні форми бізнесу не зможуть розвиватися самостійно. Вони потребують не лише відповідної правової бази, а й надання відповідної допомоги цим формам бізнесу, а також умілої організації, управління й контролю.

Список використаних джерел

1. Богатин Ю.В. Экономическое управление бизнесом: учеб. пособ. / Ю.В. Богатин, В.А. Швандар. – М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2001. – 391 с.

2. Касатонова І.А. Бізнес і його організаційно-правові форми / І.А. Касатонова // Вчені записки. – Харків: ХІУ, 2009. – № 26. – С. 148 – 153.

Кравченко В.В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЬНИМ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

Банки відіграють вирішальну роль у системі фінансового посередництва, і через це вони повинні не тільки діагностувати потенційні загрози, але й мати відповідний механізм нейтралізації їх негативного впливу. Вивчення видів банківських ризиків, причин їх виникнення та методів управління є вкрай необхідним для банківської системи. На сьогоднішній день особливо небезпечним виступає саме кредитний ризик, оскільки наслідком його реалізації стає значне погіршення якості портфеля активів банківських установ. Кредитний ризик (credit risk) – наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб виконати

взяті на себе зобов'язання [1, с.6]. Оцінка портфельного кредитного ризику передбачає оцінку концентрації та диверсифікації активів банку.

Портфельний кредитний ризик розглядають, як ступінь ризиковості кредитного портфеля (сукупності всіх кредитних угод) банку загалом. Управління саме кредитним ризиком на рівні кредитного портфеля відрізняють від управління ризиком окремого позичальника, який потребує певних методів, за допомогою яких буде відбуватися охоплення всієї сукупності здійснюваних банком кредитних операцій [2, с 23] .

Найчастіше використовують наступні методи управління ризиками : лімітування, сек'юритизація, резервування, диверсифікація.

Перевагою методу сек'юритизації є зниження очікуваної віддачі у вигляді доходів, прибутку, виключення з розгляду привабливих варіантів. Існує велика кількість теорій щодо виду лімітів та способу їх встановлення в банку і єдиного підходу у науковців щодо вирішення даного питання не склалося . На нашу думку, для ефективного управління портфельним кредитним ризиком потрібно сформувати певну систему лімітів, яка б базувалася на розподілі кредитних ресурсів спочатку між підрозділами банку, а вже потім між окремими кредитними продуктами.

Метод диверсифікації полягає у розподілі кредитного портфеля серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (розмір капіталу, форма власності), так і за умовами діяльності (галузь економіки , географічний регіон). Розглядають три види диверсифікації : галузеву, географічну та портфельну.

Галузева диверсифікація означає розподіл кредитів між клієнтами, які здійснюють діяльність у різних галузях економіки. Для зниження загального ризику портфеля вирішальне значення має добір галузей, який повинен ґрунтуватися на результатах статистичних досліджень .

Географічна диверсифікація як метод зниження кредитного ризику доступна лише великим банкам, які мають розгалужену мережу філій та відділень на значній території. Надмірна диверсифікація кредитного

портфеля може призвести не до зменшення, а навпаки, до зростання кредитного ризику, адже тільки великий завжди банк має достатню кількість високо кваліфікаційних фахівців, котрі володіють глибокими знаннями в багатьох галузях економіки, знають специфіку різних географічних територій та мають практичний досвід роботи з різними категоріями позичальників. Перспективним методом управління кредитним ризиком є сек'юритизація, тобто продаж активів банку через перетворення їх у цінні папери, які в подальшому розміщуються на ринку.

Переваги методу полягають в наступному :

- В процесі з'являються грошові кошти, виручені про продажу активів, які можливо використовувати для надання нових кредитів або реінвестувати в фінансові інструменти.
- Дає можливість залучення коштів з більш вигідних джерел.
- Вартість залучення коштів зазвичай менше в порівнянні з вартістю запозичень.

Необхідно відзначити, що можливості виділення кредитного ризику у самостійний об'єкт торгівлі визначає вагоме значення сек'юритизація, як дієвого інструмента управління кредитним портфелем, підвищення його ефективності та в перспективі може стати альтернативою до страхування та інших механізмів мінімізації кредитного ризику. Одним із головних інструментів управління кредитним ризиком та компенсації можливих фінансових втрат від неповернення кредитів є формування резервів за кредитними операціями.

Отже, кожний із перелічених методів управління портфельним кредитним ризиком має як свої переваги, так і недоліки, тому у сучасних умовах нестабільності фінансової системи найдоцільніше застосовувати комплексний підхід щодо управління кредитними ризиками через диверсифікацію методів та інструментів, які дають змогу мінімізувати збитки банків за будь-якого розвитку подій.

Список використаних джерел

1.Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» // Постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 р., № 104. [Електронний ресурс] – Доступно: : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36986>

2.Бобиль В. Сек'юритизація банківських активів у контексті управління портфельним кредитним ризиком / Бобиль В., Соловей М. // Вісник НБУ. – 2010. – № 1. – С. 22–25.

3. Методи управління ризиком кредитного портфеля банку [Електронний ресурс] –Доступно: http://kykiduki.at.ua/publ/menedzhment/osnovi_finansovogo_menedzhmentu/metodi_upravlinnja_rizikom_kreditnogo_portfelja_banku/12-1-0-545

Мостова М.П.

*Київський національний торговельно-економічний університет
м.Київ*

КАПІТАЛІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Найважливішим показником, за допомогою якого можна оцінити перспективи банківського сектору загалом та конкретного банку зокрема є банківський капітал. Він є первинним джерелом банківської системи та здатен залучати ресурси інших суб'єктів господарювання й фізичних осіб пропорційно до свого потенціалу. В результаті його оцінки визначаються масштаби можливих банківських операцій.

Провідним завданням для рентабельного функціонування банківських установ на ринку є визначення їх достатнього обсягу капіталу. Підтримання достатнього розміру капіталу банків задля рентабельної роботи та відповідного рівня захисту є актуальним питанням сьогодення.

Було проаналізовано такі складові власного капіталу, як: статутний капітал, емісійні різниці, незареєстровані внески до статутного капіталу, нерозподілений прибуток, резервні та інші фонди банку, резерви переоцінки та загальну суму власного капіталу. Аналіз був проведений за даними 2014-2018 років. Виявилось, що 01.01.2016 р. було зафіксовано зростання статутного капіталу банків. Воно обумовлювалось систематичною збитковою діяльністю банків, через що інші складові зростання виявилися недоступним, а також вимогою НБУ щодо збільшення розміру мінімального розміру статутного капіталу банків.

Через складну макроекономічну ситуацію в країні, значну девальвацію гривні, погіршення платіжної дисципліни позичальників, політичну нестабільність, зниження інвестиційної привабливості відбулося зростання проблемних активів на балансах банків.

Додаткові відрахування до страхових резервів є наслідком збільшення частки неробочих активів. Звідси маємо ситуацію, коли процентні доходи не надходять належним чином і витрати банків зростають. У структурі власного капіталу частка резервного фонду протягом аналізованого періоду коливалась від 9,43 до 12,62%[1].

Якщо проаналізувати нерозподілений прибуток, то бачимо в ньому щорічну тенденцію до зростання і те, що він існує у вигляді непокритого збитку.

Виявилось, що банківський сектор є систематично збитковим: за 2014 р. фінансовий результат є від'ємним -- 52 млрд грн, за 2015 р. ситуація є аналогічною -- збиток 66 млрд грн, за 2016 р. банківська система оновила історичний максимум -- 159 млрд грн збитків[1].

Банківський сектор перебував у кризовому стані протягом 2014-2016 рр., а потім поступово почав відновлювати свою діяльність. Важливою є згуртована діяльність як окремих банків, так і економічної політики уряду задля забезпечення зростання реального сектору економіки.

НБУ висунув українським банкам вимогу докапіталізації як єдиної можливості їх подальшого існування. Банки зобов'язані привести розмір статутного капіталу у відповідність до вимог цього закону, а саме: до розміру, не меншого, ніж: 120 мільйонів гривень – до 17 червня 2016 року; 300 мільйонів гривень – до 11 січня 2017 року; 400 мільйонів гривень – до 11 січня 2018 року; 450 мільйонів гривень – до 11 січня 2019 року; 500 мільйонів гривень – до 11 липня 2024 року.[2]

За допомогою проведення докапіталізації з'явиться перспектива надійного функціонування та фінансової стійкості не лише окремих банківських установ, а і банківської системи в цілому. Цей процес послугує збільшенню довіри від населення до системи банківських установ та привабить нових інвесторів до українського фінансового ринку.

Минулого року Національний банк вперше провів щорічну оцінку стійкості. Згідно з отриманими результатами, банківський сектор загалом є достатньо капіталізованим, проте має збільшувати запас міцності, щоб посилити стійкість до можливих криз у майбутньому.

НБУ було запроваджено новий інструмент капіталу з умовами конверсії/списання. З 27 грудня 2018 року діє запроваджений НБУ новий інструмент капіталу з умовам конверсії/списання та є першим кроком у реформуванні вимог до капіталу, запровадження яких заплановано на 2020 рік.[2]

Основною характеристикою інструменту є здатність поглинати збитки банку через конверсію або списання зобов'язань за таким інструментом за рахунок коштів інвесторів, а не за рахунок коштів інших кредиторів та держави.

Отже, проведений аналіз стану капіталізації банківської системи України ще раз підкреслив, що здійснення впливу на розвиток, підвищення темпів економічного зростання, забезпечення інтересів вкладників та кредиторів, збільшення обсягів інвестицій та інвестування - всі ці можливості банківської системи втілює в собі капіталізація, при цьому не допускаючи суттєвих ризиків.

Задля збереження надійності банківських установ, стійкості до можливих криз, а також здатності до успішного розвитку є актуальним подальше вивчення капіталізації та можливостей покращення її стану.

Список використаних джерел

1. Андрущак Є.М. Проблеми капіталізації банківської системи України Електронний ресурс / Є.М. Андрущак, О.І. Щуревич // Стратегія економічного розвитку України. – 2018. - №42. – С.128-138ю – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/seru_2018_42_14

2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / Доступ до ресурсу <http://www.bank.gov.ua>

Некипіла Я.В.

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ

ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ БАНКІВ

У сучасних умовах розвитку банківських систем особливо важливе значення має науково-обґрунтовані підходи та методики щодо оцінювання результатів діяльності банків. Аналіз традиційних підходів щодо оцінювання результатів діяльності банків свідчить про необхідність розробки і використання комплексних підходів, які б надавали результати причинно-наслідкових зв'язків формування прибутку сучасних банків.

Оцінку фінансових результатів установ банківської системи України в 2016 -2018 рр. представлено на рис.1.

У 2016 році у середньому прибуток банківської системи України зменшився на 89% порівняно з 2015 роком, а у 2017 році – на 137% у порівнянні з 2016 роком. Проте вже у 2018 році (станом на 01.01.2018) цей показник збільшився на 400%. Це обумовлено різкою зміною у

прибутках банківської системи України за 2016-2018 рр., оскільки з від'ємного значення у -11 266 тис. грн. (у 2016р.) вони зросли до 21 405 тис. грн.

Рис.1 Динаміка фінансових результатів установ банківської системи України в 2016 -2018 рр.[1]

Аналізуючи звіт про доходи та збитки АТ «А-Банк» в 2016 - 2018 рр., можна побачити стрімке збільшення доходів на 500 537 тис. гривень (Рис. 2).

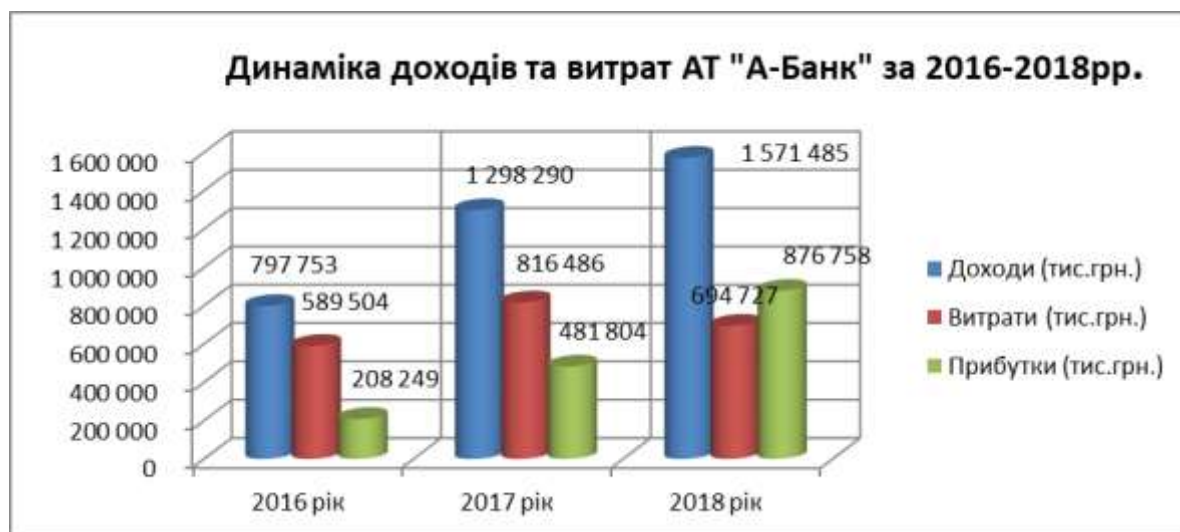

Рис.2 Динаміка фінансових результатів АТ «А-Банк» в 2016 -2018 рр.[2]

Витрати АТ «А-Банку» зросли незначною мірою, лише на 226 982 тисяч гривень, а прибутки банку збільшилися більше ніж в два рази. При цьому найвагомішу частку доходів банку складають саме процентні

доходи, а найменшу частину з витрат банку займають комісійні витрати. Отже, можна помітити тенденцію зростання прибутків банку щорічно в порівнянні з кожним попереднім роком.

Отже, очевидно, що прибутки АТ «А-Банку» та установ банківської системи України зростали як різними темпами, так і за рахунок, очевидно, різних тенденцій у формуванні доходів та витрат. Зростання прибутків банківської системи (в середньому на 1 банк) йде набагато повільніше, аніж АТ «А-Банк», а витрати навіть інколи (2017 рік), перевищуючи значення попереднього року, можуть знижуватись у наступному. Все це формує необхідність подальших досліджень у виявленні результатів причинно-наслідкових зв'язків формування прибутку сучасних банків.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
2. Офіційний сайт АТ «А-Банк» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://a-bank.com.ua>.

Лигус О. Є.

*Харківський національний
економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків*

ОЦІНЮВАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Необхідність дослідження методів оцінки ефективного використання фінансових ресурсів підприємств обумовлена, насамперед, проблемами забезпечення ефективної діяльності та досягнення динамічної рівноваги із зовнішнім середовищем, пошуком шляхів виживання підприємств за умов

розвитку ринку та інтеграційних процесів, нових факторів їх успіху в конкурентному середовищі.

Розвиткові теорії та практики аналізу формування і використання фінансових ресурсів, забезпеченню його інформаційної бази сприяли праці таких відомих вітчизняних вчених, як: О.К. Авдей [1], О. Д. Василика, Л. А. Лахтіонової [2], В. О. Мец, Є. В. Мниха, В. М. Опаріна, П. Я. Поповича, В. І. Самборського, І. Д. Фаріона [3] та інших. Проте незважаючи на значні здобутки у вивченні вказаних проблем, ряд питань щодо методики аналізу формування та використання фінансових ресурсів підприємств вимагає подальших досліджень.

Аналіз ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства проводиться за допомогою цілого комплексу різного типу моделей, методів та методичних підходів, що дозволяють структурувати та ідентифікувати взаємозв'язки між основними фінансовими показниками підприємства. До складу таких методів входять: нормативний, розрахунково-аналітичний, економіко-математичного моделювання та балансовий [1, 4].

Зміст нормативного методу полягає в тому, що на основі заздалегідь установлених норм і техніко-економічних нормативів розраховується потреба підприємства у ресурсах для формування фінансових ресурсів на певні проміжки часу. Після цього оцінюється ступінь виконання прийнятих норм та нормативів, а також можливі наслідки негативних відхилень. До фінансових норм і технічних нормативів відносяться норми амортизаційних відрахувань, нормативи відрахувань у ремонтний фонд, нормативи товарних запасів, нормативи потреби в оборотних коштах, тарифні ставки, посадові оклади.

Зміст розрахунково-аналітичного методу полягає в тому, що за базовий індекс приймаються зміни цього індексу в плановому періоді, а потім розраховується планова величина цього показника. В основі цього методу лежить використання експертної оцінки, що істотно підвищує ризик перевитрати чи недостачі ресурсів у процесі формування та

використання фінансових ресурсів підприємства [2].

Зміст балансового методу полягає в тому, що шляхом побудови балансу досягається ув'язування наявних ресурсів і фактичної потреби в них для формування фінансових ресурсів.

Економіко-математичні методи та моделі дозволяють визначити взаємозв'язки між фінансовими показниками і факторами, що впливають на формування та ефективність використання фінансових ресурсів. Визначення множинної регресійної економіко-математичної моделі дозволяє оптимізувати потреби в ресурсах і визначити найбільш ефективні напрямки використання ресурсів. Використання мультиплікативної моделі декомпозиції динамічного ряду дозволить здійснити прогнозування фінансових показників, враховуючи при цьому сезонні та циклічні зміни досліджуваних показників. Використання кластерного аналізу дозволить провести градацію рівнів ефективності використання фінансових ресурсів підприємства [4].

Вітчизняні аналітики для проведення аналізу використання фінансових ресурсів підприємства часто використовують описові моделі, або моделі описового характеру. До складу описових моделей використання фінансових ресурсів включають: побудову системи звітних балансів; представлення бухгалтерської звітності в різних аналітичних розрізах; структурний і динамічний аналіз фінансової звітності; коефіцієнтний та факторний аналіз.

Структурний аналіз представляє сукупність методів дослідження структури формування та використання фінансових ресурсів. Коефіцієнтний аналіз – провідний метод аналізу ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, який використовується різними групами користувачів: менеджерами, аналітиками, акціонерами, інвесторами та кредиторами. При використанні коефіцієнтного аналізу частіше за все дослідження проводиться в розрізі аналізу використання власного та позикового капіталу. Динамічний аналіз дозволяє виявити

тенденції зміни окремих статей власного і позикового капіталу або їх груп, що входять до складу бухгалтерської звітності.

Проте, для підвищення ефективності використання дані підходи необхідно скоригувати відповідно до особливостей функціонування українських підприємств.

Список використаних джерел

1. Авдей О.К. Теоретичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / О.К. Авдей // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. — 2010. — Вил. №5, т.2. — 142-145 с.
2. Іваніна А.В. Вітчизняний та зарубіжний досвід оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / А. В. Іваніна // Управління розвитком. — 2012. — №12. — 112— 115 с.
3. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. А. Лахтіонова. — К. : КНЕУ, 2001. — 387 с.
4. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю. В. Лукіна // Фінанси України. — 2008. — № 3. — 113–118 с.

Олійник В.В.

*Київський національний
торговельно-економічний університет, м. Київ*

КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ

Малий бізнес відіграє важливу роль у державі, адже він є рушійною силою економіки, проте відсутність доступних джерел фінансування, у тому числі високі ставки та умови кредитування для малого бізнесу є проблемою на шляху до його розвитку.

У процесі своєї діяльності, підприємства, що працюють у сфері малого бізнесу забезпечують зайнятість населення, а також надходження

податкових платежів до бюджету, у зв'язку з цим економіка розвинених країн базується на малому та середньому бізнесі. За даними Державної служби статистики України, у структурі вітчизняного підприємництва за розміром підприємств станом на початок 2018 року частка малих підприємств становила 291154 одиниць, тобто 95,5% від загальної кількості. Частка середніх та великих підприємств становила 4,4% (14832 од.) і 0,1% (383 од.) відповідно. [1]

Частина 2 стаття 16 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» основними видами державної підтримки визначає: часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва; часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями; надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого і середнього підприємництва; надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи; надання позик на придбання і впровадження нових технологій; компенсація видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами; фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій; інші види не забороненої законодавством фінансової державної підтримки. [2]

Варто зазначити, що політика кредитування малого бізнесу в Україні повинна бути складовою стратегії розвитку цього сектору та включати в себе державну підтримку МСБ на всіх стадіях життєвого циклу, сприяти обізнаності підприємців з можливостями фінансування з різноманітних джерел, а також отримання консультаційної допомоги тощо [3, с.112].

Однак, у силу обмеженості бюджетних коштів і неефективності механізму державної підтримки кредитування, задекларовані у законі механізми поки що мало впливають на ефективність розвитку малого виробничого підприємництва, тому на сьогодні банківські установи

залишаються основним суб'єктом, у якого мале підприємство може отримати позикові кошти [4].

Вітчизняні банківських установ, які пропонують реальний позиковий капітал малому бізнесу, перевагу надають наступним кредитним продуктам: овердрафт; проектне фінансування; комерційний кредит; товарний кредит; комерційна іпотека; венчурне фінансування; кредит на відкриття бізнесу; кредит на розвиток бізнесу; кредит на покупку основних засобів; бізнес кредит [4].

Отже, для вирішення проблеми кредитування малого бізнесу в Україні важливу роль відіграють три сторони – держава, банківський сектор та підприємства. На державному рівні основним завданням виступає здешевлення банківських кредитів, шляхом регулювання ставок рефінансування і мінімізації вартості кредитів з боку Національного Банку України. Не менш важливим завданням є також розвиток в Україні альтернативних способів забезпечення кредитів, зокрема страхування фінансових ризиків, заснування гарантійних фондів або надання державних гарантій. На рівні банків необхідно більшу увагу приділяти освоєнню та впровадженню нових кредитних технологій інноваційних проектів, розробці нових банківських продуктів для малих підприємств. Підприємства в свою чергу повинні більше довіряти банкам, показувати достовірну і правдиву інформацію, щодо своєї діяльності, оскільки це впливає на прийняття банком позитивного рішення.

Список використаних джерел

1. Державна Служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618)VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

3. Сич О. А. Аналіз впливу інституційного середовища на розвиток малого та середнього підприємництва / О. А. Сич, І. І. Нітман // Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал / Чернігів. нац. технол. ун-т. – Чернігів: ЧНТУ, 2017. – № 2 (10). – С. 111-118.

4. Шевченко-Перепьолкіна Р.І. Фінасові аспекти взаємодії банківських установ і малого бізнесу: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2013/18.pdf

Олійник О.О.

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ

ФІНАНСУВАННЯ РИНКУ ЖИТЛОВОЇ НЕРУХОМОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Ринок нерухомості має важливе значення в забезпеченні ефективного функціонування всіх елементів економічної системи, а також у створенні оптимальних умов для розвитку інвестиційних процесів і забезпеченні економічного зростання. Рівень розвитку цього ринку є каталізатором економічного розвитку та рівня цілої держави, тому є доречним визначення основних фондів фінансування нерухомості в Україні.

В Україні ринок нерухомості поділяють на такі групи: ринок землі та інших природних ресурсів, ринок житла, ринок комерційної нерухомості (будівлі, споруди невиробничого призначення), а також ринок промислової нерухомості (виробничі будівлі і споруди) [1, с.15].

Особливо проблемним є питання розвитку і функціонування ринку житлової нерухомості в Україні, адже спостерігаються низькі темпи житлового будівництва, через недостатність коштів для фінансування,

неефективні принципи розподілу житла, низький рівень купівельної спроможності населення, які свідчать про наявність гострої житлової проблеми.

В таблиці 1 розглянемо законодавчу базу, що визначає учасників іпотечного житлового будівництва.

Зауважимо, що значне превалювання коштів населення серед джерел інвестування є характерною ознакою вітчизняного ринку. Це свідчить про незадовільну ступінь залученні фінансових інститутів до іпотечного ринку, до фінансування житлового будівництва в Україні.

Таблиця 1

Законодавча база, що визначає учасників іпотечного житлового будівництва

№	Спосіб фінансування	Законодавча база, що визначає учасників ринку іпотеки
1	ФФБ: - Тип А - Тип Б	Закон України «Про інвестиційну діяльність», від 18.09.1991 № 1560-ХІІ; Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю», від 19.06.2003 № 978-ІV; Земельний Кодекс України, редакція від 03.04.2016
2	ФОН	Те саме, що й для ФФБ
3	ІСІ: -Корпоративний інвестиційний фонд -Пайовий інвестиційний фонд	Закон України «Про інститути спільного інвестування», від 09.12.2015 № 5080-17
4	Емісія цільових облігацій	Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок», від 20.09.2015 № 3480-15
5	Іпотечне кредитування	Закон України «Про споживче кредитування», від 15.11.2016 № 1734-VIII; Закон України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати», від 19.06.2003 № 979-ІV. Закон України «Про іпотеку», від 05.06.2003 № 898-ІV

При використанні механізму Фондів фінансування будівництва між інвестором та забудовником з'являється посередник – управитель. Слід зазначити, що схема фінансування будівництва через створення ФФБ

майже прозора. Вона дозволяє, з одного боку, будівельникам отримати підтримку фінансової установи(банка) на початковому етапі, а, з іншого — захистити фінансові інвестиції потенційних покупців від нецільового використання до завершення будівництва житла.

Механізм ФОН дозволяє здійснити повний цикл управління інвестиційним проектом за принципом “від концепції об’єкту будівництва — до експлуатації побудованого будинку”. Грошові кошти залучені в ФОН, не підлягають оподаткуванню податком на прибуток і ПДВ, що суттєво мінімізує оподаткування доходів [2].

Інститут спільного інвестування — це корпоративний або пайовий фонд, що є формою колективного інвестування, при якій засоби учасників об’єднуються і інвестуються управляючою компанією (компанія з управління активами — КУА) в різні активи (нерухомість, цінні папери і тощо) з метою отримання доходу інвесторами. Діяльність ІСІ регулюється законом “Про інститути спільного інвестування” [3].

Цільові будівельні облігації не передбачають процентного доходу і не залежать від цінових коливань на ринку. Купуючи цільові облігації, інвестор отримує право через обумовлений термін обміняти цінний папір на право власності на житло. Іпотечне кредитування — правовідносини, що виникають з приводу набуття права вимоги іпотечного боргу за правочинами та іншими документами.

Отже, аналіз наявного стану фінансування житлового будівництва показав, що в сучасних економічних умовах в Україні, надзвичайно важливим залишається питання пошуку ефективних механізмів залучення коштів приватних інвесторів (в той час як питома вага інших джерел фінансування будівництва житла продовжує залишатися незадовільною). На сьогоднішній день найбільш оптимальними з таких механізмів є фонди фінансування будівництва та випуск цільових облігацій. Інші ж механізми з ряду причин не набули достатнього розвитку. Беручи до уваги той факт, що кожен з них являється досить складним фінансовим продуктом і має

ряд індивідуальних особливостей, важливим є розробка стандарту, який урахував би всі ці особливості.

Важливого значення для розвитку фінансування житлового будівництва в Україні набувають адаптація досвіду світової практики до вітчизняних умов, аналіз різних схем проектного фінансування, що використовуються у розвинених країнах та визначення можливості їх застосування в Україні. Час переходити від тактичних цілей фінансування житлового будівництва до реалізації стратегічних цілей житлово-будівельної політики.

Список використаних джерел

1. Асаул А.М., Павлов В.І., Пилипенко І.І., Павліха Н.В. Ринок нерухомості: навч. посіб. — К.: Кондор, 2006. — 336 с.
2. Юркевич О. М. Розвиток форм фінансування житлового будівництва в Україні. - С. 30-34.
3. Закон України "Про інститути спільного інвестування", від 05.07.2012 № 5080 VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Офіц. Сайт — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/508017>

Омельченко А. П.

Київський національний торговельно-економічний університет,

м.Київ

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Результативність банківської системи показує успішність керування банком та прямо пов'язана з його можливістю отримувати прибуток, адже це мета банківської діяльності. Прибуток задовольняє інтереси власників, клієнтів, персоналу банків, а також держави. Але в умовах фінансової кризи більшість банків зіткнулися із труднощами: замість очікуваного прибутку вони отримують від'ємний фінансовий результат.

Станом на початок 2011 р. банківський сектор України налічував 176 комерційних банків. У 2014 р. кількість банків становила 180 одиниць. Починаючи з 2014 року під впливом кризи в економіці, а також політичної нестабільності в країні значна частина банків зіткнулася з проблемами, у більшості згідно з рішенням НБУ була розпочата процедура ліквідації, вже станом на 01.01.2019 з того часу чисельність установ скоротилася на 57% та кількість банків, що функціонує становить 77 одиниць, із них 23 банки зі 100% іноземним капіталом. [1]

Якщо аналізувати в цілому по Україні фінансові результати діяльності банків за останні п'ять років, то можна побачити, що з 2014 року більшість банків отримують збитки або незначні прибутки. Зокрема, за підсумком 2017 року значні збитки отримали Промінвестбанк – 7656,0 млн. грн., Укрсоцбанк – 3636,6 млн. грн. Приватбанк зі збитками у розмірі 22966 млн. грн. за рішенням НБУ від 18 грудня 2016 р. було націоналізовано. [1]

Кожний банк самостійно визначає методику розрахунку показників результативності діяльності. В загальному вигляді вона має наступні елементи: прибутковість (збитковість) активів; прибутковість (збитковість) капіталу; чиста процентна маржа; чиста непроцентна маржа; чиста операційна маржа; частка кредитного портфеля у структурі активів банку; співвідношення відрахувань у резерви та сукупних активів банку.

Від'ємні показники прибутковості зумовлені зависокими відрахуваннями в резерви великими банками. Внаслідок зменшення їх обсягу за 2017 рік на 149,6 млрд. грн. відбувся приріст прибутковості банківської системи у 2018 році., при стабільному зростанні процентного та комісійного доходів. За 2018 рік розмір резервування зменшився більш як в два рази - з 49,2 млрд. грн. до 23,7 млрд. Одночасно чистий процентний та комісійний доходи банківської системи зросли приблизно на 38%. [2]

Найбільш збитковими за результатами 2018 р. стали Сбербанк, Промінвестбанк та Укрсоцбанк. В топ-3 найбільш прибуткових увійшли Приватбанк, Райффайзен Банк Аваль та Укрсиббанк.

Шляхом активного кредитування банками, передусім роздрібного гривневого, що становило понад 30% у річному обчисленні, фінансовий результат банків за 2018 рік у 21,7 млрд грн є найбільшим за всі роки. Також цьому сприяло зниження банками відсоткових ставок за вкладками громадян упродовж року і значне зменшення обсягів формування резервів, що демонструє пророблену банками роботу з адекватного оцінювання активів та відповідного формування резервів у попередні роки. Оскільки простежується тенденція до зростання обсягів кредитування, то для банків є перспектива успіху в частині прибутковості на 2019 рік. [2]

Отже, банківська система України, під час кризових років, спрямувала свої дії на забезпечення позитивного фінансового результату, стабільності банківської діяльності та захисту інтересів вкладників. Для збільшення прибутку банківського сектору було проведено ряд заходів та радикальних дій з боку НБУ.

Список використаних джерел

1. Мінфін - все про фінанси: новини, курси валют, банки [Електронний ресурс] / Доступ до ресурсу <https://minfin.com.ua>

2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / Доступ до ресурсу <http://www.bank.gov.ua>

ЗАЛУЧЕННЯ ВКЛАДІВ БАНКАМИ УКРАЇНИ

Ефективність функціонування банку та обсяг його можливостей на пряму залежать від його ресурсної бази. Враховуючи те, що основну частину ресурсів банків формують депозити, сьогодні в Україні між банками ведеться боротьба за вільні кошти населення. У банківській діяльності проблема формування оптимального за термінами й обсягами депозитного портфеля є вельми актуальною, що дає право стверджувати про важливість формування та розвитку ефективного депозитного ринку з його дієвим інструментарієм.

На підставі проведеного дослідження вітчизняного депозитного ринку та вивчення думки фахівців у цій сфері, нами визначено основні проблеми залучення вкладів банками, які можна поділити на зовнішні та внутрішні.

Зовнішні проблеми носять екзогенний характер, тобто спричинені чинниками зовнішнього середовища і не залежать від керівництва банку та його акціонерів. Зовнішні проблеми, в свою чергу, поділяються на соціальні, економічні та політичні. До соціальних проблем можна віднести втрату довіри вкладників до банків, недостатня проінформованість та обізнаність українців, зниження рівня життя населення тощо. До економічних проблем відноситься: інфляція, ринкові реформи, зростання безробіття, фінансова криза і т. д. Головною політичною проблемою є нестабільна ситуація в країні та агресія з боку Росії.

Внутрішні причини зумовлені ендегенними факторами, що існують всередині банківської установи. До внутрішньобанківських проблем відносимо: порівняно вузький асортимент депозитних послуг, негативна репутація банку, неефективне корпоративне управління, низька

кваліфікація та якість обслуговування персоналу, додаткові грошові та матеріальні витрати банку на маркетингове дослідження та на платежі до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, відволікання коштів на рахунок обов'язкових резервів тощо.

На нашу думку, для вирішення даних проблем, які негативно впливають на залучення коштів до вітчизняних банків, доцільно було б застосувати:

- підвищення досвідченості та фінансової грамотності населення шляхом проведення різних тренінгів, семінарських занять, зустрічей з представниками банків, що призведе до довіри клієнтів до банку в якому вони обслуговуються;
- активне використання процентної політики, як одного з методів стимулювання розміщення вільних коштів на різні види депозитів;
- додаткова капіталізація державних банків з боку держави, що дасть змогу підвищити рівень фінансової стійкості державних банків та сприятиме стабільності всієї банківської системи [1, с.19];
- розвиток депозитних операцій банку шляхом впровадження нових технологій;
- покращення інтернет-технології для швидкого обслуговування клієнтів;
- покращення якості обслуговування клієнтів, шляхом долучення до роботи нових кваліфікованих працівників;
- пропонування клієнтам найбільш вигідні та оптимальні умови депозитів, за допомогою розробки різних варіантів вкладів, щоб клієнт мав змогу вибирати;
- прийняття дієвих заходів, які будуть спрямовані на врегулювання економічної ситуації в країні;
- підсилення зберігання заощаджень клієнтів.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати вплив негативних факторів у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку депозитного ринку України у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Гладких Д.М. Ключові проблеми діяльності українських державних банків / Д.М. Гладких – Київ: Економіка, 2015. – 19 с.

Погоріла К.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

м. Київ

РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Посилення конкурентної боротьби між вітчизняними та зарубіжними банками об'єктивно зумовлює потребу в розвитку систем рейтингової оцінки функціонування банків та створення незалежних авторитетних інституцій, які б здійснювали таку оцінку і користувалися довірою клієнтів. Отож проблематика є доволі актуальною.

Рейтинг банків насамперед це система оцінки діяльності, заснована на фінансових показниках роботи і даних балансу банку. Сьогодні у світі розроблено чимало методик визначення рейтингів банків. Вони відрізняються за кількістю показників, що враховуються. Серед найвідоміших методик оцінки банківської діяльності є система CAMELSO (CAMELSO) - офіційно визнана вдосконалена система рейтингової оцінки банків, яку широко використовують наглядові органи багатьох країн світу. Система CAMELSO є бальною та ґрунтується на поєднанні оцінки кількісних та якісних показників, бухгалтерського

підходу та професійного судження. Дана рейтингова система дає можливість оцінити всі фактори, за якими оцінюється якість управління та контролів, рівень ризику, фінансовий стан і якість операцій кожного банку [1, с. 319].

Особливе місце у рейтингуванні банків належить оцінюванню менеджменту, яке опосередковано надає оцінку усім аспектам діяльності, загальній організації управління банком та банківськими ризиками. Перелік факторів оцінки за системою CAMELSO є досить детальним, але в ньому також не відображаються всі ключові аспекти ідентифікації ризиків у процесі розвитку операцій, розширення мереж, вдосконалення підходів з вимірювання ризиків, їх моніторингу, перегляду повноважень і лімітів та контролю за дотриманням внутрішніх положень. Система оцінки не є превентивною і лише висвітлює фактичний стан менеджменту з огляду на фінансову стійкість банку на дату інспектування.

Для того щоб рейтинг надійності банків задовольняв інформаційні потреби зовнішніх користувачів інформації, він повинен відповідати, на нашу думку, таким вимогам: комплексність (різномісність) проведення аналізу діяльності банків; об'єктивність інформації про діяльність банку, на основі якої розраховуються показники; наукова обґрунтованість методики визначення рейтингової оцінки надійності банківських установ; доступність – інформація повинна бути у відкритому доступі для її зовнішніх користувачів; періодичність – банківський рейтинг повинен публікуватися щокварталу, оскільки за даний період банки подають фінансову звітність до НБУ; зрозумілість та простота у здійсненні аналізу показників, наведених у рейтингу надійності банків, зовнішніми користувачами [1, с. 33].

Отже, на основі вдосконалення методики та інформаційної бази обчислення основних показників потрібно розробити нову публічну рейтингову систему комплексної оцінки діяльності банківських установ України, що буде застосовуватися незалежними професійними

організаціями. Також необхідно вдосконалювати нормативно-правове регулювання для мінімізації можливості подання неправдивої інформації банками та уникнення фальсифікованих рейтингів. Зважаючи на наведені вище висновки, рейтингова методологія оцінювання українських банків потребує подальшого дослідження у напрямі розроблення публічної комплексної системи оцінювання банків України.

Список використаних джерел

1. Каширіна О. Рейтингова система оцінки фінансової стабільності банків з іноземним капіталом як інструмент підвищення надійності банківської системи / О. Каширіна, В. Фурсова // Вісник НБУ. – 2011. – № 9. – С. 33–34 [Електронний ресурс]
2. Логвиненко Ю.Л. Сутність рейтингування підприємств та його значення в ринкових умовах / Ю.Л. Логвиненко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – № 640. – С. 319–322 [Електронний ресурс]

Ражик І. В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м.Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ БАНКАМИ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ

На сьогодні, кожен з нас, будь-яке підприємство може придбати кредит на свої особисті або промислові цілі. Але в когось є більше шансів отримати кредит, ніж в іншого. Така проблема постала перед підприємствами, які працюють у сфері аграрного бізнесу. Підприємства агропромислового комплексу функціонують в умовах економічної нестабільності та цінової невизначеності. За оцінками фахівців, вони не отримують достатній обсяг кредитних коштів для фінансування оборотного капіталу та інвестицій. Аграрні підприємства сподіваються на підтримку з боку держави, а її необхідність зумовлена низкою чинників: недостатня платоспроможність аграрних підприємств, високий ступінь

ризиків аграрного виробництва, сезонність сільськогосподарства та інші. [1].

Саме специфіка виробництва аграрних підприємств, нерівномірність вивільнення і вкладання коштів протягом року, спричиняє необхідність залучення додаткових коштів із зовнішніх та внутрішніх джерел для підтримки ефективної діяльності підприємства. Станом на 2018 рік на ринку банківських кредитів для суб'єктів аграрного сектору найбільш поширеними брендами є CREDIT AGRICOLE UKRAINE, UKRSIBBANK, AVAL, PIRAEUS BANK, ALFA BANK, OTP BANK та AGROPROSPERIS BANK.

Якщо взяти до уваги структуру наданих кредитів за видами економічної діяльності, то частка яка припадає на аграрні підприємства складає 8% і займає третє місце серед всіх кредитованих галузей економіки України [2].

Також при наданні кредитів важливу роль відіграє процентна ставка, за якою надається кредит в тому чи іншому банку. В першій половині 2018 року ціна кредитування була волатильною, у національній валюті коливалася в межах 17,9-18,2%, овердрафту в національній валюті – 18,3-19,7%, в іноземній валюті – 6,3-11,8%. Така висока ціна кредитування у національній валюті на пряму залежить від облікової ставки НБУ, що в свою чергу, є результатом політики інфляційного таргетування центрального банку.[2]

З метою подолання кредитних обмежень сільськогосподарських товаровиробників в Україні була впроваджена система пільгового кредитування АПК, згідно з якою здешевлення кредитів здійснюється у режимі кредитної субсидії та полягає у субсидуванні частини плати (процентів) за використання кредитів, наданих банками у національній та іноземній валютах [3].

Якщо розглянути динаміку кредитного забезпечення АПК України, то можна побачити тенденцію, що зменшується кількість надання довгострокових кредитів і збільшуються короткострокові. Ця тенденція є

негативною, оскільки чим довший кредит тим більш платоспроможне підприємство, а надання короткострокових кредитів свідчить, що підприємства не можуть забезпечити свою діяльність на досить довгий термін, оскільки коштів мало і ризик їх неповернення у довгостроковій перспективі є великий (див. табл.1).

Отже, на сьогодні немає налагодженої співпраці між банківською системою, державою та підприємствами аграрного бізнесу. Висока вартість кредитних ресурсів та недостатня платоспроможність більшості підприємств є великою перешкодою до створення ефективних відносин між банками та АПК України. Необхідним є впровадження нових методик оцінки платоспроможності агропідприємств враховуючи специфіку їхньої роботи, враховуючи те, що аграрний сектор економіки є важливою стратегічною галуззю держави.

Таблиця 1

**Динаміка обсягів кредитного забезпечення АПК України
за 2013-2017 рр.**

Показник	Роки					Відхилення 2017/2016
	2013	2014	2015	2016	2017	
Кількість підприємств, які залучали кредити, од.	2996	2267	2689	2801	3011	210
Видано кредитів підприємствам АПК – усього, млрд.грн, у тому числі:	10,9	10,9	23,4	31,5	40,3	8,8
- короткострокових	7,8	7,8	22,9	29,0	36,5	7,5
- середньострокових	2,0	2,0	0,1	2,3	3,5	1,2
- довгострокових	1,1	1,1	0,4	0,2	0,3	0,1
Кількість підприємств, які залучали пільгові кредити	-	-	439	347	382	35,0
Отримано пільгових кредитів, млн.грн	-	-	300,0	162,8	294,9	132,1

**Примітка: складено за даними джерела [4]*

Список використаних джерел

1. Бабич Ю. А. Кредитування аграрного сектора економіки у розвинутих країнах світу. Економіка АПК. 2012. № 4. С. 155–162.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
3. Маслак Н. Банки та АПК України: співпраця триває! [Електронний ресурс] / Н. Маслак, О. Маслак // Пропозиція. – 2017. – № 5. – С. 154–160.
4. Матеріали офіційного сайту Міністерства аграрної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua>.

Рудик А.О.

*Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ФІНАНСУВАННЯ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Ресторанний бізнес в Україні намагається розвиватися у дуже складних умовах розвитку. Ресторанний ринок має значний потенціал, який максимально проявиться разом із зростання добробуту українців. Не зважаючи, на відносно невеликі кошти, необхідні для започаткування ресторанного бізнесу, саме фінансування його діяльності являється чи не найбільшою проблемою в цьому секторі економіки.

Фінансування ресторанів повинне розпочинатися з оцінки привабливості країни та регіону для інвестора. Менеджмент ресторанного бізнесу повинен враховувати не тільки внутрішні резерви і можливості, але й умови економічного середовища, що є багатофакторним індикатором макроекономічної ситуації в країні та світі.

Привабливість регіону для інвестора залежить від таких показників як: динаміка ВВП; динаміка валютного курсу; рівень попиту на вироблену продукцію та послуги; динаміка фондових індексів; рівень ставок банківського кредитування; податкове регулювання; динаміка і структура закордонних інвестицій в економіку країни.

Ресторанний бізнес може використовувати такі способи фінансування як власні кошти (чистий прибуток, амортизаційні відрахування, страхові відшкодування, нематеріальні активи, тимчасово вільні основні та оборотні кошти, статутний фонд, резервний фонд, ремонтний фонд, фонд охорони праці, фонд спеціальних програм, фонд розвитку виробництва, розрахунки за майно (при даванні його в оренду) та інші.), залучені кошти, отримані від продажу акцій, випуску фінансових інструментів, емісії облігацій, а також внески, цільові надходження та ін. та позикові кошти у вигляді бюджетних, банківських і комерційних кредитів тощо.

Аналіз фінансування діяльності ресторанного бізнесу дозволяє зробити висновок, що на теперішній час переважно застосовуються традиційні джерела і форми фінансування. Основним джерелом фінансування є власні кошти підприємств (у 2018 р. – 66,35% від загального обсягу). Фінансування за рахунок державного та місцевих бюджетів у ресторанному бізнесі практично не відбувається. Користування кредитними коштами банків та інших позик зменшилось на 41,47% та у структурі становлять 13,9%.

Проте з'явилися і нові джерела фінансування такі як краудфандинг.

Краудфандинг (від англ. Crowd – «натовп» і funding – «фінансування») – це залучення коштів на проект силами спільноти, яке ви зможете зібрати навколо своєї ідеї. Ресторатори використовують краудфандинг, щоб фінансувати в розширення бізнесу або нові ідеї: їжу на колесах, доставку продуктових наборів, вечері-сюрпризи тощо.

Тренд шукати фінансування у спільноти стає дуже популярним поряд з традиційними способами, який зазвичай пов'язаний з високими

ризиками і складний у прогнозуванні. Краудфандинг дає можливість розвиватися без ризику.

Є два види угод за допомогою краудфандингу.

Перший – це створити систему пожертвувань, засновану на винагороді. Люди допомагають коштами і отримують подарунок від творців проекту. Це може бути обід на двох, безкоштовний аперитив або просто брендovaná футболка. Таку систему зробили популярні сайти для залучення грошових коштів Kickstarter і Indiegogo, і зараз це саме звичайна справа при краудфандингом.

Другий шлях – віддати в обмін на гроші частку в новому бізнесі. Така спроможність залежить від законодавства країни.

Мета будь-якої краудфандингової кампанії – зібрати необхідну для здійснення ідеї суму. Зазвичай проекту дається від 30 до 180 днів на збір грошей. Щоб встигнути показати свою пропозицію якомога ширшій аудиторії, потрібен маркетинг.

Для молодих підприємців, краудфандинг допомагає не тільки отримати гроші на відкриття проекту, а також створити спільноту першовідкривачів бренду. Беручи участь в проекті, в якому інвестор зацікавлений, він докладе максимум зусиль і душу в його розвиток. Із задоволенням розповість друзям, знайомим про те, що брав участь у створення проекту.

Запропонуйте інвесторам спосіб стежити за розвитком проекту: через блог або соціальні мережі.

Також зменшити ризик за відносно невеликих фінансових вкладень дозволяє зробити франчайзинг.

Відтак з метою підвищення рівня фінансування підприємств готельно-ресторанного бізнесу необхідно: вдосконалити управління внутрішніми ресурсами, а при залученні інвестицій враховувати як інвестиційну привабливість країни, так і туристичну привабливість місцевості де розташований ресторанний комплекс.

Список використаних джерел

1. Дикань В.Л. Економічна безпека підприємства [Текст]: навч. посіб. для студентів економічних спеціальностей ВНЗ / В.Л. Дикань, І.В. Воловельська, О.В. Маковоз. – Х.:УкрДАЗТ, 2011. – 270 с.
2. Тенденции ресторанного рынка в Украине [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://c4actie.at.ua/publ/2-1-0-1>.
3. Близнюк О.П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства / О.П. Близнюк, А.П. Горпинченко // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Серія «Економічні науки». – Том XV. №2. – 2012, Харків. – С. 52-58.

Сундук П.В.

*Київський національний торговельно-
економічний університет,
м.Київ*

РОЗВИТОК НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ

Формування системи недержавних пенсійних фондів (НПФ) в Україні почалось після прийняття 09.07.2003 р. Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Ця система базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення [1].

Світовий досвід показує, що розвиток недержавного пенсійного забезпечення (НПЗ) є невід'ємною складовою успішного розвитку країни в умовах ринкової економіки, адже кошти вкладені до НПЗ не тільки в майбутньому забезпечать стабільний дохід пенсіонерам, а й сьогодні

працюють на користь національної економіки та підприємств, адже вони повертаються до підприємств у вигляді інвестиційного капіталу [2].

Початковий процес розвитку недержавних пенсійних фондів характеризувався достатньою динамічністю: збільшенням кількості фондів та учасників недержавного пенсійного забезпечення, зростанням загальних пенсійних активів, пенсійних внесків і пенсійних виплат, збільшенням інвестиційного доходу (див. рис.1).

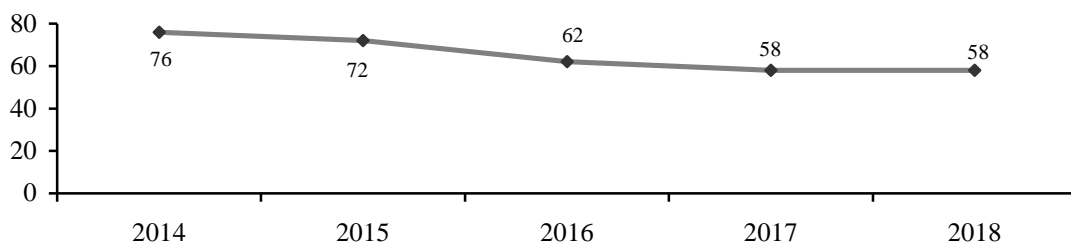

Рис. 1. Динаміка розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні за 2014-2018 рр., шт. [3]

Як бачимо з рис. 1 фінансова криза справила певний негативний вплив на діяльність недержавних пенсійних фондів України, що супроводжувалося зменшенням їхньої кількості, сповільненням досягнутих раніше темпів їхнього зростання і призвело до погіршення окремих параметрів.

Недержавні пенсійні фонди відповідно до законодавства України створюються у вигляді відкритих, корпоративних та професійних пенсійних фондів. Серед діючих переважають відкриті фонди (майже 90%); вони більш доступні для широких верств населення порівняно з професійними та корпоративними фондами. Серед усіх недержавних пенсійних фондів вирізняється корпоративний недержавний пенсійний фонд НБУ, фінансовий стан і результати діяльності якого справляють суттєвий вплив на загальний стан системи недержавних пенсійних фондів країни.

Для недержавних пенсійних фондів властиво формувати портфель, до якого входять об'єкти інвестування з мінімальним ступенем ризику.

Тому особливого значення набуває вибір інвестиційних інструментів, використовуючи які вони зможуть забезпечити захист грошових коштів населення від інфляційних процесів і при цьому отримувати визначений приріст капіталу.

Слід зазначити, що ефективному розвитку недержавного пенсійного забезпечення перешкоджають не лише загальноекономічні чинники, а й специфічні чинники, притаманні фінансовому ринку. Серед них: обмежений вибір фінансових інструментів, придатних для інвестування в них пенсійних коштів; складна процедура доступу недержавних пенсійних фондів до зовнішніх фінансових ринків; збільшення ризиків неповернення пенсійних активів, які розміщені на депозитних рахунках банківських установ, до яких запроваджено тимчасову адміністрацію або прийнято рішення про їх ліквідацію; відсутність зацікавленості роботодавців у фінансуванні недержавних пенсійних програм для своїх працівників; низький рівень роз'яснювальної роботи щодо ролі накопичувального пенсійного забезпечення в суспільстві; недостатня фінансова спроможність громадян [4].

Отже, заходи, спрямовані на удосконалення та активізацію діяльності недержавних пенсійних фондів, повинні носити комплексний характер і стосуватися всіх етапів їх роботи, а саме:

- формування дієвої мотиваційної системи для вкладників та учасників;
- збільшення рівня довіри та обізнаності населення з системою недержавного пенсійного забезпечення;
- використання резервів для збільшення надходжень до недержавних пенсійних фондів;
- застосування інвестиційно-привабливих та надійних фінансових інструментів;
- пошук додаткових сфер для залучення інвестиційного потенціалу фондів;
- удосконалення механізму оподаткування пенсійних виплат;

- удосконалення та переорієнтація системи державного регулювання недержавних пенсійних фондів.

Список використаних джерел

1. Про недержавне пенсійне забезпечення [Електронний ресурс]: Закон України від 09.07.2003, № 1057-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1057-15>.

2. Небаба Н.О. Система недержавного пенсійного забезпечення в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку // Н.О. Небаба / Ж-л «Молодий вчений». - №12 (15), грудень, 2014 р. – с. 41-44.

3. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/>

Симоненко Д.О.

*Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кредит є основним прибутком для українських банків, які складають вагомую частину фінансового сектору України. Для фізичних осіб кредит – це можливість задовольнити поточні потреби в товарах чи відповідних послугах. Для юридичних осіб – це можливість придбати основні засоби, здійснити реконструкцію, а також залучити позикові ресурси з метою реалізації інвестиційних проектів. Тому сучасний стан

банківського кредитування є важливим як для стабільності національної економіки в цілому, так і для суб'єктів господарювання.

Згідно з даними Національного Банку України у 2018 році платоспроможні банки отримали 21,7 млрд грн. чистого прибутку, враховуючи, що останнього разу банківська система України була прибутковою лише у 2013 році, коли її прибуток становив 1,4 млрд грн. Основним джерелом надходжень продовжують бути доходи банків від кредитування юридичних осіб (46%), вкладень в цінні папери (27%) та кредитування фізичних осіб (26%). Водночас у минулому році значно зменшилася кількість та частка збиткових банків. З 77 платоспроможних на 1 січня 2019 року банків 64 банки були прибутковими та отримали чистий прибуток 34,4 млрд грн, що перекрило збитки 13 банків на 12,7 млрд грн. [1].

Першість за обсягами кредитного портфелю посідає «Укрексімбанк», його розмір на кінець 2018 року складає 72,95 млрд. грн. або на 16,5% більше, ніж на початку року. Найбільшу частку складають кредити юридичним особам, під заставу нерухомого майна [2]. Таким чином, проведення активних операцій банку забезпечило зростання рівня стресостійкості і лояльності, на рівень 4,5 та 4,3 відповідно.

За минулий рік найбільш популярним видом кредитування фізичних осіб залишається – готівковий кредит. Банки пропонують широкий діапазон вибору кредитних продуктів, основою метою яких є – якомога швидше задовольнити поточні потреби клієнтів. Таким чином особливу увагу необхідно приділити так званим «Експрес кредитам», які набирають все більшої популярності. Виходячи з цього, можна сказати, що головною особливістю кредитування фізичних осіб є – більш швидкий доступ до кредитних ресурсів, які надаються, переважно, на довірчій основі [3].

Проте існує низка факторів, які негативно впливають на розвиток і функціонування банківської системи України. У цілому дані чинники за сферою впливу можна поділити на внутрішні і зовнішні. Внутрішні фактори – це сукупність негативних процесів, які виникають в межах

держави. До них відносяться:

- економічні чинники – нестабільність курсу національної валюти, зростання вартості кредитів, що унеможлиблює доступ до кредитних ресурсів окремим верствам населення, і відповідно значні рівні безробіття та інфляції;
- соціальні чинники характеризуються зниженням реальних доходів населення, заборгованістю із виплат заробітних плат, що спричинює зниження кредитоспроможності позичальника;
- політичні чинники супроводжуються веденням бойових дій на Сході України та періодом передвиборних агітацій, які також певним чином здійснюють вплив на економічний сектор країни.

Зовнішні фактори – сукупність процесів, які впливають на стабільність країни ззовні. Одним із головних зовнішніх чинників, що має вплив на банківську стабільність є пікові виплати за зовнішнім боргом, у разі не здійснення яких, проти України будуть введені фінансові обмеження і квоти. Окрім цього міжнародна спільнота негативно відреагувала на скасування Конституційним судом України статті про незаконне збагачення, існування якої було однією з вимог Євросоюзу і зобов'язань України перед МВФ.

Враховуючи викладене, можна зробити висновок, що для вирішення актуальних проблем розвитку банківської системи та стабілізації умов її функціонування необхідно впроваджувати нові депозитні програми, збільшувати видачу споживчих кредитів, дотримуватися нормативів НБУ, що регулюють діяльність комерційних банків, створити умови для залучення інвестицій у вітчизняну банківську систему в межах, що не створюватимуть суттєвих фінансових ризиків, і таким чином усі ці заходи дозволять мінімізувати вплив негативних факторів на банківську діяльність у короткостроковій перспективі та створять умови для прискореного розвитку банківської системи України у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Прибуток банківської системи за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=87627241
2. Офіційний рейтинг банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://banker.ua/officialrating/investment/>
3. Рейтинг кредитів готівкою в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bankchart.com.ua/personal/consumercredit>

Туз Ю. С.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м.Київ*

**ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ:
СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ**

На сучасному етапі податкова система України передбачає для малого бізнесу два шляхи сплати податків за допомогою загальної та спрощеної систем. Метою спрощеної системи оподаткування є підтримка та розвиток малого бізнесу, як важливого елемента економіки держави в цілому. Спрощена система оподаткування дозволяє суб'єктам малого бізнесу сплачувати значно нижчі податкові відрахування, ніж за умов загальної системи. Саме завдяки зниженню рівня тиску держава залучає більше суб'єктів господарювання до підприємницької діяльності, що у свою чергу розвиває економіку держави.

Спрощена система оподаткування у баченні Мінфіну [3]

Вид економічної діяльності	Великі підприємства, %	Середні підприємства, %	Малі підприємства, %	З них мікро-підприємства, %
Усього	0,1	4,8	95,0	80,8

Розглядаючи систему єдиного податку в цілому, можна назвати такі її позитивні сторони:

- відносна легкість реєстрації платника податку;
- простота ведення обліку та звітності підприємством;
- економія на затратах для ведення роботи по нарахування, сплаті податків та відправлянні звітності в контролюючі органи;
- зниження рівня податкового тиску на платників;
- скорочується кількість звітності, яку платник подає контролюючим органам;

Про те, що спрощена система працює свідчить і те, що фізичні особи-підприємці збільшують обсяги сплати єдиного податку. У січні – березні 2018 року забезпечено надходження у сумі понад 4,9 млрд грн. Це на 1,1 млрд грн або на 27,8% більше, ніж за відповідний період минулого року.

Спрощену систему оподаткування (станом на 01.01.2018) застосовують 1,292 млн. фізичних осіб-підприємців. Порівняно з аналогічним періодом минулого року кількість зареєстрованих платників єдиного податку збільшилась майже на 138,3 тис. осіб (на 01.01.2017 – кількість платників єдиного податку становила 1,153 млн. осіб).[1]

Проте попри всі переваги є в цій системі й ряд недоліків, які держава повинна ліквідувати для удосконалення податкової системи загалом, до них належать:

- можливість зловживання спрощеною системою та ухилення від оподаткування;
- обмеження обсягів доходу єдиноплатників;
- низька фіскальна ефективність;
- фіксована сплата податку, не залежно від факту отримання доходу;

Однією з найбільш поширених проблем спрощеної системи оподаткування в Україні є активне ухилення від сплати податків різними способами.

Сама наявність єдиного податку не є проблемою від якої потрібно відмовитись, а лише говорить про те, що необхідно реформувати систему.[2, с. 30] За результатами дослідження можу запропонувати такі напрями вдосконалення організаційно-економічного механізму оподаткування малих підприємств:

- врегулювати порядок застосування загальної та спрощеної систем оподаткування шляхом прийняття спеціалізованого законодавчого акту;
- використовувати елементи податкового стимулювання .
- запровадити уніфікований єдиний податок, яку буде ґрунтуватися на поєднанні положень діючого єдиного та фіксованого податків з використанням диференційованого методу встановлення податкових ставок.
- органам Державної податкової служби України розробити та впровадити заходи із розпізнавання «фіктивних підприємців», задля вирішення проблем ухилення та несплати в повному обсязі податкових нарахувань.

Отже, виявивши сильні та слабкі сторони спрощеної системи оподаткування, можна стверджувати, що сучасні умови господарювання характеризуються відсутністю дієвої системи державної підтримки сектору малого підприємництва. Сама ідея спрощеного механізму оподаткування є оптимальним способом стягнення податків, оскільки загальна система є

надто складною й обтяжливою.[3,с.30] Однак спрощена система не позбавлена своїх недоліків. Внесення змін щодо оподаткування малого бізнесу у Податковий кодекс України повинно усунути ці недоліки і зберегти при цьому все те раціональне, що в ній є, врахувати набутий позитивний досвід та стабілізувати систему податків.

Список використаних джерел

1. Фізичні особи-підприємці з початку року сплатили майже 5 млрд грн єдиного податку. ДФС України. 2018-04-19.
2. Краснокутська Н. Підприємницький потенціал України порівняно з країнами ЄС / Н. Краснокутська // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – К. : Вид-во КНТЕУ. – 2010. – № 1. – С. 25-33.
3. Спрощена система оподаткування у баченні Мінфіну: вивчаємо проект податкової реформи / «Дебет-Кредит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.dtki.ua/ua/simple/common/36579>

Тиха А.О.

*Харківській національний автомобільно-
дорожній університет, м. Харків*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ АТП

Податкове планування полягає у розробці та впровадженні різноманітних законних схем зниження податкових відрахувань, за рахунок застосування методів стратегічного планування фінансово-господарської діяльності підприємства. У здійсненні корпоративного податкового планування застосовують загальні і спеціальні методи, серед яких найбільш поширеними є метод мікробалансів та метод графоаналітичних залежностей. Оскільки податкова схема роботи кожного підприємства та фінансова схема кожної угоди багато в чому є унікальною,

тому для підприємств різних типів та сфер діяльності необхідно розробляти свою індивідуальну модель організації їхньої господарської діяльності. До основних напрямків облікової політики, що має альтернативні способи обліку відносяться:

1. Оцінка запасів та розрахунок фактичної собівартості у виробництві: за середньою собівартістю; за методом ФІФО (за ціною перших закупок); за методом ЛІФО (за ціною останніх закупок); за собівартістю одиниці матеріальних ресурсів, що закупаються.

2. Групування та включення витрат у собівартість реалізованої продукції (послуг): групування витрат на прямі та непрямі з традиційним способом формування повної собівартості; групування витрат на змінні та постійні витрати методом „дірект – костінг”.

3. Оцінка кредиторської заборгованості: без урахування належних до сплати відсотків; з урахуванням належних до сплати відсотків.

4. Методи визначення виручки від реалізації продукції (послуг): касовий метод (по мірі оплати); метод нарахування (по мірі відвантаження).

Одним із напрямків вдосконалення оподаткування АТП може бути придбання рухомого складу на умовах лізингу, за допомогою якого підприємства мають можливість списувати на витрати великі суми платежів за оренду необхідної техніки і тим самим скорочувати прибуток, що підлягає оподаткуванню.

Податковий моніторинг дозволяє суттєво впливати на базу оподаткування і зменшувати суми податкових платежів.

У процесі податкового планування необхідно прогнозувати можливі вигоди і втрати від застосування того чи іншого методу амортизації основних засобів і на цій основі приймати рішення про включення його у свою облікову політику. Метод амортизації обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічної вигоди від його використання.

Розстрочення податкових зобов'язань передбачає надання платнику податків бюджетного кредиту на основну суму його податкових зобов'язань на умовах податкового кредиту, за якими основна сума кредиту та нараховані на неї проценти погашаються рівними частками, починаючи з податкового періоду, наступного за періодом надання такого кредиту. Відстрочення податкових зобов'язань означає перенесення сплати основної суми податкових зобов'язань платника податків на умовах податкового кредиту, за якими основна сума податкових зобов'язань та нараховані на неї проценти сплачуються рівними частками, починаючи з будь – якого податкового періоду, визначеного відповідним податковим органом.

Список використаних джерел

1. Іванов Ю.Б. Податкова політика: теорія методологія, інструментарій / Ю.Б. Іванов, Майбуров І. А. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2010. – 492 с.

Файчак І. В.

*Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка, м. Київ*

ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ АКТИВНОГО РОЗВИТКУ ІТ ТЕХНОЛОГІЙ

Управління розвитком персоналу є однією з невід'ємних складових діяльності сучасного підприємства, оскільки пронизує усі сфери діяльності організації, забезпечуючи кадрами відповідного кваліфікаційного рівня. Саме персонал є основним ресурсом будь-якої організації, оскільки від нього залежить результат господарської діяльності підприємства. Проте на сьогоднішній день залишається відкритим питання про структуру витрат і механізм фінансування розвитку персоналу.

Необхідність фінансування та постійного удосконалення системи розвитку персоналу є запорукою конкурентоспроможності організації, особливо в умовах динамічних технологічних трансформацій, де більшість тривіальних бізнес-процесів автоматизуються. Фінансування системи управління персоналом є свого роду інвестиційним процесом, оскільки результат з'являється з певною затримкою у часі та напряму впливає на прибутковість організації.

Важливо розуміти, що разом із розвитком технологій у певній мірі знижується компетентність певних фахівців, що у свою чергу, вимагає відповідних інвестицій у заходи з розвитку персоналу. Фінансування розвитку персоналу повинно здійснюватися на ряду із прийняттям інших стратегічних рішень щодо діяльності у сфері маркетингу, виробництва чи інших, задля забезпечення максимального ефекту їх результативності, шляхом скорочення відстані між рівнем технологій та компетенціями спеціалістів [1, 3].

Структура фінансових витрат на розвиток персоналу за цільовим призначенням має такий вигляд: витрати на загальноосвітню підготовку, професійне навчання (первинна підготовка кадрів, перепідготовка персоналу, підвищення кваліфікації персоналу), виробничу адаптацію прийнятих працівників, атестацію і сертифікацію персоналу, планування трудової кар'єри та професійно-кваліфікаційне просування робітників і фахівців, на формування резерву керівників організації.

Витрати на розвиток персоналу варіюються не тільки у межах різних країн, але також залежать від сфери діяльності, так, наприклад, доречно говорити про те, що найбільша частка витрат на розвиток персоналу припадає саме на сферу ІТ-послуг у США (табл. 1) [1, 2]. Така динаміка є певною мірою очевидною в силу динамічності розвитку та технологічного прогресу. З огляду на це, доречно зауважити також і той факт, що у межах України розвиток персоналу значною мірою проявляється у сферах, які наближені до ІТ.

Витрати на підготовку та підвищення кваліфікації персоналу у
країнах світу

Країна	Середній відсоток від фонду оплати праці, %	Загальні витрати на розвиток персоналу, млрд. дол.
США	5-10	50
Японія	10-20	80
Франція	2-5	30
Німеччина	2-5	20
Великобританія	6-8	40

Проте така тенденція не обов'язково свідчить, що усі підприємства з переходом на автоматизацію процесів та застосування сучасних технологій добросовісно вирішують проблему навчання та перекваліфікації персоналу. Мається на увазі підбір нових кваліфікованих кадрів та вивільнення персоналу, що не відповідає необхідному рівню кваліфікації. У випадку таких дій працівник фінансує у свій розвиток самостійно. З огляду на вище зазначене, доречно говорити про недосконалість державного регулювання системи фінансування розвитку персоналу.

Тема фінансування системи розвитку персоналу має багато прикладів успішного застосування у різних країнах світу, що обумовлює складність та багатогранність дослідження, оскільки як витрати у фінансовому вираженні, так і їх структура залежать від різних факторів: розмір організації, країна, економічний стан країни тощо.

Список використаних джерел:

1. The changing nature and role of vocational education and training in Europe. URL: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5569-0>.
2. Snyder T.D. Digest of Education Statistics 2016. Washington: National Center for Education Statistics. Institute of Education Sciences. U.S. Department of Education, 2017. 736 p.

3. Training Budget 101: How to effectively manage your training costs. URL: <https://www.efrontlearning.com/blog/2017/07/training-budget-minimize-training-costs.html>.

Хоменко І. О.

Торговельно-економічний

коледж КНТЕУ, м. Київ

ОЦІНКА ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Розглядаючи тенденції, які вплинуть у майбутньому на сферу праці та зайнятість населення, експерти одночасно висловлюють стурбованість впливом прискорених темпів розвитку технологій (професійні завдання, які раніше виконувались людиною, все частіше виконуються машинами) та подальшими ризиками для урядів, суспільства та бізнес-середовища. Крім того, значний вплив на майбутнє сфери праці чинять глобалізація, демографічні процеси, зміна клімату та геополітичні перетворення [1].

Разом з тим, констатовано, що у фізичних осіб, бізнесу та уряду з'являється можливість зрозуміти та активно керувати переходом до нового майбутнього. Тому розвиток власної справи в сучасних економічно-соціальних умовах є актуальним та перспективним завданням для осіб, які бажають бути незалежними у своїй професійній діяльності. Самозайнятість або підприємництво дозволяє реалізувати індивідуальні фізичні та розумові здібності людини на вирішенні завдань в будь-якій галузі, у тому числі з метою забезпечення власного існування. Започаткування будь-якого виду підприємницької діяльності вимагає вкладання коштів – закупівля обладнання, техніки, витратних матеріалів, сплата оренди, виплати заробітної плати найманим працівникам тощо.

Оскільки ринок нерухомості в Україні характеризується бурхливим розвитком, то оцінка нерухомість слугує гарною базою для створення власного бізнесу незалежно від форми власності. Нерухомість є головним предметом дискусій та спорів під час приватизації державного і комунального майна, оренди та купівлі-продажу земельних ділянок, приміщень житлового та нежитлового секторів. З теоретичної точки зору нерухомість трактують як земельну ділянку з усім нерухомим майном, яке є як над нею так і під нею. Таке трактування категорії «нерухомість» є загальним, всеохоплюючим визначенням об'єкта нерухомості.

Згідно законодавства України, зокрема Цивільного кодексу [2] під нерухомістю розуміють земельні ділянки, а також об'єкти, що розташовані на них, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни призначення. Найбільш характерною ситуацією, яка зумовлює необхідність в оцінці нерухомого майна є: продаж нерухомого майна; отримання кредиту під заставу нерухомості; страхування нерухомого майна; передача нерухомості в оренду; оформлення нерухомості в якості внеску до уставного капіталу; оцінка вартості нерухомого майна при розробці бізнес-плану з реалізації певного інвестиційного проекту і т. д.

Існує декілька варіантів пошуку коштів на започаткування підприємницької діяльності: власні заощадження; отримання одноразової допомоги від Державної служби зайнятості для організації підприємницької діяльності; залучення коштів на умовах колективного співфінансування (краудфандингу) на спеціальних інтернет-платформах (Спільнокошт, Kickstarter та ін.); участь в програмах міжнародних «донорів», подання грантових заявок на фінансування (ЄБРР, Ресурсний центр ГУРТ та ін.) та програмах реалізації громадських бюджетів: залучення інвестиційних і кредитних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Preparing for the Future of Work / Initiatives World Economic Forum – Сайт Всесвітнього економічного форуму [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.weforum.org/projects/future-of-work>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435–IV. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Чернєцова Х.В.

*Криворізький державний комерційно -
економічний технікум, м.Кривий Ріг*

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

На жаль, фінансовий ринок України не можна назвати стабільним, що ускладнює роботу підприємствам і комерційним установам. Мати власний бізнес і успішно ним керувати - вкрай складний процес, особливо в умовах хиткості економіки. Для утримання будь-якої організації на плаву необхідно добре розуміти принципи кредитних і фінансових процесів, а також вміти ними керувати.

Від наявності та використання грошових коштів організації залежить досягнення її економічної вигоди. У зв'язку з цим, тема дослідження представляється актуальною. Досліджуючи проблемні аспекти раціонального використання грошових коштів, запропоновано заходи щодо їх раціонального використання, які об'єднано в класифікаційні ознаки:

1) періоду часу: короткострокові як час перебування оборотних коштів у виробничому циклі, довгострокові як вкладення в виробничі інвестиційні кошти (одноразові витрати);

2) методам оптимізації грошових потоків: прямі, непрямі;

- 3) зовнішніх чинників: умов отримання кредитів і процентної ставки по ним, можливостям цільового фінансування;
- 4) внутрішніх факторів: раціональне використання запасів, ліквідація наднормативних запасів, цільової вибір постачальників;
- 5) групам грошових потоків: основний або операційної діяльності, інвестиційної діяльності, фінансової діяльності;
- 6) аудиторським перевіркам: внутрішні, зовнішні;
- 7) контролю: вибіркового, суцільного;
- 8) ревізії: власні, сторонні.

Систематизовані і розподілені ознаки дозволяють розробити заходи, оцінивши їх достатність і доречність, наприклад, по потоку від операційної діяльності за рахунок збільшення обсягів продажу, зменшення виробничих витрат, в тому числі виплат відсотків і податків; по потоку від інвестиційної діяльності за рахунок зменшення обсягу інвестицій, списання нерухомості і устаткування, реалізації незатребуваних матеріальних активів; по потоку від фінансової діяльності за рахунок випуску пакета акцій та їх реалізації.

Сучасна система принципів планування грошових потоків дозволяє підвищити точність прогнозів, спростити систему управління [1].

Грошові кошти відіграють важливу роль для нормального існування підприємства, тому необхідно визначити стратегію й тактику управління їхнім формуванням і використанням. З метою ефективного управління грошовими потоками та фінансовою діяльністю підприємства в цілому доцільно вводити в практику розрахунок системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності [2].

Таким чином, класифікація грошових коштів у певні ознаками сприяє впорядкованому формуванню реєстру розроблених заходів і вирішення на основі цього завдання раціонального обліку надходження і використання цих коштів в організації.

Список використаних джерел:

1. Поддєрьогін А.М. Ефективність управ-ління грошовими потоками підприємства / А.М. Поддєрьогін, Я.І. Невмержицький // Фінанси України. – 2007. – № 11. – С. 119–128.
2. Варавка В.В. Аналіз ділової активності як інструмент управління грошовими потоками підприємства / В.В. Варавка // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 2. - С. 184–192.

Шрамко С.С.

Національний університет «Львівська Політехніка»

м.Львів

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЗА ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Культ відкриття нових закладів в Україні з кожним роком набирає все більше обертів. Для когось із власників готельно-ресторанного бізнесу це основний вид діяльності, а хтось із самого дитинства виношував мрію про невеличке власне кафе і у цій справі зовсім новачок. Власне для новостворених бізнесменів і пишуться ці тези, щоб власник невеличкого ресторанного бізнесу зрозумів важливість внутрішнього фінансового контролю, як він працює і на що варто звертати увагу.

Особливої уваги заслуговують питання, пов'язані з особливостями діяльності закладів ресторанного господарства, серед яких доцільновиділити процес формування собівартості виготовленої продукції, системубухгалтерського обліку та оподаткування тощо.

Кожна господарська операція, що відбувається у закладі впливає на кінцевий результат діяльності даного підприємства. Власне у цьому і полягає необхідність здійснення внутрішнього контролю. Необхідність

його підвищення потребують причини існування фактів безгосподарності, шахрайства та зловживань на підприємстві.

Передумовою забезпечення ефективного і прибуткового функціонування підприємства є повсякденний внутрішній контроль за фінансово-господарською діяльністю. Підприємства повинні налагодити систему внутрішнього контролю таким чином, щоб вона сприяла скороченню невиправданих втрат ресурсів та збільшенню доходів.

Сутність внутрішнього контролю представляє собою систему заходів, які здійснюються з метою підвищення рівня виконання працівниками своїх обов'язків, зазначених управлінським штабом підприємства, і збільшення прибутку підприємства[1].

Інвентаризація

Однією із найголовніших частин внутрішнього контролю фінансових результатів діяльності закладів готельно-ресторанного є контроль за пересуванням товару. Поговоримо про це на прикладі бару. Він є у більшості ресторанних закладів, тому це питання буде досить актуальним для багатьох. Зазвичай контроль за пересуванням товару керівництво доручає бухгалтерії. Проте такий підхід не є достатньо надійним через той факт, що бухгалтер може дати оцінку лише виходячи із цифр на папері. Він упускає можливість існування безлічі схем шахрайства.

Людина, яка добре розбирається в цьому бізнесі точно розуміє, що у дні інтенсивної торгівлі «чиста» звітність просто неможлива. Проте бухгалтер лишається задоволеним, коли бачить звітність без недочетів і великих залишків[2].

Так от, перше, на що варто звернути увагу – це процес зняття залишків. Більшість досвідчених у цій справі людей наголошують, що інвентаризація залишків повинна проводитись регулярно і регламентовано. Більш того, абсолютно незалежною особою. Бо якщо цю роботу буде виконувати бармен, моменти шахрайства відслідкувати буде майже неможливо.

Можна привести як мінімум один із найпростіших прикладів фальшивого підрахування залишків алкоголю є такий: у кінці робочого дня бармен сумує усі касові продажі і за рахунок нескладних підрахунків отримує так звану «вірну» суму залишків по кожній із позицій. Таку інформацію він і віддає в бухгалтерію[3].

На основі усього вищезгаданого, можемо зробити такий висновок, що фактичні залишки необхідно регулярно порівнювати із залишками на комп'ютері. Більш того, це необхідно робити як можна частіше і як можна більш несподівано для барменів.

Розмежування інформації

На даному етапі розвитку сучасних технологій, існує безліч спеціальних бухгалтерських програм для закладів ресторанного бізнесу. Вони автоматично самі вираховують суми залишків по кожній позиції, вираховують рецепти видають кінцевий результат. Проте завжди є якесь «але». У кожній із цих програм необхідно вірно зробити розмежування доступу до цієї інформації[3].

На приклад, ми можемо дати право офіціанту введення замовлення і формування попереднього рахунку. При цьому право на формування кінцевого чеку віддати адміністратору закладу. Хто саме має які права доступу до цієї програми вирішує керівник закладу[4].

Маючі сучасні технології ведення закладу, власник навіть перебуваючи у відпустці має можливість спостерігати за документацією закладу.

Отже, на підставі усієї вищезгаданої інформації, можна зробити такий висновок, що існує безліч схем шахрайства серед персоналу готельно-ресторанного бізнесу. Наслідком цього шахрайства може стати недоотримання прибутків, або взагалі збитковість підприємства. Таким чином, власник має володіти максимальною інформацією про внутрішні грошові потоки у закладі, використовувати нові технологічні пристрої та побудувати потужну ієрархічну систему роботи у закладі. Тільки в таких випадках він зможе знизити ризик виникнення крадіжок. Варто

вказати, що попередити їх виникнення взагалі просто неможливо. Через це, варто направити усі свої зусилля на їх зменшення.

Список використаних джерел

1. Яценко В.М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / В.М. Яценко, Н.О. Пронь. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Znpchdtu/2009_22_2/articles/Finansi/1_Yacenko.pdf.

2. Петренко С.М. Система об'єктів внутрішнього контролю [Електронний ресурс] / С.М. Петренко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/econ/2009_3/31.pdf.

3. Єлістратов І.В. Зупинити шахрайство в барі. [Електронний ресурс] /Єлістратов І.В. – Режим доступу: http://restoranoved.ru/magazines/magazine_4_2010/article_2089/.

4. Десяткіна І.В. Порядок проведення внутрішнього контролю в закладах ресторанного господарства [Електронний ресурс] /Десяткіна І.В.– Режим доступу:<file:///Users/sofiashramko/Downloads/46892-95168-1-PB.pdf>

Яковенко А.В.

*Криворізький державний комерційно -
економічний технікум, м.Кривий Ріг*

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Активізація процесу формування ринкових відносин в Україні, створення серйозного економічного базису для здійснення соціальних перетворень в сучасних умовах неможливо без динамічного розвитку малого підприємництва. Мале підприємництво за рахунок своєї

мобільності (в порівнянні з великими підприємствами) сприяє формуванню ефективної, конкурентоспроможної економіки, забезпечує найбільш повне використання всього комплексу ресурсних складових соціально-економічного розвитку.

Рівень підприємницької активності населення в даний час слід розглядати як один з показників функціонування людського капіталу, як фактор підвищення конкурентоспроможності держави. Разом з тим, мале підприємництво найбільш адекватно і швидко може переорієнтуватися відповідно до вимог кон'юнктури ринку та займає ті сегменти національної економіки, які є найбільш перспективними з позицій інвестування ресурсів: фінансових, матеріальних, трудових. Розвитку малого підприємництва приділяється значна увага в багатьох зарубіжних країнах, які мають довгий історичний шлях функціонування в умовах ринку, так і тих які тільки вступили в епоху ринкових перетворень економіки.

Високий рівень розвитку малого підприємництва за кордоном є результатом його істотної фінансової та організаційно-правової державної підтримки, доступності кредитно-банківських та позикових коштів, ефективного використання фінансових ресурсів господарюючими суб'єктами малого підприємництва. Однак для українського малого підприємництва в цілому питання пошуку джерел фінансування є не тільки актуальними, але і набувають все більш критичний характер.

Дослідження показує, що в сучасних умовах однією з найбільш складних проблем, що перешкоджають динамічному розвитку малого підприємництва в Україні, є обмеження доступу суб'єктів малого бізнесу до фінансових ресурсів.

Основними джерелами фінансування суб'єктів малого підприємництва є: самофінансування, банківське кредитування, бюджетне фінансування.

Основні переваги джерел фінансування малого підприємництва:

1) При самофінансуванні: низький ризик неплатоспроможності і банкрутства підприємства;

- 2) При банківському кредитуванні: відсутня платність за позиковими коштами (сплата відсотків);
- 3) Бюджетне фінансування: представлений широкий спектр банківських продуктів для розвитку малого бізнесу

Основні недоліки джерел фінансування малого підприємництва:

- 1) При самофінансуванні: обсяг ресурсів обмежений;
- 2) При банківському кредитуванні: потрібне забезпечення (застава); високі процентні ставки; короткострокові кредитні ресурси;
- 3) Бюджетне фінансування: тривалий процес надання коштів; труднощі в отриманні.

Одним із шляхів виходу із кризи малого підприємництва є кредитування даної сфери. Але внаслідок кризи в банків виникла проблема ліквідності, що спричинила зростання відсоткових ставок. Високі відсоткові ставки за кредит, обов'язкова застава, вартість якої значно перевищує суму кредиту, практично унеможливають доступність кредитних ресурсів для тих суб'єктів малого підприємництва, які започатковують свою справу [1].

10 травня 2018 р. Кабінет Міністрів України ухвалив план заходів щодо реалізації розробленої Мінекономрозвитку Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року.

Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року - стратегічний документ, що містить низку напрямів створення сприятливого середовища для його розвитку, розширення доступу до фінансування, спрощення податкового адміністрування, популяризація підприємницької культури та розвиток підприємницьких навичок, підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва.

Планом заходів передбачено виконання завдань, направлених на розширення кредитування малого і середнього підприємництва комерційними банками, активізації використання векселів, створення веб-порталу з метою задоволення потреб суб'єктів малого і середнього

підприємництва у доступі до якісної інформації тощо. Крім того, для підвищення інституційної спроможності держави у формуванні та реалізації політики у зазначеній сфері передбачено утворення консультативно-дорадчого органу при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі Офісу розвитку малого і середнього підприємництва [2].

Таким чином, вище викладені заходи з фінансування розвитку малого підприємництва повинні зіграти позитивну роль в соціально-економічному розвитку України, оскільки мале підприємництво сприяє збільшенню бази оподаткування для бюджетів всіх рівнів бюджетної системи країни, зниження рівня безробіття і диверсифікації ринку товарів і послуг.

Список використаних джерел:

1. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу : навчальний посібник / Дробязко С.І., Козир Т.М., Холод С.Б. ; За заг. ред. П.Й. Атамаса. – К. : ЦУЛ, 2012. – 416 с.
2. План заходів з реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 292-р.

Янчук В.В.

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

У розвинених країнах малий бізнес є невід'ємною частиною ринкового господарства і виступає як джерело прогресивних економічних змін. Малі підприємства сприяють розвитку конкуренції, створюють нові робочі місця, інтенсивно займаються науковими розробками. Крім цього,

малий бізнес більш швидко адаптується до місцевих умов господарювання порівняно з середнім чи великим; йому притаманні гнучкість і оперативність у прийнятті рішень, більш низька потреба в первинному капіталі і відносно невисокі витрати при здійсненні діяльності, особливо витрати на управління тощо.

Мале підприємництво – особлива форма економічної активності, що передбачає орієнтацію на досягнення комерційного успіху; інноваційний та ризиковий характер діяльності; перспективність спрямування на подальший розвиток, розширення масштабів і сфери діяльності; свободу та самостійність суб'єктів у прийнятті управлінських рішень та здійсненні бізнесу; майнову відповідальність підприємця за результати господарювання; постійний характер господарської діяльності, укладання регулярних, а не одноразових угод [1, с.14]. Малим підприємництвом визнається підприємницька діяльність, здійснювана певними суб'єктами ринкової економіки, що мають встановлені законом критерії (показники), що констатують сутність цього поняття.

Найбільш часто такими критеріями виступають: середня чисельність зайнятих на підприємстві працівників, щорічний оборот, отриманий підприємством, як правило, за рік, і величина активів.

Господарюючому суб'єкту в процесі діяльності для досягнення економічного успіху необхідно взаємодіяти з різними факторами внутрішнього і зовнішнього середовища, які в сукупності складають фінансове середовище підприємництва.

Мале підприємництво відіграє важливу роль у розвитку економіки країни (рис.1).

На сьогодні в Україні існують фінансово-економічні перешкоди для реалізації фінансового потенціалу малих підприємств, створенню та виходу нових підприємств на ринок і подальшого розвитку їх діяльності.

Рис.1. Роль малого підприємництва в розвитку економіки країни [1]

До основних проблем розвитку малого підприємництва слід віднести такі: загальний стан економіки України; монополізація бізнесу; низька конкуренція на внутрішніх ринках; обмежений доступ до фінансових ресурсів; обмежений доступ до ринку; технологічні бар'єри, зокрема обмежений доступ до інновацій та досліджень [2, с.85].

Розвиток малого підприємництва насамперед залежить від фінансової підтримки в умовах складної ситуації, яка склалася в країні.

Система фінансових взаємовідносин суб'єктів малого підприємництва має ряд особливостей – система оподаткування, дещо відрізняється від оподаткування великих підприємств, банки не особливо прагнуть видавати кредити малим підприємствам через великі ризики, високі процентні ставки кредитів та відсутність коштів під заставу роблять неможливим отримання коштів для започаткування бізнесу, страхові компанії не хочуть страхувати малий бізнес, і стає очевидним, що без державної підтримки малого бізнесу як напряму економіки не обійтися.

Для покращення справ у малому бізнесі необхідно здійснити наступні заходи: вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності; вдосконалення діючої системи оподаткування; активізація мікrokредитування та інвестиційної підтримки малого підприємництва; сприяння створенню інфраструктури розвитку малого підприємництва (консалтингові фірми, центри підвищення

кваліфікації підприємців); скорочення кількості перевірок та контролю за діяльністю підприємств малого бізнесу.

Малий бізнес в сучасній економіці країні змушений долати масу макроекономічних перешкод, головною причиною яких є нестабільна ситуація в країні, неефективна підтримка малих підприємств з боку держави, не вигідні податкові умови та недосконала законодавча база України. Створення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу, шляхом подолання зазначених фінансово-економічних перешкод є основним шляхом виходу держави з економічної кризи яка склалася в Україні сьогодні та розвитку економіки України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Довгальова О.В. Управління малим бізнесом : підручник / О.В. Довгальова, О.В. Балабенко: Донбас. нац. акад. буд-ва і архіт. Макіївка; Донецьк: Цифрова типографія, 2011. 298 с.

2. Стешенко.О.О. Державне регулювання розвитку малого бізнесу в сучасних умовах. Приазовський економічний вісник.2018. № 3(08). С. 82-88.

3. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22 березня 2012 року № 4618-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.

Ящук Х. М.

*Одеський національний економічний університет,
м. Одеса*

РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В БАНКАХ

Розвиток процесів глобалізації фінансових ринків та зростання ролі регулювання в банківській діяльності призвели до посилення вимог щодо організації управління. Аналіз еволюції процесів розвитку корпоративного управління в банках свідчить про поступове їх розширення на основі

залучення до управління стейкхолдерів, тобто широких соціальних груп, що не є буквральними корпоративними власниками-акціонерами, проте мають інтерес до результатів діяльності банку.

Інформатизація сучасного суспільства і бурхливий розвиток інформаційних технологій, у свою чергу, обумовлюють не лише «інтелектуалізацію» корпоративного управління, технологізацію методів і засобів захисту прав акціонерів і стейкхолдерів, але також модифікують закладений в процесі корпоративного управління потенційний конфлікт інтересів, якісно змінюють вимоги до розкриття інформації і до самої інформації про діяльність банку.

У цих умовах виникає необхідність розробки нових підходів до формування ефективної системи корпоративного управління, головним завданням якої є пошук ефективних механізмів розподілу влади і вибір оптимальної моделі управління.

Згідно Базельських принципів корпоративного управління в банках корпоративне управління – це комплекс відносин між керівництвом банку, його правлінням, його акціонерами та іншими зацікавленими сторонами, який забезпечує структуру через яку визначають його цілі, засоби досягнення цих цілей, а також моніторинг виконання [1].

Удосконалення потребує і сучасна система корпоративного управління банків України, що підтверджується фінансовими проблемами такого великого українського банку, як «Приватбанк», який став яскравим прикладом «крихкості» і неефективності існуючої системи корпоративного управління. Усі принципи корпоративного управління, здавалося б, використовувалися у банку і контролювалися аудитором і регулятором, проте це не зменшило проблему інформаційної асиметрії у відносинах між менеджментом, акціонерами і усім суспільством та призвело до значних збитків. У випадку з «Приватбанком» постраждали і акціонери, і стейкхолдери – вкладники, позичальники, працівники банківської системи, і вся держава.

Для побудови ефективної системи корпоративного управління к банках України необхідно використовувати напрацювання іноземних дослідників, які виділяють японську, англо-американську і німецьку моделі корпоративного управління. Дані моделі відрізняються складом учасників корпоративних відносин, їх впливом та поведінкою, структурою володіння акціями, законодавчою базою, вимогами до інформації та ступенем її розкриття тощо.

Характерною рисою японської моделі є особлива роль держави, оскільки уряд проводить активну економічну політику. Японська модель є найбільш привабливою саме для банків через чіткий розподіл зобов'язань між виконавчими та невиконавчими директорами. Недоліком моделі є низький відсоток кількості незалежних членів.

Для англо-американської моделі характерною є значна кількість дрібних акціонерів, між якими розподілена влада, вона побудована на однорівневій структурі ради директорів [2, с.326]. На відміну від японської моделі до складу ради входять переважно незалежні члени, хоча наявні і «внутрішні» члени.

Німецька модель є дворівневою: існує як виконавча так і спостережна ради. Вона використовує стратегію довгострокового контролю. На відміну від англо-американської моделі невелика частка індивідуальних акціонерів, тому що в інвестиційній політиці банку спостерігається консерватизм, крім того, до складу спостережної ради входять представники профспілок, менеджерів та працівників [2, с.368].

Щоб визначити яка модель корпоративного управління використовується в Україні потрібно оцінити розподіл функцій управління та контролю між різними органами корпоративного управління. Якщо спиратися на Закон України «Про акціонерні товариства» наглядова рада здійснює контроль та регулювання діяльності правління. А виконавчий орган здійснює виконання рішень і підзвітний наглядовій раді та загальним зборам акціонерів. Тобто ми бачимо дворівневу структуру, що притаманна для німецької моделі. Однак можна спостерігати розпорошеність

акціонерного капіталу в Україні, що є характерним для англо-американської моделі. Тобто українську модель корпоративного управління не можна чітко віднести до певної з вищезазначених моделей. Вона є комбінацією німецької та англо-американської моделі.

У підсумку важливо зазначити, що ефективність кожної з наведених моделей є відносною та залежить від багатьох факторів. Модель корпоративного управління, що досить ефективно функціонує в країнах з розвинутою фінансовою інфраструктурою може бути недоцільною в країні, де не розвинені певні інститути. В Україні ж задля адаптації банків до існуючих економічних умов використовується поєднання англо-американської та німецької моделей корпоративного управління.

Список використаних джерел

1.Базельські принципи корпоративного управління в банку [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU15164.html

2. Monks A. G., Minow N., Corporate Governance, Third Edition – 2004. – P.316-375

3. Закон України «Про акціонерні товариства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

СЕКЦІЯ 6

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Бурейко Д.В.

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ

ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГ: ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ПОРТФЕЛЯ ПРИВАТНОГО ІНВЕСТОРА

Інтернет-трейдинг – це система роботи з цінними паперами, що дає інвестору доступ до біржової інформації, а також можливість укласти угоди з купівлі-продажу цінних паперів на біржі в режимі реального часу за допомогою спеціальної сертифікованої програми, встановленої на персональному комп'ютері [1]. Таку можливість вітчизняний організований ринок цінних паперів отримав з 26 березня 2009 року завдяки ПАТ «Українська біржа».

Згідно Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» приватний інвестор для здійснення інвестицій має відкрити власний брокерський рахунок в компанії, що є ліцензованим торговцем цінними паперами [2]. Українськими брокерськими компаніями, що надають послуги з інтернет-трейдингу, є такі: ПрАТ «ІФК «АРТ КАПІТАЛ», СП ТОВ «Драгон Капітал», ПрАТ «ІВЕКС КАПІТАЛ», ТОВ «ФРІДОМ ФІНАНС Україна», ТОВ «ФК «Сократ», ТОВ «І-ІНВЕСТ», ТОВ «КІНТО, Лтд», ТОВ «Навігатор-Інвест», ТОВ «Он-лайн капітал», ТОВ «УНІВЕР КАПІТАЛ» [3].

Норми, що регулюють здійснення торгівлі цінними паперами за допомогою інтернет-трейдингу, містяться в Цивільному кодексі України, Податковому кодексі України, Законах України «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про банки і банківську діяльність», «Про Національний банк України», «Про електронні документи та електронний

документообіг», «Про електронні довірчі послуги», «Про валюту і валютні операції», Постановах НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах», «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного Банку України» [4].

Метою нашого дослідження є формування портфеля приватного інвестора за допомогою послуг з інтернет-трейдингу.

Оскільки платформа Quik для здійснення інтернет-трейдингу на ПАТ «Українська біржа» не працює з 15 червня 2018 р. [3], ми здійснювали формування портфеля приватного інвестора з іноземних активів за допомогою програмного забезпечення TWS американського брокера InteractiveBrokers .

На основі проведеного фундаментального та технічного аналізу активів ми сформували портфель активів приватного інвестора. Період володіння портфелем склав 15 днів - за період володіння (з 8.02.2019р. по 22.02.2019р.). Структура портфеля мала такий вигляд:

- 1) 50% – CFD Min US 30 – контракт на різницю в ціні облігацій Казначейства США строком на 30 років;
- 2) 26,4% – CFD Min US Oil – контракт на різницю в ціні ф'ючерсу на нафту WTI; 15,33% – SNE – акції компанії «Sony Corporation»;
- 3) 5,45% – DIS – акції компанії «The Walt Disney Company»;
- 4) 2,82% – EURUSD – валютна пара євро/долар США.

Для визначення рівня недооціненості акцій нами був здійснений такий аналіз: 1) порівняння поточної ціни кожної акції зі справедливою ціною, розрахованою на основі реальної вартості компанії та кількості акцій в обігу; порівняння показників P/E (ціна/дохід) компанії із середньогалузевими та секторальними показниками, в тому числі з урахуванням найбільшого й найменшого значень за останні 5 років; визначення показника EPS (доходу на акцію компанії); порівняння показників ROI та ROE (дохідності інвестицій та дохідності капіталу) із

середньогалузевими та секторальними показниками, і визначення показника PEG (темп росту P/E) компанії.

За допомогою функціоналу програмного забезпечення інтернет-трейдингу TWS нами були здійснені такі елементи технічного аналізу: 1) побудовані тренди; 2) визначені рівні підтримки та опору; 3) визначено фазу консолідації для наступного використання фрактального аналізу; 4) побудовані середні ковзні для інтервалу 20 днів, за допомогою чого були отримані сигнали для купівлі та продажу, за якими були виставлені ордери типу limit buy (купівля за визначеною ціною) та limit sell (продаж за визначеною ціною) відповідно.

Таким чином, за допомогою програмного забезпечення інтернет-трейдингу TWS з використанням технічного і фундаментального аналізу нами був сформований портфель приватного інвестора. Отримана нами розрахункова дохідність від управління портфелем за період володіння (з 8.02.2019р. по 22.02.2019р.) становила 4%.

Список використаних джерел

5. Семчук О. Проблеми розвитку фондового ринку України / О. Семчук // Економіка і право. – 2009. – № 2. – С. 9–12.
6. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 №3480-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
7. ПАТ «Українська біржа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ux.ua.
8. Дзюба С.О. Проблеми правового регулювання відносин з інтернет-трейдингу на ринку Форекс в Україні / С.О. Дзюба // Часопис Київського університету права. – 2014. – №1. – С.196-197.

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

У сучасному світі питання фінансової інклюзії можна розглядати як один із головних інструментів, за допомогою якого відбувається зростання економіки через мобілізацію заощаджень населення, інвестування у розвиток економіки держави та диверсифікацію фінансової системи. Якщо розглядати окремо поняття «інклюзії» для загального розуміння проблеми, то її можна охарактеризувати таким чином : «Інклюзія - процес збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі». Виходячи з цього можна сформулювати уявлення, що означає термін «фінансова інклюзія».

Фінансова інклюзія – створення умов для залучення усіх сегментів населення та бізнесу до користування різноманітними фінансовими послугами, які доступні за інфраструктурою та ціною, офіційно урегульовані та відповідають потребам населення з метою стимулювання економічного зростання країни та зменшення соціальної нерівності у суспільстві [1].

Проаналізувавши сучасну світову фінансову арену, можна з впевненістю сказати, що на сьогоднішній день майже третина населення світу не мають доступу до базового банківського рахунку, що несе негативний вплив на добробут споживача, оскільки не розкриває повного спектру фінансових послуг, яким може бути забезпечений користувач. Проте вагомою проблемою є не тільки те, що споживач не в повному обсязі користується фінансовими послугами, а й те, що це наносить відчутний удар на розвиток економіки в цілому. В Україні більше третини населення лишаються за межами фінансової системи, що свідчить про їх відокремленість від економіки держави та суспільства загалом, нижчий

рівень ефективності управління коштами та фінансової безпеки.

Для підвищення ефективності розвитку економіки країни світу розробляють національну стратегію з фінансової інклюзії. Національний банк України визначив фінансову інклюзію однією зі своїх стратегічних цілей та провів низку нововведень у 2018 році.

Серед основних досягнень можна виділити насамперед впровадження можливості дистанційного відкриття банківських рахунків завдяки системі BankID, за її допомогою громадяни України отримують дистанційний доступ до державних, адміністративних, банківських та інших послуг. Створено умови для переходу банків на безпаперові технології в обслуговуванні клієнтів з використанням електронного підпису, зокрема електронного цифрового підпису.

Упродовж минулого року Національний банк досяг суттєвого прогресу у розвитку НПС "ПРОСТІР". Національний банк суттєво розширив географію використання карток ПРОСТІР, уклавши договір з UnionPay International, найбільшою міжнародною платіжною системою у світі за кількістю емітованих платіжних карток, про емісію кобейджингових карток НПС "ПРОСТІР" та міжнародної платіжної системи UnionPay International [2].

Однією із переваг, яка характеризує фінансову інклюзію, є те, що цей показник має тенденцію до зростання, що носить позитивний характер. За словами директора департаменту стратегій та реформування НБУ у 2011 році фінансова інклюзія була на рівні 41%, у 2014 році - 55%, проте вже у 2018 році цей показник сягнув 63%, це демонструє кількість відкритих банківських рахунків у дорослого населення України і вказує, що популярність безготівкових розрахунків зростає. Однак ми все одно відстаємо від середньосвітового рівня - 69%, і це, звісно, залишає місце для поглиблення рівня проникнення фінансових послуг.

Проте Україна не зупиняється на досягнутому і у зв'язку з цим у 2018 році вперше було проведено форум з фінансової інклюзії Finclusion UA, організований Mastercard і Національним банком України. Понад 200

учасників і гостей події, серед яких – спікери з Азербайджану, Великобританії, Польщі, Сінгапуру та Швеції, обговорили, як включати людей у фінансові послуги і чому це важливо для держави та бізнесу. На нашу думку, це цінний досвід від зарубіжних країн, враховуючи те, що Швеція досягла 100% рівня фінансової інклюзивності населення.

Варто зазначити те, що напередодні форуму Mastercard було проведено опитування серед учасників українського фінансового ринку і в результаті якого було виявлено, що 45% опитаних визначили рівень фінансової інклюзивності в Україні як низький. На думку учасників опитування, ключовими причинами такої ситуації й, відповідно, бар'єрами на шляху до фінансової інклюзії є недостатня фінансова грамотність, неготовність до нового досвіду, низький рівень добробуту і слабка довіра до фінансової системи України в цілому [3].

Отже, для подальшого кращого розвитку фінансової інклюзії та підняття її на рівень міжнародних показників, в першу чергу необхідно розширити спектр фінансової обізнаності громадян. Паралельно з цим є доцільним розвиток новітніх технологій, яке має на меті глибше проникнення фінансових послуг. Всі ці фактори є невід'ємною складовою фінансової інклюзії, без якої поставленні цілі та пріоритети на досягнення економічного зростання не можуть бути досягнуті у повному обсязі.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
2. Стратегія Національного банку України. Програма дій 2019 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
3. Офіційний сайт форуму з фінансової інклюзії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://finclusion.bank.gov.ua/>

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПЛАТІЖНОЇ СИСТЕМИ "ПРОСТІР" НА РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК УКРАЇНИ

В Україні постійно збільшується кількість карток, емітованих вітчизняними банками, причому до них належать картки Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП), односторонніх (внутрішньобанківських) платіжних систем, міжнародних платіжних систем (МПС). Національна система масових електронних платежів (НСМЕП) є внутрішньодержавною платіжною системою, яка введена в промислову експлуатацію у 2001 р. Платіжною організацією системи, власником торгової марки й оператором системи є Національний банк України. НСМЕП створена з метою впровадження в Україні відносно дешевої та надійно захищеної автоматизованої системи безготівкових розрахунків. Це перший у світі приклад, коли систему розрахунків електронними грошима впроваджує центральний банк країни .

Нині структура ринку платіжних карток така: близько 80% числа задіяних у обороті платіжних карток це картки МПС, передусім MasterCard і VISA, частка внутрішніх платіжних систем становить приблизно 20%. Частка обсягу безготівкових операцій станом на 2018 рік підвищилася до 44,1% За четвертий квартал 2018 року кількість безготівкових операцій склала 750,6 млн шт., з яких:

- 503,8 млн шт. здійснені із використанням карток платіжної системи MasterCard,
- 246,2 млн шт. – Visa,
- 0,6 млн шт. – НПС "ПРОСТІР" [1].

У лютому 2016 р. НБУ заявив про перейменування НСМЕП в Національну систему масових електронних платежів «Український

платіжний простір» (далі – «ПРОСТІР»). НБУ називає розвиток системи «ПРОСТІР» стратегічним пріоритетом для України, передусім у плані зменшення частки готівкових розрахунків в економіці, а також ключовим елементом для зниження вартості безготівкових операцій. До уваги взято, що близько 97.7 % операцій із платіжними картками вітчизняних банків здійснюється на території України. При користуванні картою ПРОСТІР комісії оплачуються згідно із тарифами банку, який випустив картку. Технічно картка ПРОСТІР є аналогом карток Visa або MasterCard. Процедури зняття готівки в платіжних пристроях і оплати за товари та послуги за картками ПРОСТІР здійснюються аналогічно до прийнятих у Visa або MasterCard.

Перевагами ПРОСТІР є :

- З системою ПРОСТІР повністю відсутні валютні ризики, оскільки розрахункова валюта ПРОСТІР – гривня. Внесок до страхового фонду ПРОСТІР також формується в гривнях
- ПРОСТІР – локальна платіжна система, що передбачає низький рівень шахрайських операцій, адже основна кількість шахрайських операцій відбувається в країні відмінній ніж та, де були отримані дані платіжних карток.
- Системні комісійні у ПРОСТІР у рази нижчі, ніж у МСП
- Система ПРОСТІР побудована за міжнародними стандартами (EMV СРА). Банкоматно-термінальне обладнання є повністю технічно сумісним із стандартами міжнародних платіжних систем
- 92 % POS-терміналів та 83 % банкоматів можуть обслуговувати картки ПРОСТІР
- Картками ПРОСТІР можна здійснювати платежі та розрахунки в Інтернет [2].

Для розвитку платіжної системи НБУ планує створити мобільні додатки для оплат з NFC — картами ПРОСТІР будь-яких українських банків; впровадити технологію 3-D Secure 2.0 для безпечних транзакцій

електронної комерції в Інтернет; запуснути емісію віртуальних карт, а також кобрендингових карток спільно з китайською платіжною системою [UnionPay](#) . Такі картки будуть працювати на території України за правилами і тарифами ПРОСТІР, а за її межами за правилами та тарифами UnionPay. Реалізація цього проекту сприятиме посиленню конкуренції, розвитку технологій на платіжному ринку та інвестиціям в економіку країни.

Завдяки спільній роботі ПРОСТІР та Ощадбанку реалізовано можливість здійснення міжбанківських переказів з картки на картку (P2P перекази) між картками ПРОСТІР та картками МПС .Наразі такі перекази можна здійснювати у WEB- та mobileбанкінгу "Ощад 24/7" або на сайті АТ "Ощадбанк". [3]

Отже, на сьогоднішній день надзвичайно важливим є створення платіжної системи, яка була б незалежною від міжнародних аналогів, для забезпечення економічної безпеки у випадку, коли МПС з різних причин припинить функціонувати на території України. Створений НБУ «ПРОСТІР» зараз активно розвивається, запроваджує різноманітні винагородні програми для клієнтів, що є безумовно позитивним явищем, адже допоможе здешевити вартість безготівкових розрахунків, та створити безпечні безготівкові розрахунки. Створення «ПРОСТОРУ» – одне зі свідчень, що найближчими роками готівковий ринок України буде активно мінімізовуватись як заради боротьби з «тіньовою» економікою, так і заради осучаснення засобів платежів і розрахунків у країні.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України [Електронний ресурс] – режим доступу : <https://bank.gov.ua>
2. ПРОСТІР [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://prostir.gov.ua/prostir>
3. Національний банк України [Електронний ресурс] – режим доступу : <https://bank.gov.ua>

ІННОВАЦІЙНІ ДЕПОЗИТНІ БАНКІВСЬКІ ПРОДУКТИ

Депозити відіграють дуже важливу роль у формуванні банком своєї ресурсної бази, адже вони складають найбільш стійку її частину, яка в свою чергу дає можливість банку наростити обсяги середньо- та довгострокових кредитних операцій і задовольнити потребу економіки в інвестиціях. На сьогоднішній день банківська система характеризується великою різноманітністю депозитів та вже нових інноваційних депозитних продуктів [1, с. 18].

Загалом, обсяг депозитного портфелю банків у національній валюті у 2018 році зріс на 10% до 539,7 млрд грн. Обсяг гривневих депозитів населення у платоспроможних банках за рік збільшився на 14,5% до 268,9 млрд грн, в той час як в іноземній валюті - на 1,6% до 8,6 млрд дол. США. Процентні ставки за гривневими депозитами бізнесу за минулий рік вони підвищилися на 5,9 в. п. – до 14,5% річних, у тому числі внаслідок посилення конкуренції між банками за корпоративних клієнтів. Натомість дохідність депозитів населення, попри зростання у грудні, залишилася майже на рівні грудня 2017 року (11,7% річних). Ставки за вкладами населення та бізнесу в іноземній валюті на кінець 2018 року становили 2,7% річних і 2,5% річних відповідно [2].

Задля збільшення депозитних залучень банки повинні ретельно і постійно вивчати інтереси і запити вкладників, встановлювати оптимальну ставку процента, термін вкладу, можливість поповнення та дострокового зняття коштів, які би зацікавили і були доступними для клієнтів. Тому доцільно зосередити увагу на інноваційних депозитних продуктах. Такими цікавими інноваційними продуктами можуть стати:

- 1) мультивалютні депозити, які мінімізують втрати від коливання валютних курсів, оскільки вкладник протягом дії договору може конвертувати свій вклад із однієї валюти в іншу без розірвання договору і без втрати відсотків;
- 2) депозити у «стійких» валютах — швейцарських франках і англійських фунтах стерлінгів;
- 3) індексовані депозити, розмір яких та/або ставка змінюється залежно від певного показника (курсу валюти, індикаторів фондового ринку, цін на золото, нафту), причому банк компенсує вкладнику, наприклад, курсову різницю;
- 4) гібридні (або комбіновані, змішані) депозити, які поєднують властивості строкових і поточних рахунків. В іноземних банках їх іноді називають NOW-рахунками (negotiable order of withdrawal), відкриття яких дозволяє їх власникам розраховуватися тратами, аналогічними до чеків, одночасно отримуючи при цьому дохід як і за строковими депозитами;
- 5) умовні депозити, коли банки мають право залучати кошти та/або банківські метали на нестандартних умовах їх повернення;
- 6) спеціальні накопичувальні рахунки, при якому первинним є укладання з банком угоди щодо можливості отримання кредиту для придбання речей значної вартості (житло, транспортні засоби, земельні ділянки) за умови накопичення обумовленої суми на спеціальному цільовому рахунку, а також надійним механізмом захисту, який полягає у зарахуванні таких вкладів до категорії першочергового повернення;
- 7) структуровані депозити, представлені депозитами на акції та індексовані облігації, інвестиційними депозитами. Їх механізм передбачає наявність інструментів із фіксованою прибутковістю (строкові депозити або високонадійні облігації) та високодохідний фінансовий інструмент [3, с. 68];
- 8) електронні депозитні сертифікати. Їх можна буде продати іншій фізичній особі або іншому банку, взяти під їх заставу кредит лише з

невеликою втратою прибутковості. А також, електронні депозитні сертифікати буде зручно оформити, адже можна буде це зробити дистанційно. Недолік полягає в тому, що гарантії ФГВФО на електронні сертифікати, швидше за все, не поширюватимуться [4].

Отже, можна зробити висновок, що ефективність роботи банку щодо залучення додаткових грошових коштів та забезпечення його конкурентоспроможності на ринку банківських послуг багато в чому залежать від впровадження нових депозитних продуктів. Також слід відмітити, що сучасна депозитна політика повинна, по-перше, будуватись на обґрунтованих тарифах і процентних ставках, по-друге, враховувати можливості більш широкого використання інноваційних продуктів, по-третє, орієнтуватись на високий рівень сервісу для клієнтів, по-четверте, давати можливість підвищувати рівень захищеності депозитів через їх страхування.

Список використаних джерел

1. Цірук К. А. Вітчизняний і зарубіжний досвід продажу різних видів депозитних продуктів банку / К. А. Цірук // Науковий журнал «ЛОГОС. Мистецтво наукової думки». – 2018. - № 1. – С. 18-20.
2. Обсяги кредитів та депозитів населення у банках у 2018 році перевищили докризовий рівень [Електронний ресурс] // Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. - Режим доступу:
https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85761675&cat_id=55838
3. Золотарьова О. В. Модифікація депозитної політики комерційних банків України / О. В. Золотарьова, Ю. В. Півняк, О. В. Гурбич // Економіка та держава. - 2015. - № 2. - С. 65-69. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_2_16.
4. Павлов Ю. Депозити українців собираются перепродавать [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ubr.ua/finances/banking-sector/depozity-ukraintsev-sobirajutsja-pereprodavat-3863300>

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ

На сьогодні Україна характеризується нестабільним станом економіки та мінливістю економічних процесів. Постійно відбуваються реформи та перетворення в усіх сферах, що не завжди мають високу ефективність. Економіка, що знаходиться у кризовому стані, потребує змін та нововведень. Фінансовий ринок, як складова економіки, постійно розширює сферу послуг та продуктів, але має проблему з охопленням споживацького попиту, розповсюдженням товарів та інформаційним зв'язком. Одним із напрямків покращення роботи в даному випадку є забезпечення фінансової інклюзії.

Фінансова інклюзія – процес формування доступної системи фінансових продуктів та поширення її використання серед усіх рівнів та категорій суспільства. Тобто, це сукупність дій, що дадуть змогу усім суб'єктам економічної діяльності (як фізичним, так і юридичним особам) мати доступ до їх банківського рахунку, здійснювати фінансові операції та використовувати сучасні фінансові послуги.

В Україні даним питанням зацікавлений Національний банк України (далі – НБУ). У Стратегії НБУ фінансова інклюзія входить до шляхів досягнення стратегічних цілей та критеріїв успішності. Напрямами реалізації виокремлюються:

- розвиток платіжної інфраструктури (переведення транзакцій в електронні канали, поширення використання міжнародних і національних платіжних систем, ознайомлення населення з перевагами безготівкових розрахунків);

- запровадження віддаленої ідентифікації клієнтів для отримання ними фінансових послуг;

- укладення договорів у безпаперовій формі, у тому числі із застосуванням електронного цифрового підпису та інше [1].

Стійка фінансова інклюзія при цьому повинна характеризуватись доступністю фінансових послуг, забезпечувати розвиток фінансової грамотності споживача та повинна гарантувати захист прав користувача.

Протягом останніх років НБУ здійснюються заходи щодо підвищення саме рівня фінансової грамотності, культури та інклюзії населення, що зазначено у Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до 2020 року [2]. Зокрема, основним напрямком є залучення до сфери фінансових послуг представників мікробізнесу, жителів сільських районів, людей із низьким рівнем доходів, з обмеженими можливостями та людей похилого віку.

Загалом підвищення фінансової інклюзії є важливим для регуляторів та держави в цілому, провайдерів фінансових послуг, споживачів і має позитивний ефект для економіки держави. Адже, по-перше, залучає усі верстви населення до економічної системи, що у результаті сприяє зростанню економіки через мобілізацію заощаджень населення, інвестування у розвиток економіки держави, диверсифікацію фінансової системи. По-друге, збільшує кількість споживачів фінансових послуг, що є джерелом для збільшення прибутків провайдерів. По-третє, споживачі зможуть ефективніше та зручніше використовувати сучасні фінансові послуги, підвищуючи таким чином особистий добробут.

Список використаних джерел

1. Стратегія Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64754192>
2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=73007243>

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ У СФЕРІ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

Фінансова інклюзія є актуальним питанням для України, оскільки передбачає надання однакового рівня доступу до фінансових продуктів та послуг для усіх суб'єктів економіки за прийнятними цінами, відповідно до потреб домогосподарств і підприємств, не залежно від їх доходів та місця проживання (реєстрації), а також захист прав споживачів наданих послуг. На наш погляд фінансова інклюзія притаманна і сфері недержавного пенсійного забезпечення.

До проблемних питань діяльності недержавних пенсійних фондів (НПФ) варто віднести рівень доступу населення до фінансових послуг, його фінансову грамотність та рівень захисту прав споживачів фінансових послуг [1]. Розглянувши рівень доступу до послуг НПФ за територіальною структурою, варто відмітити, що станом на 30.06.2018 року 62 НПФ зареєстровані у 8 регіонах України, а у м. Києві зареєстровано 44 фонди, що становить 71% від загальної їх кількості (рис. 1).

Рис. 1. Територіальний розподіл НПФ в Україні на 30.06.2018, штук та %

Джерело: побудовано автором на основі [2, с. 1]

Це зумовлено нерівномірністю доходів населення м. Києва та інших областей, інвестиційною активністю населення та зосередженням ділового центру в столиці держави.

За даними Дослідження світової фінансової грамотності у 2016 р. 40% дорослого населення України є фінансово освіченим і цей показник знаходився на одному рівні з такими країнами як Зімбабве, Туркменістан, Танзанія, Сенегал, в той час як у Фінляндії рівень фінансової освіченості населення становив 63%, в Німеччині – 66%, у Норвегії – 71% [3, с. 23-25]. Значна частка населення України недостатньо поінформована, щодо існування альтернативних механізмів пенсійного забезпечення та можливості накопичення пенсійних коштів через недержавні пенсійні фонди. Проблемним питанням діяльності НПФ в Україні є недовіра населення до фінансових інститутів у зв'язку з політичними (вплив зміни влади на економічні процеси в країні), макроекономічними (значні темпи інфляції, девальвація національної валюти, очищення банківської системи від токсичних банків) та фінансовими ризиками (нестабільність діяльності фондового ринку, його майже повна інертність) [4, с. 46]. Усі ці ризики об'єдналися у так званий психологічний ризик – небажання інвестувати кошти у фінансові інститути через високу загрозу їх втрати без належної компенсації.

Населення не завжди розуміє переваги інвестицій в НПФ, адже такі вкладення є найменш ризиковими серед всіх інших фінансових посередників та фактично захищені від банкрутства – у разі ліквідації фонду кошти вкладників переводяться в інший НПФ за їх вибором, до того ж інвестиційний портфель НПФ в Україні переважно включає депозити в банках, державні облігації і лише незначна частка корпоративних та банківських облігацій та інших цінних паперів. Майбутній пенсіонер захищає свій вклад від самого себе, оскільки кошти не можуть бути зняті ним до закінчення терміну договору, за винятком надзвичайної ситуації у вигляді хвороби чи смерті вкладника. У разі летального випадку – всі заощадження пенсіонера переходять у власність його нащадків [5].

Забезпечення однакового рівня доступу населення до НПФ має стати пріоритетним завданням держави, а також вирівнювання доходів населення за регіонами шляхом імплементації регіональних стратегій розвитку галузей економіки: ІТ-сфера, туризм, логістика, сільське господарство тощо. Важливим є фінансування програм щодо підвищення фінансової грамотності населення та підприємців: тренінги, курси, семінари щодо можливостей інвестування вільних коштів в майбутні пенсійні накопичення. Такі заходи можуть здійснюватися на основі спільного фінансування з джерел міжнародних організацій та уряду України, а також вітчизняної бізнес спільноти. Відновлення довіри населення до фінансових посередників можливе шляхом макроекономічної (таргетування інфляції, стабілізації валютного курсу) та політичної стабілізації в країні.

Список використаних джерел

1. Смолій Я. Вітальне слово Голови НБУ Я.Смолія на Finclusion UA: Форум з фінансової інклюзії [Електронний ресурс] / Яків Смолій // Національний Банк України – Режим доступу до ресурсу: http://bit.ly/bank_gov_ua_control_uk_publish.

2. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.06.2018 [Електронний ресурс] // НАЦКОМФІНПОСЛУГ. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/NPF/OsnPokazn/NPF_II_kv_2018.pdf.

3. Klapper L. Insights from the Standard & Poor's ratings services global financial literacy survey / L. Klapper, A. Lusardi, P. van Oudheusden. // Financial Literacy Around the World. – 2016. – С. 23-25 https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/3313-Finlit_Report_FINAL-5.11.16.pdf.

4. Черенок К. П. Проблеми та перспективи розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні [Електронний ресурс] / Катерина Петрівна Черенок // Економіка та держава. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2015/13.pdf.

5. Недержавний пенсійний фонд в Україні. Як це працює? [Електронний ресурс] // Все PRO Гроші – Режим доступу до ресурсу:
http://bit.ly/vseprogroshi_com_ua_nederzhavnij_pensijnij_fond_v_ukraine.

Левенчук О.М.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ*

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ БАНКАМИ

На сьогодні ситуація в країні сприяє загостренню конкуренції між банками, так як багато банків на стані ліквідації. Для того, щоб зберегти та залучити нових клієнтів, банкам потрібно забезпечити широкий вибір банківських продуктів та послуг, технічне та інформаційне забезпечення, а також високий рівень обслуговування клієнта. Працівники банку у спеціальних відділах займаються розробкою стандартів якісного обслуговування, контролю за їх виконанням та проводять аналіз отриманих відгуків від клієнтів. Тому важливим постає питання, як саме можна оцінити якість обслуговування клієнтів. Розглянемо найбільш відомі методи оцінки якості обслуговування:

1. Методика Mystery Shopping широко використовується в США і Європі для контролю над якістю обслуговування у роздріб. За останні шість років цей напрямок став популярним і в Україні. Перекладається дослівно як «таємний покупець», в цьому і полягає сутність методу: у відділення банку звертається звичайний клієнт, який бажає отримати консультацію або певну послугу. Таємний покупець звертає увагу на все, починаючи від інтер'єру відділення, закінчуючи правильністю та швидкістю надання консультації. Після завершення візиту таємний покупець заповнює спеціально розроблену форму-анкету, у якій прописані основні компоненти обслуговування й операційні стандарти: зустріч

клієнта, виявлення потреб, консультування, завершення діалогу, конфіденційність, зовнішній вигляд відділення. Цей метод дає можливість оцінити якість обслуговування на кожному етапі [1].

На нашу думку, метод ефективний, так як дає можливість виявити позитивні сторони та недоліки в наданні сервісу, контролювати роботу відділень та покращувати показники продажів, перевіряти знання працівників, мотивувати їх обслуговувати кожного клієнта якісно та швидко, заробляючи за це премії, надбавки, якщо є певні недоліки в обслуговуванні – керівництво на базі отриманих результатів зможе розробити навчальні матеріали, тренінги для працівників. При цьому основним недоліком даного методу є те, що оцінку проводять експерти, не беручи до уваги думку споживачів щодо якості їх обслуговування.

2. Методика «SERVQUAL» (аббревіатура від «service quality» або «якість послуги») була розроблена як універсальний інструмент для вимірювання якості у сфері послуг. Проте дослідження останніх років припускають, що методика може бути адаптована стосовно кожної з галузей послуг і використана, зокрема, для вимірювання якості банківських послуг. Згідно з ідеологією цього методу сприйняття якості банківської послуги споживачем у момент її отримання відбувається за двома головними напрямками:

- що споживач одержує від банківської послуги (технічний аспект якості);
- як споживач одержує банківську послугу (функціональний аспект якості).

Тобто, клієнт спочатку за допомогою п'яти-або семибальної шкали Лайкерта (повністю не згоден — повністю згоден) висловлює свої очікування, а потім фактичні враження після відвідування конкретного банку, застосовуючи 5 критеріїв:

1. Матеріальність (оснащеність банку: оргтехніка, інтер'єри приміщень, зовнішній вигляд персоналу, інформаційні матеріали).
2. Надійність (виконання обіцяної банком послуги точно і в термін).

3. Чуйність (щире бажання допомогти споживачеві і швидкість обслуговування в банку).

4. Переконаність (компетентність, відповідальність, впевненість і ввічливість обслуговуючого персоналу банку).

5. Співчуття (вираз турботи і індивідуальний підхід до споживача банківської послуги) [2].

Коли очікування перевищують реальний рівень обслуговування, клієнт залишається незадоволеним, це означає неякісне обслуговування та клієнт буде звертатись до банків конкурентів. Тому, в подальшому банк повинен застосувати додаткові гроші на рекламу, розроблення нових продуктів та послуг, які б могли повернути клієнтів. Якщо якість послуги перевищує очікування клієнта, це свідчить про належний рівень обслуговування в банку.

Перевагою даного методу є використання думки споживачів при визначенні недоліків обслуговування, при цьому недоліком є суб'єктивність проведених розрахунків та мала вірогідність застосування методу на практиці.

Керівництво банку має визначити, який з методів оцінки буде використовуватись у роботі, бажано проводити повну оцінку якості обслуговування в банку по всіх напрямках, з можливістю порівняти попередні результати та зробити висновок щодо майбутніх заходів для покращення якості обслуговування.

Список використаних джерел

1. Семенча І. Розробка підходу до складання методик оцінки стану якості обслуговування клієнтів банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
[file:///D:/Users/Admin/Downloads/ecan_2013_12\(2\)_19%20\(3\).pdf](file:///D:/Users/Admin/Downloads/ecan_2013_12(2)_19%20(3).pdf)
2. Шенгера О.В. Методика оцінки якості банківських послуг у проектах [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/22412/1/29-Ryvak-52-53.pdf>

FINTECH ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗИВНОСТІ

Необхідність забезпечення стабільного розвитку фінансової системи країни потребує переходу на нові цифрові сервіси та використання інноваційних технологій надання послуг [1, с.75].

З цим тісно пов'язано питання впровадження фінансової інклюзивності – процесу забезпечення доступу населення до фінансових продуктів. Проблема фінансової інклюзивності на сучасному етапі набуває для України особливого значення. Словник Longman тлумачить англійське слово «inclusive» як таке, що включає «широку різноманітність людей». Тому фінансова інклюзивність має максимально враховувати інтереси всіх громадян України стосовно забезпечення для них доступу до базових фінансових послуг [2, с.364].

На макрорівні проблеми фінансової доступності в Україні потребують особливої уваги. Економічна криза посилила фінансову розбалансованість, прискорила процеси дерегулювання та тінізації економіки, обмежила доступ населення до базових фінансових послуг, що суттєво знижує можливості заощадження, посилює процеси тезаврації та депривації в умовах ліквідації великої кількості банків та зниження довіри до фінансової системи в цілому [2, с.365].

Окрім цього, аналіз значень індикаторів фінансової інклюзивності дозволяє виокремити групи населення, не охоплених фінансовими послугами, за територіальною, віковою ознаками, рівнем освіти та іншим поділом. І це є однією з проблем розвитку суспільства.

Потребують уваги питання організації обстеження доступності базових фінансових послуг в окремих регіонах України, запровадження

моніторингу за тарифами на базові фінансові послуги та посилення вимог щодо захисту прав споживачів на ринку фінансових послуг.

Усунути наявні дисбаланси можливо перш понад усе завдяки виваженій політиці держави, котра буде спрямована на підтримку FinTech, котрі є наразі прогресивною рушійною силою у багатьох сферах, у фінансовій та банківській зокрема.

Щоб краще розуміти сутність поняття FinTech доцільно буде розглянути його дефініції у різних підходах, а саме інституційному, функціональному, галузевому та операційному.

Інституційний підхід тлумачить FinTech як економічну індустрію, що складається із компаній, які використовують технології для підвищення ефективності фінансових систем [3, с.7].

У галузевому підході FinTech – це технології, які використовуються у фінансовій галузі для оптимізації витрат, збільшення доданої вартості в своїх продуктах, швидкодії проходження всіляких процесів, безпеки [3, с.7].

Функціональний підхід вказує, що FinTech – це фінансова послуга, в яку входять інноваційні технології для задоволення майбутніх потреб. А операційний підхід ототожнює FinTech з технологічними проектами у сфері фінансових сервісів [4].

Отже, можемо підсумувати, що FinTech являє собою значну цінність для поширення фінансових послуг та продуктів у нові сфери та серед різних сегментів населення.

Екосистема FinTech поєднує всіх учасників фінансового ринку: FinTech-стартапи, регуляторів, банки, міжнародні платіжні системи, асоціації банкірів та фінансистів, інкубаторів, акселераторів, постачальників.

Великобританія, Китай, Індія та Кенія пропонують низку прикладів для розуміння основних передумов для більш швидкого розвитку FinTech. Серед них такі: інфраструктура; сприятливе правове та регуляторне середовище; доступ до капіталу та інвестиції; експертиза [5].

В Україні FinTech перебуває на етапі зародження та налічує більше ніж 60 компаній з різним ступенем зрілості. Фактично, найбільшим ФінТех-прикладом в країні був Приватбанк (до націоналізації), технологічні послуги якого випереджали не лише локальний український ринок, але й європейський. ФінТех почав привертати увагу гравців фінансового сектору України лише у 2017 році після низки заходів та форумів, присвячених цій темі [5].

В Україні, як і в усьому світі, еволюція FinTech відбувалася спочатку у відповідь на банківську кризу 2008-2009 років, а потім, не так давно, у результаті кризи 2013-2014 років. Нині FinTech включає понад 80 діючих фінтех-компаній в Україні на початок 2019 року, з яких 58% виникли після 2015 року, понад 30% всіх фінтех-компаній в Україні працюють в сфері платежів та грошових переказів [5].

Отже, зважаючи на наявний попит на ринку, ФінТех-рішення, які будуть орієнтовані на фінансову інклюзивність та масовий ринок, мають у 2019 році найбільший потенціал для зростання. Продовження гармонізації правового поля України з Директивами Європейського Союзу щодо електронних грошей, віддаленого відкриття рахунків, багаторівневої ідентифікації клієнтів (KYC), PSD2, відкритих API та використання третіх сторін як агентів може і в подальшому сприяти розвитку FinTech-індустрії в Україні.

Список використаних джерел

1. Міщенко В.І. /Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг// Фінансовий простір. – 2018 . №1. С.75-78
2. Науменкова С.В. Фінансова інклюзивність: економічний зміст та підходи до вимірювання// Гроші, фінанси і кредит. – 2015 . №4. С. 363-371
3. Мазаракі А., Волосович С. FinTech у системі суспільних трансформацій// Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2018. №2. С. 5-18

4. FinTech – одно из самых перспективных направлений для стартапов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://startuplife.by/fintech-startups.html>
5. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf

Полтавець Т.В.

*Торговельно-економічний коледж Київського національного
торговельно-економічного університету, м. Київ*

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗИЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Фінансова інклюзія – драйвер економічного зростання та важливий фактор соціальної рівності у сучасному світі. Сутність фінансової інклюзії полягає у рівному доступі громадян та компаній до фінансових продуктів і сервісів, незалежно від доходу, віку, місця проживання та роду діяльності. Близько 40% людей у всьому світі поки не користуються фінансовими послугами, що лежать в основі фінансового розвитку країни. І є багато втрачених можливостей для бізнесу та економіки країни.

Фінансова інклюзивність є найбільш вагомим із драйверів економічного розвитку та векторів стратегічної діяльності Mastercard у всьому світі. Варто зазначити, що в нашій країні саме Національний банк України визначає фінансові рамки одним із пріоритетів стратегії та фінансового розвитку.

В цілому, фінансова інклюзивність – це загальний доступ до широкого спектру фінансових послуг. Підвищення рівня фінансової інклюзивності, в теорії, перспективно для всіх: 1) для громадян – можливість доступу до використання фінансових послуг дозволяє

виробляти, зберігати і сприяти накопиченню, що в подальшому позитивно позначається на стабільності фінансового персоналу в умовах нестабільної економіки. Доступ до кредитів дозволяє планувати серйозні покупки. Використання страхових послуг допомагає знизити вразливість у разі непередбачених обставин. Використання сучасних платіжних інструментів, гарантує швидкість і безпеку платежів за товари та послуги; 2) для компаній – дозволяє знизити операційні витрати за рахунок використання нових платіжних сервісів, а наявність доступу громадян (споживачів) до продуктів кредитування дає можливість збільшити продажі; 3) для державних органів – сприяє легалізації розрахунків, підвищує рівень фінансової стійкості окремих категорій населення та дозволяє державі оптимізувати фінансування соціальної сфери. Крім того, високий рівень фінансової інтеграції робить позитивний вплив на економічне зростання.

В процесі дослідження проаналізовано показники розвитку фінансової інклюдії в сучасному світі. Найбільша кількість громадян, які мають рахунки в Північній Америці – 94% (однак, якщо Європа і Центральна Азія виділять зону євро, то цей показник досягне 95%). Найгірша ситуація в ПАР – тільки 43% громадян мають рахунки. Середньосвітовий показник становить 69% [1].

Якщо говорити про Україну, то ще у 2011 році 41% дорослого населення країни мав хоча б один банківський рахунок. За шість років, тобто, в 2017 році, цей показник виріс і становив вже 63%. 23% українців використовують Інтернет для оплати рахунків. Це глобальний показник, близький до показників Кенії, Тайваню, Японії, Казахстану і Коста-Ріки [1]. 49% українців є власниками платіжних карт. Це досить посередній результат, на рівні середнього по нашій групі. 18% українців використовують віддалені канали для управління обліковим записом [2].

Не дивлячись на той факт, що загальна кількість активних платіжних карток в Україні становить приблизно 35 млн шт. (це 82% від загального обсягу населення станом на 1 грудня 2018 року), дійсний ступінь

проникнення банківських послуг є нижчим в селах та невеликих містечках [3].

В цілому з багатьох аспектів спостерігається тенденція, коли в своєму регіоні показники України як на рівні середніх, так і в групі з оборотом показують найкращі результати. Не можна сказати, що у питанні фінансової інклюзивності ми перебуваємо в кінці рейтингу, але й до лідерських позицій поки що не наближаємось. Однак, якщо ми орієнтуємося на найбільш успішні країни, нам все одно доведеться дуже багато працювати. На сьогодні, для перспективного розвитку фінансової інклюзії, пріоритетними викликами мають стати – боротьба з тіньовою економікою, підвищення довіри до банківської системи, переведення розрахунків і розрахунків готівкою у безготівковий режим, залучення громадян до більш активного використання віддалених каналів управління рахунками і здійснення платежів безготівковим способом через Інтернет.

Простота, мінімум дій і універсальність – головні принципи, які будуть керувати розвитком і впровадженням фінансової інклюзії в Україні. Це те, що вимагає споживач у всьому світі і в Україні, зокрема.

Таким чином, фінансова інклюзія – це ключовий інструмент для зростання добробуту як всієї України, так і кожного її окремого громадянина. Спільна діяльність бізнесу і держсектора, інноваційні розробки та сервіси, спрощення фінансових розрахунків дозволять розвинути економіку нашої країни та підвищити фінансову грамотність населення.

Список використаних джерел

1. Фінансова інклюзія в Україні ще далека від 100%: НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expert.in.ua/novosti/0/497-finansovaya-inklyuziya-v-ukraine-eshe-daleka-ot-100---nbu/>
2. Global Financial Inclusion (Global Findex) Database. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/global-financial-inclusion-global-findex-database>

3. Від гасел до справи. Навіщо потрібна фінансова інклюзія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finance.liga.net/ekonomika/opinion/ot-lozungov-k-delu-zachem-nujna-finansovaya-inklyuziya>

Репецька О.С.

*Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВІТЧИЗНЯНОМУ БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

На сьогодні банківський сектор є однією з найбільш сприятливих сфер для впровадження сучасних інформаційних технологій. Майже всі завдання, що виникають у процесі роботи банку, піддаються автоматизації. Швидка обробка потоків інформації є одним із головних чинників, що впливають на прийняття управлінських рішень та на ефективність банківської діяльності загалом. Банки мають достатні фінансові можливості для впровадження найсучаснішої техніки. Крім того, інформаційні технології дозволили збільшити кількість і мобільність послуг за рахунок появи нових продуктів – електронних платіжних засобів [1].

Особливу увагу заслуговують інноваційні технології, які використовуються банківськими установами. Так, наприклад, дистанційне управління банківськими рахунками можна здійснювати різними способами: за допомогою телефону – телебанкінг; персонального комп'ютера – е-банкінг; інтернету – інтернет-банкінг; портативних засобів – мобільний банкінг.

Українські банки, як правило, залучають досвід своїх західних партнерів. Так, в Україні впроваджується система онлайн-верифікації BankID. Система є спільним проектом «ПриватБанку» та «Ощадбанку» та

створена за образом і подобою до систем, які вже давно використовуються у Великобританії, Швеції та Фінляндії. Система дає змогу підтвердити особу користувача в Інтернеті, використовуючи його банківські дані, і працює за принципом верифікації через Facebook. Ця інноваційна програма дає змогу запобігати шахрайству з банківськими рахунками та пластиковими картками [2].

На сьогодні «ПриватБанк» є лідером з упровадження інновацій в Україні. У числі технологій, що було впроваджено «ПриватБанком» уперше в історії, – SMS-банкінг (1999 р.), OTP-паролі через SMS (2000 р.), P2P-перекази між картками (2003 р.), «Електронна решта» (2009 р.), «Онлайнінкасація» (2010 р.) та ін. У травні 2015 р. представники менеджменту «ПриватБанку» приймали участь у світовій фінтех-конференції Finovate (Сан-Хосе, Каліфорнія), де демонстрували хмарну операційну систему власної розробки. [2].

Поступово в Україні з'являються повністю віртуальні фінзаклади, що не мають фізичних відділень. Сучасні технології дозволяють перевести частину фінансових послуг повністю у віртуальний світ. Мова йде не про інтернет-банкінг, а саме про “електронні” банки з віртуальними відділеннями. Повноцінна версія першого в Україні mobile-only банку - monobank була запущена в кінці 2017 року компанією Fintech Band. Мобільний банк являє собою певну платформу з випуску кредитних карт, яка не належить конкретному банку, але дозволяє банкам підключатися на партнерських умовах. Мобільний банкінг має певну специфіку. По-перше, у банку не буде відділень. По-друге, для його використання буде потрібен смартфон. Додаток Monobank вже запущено. Наразі його можуть завантажити користувачі Android та iOS. Станом на кінець 2018 р. кількість завантажень додатку на гаджети становить вже більше 1 млн. [3]

Але для розвитку інноваційної моделі банківської системи, на нашу думку, має бути покладено забезпечення науково-технічного, соціального та економічного потенціалу; залучення міжнародного досвіду та знань українських фахівців для реформування; удосконалення систем

кібербезпеки; впровадження програм цифрової трансформації; зменшення впливу тіньового сектору економіки; поширити діжитал-банки; розробити функціоналу платіжну картку, яка незабаром зможе стати універсальним високотехнологічним фінансовим продуктом, зібравши та синхронізувавши на своїй платформі ключі доступу до бонусів, партнерських програм, програм лояльності, кредитів, обмінно-валютних операцій, грошових переказів тощо ; інтегрувати банківські операції у нові сфери життя клієнтів. Прагнення банку досягти максимального ефекту стабільної прибутковості нерозривно пов'язане з клієнтом. Тому потрібно розширити можливості дистанційного обслуговування клієнта (альтернативних каналів продажів) та подальше поглиблення стосунків "банк-клієнт" на більш партнерські та клієнтоорієнтовані (наприклад, нагадування про дні народження та подарунки обрані для сім'ї чи друзів). Адже клієнт є основним двигуном інноваційного розвитку банків. У системі банківських послуг для корпоративних клієнтів 60% інновацій запропонував сам клієнт. У випадку приватних клієнтів відносно половини інновацій клієнт був ініціатором.

Саме тому, підводячи підсумки, доцільно на рівні Верховної Ради з участю уряду, НБУ, банківських асоціацій та регулюючих органів розробити стратегію розвитку ринку фінансових послуг. Розробка і впровадження такої стратегічної програми дасть змогу розвинути в Україні цілком конкурентоспроможний ринок фінансових послуг і його найбільшу складову частину – ринок банківських послуг, що слугуватиме стимулом і каталізатором інноваційного розвитку економіки загалом.

Список використаних джерел:

1. Сніщенко Р. Г. Основні аспекти автоматизації банківської діяльності / Р. Г. Сніщенко, В. В. Гладкий, С. А. Ардашов // Вісник КДУ ім. М. Остроградського: зб. наук. праць. – Вип. 5 (64). – Ч. 1. – Кременчук, 2010. – С. 87–89

2. Розвиток інновацій у сучасній банківській сфері України / Н.М. Матвійчук, Н.Ю. Бурлачук, Ж.В. Гарбар // Молодий вчений. – 2015. – № 5 (20). – Ч. 2.

3. Аналіз даних з офіційного сайту Google Play [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://play.google.com>.

Яценко М.С.

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

На сьогоднішній день фінансова інклюзія сприяє повсякденному життю та допомагає громадянам та компаніям здійснювати фінансове планування, забезпечувати довгострокові цілі, і мати можливість впоратися з непередбачуваними ситуаціями, пов'язаними з власними зобов'язаннями та платоспроможністю. Будучи відповідальними, фінансово обізнаними особами, люди більше схильні користуватися широким спектром фінансових послуг, такими як розрахунки та заощадження, кредитування та страхування, започаткування та розвиток бізнесу, інвестування в освіту та охорону здоров'я, управління ризиками, що суттєво поліпшує загальну якість їх життя.[3]

В Україні більше третини населення лишаються за межами фінансової системи. Це свідчить про їх відокремленість від економіки держави та суспільства загалом, нижчий рівень ефективності управління коштами та фінансової безпеки.

Національний банк України визначив фінансову інклюзію однією зі своїх стратегічних цілей. Фінансова інклюзія – створення умов для залучення усіх сегментів населення та бізнесу до користування різноманітними фінансовими послугами, які доступні за інфраструктурою та ціною, офіційно урегульовані та відповідають потребам населення з

метою стимулювання економічного зростання країни та зменшення соціальної нерівності у суспільстві.[1]

Давайте детально розглянемо що собою являє фінансова інклюдія – за визначенням ОЕСД, фінансова інклюдія означає «доступ до та використання широкого набору відповідних фінансових продуктів та послуг», тобто іншими словами Фінінклюдія – це можливість, здатність та рівень залучення громадян різних верств населення до фінансових послуг.

Що дає фінансова інклюдія

Що таке фінансова інклюдія? Це рівний доступ та використання фінансових продуктів та послуг, які:

- прийнятні за ціною;
- відповідають потребам домогосподарств та підприємств;
- доступні для всіх сегментів суспільства незалежно від доходу та місця проживання;
- надаються представниками фінансового сектору відповідально та екологічно для усіх учасників процесу.[4]

Фінансова інклюдія - драйвер економічного зростання та важливий фактор соціальної рівності у сучасному світі. Центробанки та інші регулятори фінансового ринку, міжнародні організації, інші гравці ринку наголошують на важливості фінансової інклюдії упродовж останніх десятиріч.

За даними Світового банку, більше 100 країн світу мають або вже розроблену національну стратегію з фінансової інклюдії, або вбудовані компоненти фінансової інклюдії до ширших національних стратегій.[2]

Підвищення рівня фінансової інклюдії є важливим для різних стейкхолдерів:

- для регуляторів та держави загалом, оскільки залучає усі верстви населення до економічної системи, що у результаті сприяє зростанню економіки через мобілізацію заощаджень населення, інвестування у розвиток економіки держави, диверсифікацію фінансової системи;

- для споживачів, оскільки вони можуть ефективніше та зручніше використовувати сучасні фінансові послуги, підвищуючи таким чином особистий добробут. Фінансова інклюзія сприяє підвищенню та стабілізації доходів, ефективнішому управлінню активами, зменшенню вразливості від економічних криз.

На сьогоднішній день більше 37% населення України не мають не можливості ні бажання мати платіжні карти та користуватися фінансовими інструментами, більшість з них навіть не мають жодної платіжної карти а ті що мають то знаходяться в так званому «сплячому режимі», тобто це ті які мають наприклад карту на яку перераховують заробітною плату і користуються нею тільки під час знімання коштів з карти 1-2 рази на місяць.

Безготівкові розрахунки стрімко зростають, збільшується кількість терміналів та способів розрахунку без використання готівки та навіть і самої платіжної карти. Однак важливо розуміти: програма дій із фінансової інклюзії в Україні - це не лише прерогатива НБУ. До цього руху мають бути залучені усі зацікавлені сторони, включно з урядом та безпосередніми учасниками ринку. Поширення фінансової інклюзії має забезпечуватися ринковими механізмами, насамперед мотивацією, а не адміністративними важелями.

Реалізація цілі слід зазначити такі основні напрями та способи її підвищення у використанні насамперед через формування та розвиток системи захисту прав споживачів, Національну стратегію та заходи з підвищення фінансової грамотності українців та розвиток безготівкової економіки.

Робота над підвищенням рівня фінансової інклюзії та фінансової грамотності є довгостроковою, тому вимагає координації та взаємодії різних стейкхолдерів та партнерів для досягнення поставлених цілей.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976&cat_id=3115908
2. Finpost мітки: фінансова інклюзія [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://finpost.com.ua/news/tag>.
3. Питання розвитку фінансової інклюзії в Україні. Частина перша. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://ema.com.ua/news/chastina-persha-digital-financial-inclusion-ukrainian-agenda/>
4. От лозунгов к делу. Зачем нужна финансовая инклюзия [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://finance.liga.net/ekonomika/opinion/ot-lozungov-k-delu-zachem-nujna-finansovaya-inklyuziya>

Яценко Д. О.

Торговельно-економічний коледж КНТЕУ,

м. Київ

ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ

Фінансове включення сприяє повсякденному життю та допомагає громадянам та компаніям здійснювати фінансове планування, забезпечувати довгострокові цілі, і мати можливість впоратися з непередбачуваними ситуаціями, пов'язаними з власними зобов'язаннями та платоспроможністю. Будучи відповідальними, фінансово обізнаними особами, люди більше схильні користуватися широким спектром фінансових послуг, такими як розрахунки та заощадження, кредитування та страхування, започаткування та розвиток бізнесу, інвестування в освіту та охорону здоров'я, управління ризиками, що суттєво поліпшує загальну якість їх життя.

Статистика НБУ по ринку платіжних карт та інфраструктури за 2018 рік підтверджує успішну реалізацію курсу на побудову cashless-економіки: питома вага безготівкових операцій із платіжними картами досягла рекордних 79% у кількісному і 45% у грошовому вираженні, збільшившись за рік на 4% та 6% відповідно. За такої динаміки заявлений регулятором цільовий показник частки безготівкових платежів на рівні 55% до кінця 2020 року виглядає реальністю, а не фантастикою, як це уявлялося усього лише 5 років тому [1].

В Україні інтенсивне впровадження інноваційних платіжних інструментів (цифрових карток, мобільних гаманців, безконтактних платежів тощо) та сервісів відбувалося в одиничних випадках за рахунок значних власних інвестицій учасників ринку, а також в результаті впровадження платіжними системами та міжнародними компаніями проектів MasterPass, Visa Checkout, G-PAY, Apple Pay [1].

Запорука формування стійкої фінансової інклюзії полягає в наступних позиціях:

1. Доступність фінансових послуг, тобто можливість користувача дійсно скористатися послугою через контакт із фінансовим посередником.

2. Фінансова грамотність, тобто здатність споживача здійснити усвідомлений вибір послуги, повністю розуміючи вигоди та ризики від користування нею.

3. Захист прав користувача – гарантія безпечного, прогнозованого та якісного надання послуги, забезпечена третьою стороною.

Абсолютно очевидно, що рівень проникнення фінансових послуг у світі неоднорідний. Таким чином, показник України середній у світовому масштабі та нижчий ніж у держав нашого регіону.

Подивимось на нього під іншим кутом: якщо 63% мають принаймні один відкритий банківський рахунок, то 37% не мають жодного. Отже, понад третини населення України, залишилась за бортом фінансової інклюзії. Це саме те, що потребує значної уваги.

Основними перепонами для ширшого розвитку ринку фінансових послуг є:

– неможливість скористатись послугою через її фізичну недоступність для мешканців певних територій. Для прикладу, порівняємо насиченість торгової мережі POS-терміналами, тобто доступність безготівкового розрахунку. Звісно, це не найточніший показник рівня проникнення фінансових послуг, але він дозволяє оцінити загальну ситуацію. Порівняння найкраще виразити відношенням кількості терміналів до кількості населення, яке проживає в регіоні.

– недостатня фінансова грамотність деяких груп користувачів фінансових послуг, коли клієнти фінансових установ ставали заручниками недостатньої фінансової обізнаності. Наприклад, через неусвідомлене розміщення власних коштів у небанківській фінансовій установі замість традиційного депозиту у банку або ж нерозуміння ризиків при отриманні кредиту в іноземній валюті при відсутності доходів у такій же валюті.

– забезпечення захисту прав споживачів – гостра проблема, розв'язання якої покликане гарантувати ринок безпечних та надійних фінансових послуг [2].

Більш високий рівень фінансової інклюзії стимулює здорову конкуренцію на ринку, яка хоча й може позначитися на монопольному статусі банків як суб'єктів надання фінансових послуг, однак долучає до операцій на ринку мобільних операторів, фінтек-компанії, інтернет-платформи.

Фінансова інклюзія – шлях до майбутнього зростання економіки через мобілізацію заощаджень населення, інвестицій у розвиток економіки України, а також диверсифікації фінансової системи.

Список використаних джерел

1. Питання розвитку фінансової інклюзії в Україні. Частина перша. [Електронний. ресурс]. – Режим доступу : <https://ema.com.ua/news/chastina-persha-digital-financial-inclusion-ukrainian-agenda/>

2. Глосарій банківської термінології. [Електронний. ресурс]. – Режим доступу :
https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article;jsessionid=D4037130530F6AACBDDDB984DDD8BF725

СЕКЦІЯ 7

FINANCIAL AND CREDIT SYSTEM OF UKRAINE: REALITIES AND FUTURE.

Havrylova A.A.

Kyiv National University of Trade and Economics

ANALYSIS OF MORTGAGE LENDING IN BANKS IN UKRAINE

The mortgage market occupies one of the most important places among financial mechanisms of economic incentives and steady economic development. Mortgage lending is a method of accumulating financial resources, an effective tool for banking activity, and an important factor for the economic development of the county in general.

The mortgage market of Ukraine for the years of independence has not yet received the proper level of development and the crisis in 2008 has intensified all the problems available on it. In 2014, Ukraine was hit by a severe structural socio-economic and political crisis. Under these conditions, the banking system has suffered from negative trends in the real economy, manifested in forms of the mass bankruptcy of banks, deposit flight, and stagnant lending. Indeed, the deeper the crisis in the real economy, the fewer opportunities to develop a stable banking system and promote lending. Also in the last years, the unstable situation in the currency market of Ukraine had a negative influence on the mortgage market.

At the beginning of 2018 the share of mortgage in GDP of Ukraine is 1,62%. For the middle-income countries, the World Bank has been established this ratio about 25% of GDP. The significant level of loan mortgage dollarization also has an impact to the banking system. During the study period the level of dollarization was about 76%, at the beginning of 2018 - 73%.

During the 2014–2018 years in Ukraine, the state of mortgage lending is characterized by decreased growth rates of loans, rising interest rates, a

reduction in the term loans and the number of banks offering mortgages. At the end of 2018, only 13 banking institutions provided mortgages. The lowest interest rate was observed at the level of 19-20% (Oschadbank, Privatbank, Ukrgasbank), and the largest one - 25% (Taskombank). Such high interest rates cause the inability of the population to use bank loans, also the ratio between the income level and interest rates is very high. For example, in European countries the interest rate of mortgage is 4-8% [1].

As we can see from the table № 1, mortgage loans in the loan portfolios of domestic banks have significantly decreased by the last 4 years - from 72,15 UAH billion to 42,38 UAH billion, which affected the size of loans in foreign currency and loans in the national currency [2]. This situation was caused by the devaluation of the national currency and the increase of interest rates.

Table 1

The main indicators of the mortgage lending market in Ukraine throughout 2014-2018 years.

Indicator	2014	2015	2016	2017	2018
GDP, billion UAH	1 566,73	1 979,46	2 383,18	2 982,92	3 595,94
Assets of banking institutions, UAH billion	1 316,85	1 254,39	1 212,81	1 333,83	1 360,76
Credit portfolio of banks, UAH billion	1 006,36	965,09	1 005,92	985,57	1 118,61
Mortgage loans of banks, UAH billion:	72,15	60,22	60,26	38,60	42,38
- in UAH	16,16	14,88	13,26	9,90	11,68
- in USD	53,31	42,79	44,26	26,93	28,88
- in other currency	1,47	1,56	1,81	0,90	0,94
Official average exchange rate, UAH/USD	11,88	21,84	25,55	26,69	27,20
the average interest rate on mortgage loans in national currency, %	11,40	15,70	21,80	22,40	19,80
the average interest rate on mortgage loans in foreign currency, %	9,90	10,70	15,20	10,50	8,90

** built by the author according to the data [2]*

The mortgage market in Ukraine has no stability and it is necessary to significantly increase the volume of mortgage lending. Over the last 5 years, no progress has been made and every year the situation is worsening. The volume of mortgages in the loan portfolio of banking institutions is decreasing annually: in 2014 the share of mortgage loans in the bank's loan portfolios was 7,17%, and in the 2018 - 3,79% [2].

The analysis of the mortgage market in Ukraine shows that in recent years, its scope, dynamics, and trends do not meet the needs of either people or developers. At a time when the dynamics of macroeconomic indicators do not give hope for a quick exit from the crisis and high political risks increase the uncertainty of social development, long-term mortgage loans are risky for the banking sector and borrowers. For the development of mortgage housing, in our opinion, there is a need for government assistance through:

- completing the legal framework for mortgage lending;
- stability of hryvnia;
- favourable development programs of a partial compensation of property value;
- creating competition between banks in the domestic market, which increases the attractiveness of the mortgage;
- activation of state involvement in mortgage lending;
- creation of favourable conditions for attracting financial resources in mortgage lending;
- lowering interest rates and increasing lending in accordance with international standards.

The implementation of the above together with the continuation of market reforms in Ukraine will contribute to the economic growth and socio-economic development.

References

1. The Official Website of the Finance Portal "Ministry of Finance":
<http://minfin.com.ua>

2. The official site of National Bank of Ukraine, available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#

Zadolynna S.U.

Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

MEASURES OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT IN BANKS

The involving of financial integration in the world economic processes in the future may lead to new crisis phenomena and challenges. At the current stage domestic economy development changes are increasingly observed in the banking sector. The last year's Ukrainian economy has received a negative effect from insolvent banks and their large-scale bankruptcy. These factors are affecting the development of not only the banking sector, but also whole economy. That is why the disclosure of the theoretical aspects of anti-crisis management in bank, the separation of effective management decisions for the prevention of crisis phenomena are extremely relevant. After all, the correct definition of anti-crisis management tools, timely using appropriate methods during the crisis are crucial factors in stabilizing the normal banking functioning.

It should be noted that anti-crisis management of the bank is a system of measures aimed at the detection, prevention, minimization and complete neutralization of potential and existing crisis phenomena, in order to ensure the uninterrupted functioning of banks.

As the recent deterioration of the financial situation of domestic banks, the low level of liquidity and capitalizations have been observed, we can say that there is an objective need of using effective anti-crisis management measures. Taking into account various factors of the economic environment in which the bank operates, managers use appropriate methods to counter crisis phenomena and to stabilize and improve the functioning of banking institutions.

Scientists divide them indifferent ways. Among them we can highlight preventive and reactive measures, which are involved in bank by number of instruments.

According to S.V. Leonov, the tools of preventive anti-crisis management should include anti-crisis monitoring and diagnostics of the crisis' probability. It is possible to carry out diagnostics and predictions of crisis processes. These tools include stress testing, asset and liability quality assessment, development of a financial rehabilitation strategy, etc.

A system of early crisis diagnosis situations should be developed in each bank based on the using such methods for assessing financial sustainability, the formation of predictions of crisis phenomena, valuation of assets and liabilities, and monitoring the level of risks and threats in the bank's activities [1].

The purpose of stress testing is to assess the risks and determine the ability to withstand a shock in the financial market. It is used to assess credit risk, liquidity risk, currency risk, and interest rate risk and asset value [2].

It should be noted that foreign experience emphasizes the importance of this method, conducting quarterly testing in banks.

By the way, managers in bank also use anti-crisis planning. Anti-crisis planning is the development of programs for financial rehabilitation and rehabilitation of banking business from the point of cost minimization and the achievement of the priority goals of the development of banking activities in the current and strategic periods.

A preventive model of crisis management is considered appropriate in the context of maintaining a position of economy, since the cost of preventing the crisis is much less than the cost of overcoming it and minimizing it.

The reactive model of crisis management is a system of measures aimed at overcoming the already existing crisis, its negative effects based on strategic alternatives with the use of specific methods and tools. The methodological principles of such a management are based on the development of programs to exit the real crisis from the standpoint, minimizing losses and neutralizing risks and threats.

Among instruments of reactive crisis management scientist usually highlight financial rehabilitation, flexible management of bank personnel, ways of functional reduction of expenses, development of communication and public relations, personnel development, reorganization of the bank by merger or accession etc.

The restructuring of the banking system should be aimed at solving two main tasks: operational recovery of the banking sector and restoration of the competitiveness between banks in the market, the implementation of which should support the life of the banking system, increase its capital, improve the quality of assets, introduction of new technologies [3, p.14].

Thus, the neutralization and minimization of the negative effects of crisis phenomena can be obtained, when managers use correct measures in specific situation. It should be noted that only through the complex nature of these measures we can achieve a reduction in the number of insolvent institutions and bankrupt banks.

Also, by using these tools banks could have the following effect in practice: increasing capitalization and additional assets, obtaining the optimal balance between assets and liabilities, stopping outflows of clients' funds, positive tendencies in repaying debts to creditors, achieving a lack of debt to counterparties, etc.

References:

1. Pshik B. I. Modern methods of crisis management of the modern bank activity: monograph / B.I. Pshik - L. : University of Banking, 2017 [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5961>.
2. Glossary of banking terminology [Electronic resource]. - Access mode: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123675.
3. Vovchak O. Modern instruments of the reorganization of the domestic banking system / O. Vovchak, I. Osadchy // Bulletin of the National Bank of Ukraine. - 2014. - №. 12. - p. 13-17.

FINANCIAL TECHNOLOGIES AND THEIR IMPLEMENTATION IN UKRAINE

The modern financial system undergoes a special change and the worldwide web absorbs all its structural elements. Experts predict that financial technology development will continue.

Today, financial technology is billions of dollars of investment every year, a significant flow of qualitative changes that beginning at the financial sector, go far beyond its limits and affect most areas of human life [1, p. 1194].

FinTech is not always a sophisticated technology used in the financial and credit system for online payments or in the world of cyber currencies. Sometimes it's something simple and useful. For example, through such technologies, you can control your revenues and expenditures, plan your budget, and accustom yourself to saving money [2].

The popularization of financial technologies in the state is conditioned by the convenience of using the technology and opportunities that it provides. Users have been given full control over their finances through regular banking programs. Only in 2018, FinTech entered in 20 cities that implement and develop it. At present, more than 80 companies operate and their number grows. Access to NFC (Near Field Communication) wallets allowed to increase the total number of transactions with finances tenfold. The development and emergence of new startups in the field of online transfers continues. Now such financial projects are changing the usual banking structure [3].

With the development of the Internet, banking institutions have often sought to reduce operating costs by offering Internet banking services to their clients. At the same time, the first Internet banks appeared for the first time. The Internet Bank "Egg" appeared in the UK in 1998. With the help of a call center

and Internet portal, customers were able to manage their accounts. Thanks to the convenient service, the bank had more than 2 million client accounts soon [4].

The wave of full-featured Internet banking or non-banking has swept the world market for only the past 5 years. Despite the fact that the Ukrainian banking market is not as big as the markets of European countries, there are already a lot of FinTech startups in our country, among which there are also neo-banks, and we chose some of them.

Finkee. This application for personal finance planning and accounting was created by Ukrainian developers. Finkee allows you to make and edit revenue and expenses, group them by category, specify the time of payments and calculate the balance. In addition, the application analyzes earnings and gives recommendations for better planning. All of the above options are free, but for \$ 2.49 a month, the app can automatically synchronize with bank cards. This service is currently only supported by PrivatBank in Ukraine,

MoneyWiz is a finance accounting software that has both mobile and desktop versions. MoneyWiz has many features: you can keep track of accounts in various currencies (including in cryptographic currencies), connecting investment or broker accounts in several currencies. With MoneyWiz you can also build a budget and review a large number of reports. The application has the ability to synchronize transactions with banks (but only UkrSotsbank and UkrSibbank are available in Ukraine).

The modern FinTech-market is faced with a number of difficulties in improving the country, namely the weak legislative system of the country; reduction of consumer demand for a number of services; weak engagement of investors; unstable economic situation; military condition and the threat of the integrity of state borders.

As a means of improving FinTech-market is attracting foreign investors. Foreign capital will raise and accelerate FinTech's development of technology. Investors have recently been interested in certain areas, including: electronic purses; online payment systems; modernization of blocks; gaming projects and the whole industry; contactless payments.

Thus, the global picture of banking business today is a battle between the growing demands for control over payments and a whole army of innovations, which question even the very necessity of the existence of the banking system. Unfortunately, in the heat of this battle many good innovative ideas will be buried. However, many startups will be able to survive and become useful to society - independent services or a part of classic banking. There is no doubt that, with the correct response of our legislation to the emerging tendencies, Ukraine will be able to take a place in the leaders of the world's innovative economies.

Reference:

1. Pozhenchuk G. M. Financial technologies: development and regulation // Economy and society. - 2017. - No. 3. - P. 1193-1200.

2. Finteh and personal finance: how to start controlling your expenses. [Electronic.resource].-Accessmode:

<https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2019/01/28/644615>

3. Features of Finike in Ukraine: Problems and Prospects. [Electronic. resource]. - Access mode: <http://ipkey.com.ua/en/partners-6/1178-osobennosti-finteha-v-ukraine-problemy-i-perspektivy.html>

4. Finteh and Ukraine: Bank in the pocket. [Electronic. resource]. - Access mode: <https://evris.law/uk/bank-u-kisheni>

Корікова А. К.

Одеська Національна Академія Харчових Технологій, м. Одеса

**FINANCIAL ASPECTS OF DEVELOPMENT OF SMALL
BUSINESS**

The purpose of the article. In conditions of destabilization of the economy, it is the small business entities that do not require large initial investments, are able to quickly and most effectively solve the problems of the

Ukrainian economy, stimulate the development of competition and promote the economic growth of the state at the national and international levels, with the appropriate support. Big capital certainly determines the level of scientific and technical and production potential, but the basis of the development of countries with a market economy system is small business as the most massive, dynamic and flexible form of business life. It is in the small business sector that a large mass of national resources are created and operated, which is a medium for medium and large businesses. [1, p.351]

Presenting main material. I want to draw attention to two main problems faced by small business owners: namely, the lack of a resource base, both material and technical, and financial, and the legislative framework, which can now be based on small business (while it is still imperfect, and in many very substantial cases are absent at all). At the same time, there is no system for conducting in-depth analysis of the activities of small enterprises. There is no proper record of the results of their work, there is virtually no reporting on the indicators that empower small businesses to benefit from tax incentives. Material and technical support of small enterprises is carried out insufficiently and untimely. Machinery, equipment, devices, intended for small enterprises and taking into account their specifics, has no. Restricted access of small businesses to high tech, because their purchase requires significant one-time financial costs. [2, p.230]

Therefore, it becomes clear that active state financial support for small businesses is needed. It may be implemented in the following areas:

direct state financing and lending to small business entities;

tax exemptions;

state guarantee of credits of small business entities;

stimulating the support of the sector of small enterprises by business organizations: banks, insurance companies, corporations. [3, p.457]

Therefore, in Ukraine it is necessary to review the policy of local authorities and organize the infrastructure of support of small business. For the very small business, responding promptly to changing market conditions, gives

the market economy the necessary flexibility. This feature has become especially important in modern conditions due to the rapid individualization and differentiation of consumer demand, the acceleration of scientific and technological progress (NTP), as well as the growth of the range of industrial goods and services.

References:

1. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник / О. С. Іванілов. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 728 с.
2. Бердинець М. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі/ навч. посіб. / М. Д. Бедринець, А. В. Сурженко. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 352 с.
3. Лук'яненко О. В. Стан та можливості удосконалення спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва // Вісник ДНУ, Сер. В: Економіка і право. – 2009. – №1. – С. 457 – 462.

Lebed O.P.

Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

**FOREIGN DIRECT INVESTMENT AS A FACTOR OF
FINANCIAL SYSTEM DEVELOPMENT OF UKRAINE**

The financial system is an important part of the social development for each country. It affects the formation and distribution of savings, investment resources, and other assets. The transformation of the economic system of Ukraine related to the implementation of economic, political, financial, credit, social reforms requires financial and credit resources. Lack of them in sufficient quantities promotes the widespread use of state loans as an important method of resource mobilization [1, p.42].

Since no modern economy is able to function at the expense of internal resources, it becomes important to regulate investment inflows and outflows of the country effectively.

Foreign cash inflows uphold the economy in the short run, stimulating GDP consumption by households. Nevertheless, the basis for economic growth is raised by capital investments, namely foreign direct investment (FDI). They give an opportunity to expand the volume of production and increase the money supply in proportion maintaining the stability of the national currency matching GDP.

Therefore, we have analyzed the dynamics of real investments coming from abroad to Ukraine during the last 12 years, compared their assignation with foreign money injections into the national financial system and revealed the importance of foreign direct investment for the economy of Ukraine. To illustrate the changes in real investment in Ukraine, let's consider the dynamics of FDI volume during 2007-2018 years (Figure 1).

Figure 1. Dynamics of the volume of foreign direct investment flows in Ukraine during 2007-2018 years, USD million [2]

We can see that during the analyzed period the volume of FDI has been reduced by 6 times. Moreover, the global financial crisis that arose in 2008 did not become a decisive factor in the shutdown of capital inflows into Ukraine by foreign investors due to its lack of integration into the global financial system. A critical moment appears on the given scale in 2014, in which the destabilization of the political situation in the country and the well-known bankruptcies of the banks took place, which halved the number of banks in Ukraine.

In order to acknowledge the significance of FDI for Ukraine's financial system, it is necessary to compare them with another method of external financing - the issue of Eurobonds, which by their nature are loans from international financial institutions, such as IMF and EBRD. The placement of credit funds received through the issuance of Eurobonds is carried out by the followings: financing the deficit of the state budget and balance of payments; replenishment of gold and foreign currency reserves in the NBU; servicing of internal and external debt; refinancing commercial banks (2014-2017 years); preferential lending to priority sectors of the economy through state-owned banks [3].

This distribution shows a one-sided and costly nature of the use of borrowed from abroad financial resources. Billions of borrowings perform covering the accumulated deficit of the country's balance of payments. According to the analyst Sergei Drobot [4], to pay off the debt on previous loans, Ukraine will have to take new and large amounts, in connection with which we will become part of the financial pyramid.

Therefore, direct foreign investment is the most desirable form of investment for emerging economies, because it allows for large projects to be implemented; besides, new technologies, new practices of corporate governance, etc. come to the country. An important step will formal and actual protection of the interests of foreign investors during registration, the conduct of business in Ukraine and repatriation of their own investments.

References

1. Lyubchenko A.P. Analysis of structure and dynamics of Ukrainian external debt in crisis // Economic herald NTUU «KPI». - №14. - 2017. - p. 41-46.
2. Direct foreign investment in Ukraine during 2007-2018 (USD million) - [Electronic resource] - Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2018>

3. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine [Electronic resource] - Available at: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mvf>
4. Segiy Drobot State debt of Ukraine - an \$1800 problem for each [Electronic resource] - Available at: <https://voxukraine.org/cards/debt/index.html>

Lykova O.V.

*Kyiv National University of Trade
and Economics, Kiev*

SECURING AN INTERACTION OF INSURANCE SERVICE ACTORS

Formulation of the problem. The strategic orientation of Ukraine towards integration with the European Union and the world community is becoming a decisive factor in economic, political and social changes. The development of all the sectors of the domestic economy depends a lot on the secure development of the insurance market and financial support of insurance companies. Generally, the insurance market has a prospective opportunity to accumulate temporarily free funds of legal entities and individuals through the mechanism of providing the relevant financial services, and thus it forms substantial investment funds and exploits them to finance the real economy.

In recent years, demands regarding insurance protection have been increasing in all market participants in Ukraine. Doubtless, strengthening the legal framework, introducing new insurance products and taking measures very necessary, because of all of these increase the reliability of insurance companies and insurance intermediaries. Today, the legal regulation of the organization and providing activities, connected with insurance and reinsurance are characterized as those which show significant gaps and conflicts between the legal norms, while the special legal regulation of reinsurance activity is almost absent. Consequently, the issues of improving the insurance market regulation system

and studying the government's role in the process of securing economic safety of the insurance services market of Ukraine are urgent issues.

Analysis of recent research and publications. The state regulation of the insurance market in its various aspects is considered in many domestic scientists writings, such as Bazilevich V., Osadzha R. Pikuz, Slyusarenko O., V. Aleshina., Gamankova O., S. S. Sheludko S., Adamovich A., Vovchak O., Plastun V. et al.

The purpose of this work is to develop methodological approaches and practical recommendations for ensuring the interaction among insurance service providers and buyers in Ukraine.

Presentation of the core material. The insurance market is an integral part of the financial market of Ukraine. Its successful development depends on expanding the list of insurance services, increasing their competitiveness, improving the tax treatment of insurance activities, increasing the requirements for the establishment of insurance companies, further country's integration into the international structures, insurance market involvement into the most vital matters of economic development. Currently, Ukraine is embarking on integration into the EU as never before. Hence, the scope of insurance services in the country should be developed according to European standards. In recent years, the legal framework of the national insurance market has been greatly improved. Thus, Ukraine's accession to the International Association of Insurance Supervisors (IAIS) is a significant shift in the field of supervisory policy[1]. This regulatory and oversight system is needed to "maintain an effective, safe, fair and stable insurance market to promote growth and competition within the sector."

On the other hand, the national economy of Ukraine is under the influence of destabilizing factors and threats. Whereas the previous government regulation was part of a purely national economy, at the present stage of development there is a need to regulate the development of the insurance market in order to ensure economic security at the global level. Unfortunately, such economic phenomena as inflation, the state budget deficit, instability of the

monetary unit, the decline of production, unemployment and low living standards do not fuel a rapprochement of the insurance market with a population in Ukraine. Citizens' confidence in insurance and insurance products is low, salaries are far below the level of allowing to buy insurance services which are not mandatory.

Therefore, for the objective process of development of the insurance market, it is necessary to work out and implement an integral mechanism of state regulation and support of insurance business, provide certain guarantees to insurance subjects and secure investment measures of insurers. The study of the economic security of the development of the insurance market deserves particular attention. Besides, defining the nature and an insurance services market safety in the economic security of the state plays an important role in the financial market in Ukraine. Insurance supervisors should provide reinforced supervision of the insurance industry, both nationally and internationally, in order to establish effective, legitimate, reliable and stable functioning of insurance services markets in favor of insurance policyholders. Last but not least, they have to improve the protection of policyholders' interests, to promote increase and strengthen the efficiency of insurance markets [2].

References

1. Insurance Core Principles and Methodology, International Association of Insurance Supervisors, October 2003
2. <https://forinsurer.com/public/04/04/16/1068>

RISKINESS LEVEL ANALYSIS OF UKRAINIAN BANKING

The banking system is an important link for a market economy. Banks as intermediaries distribute financial resources between economic entities. The architecture and activities of banks in this market are directly related to the high probability of occurrence of risks. The analysis and assessment of the level of riskiness in the banking system is the basis of banking risk management and supervision in all countries. This process is of paramount importance for Ukraine due to the banking crisis of 2014-2017 resulting of GDP reduction of about 40% and halving the number of banks. Therefore, the issue of the need for analysis, qualitative and quantitative assessment of the size of the banking sector risks occurs because of the direct correlation between the state of the banking industry and country economic growth.

Banks are faced with a number of risks. So it was created Basel Committee as major supervisor, regulator and common standards developer in banking. It selected three main groups of risks as market, credit and operating in the basic regulatory document (Basel 2) for assessing and measuring the risks in banks [3]. The National Bank of Ukraine allocates nine categories of bank risks for more detailed assessment and ease of analysis, such as credit risk, liquidity risk, interest rate risk, market risk, currency risk, operational and technological risk, reputational risk, legal risk, and strategic risk [4]. Global Association of Risk Professionals (GARP) also issue risk classification. They recognize market, credit and operational risks as Pillar 1. Other financial risks they include in another group called Pillar 2. And non-financial risks they classify as the third group [5]. Therefore, to combine these approaches we take three main risks for the banking system research as core.

At the end of February 2019, the NBU identified five main risks on this period. They are a high level of non-performing assets, very short resources,

high level of dollarization of loan and deposit portfolios of banks, high concentration of the state as an owner in the banking market, and insufficient understanding by the management of small banks of the need for a business model. Therefore, taking into account that the loan portfolio occupies more than half of the structure of bank assets and, according to the NBU estimates, firstly, we decided to reveal the credit risk in the banking industry in more detail (Figure 1).

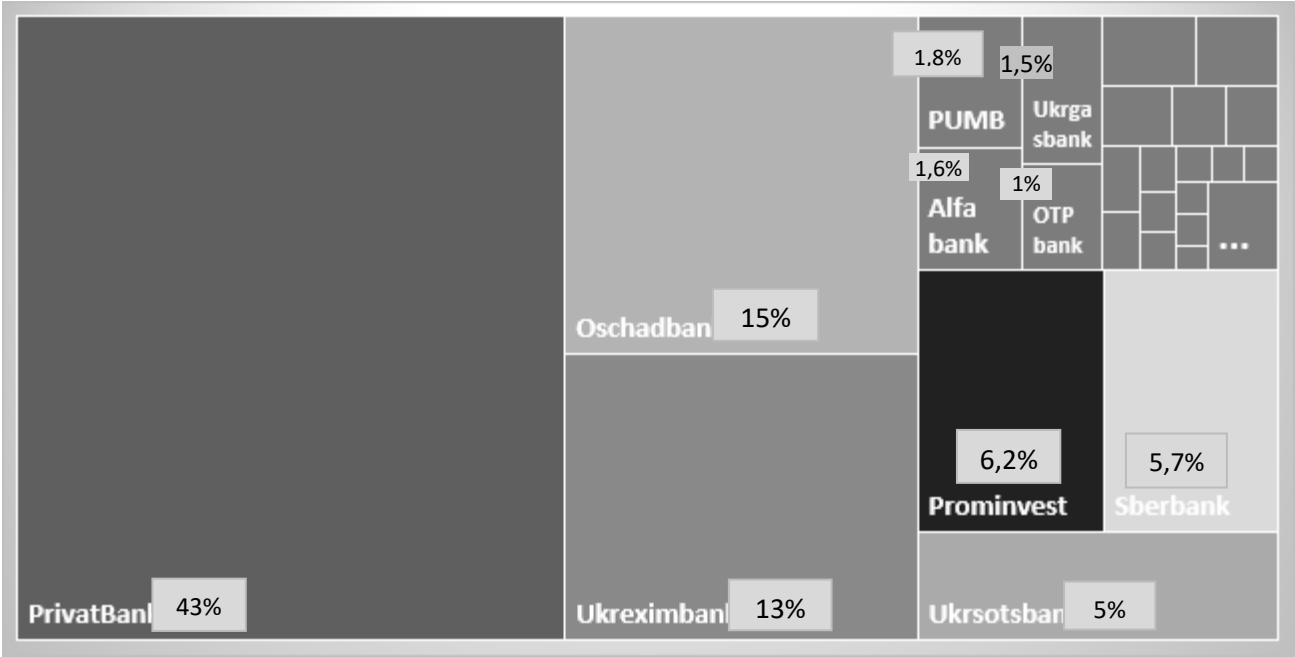

Figure 1. Credit risk in the banking industry, as for 01.01.2019

Source: NBU [1]

It was analyzed and allocated banks for the proportion of assets that have a credit risk of all 5 classes of individuals and 10 classes of legal entities in the total portfolio of 78 operating banks for FY2018. The analysis showed that all banks with a state capital have high credit risk. Moreover, the loan portfolio of PrivatBank consists of 43% risky assets, the return on which may not occur. Banks with Russian capital, Prominvest Bank and SberBank take up almost the same share.

It should also be noted that although the share of non-performing loans (NPL) reducing, but it still holds half of the loan portfolio. As for Feb 2019 non-performing loans occupies 53% in the banking sector (Figure 2). Banks with a state share have a very large percentage of non-performing loans (70%). And the

share of non-working loans in the PrivatBank among banks with state capital is 83.3% [2].

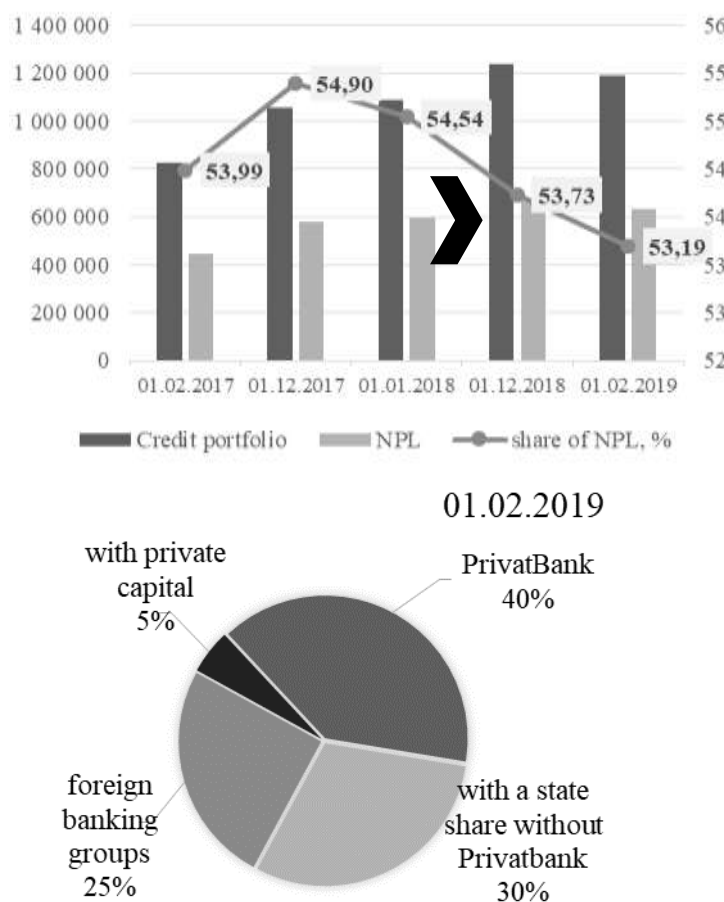

Figure 2a. Credit portfolio structure
 Figure 2b. NPL ratio in bank portfolio
 Source: NBU [2]

Finally, it can be said that a loan portfolio in the Ukraine banking system has a very high level of credit risk. Although the NBU provided some tools to reduce this risk as a debt restructuring, most of the problem borrowers have not yet taken advantage of it.

References

1. Distribution of loans granted to individuals and legal entities, by classes of the debtor [Electronic resource]. - Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
2. The volume of active operations and the share of non- performing assets in the whole system [Electronic resource]. - Available at:

https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

3. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards [Electronic resource]. - Available at: <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>.
4. Guidelines for Bank Inspection "Risk Assessment System" [Electronic resource]. - Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04>.
5. Global Association of Risk Professionals [Electronic resource]. - Available at: <https://www.garp.org>.

Melnik K.E.

Odessa trade and economic Institute of Kyiv national University of trade and Economics, Odessa

THE PROBLEM OF DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN BANKING SYSTEM: REALITIES AND FUTURE

Today, Ukrainian banks have to function in uncertain conditions, that makes the process of identification, assessment and neutralization risks enough difficult.

According to The National Ukrainian Bank data, it can be noted, that commercial banks have been decreasing lately and banks with 100% of foreign capital inputs (table 1.1) have been increasing that is a good factor because it indicates trust of foreign investors and provides access at the Ukrainian market of banking services modern technologies, which give an advantage among competitors.

Table 1

The number of commercial banks in Ukraine from 2008 to 2019

Ukrainian banks	2015	2016	2017	2018	2019
The number of valid banks	163	117	96	82	77
The number of banks with foreign inputs	51	41	38	38	37
The number of banks with 100% of foreign capital	19	17	17	18	23

According to the National Ukrainian Bank report about financial stability observing implementation of macroprudential policy, focused for providing financial stability, the main goals of this policy are following

- prevention of excessive loan growth
- prevention of [liquidity strain](#)
- [restriction](#) of risk concentration
- improving the stability of the financial infrastructure;
- reduction of the level of dollarization in the banking sector.

In the second half of 2018 bank sphere were working without significant inner or outer shocks. Banks very quickly involve funding and crediting. Bankers are expecting increase quality of the credit portfolio of the bank during the 2019. Bank sector for the first time got profit after crisis. Introduction of martial law in the ten regions of Ukraine didn't have any influence for bank sector. Private and business deposits didn't change. Banks are remaining liquid and continuously performing all payments. It indicates about trust recovery from customers to the bank system [4].

Commercial banks developing information technologies receive significant advantages at financial market. They will be allowed to extend their sphere of influence at the financial markets. Information technologies are

improving service system for customers and capable to increase efficiency of bank activity [2, p.77-79].

The most number of banks use a high technology in their activity. In the nearest future their innovation activity will be focused in three key spheres: getting profit by focusing mainly on customers; decreasing expenses due to increase of operational effectiveness; using reliable risk regulation mechanism and performing the requirements of regulating authority. VISA and Master Card are implementing joint technologies with Google [3]. In Germany, according since 2015 the massive sell of bank services has taken place into social networks, that actively used by Ukrainian banks. Some financiers are getting ready to create the new banks – their format and strategy of development are completely new; shop-banks, banks of IT-company, banks of mobile operator, banks without offices, internet banks, banks of social networks etc. In future we expect that the financial and bank services limit will be taken away, local banks won't be interesting. The physical contact with clients won't be necessary. This system allows to reduce the operating expenses, so all IT-elements of optimization of communication with customers will grow up. Such elements are CRM-systems, call-centers, using Skype and video-conferencing and ability to work through the social networks; such as Twitter, Facebook, Google. We might also expect to see more self-service offices. Also NFC technology is one of awaited. Devices that contain NFC technology can be used as payment method without physical contact [1, p.55-58].

During the last decade the providing of financial stability is one of the main goals of the most numbers of central banks around the world. Considering all mentioned questions in the given article we can make conclusion that Ukrainian bank system, basing on foreign experience, actively implements and uses new technologies. It allows to receive advantage at financial market and increase the efficiency of bank activity.

References:

1. Dykan, V. L. Economic enterprise security [Text]: studies.manual / V. L. Dikan, I. V. Volovelsky, O. V. Makovoz. .: UkrSat, 2011. - 243 – after.
2. Dykan, V. L. Management business [Text]: textbook / Dikan, V. L., Panenko.V., Maslova V. O., Volovelsky I. V. - H.: UkrSat, 2017. – 315 PP.
3. Evenko T. I. Banking system Ukraine: problems and prospects development / T. I. Evenko // Economics.-2016.- №6.-Pp. 40-41
4. The National Ukrainian Bank – [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

Nahorna I.O.

Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

BANK`S BRAND EQUITY

The issue of brand equity in recent years has gained considerable popularity in scientific and business circles around the world. Bank brand has significant implication for development of competitive advantages and enhance the public confidence that dropped after financial crisis. The rise in the value of brand equity of banks can serve as one of the methods for increasing the confidence of the public and stakeholders in the activities of banks because the high value of brand equity has the ability to replace part of the information that is not always owned by stakeholders. Along with increasing confidence in banking institutions, the level of their competitiveness will increase and, accordingly, brand equity today is an ideal instrument for ensuring high competitiveness of banks in conditions of instability and increased market competition, which is especially relevant for Ukraine.

However, despite such large general attention to this issue, there is still no clear, uniformly accepted definition of brand equity. The explanation for this phenomenon is the fragmentation of the research of brand equity and the lack of an interdisciplinary approach since brand equity is the subject of studying several disciplines at once, including law, sociology, marketing, and finance.

Since this definition is absent in domestic sources, there is a need to analyze its interpretation in foreign sources (table 1).

Table 1

The definition of brand equity

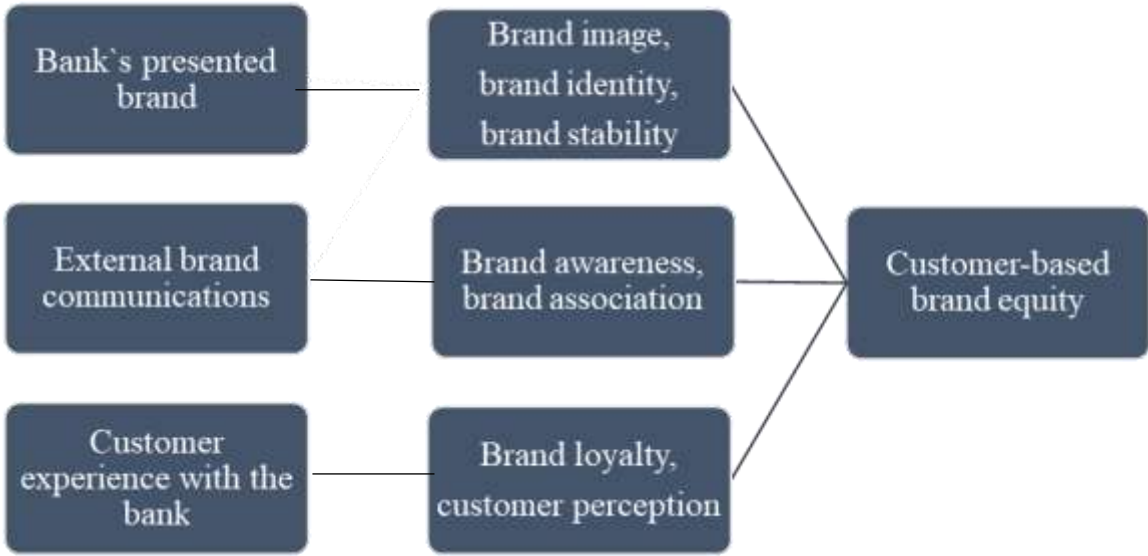
Author	Definition
The Marketing Science Institute (Leuthesser1988) [1]	“The set of associations and behaviors on the part of the brand’s customers, channel members, and parent corporations that permit the brand to earn greater volume or greater margins than it could without the brand name and that gives the brand a strong, sustainable, and differentiated advantage over competitors.”
Aaker (1991) [2]	“A set of assets and liabilities linked to a brand, its name and symbol, that add to or subtracts from the value provided by a product or service to a firm and/or to that firm’s customers”
Cobb-Walgren, Ruble & Donthu (1995) [3]	As brand equity increases, consumer perceptions are influenced favourably for the brand and this leads to consumer preferences and purchase intentions towards the brand
Lance Leuthesser (1995)	“... brand equity represents the value (to a consumer) of a product, above that which would result for an otherwise identical product without the brand’s name. In other words, brand equity represents the degree to which a brand’s name alone contributes value to the offering (again, from the perspective of the consumer)”
Keller (2008) [4]	“marketing effects uniquely attributable to a brand”

Summing up the foregoing, we will provide the definition of the brand equity of the bank. The brand equity of a bank is an effect that affects the value of a banking product and its competitiveness at the expense of the set of associations and behaviours on the part of the bank's customers.

Brand equity is quite important in the fact that it helps one brand gain importance and additional revenue as when compared with the competitor. Brand equity is a complex parameter which takes into account a lot of parameters like brand image, brand identity, brand awareness, brand loyalty, brand association etc. – add from picture 1. It is mainly subjective and qualitative but can be represented quantitatively. Brand equity is driven by marketing efforts over the years and consistency which results in customer perception which may be positive or negative. Positive perception would result

in an increase in brand equity. All of the above components of the brand equity are based on world practice, but observing the situation on the Ukrainian banking market there is a need to add another element - the brand stability. As one of the biggest problems of Ukrainian banks is distrust of the population caused by instability in the domestic banking market. The stability of the brand should be understood as the continuity of development and effective operation of the bank.

The structure of the bank's brand equity gives us the opportunity to form the customer-based brand equity (CBBE) model (based on the Berry model), but this model will vary depending on the goals and guidelines of the bank (picture 1) [5].

Pic. 1. Bank's customer-based brand equity model [1]

According to the proposed bank's customer-based brand equity model, interacting with the competitive environment, will create competitive advantages or threats to the relevant banking institution, depending on its brand equity management system. Thus, a positive brand of equity will increase the competitiveness of the bank, while the negative one will reduce it. Proceeding from this hypothesis, a bank with positive brand equity is more competitive, its profitability and market value, in the process of capitalization of which the equity of the bank is formed, will increase accordingly.

It is precisely the increase in the level of the bank's brand equity that can help today solve such strategic objectives as creating additional market value and return, and in the future, and strengthening the confidence of clients in banking institutions of Ukraine.

Sources:

1. Leuthesser, L., Kohli, C.S. and Harich, K.R. (1995) Brand equity: the halo effect measure. *European Journal of Marketing* 29(4): 57-66;
2. Aaker, D.A. (1991) *Managing Brand Equity*. New York: Free Press;
3. Cobb-Walgren, C. J., Ruble C. A., & Donthu N. (1995) Brand equity, brand preference, and purchase intent. *Journal of Advertising* 24: 25-40;
4. Keller, K.L. (2008), *Strategic Brand Management: Building, Measuring, and Managing Brand Equity*, 3rd ed.;
5. Berry, L.L., 2000. Cultivating Service Brand Equity. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 28(1), pp.128-37.

Невеселюк В.М.

Одеська Національна Академія Харчових Технологій,

м. Одеса

WAYS OF IMPROVING MONEY-CREDIT EFFICIENCY POLITICS OF UKRAINE

The purpose of the article. The purpose of the article is to analyze the problems of monetary policy of Ukraine and to develop recommendations for improving its efficiency in conditions of economic instability.

Presenting main material. The Law of Ukraine "On the National Bank of Ukraine" stipulates that "monetary policy is a set of measures in the field of money circulation and credit, aimed at ensuring the stability of the monetary unit of Ukraine through the use of certain legal means and methods". Monetary policy is often referred to as a monetarist, since it is a policy of managing the

amount of money in circulation. By definition, the concept of "monetary policy" applies different approaches. By definition, E.J. Dolan, K. Campbell, and R. Campbell in this concept includes all government actions affecting the amount of money that is in circulation. In other words, monetary policy is a set of regulatory measures aimed at changing the money supply in circulation. Mechanisms that enable the government to influence the money supply are realized through the banking system and the influence on it by the central bank [1, p. 246].

In the textbook M. I Savluk's monetary policy is defined as a set of measures of the central bank, aimed at regulating the supply of money [2, p. 321]. Other authors treat monetary policy as one of two leading means (another - fiscal policy), through which the authorities in a market economy regularly influence the pace and direction of overall economic growth, including not only the level of gross product and employment, but also the overall the level of growth or falling prices.

In domestic practice, instead of the term "monetary policy", the term "monetary policy" is used synonymously, which is widely used in foreign scientific literature and in practice. We regard monetary and monetary policy synonymously and define it as an agreed activity of state authorities on money management, which, using certain specific mechanisms of work, aims to achieve certain goals [3].

The monetary policy conducted by the NBU has such disadvantages. The main drawbacks are: • lack of balanced action when using monetary instruments of macroeconomics; • lack of strategic goals of the monetary policy of the state, as monetary measures on the impact on the economy are of a short-term nature; • the dynamics and trend of monetary aggregates in Ukraine remains negative; • the presence of a high level of dollarization, which is explained by the presence of in-fluctuation processes, which is accompanied by the lack of trust of the subjects of government to the national currency.

The National Bank of Ukraine actively used only a few instruments of monetary policy. This is accounting policy, the norm of mandatory reserve and

operation in the open market. The consequences of using these instruments are not always predictable and do not always have a positive impact on the country's economy, which arises because of the discrepancy in the actions of the NBU and the government of Ukraine.

Along with this, in order to increase the regulation of the NBU monetary policy, the state must implement a set of measures, namely: • on behalf of the National Bank it is expedient to develop a system of privileges for commercial banks for a certain period (from 3 to 5 years) that provide part of their resources for lending; • banks that are lending to highly effective investment projects aimed at developing new technologies and investments, purchasing imported equipment, ensuring priority allocation of credit resources in full terms and on favorable terms of refinancing, to provide the possibility of partial provision of guarantees and guarantees of the state under such preferential loans; • gradually reduce administrative control over the activity of banks in the private sphere, facilitate the access of commercial banks to currency funds in parallel with the improvement of oversight of their currency transactions, including the relaxation of restrictions on the provision of foreign currency loans, provided they are directed towards innovation-investment goals; • simplify the procedure for receiving and processing loans, which will be facilitated by the creation of a fully functioning credit bureau that would accumulate information on potential creditors [4].

Taking into account the above-mentioned problems concerning the regulation of the monetary policy of the NBU, certain macroeconomic measures need to be implemented, like: 1. The application of monetary regulation tools should be aimed at ensuring the sustainability of market mechanisms and financial markets in order to achieve a balance between the operation of market laws and long-term stability. 2. Setting of target benchmarks for interest rates and the formation of a money supply program that meets the size of the demand for money, etc.

In Ukraine there is a possibility to increase the efficiency of monetary policy and its regulation by the National Bank of Ukraine. The implementation

of such measures in Ukraine will enable to ensure stable economic growth, reduce inflationary processes to withstand the consequences of the global financial economic crisis.

References:

1. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика] / Э.Дж. Долан, К.Д. Кэмпбелл, Р.Дж. Кэмпбелл. – М. ; Л., 1991. – С. 245–246.
2. Савлук М.І. Гроші та кредит : підручник / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.]; за наук. ред. М.І. Савлука. – 6-те вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
3. Штефан Л.Б. Вплив грошово-кредитної політики на поживлення кредитної діяльності комерційних банків / Л.Б. Штефан, Н.В. Мацедонська // Молодий вчений. – № 4(19) квітень, 2015. – С. 87–91.
4. В.П. Биховченко Основні цілі Національного банку України і напрями його впливу на фінансовий розвиток держави/ Актуальні проблеми економіки.- 2009.- №5.- С. 175-180.

Ohienko H.O.

Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

**LEASE INCENTIVES FOR GROWTH AND DEVELOPMENT OF
FINANCIAL SERVICES MARKET**

Today, the leasing market in Ukraine is at an advanced stage, it is obvious that the volume of leasing operations is increasing, and most of leasing agreements are concentrated on transport and agriculture. The main reasons for the underdevelopment of leasing services in financing business in Ukraine are obsolete legislation regulating the non-banking sector, insignificant experience and insufficient level of financial knowledge of entrepreneurs.

It is necessary to form a favourable regulatory framework, create state incentive programs for leasing, reduce the cost of leasing services, increase solvency of leasing services consumers, develop the infrastructure of the leasing market, increase the level of personnel qualification and awareness of leasing issues among citizens and small representatives and medium-sized businesses for development of the leasing services market.

SMEs (small and medium business) are important segment of the national economy. Development of SMEs provides economic, social and political stability of the country. Credit can serve as a source of additional capital the enterprise can involve in it's business activities due to shortness of it's own capital.

However, not every bank will provide a business with a loan to buy a specific product, let's say for example, construction formwork. The same situation can happen with any other special equipment or transport. Leasing can be the solution for the company's capital shortage problem. Leasing companies, which are strengthened by the bank's capital, offer replacement of credits to businesses and individuals.

Leasing can greatly enliven the process of creation of a new enterprises and upgrading software, but the most important is that leasing allows obtaining modern equipment both of domestic and foreign production. Ukraine has established very favourable conditions for leasing development. A prerequisite for this situation is a great need to restore production capacity. A large number of businesses go in for such form of financing as leasing [1].

In comparison with other methods of investing, financial leasing for enterprises has several significant benefits, namely:

- lease payments are fully belong to the cost of production, it reduces taxable income;
- flexibility of payments (lease agreement provides that payments can be built in accordance with the expected cash flow of the lessee);

- leasing does not limit the ability of the enterprise to obtain credit (leasing does not included to credit history);
- the term of leasing is close to the term of regulatory depreciation [2].

The main constraints that hinder the use of leasing by enterprises in Ukraine are:

- the current legislation is imperfect;
- unavailability of leasing services (lack of long-term loans and high interest on loans prevent domestic banks to participate in financing leasing projects);
- low solvency and financial stability of lessees and inability to use the equipment effectively and consistently pay lease payments. Enterprises, as well as banks, avoid long-term contracts because of unstable political and economic situation;
- lack of tax incentives for subject of leasing;
- infrastructure of leasing market is undeveloped [3, p. 210-214].

Conclusions. Poor credit conditions and other factors determine the need to attract new sources of financing. Therefore, leasing becomes more popular as an investment mechanism for the fixed assets renewal. There are a number of obstacles that hinder the active development of leasing in Ukraine. To overcome them, we need to take the following measures:

- to develop a national program to support leasing;
- to create a leasing centres, which would specialize in serving small businesses;
- to simplify the procedure of international leasing operations. This will allow free access of Ukrainian enterprises to foreign markets;
- to raise awareness of features and benefits of leasing;
- to prepare a skilled workforce for the leasing market.

Leasing is one of the vital tools for the structural reorganization of Ukraine's economy. The development of the leasing market in Ukraine

stimulates the process of implementation of new technology and thereby, can improve the economic situation in the country. Therefore, it is necessary to extend the scope of leasing services and increase the state's role in supporting its development.

References:

1. Asotsiatsiia «Ukrainske obiednannia lizynhodavtsiv» [Ukrainian Association of Lessors]. Available at: <http://www.uul.com.ua>.
2. Novyny lizynhovoho rynku [News of the leasing market]. - Available at: <http://www.uul.com.ua/press/leasnews/>.
3. Netudykhata K.L. (2015) Analiz dynamiky rozvytku lizynhu v Ukraini [Analysis of the leasing development dynamics in Ukraine]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment, vol. 12, pp. 210-214.

Proshchyna T.A.

Kyiv national university of trade and economics, Kyiv

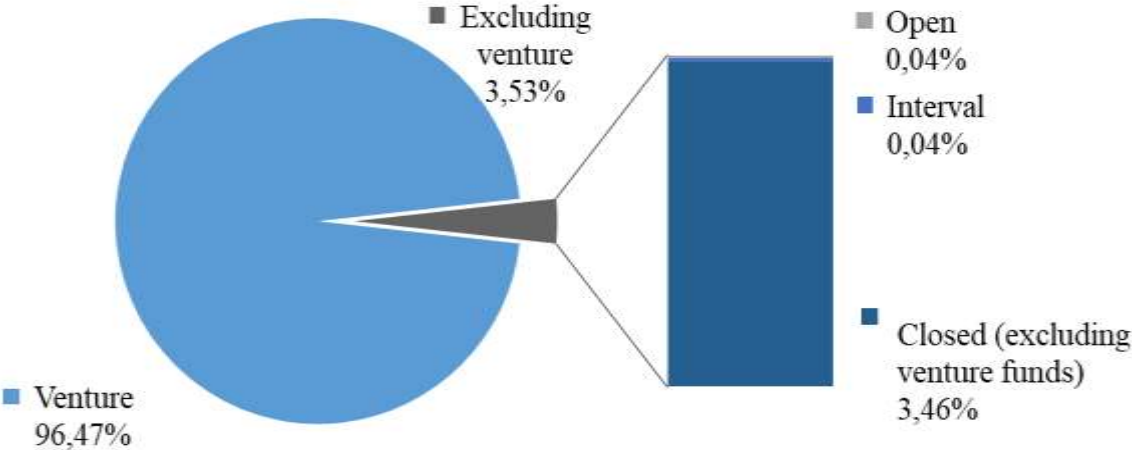
**TENDENCIES AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF
VENTURE CAPITAL COLLECTIVE INVESTMENT INSTITUTIONS IN
UKRAINE**

Venture capital collective investment institutions have the biggest share in the structure of CIIs in Ukraine both in terms of quantity and net asset value. This fact determines the need for further investigation of features, tendencies and problems of development of venture investment funds as a form of collective investment.

According to the Law of Ukraine “On Collective Investment Institutions” a non-diversified, closed-end collective investment institution that provides

exclusively private placement of securities of a collective investment institution among legal entities and individuals, is a venture capital CII. [1]

As of September 2018 venture capital CII accounted for 89,5% in terms of quantity and 96,5% in terms of net asset value of collective investment institutions (see pic. 1). The growth of quantity of venture capital CII is much higher than in other CII. What is the reason for such a high popularity of venture capital CII? Experts say that domestic venture capital have nothing to do with innovative-high risk products but are rather created for financing of construction, financial and agricultural sectors. [2] It is worth mentioning that there is no law requirement for venture capital CII to invest exactly in innovative high-risk projects.

Picture 1. Net asset value of CII, %

The main advantage of venture capital CII among other collective investment institutions are relatively small number of regulatory restrictions and requirements and therefore more opportunities and flexibility. For example, the venture capital CII can invest all money in securities, which are not included to exchange lists and therefore are not liquid. It also can buy promissory notes and make loans to companies, part of which it owns. [3]

Moreover, according to Ukrainian legislation, venture funds, like any other collective investment institution, are exempted from paying income tax

and VAT until the end of their work and dividend payments (tax rates for incomes from certificates of collective investment institutions are 16% for legal entities and 5% for individuals). This allows for reinvestment of money from project implementation. Together with the lack of clear regulatory regulation of such funds in terms of asset structure and disclosure, venture capital CII in our country are mostly created to redistribute funds between enterprises to optimize taxation. [4]

The following table illustrates asset structure of venture capital CII in 2015-2018 years. The share of investments in stocks have decreased from 10,5% to 4,5% over aforementioned period while the fraction of other assets and real estate investments have experienced growth. It proves the usage of venture capital CII for tax and financial optimization of financial and industrial groups.

Table 1

Asset structure dynamics of venture capital CII, 2015-2018 years

Asset type, %	12.2015	12.2016	12.2017	09.2018
Shares	10,5%	11,9%	7,8%	4,5%
Corporate bonds	3,8%	3,7%	3,1%	3,1%
Government bonds	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%
Real estate	2,7%	2,9%	2,7%	3,5%
Other securities	0,0%	0,1%	0,3%	0,3%
Other assets	75,7%	74,3%	80,1%	83,7%
Cash and bank deposits	1,4%	1,4%	1,3%	1,2%
Promissory notes	5,8%	5,7%	4,6%	3,7%
Bank metals	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
TOTAL	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

In conclusion, there is strong need for further improvement of Ukrainian model of venture investment as well as legislation amendments to stimulate venture capital CII to invest in innovation. Hence we suggest to implement the following steps: adoption of the law “On venture funds for innovation development”; differentiation of tax incentives according to the degree of investment innovation of venture capital CII; expanding access to sources of

investment financing (allow institutional investors to invest in venture capital CIIIs).

References

1. Law “On Collective Investment Institutions” from June 5, 2012
[Electronic resource] - Access mode:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5491>
2. A. S. Veremienko Place and nature of venture investment fund among collective investment institutions in Ukraine / A. S. Veremienko / Economic science [Electronic resource] - Access mode:
http://www.economy.in.ua/pdf/6_2017/19.pdf
3. I. Kocheshkova Trends in the development of venture investment in Ukraine/ I. Kocheshkova/ Economic herald of Donbass [Electronic resource] - Access mode:
<http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/107704/18-Kocheshkova.pdf?sequence=1>
4. E. A. Nosova Current conditions and features of venture capital funds in Ukraine/ E. A. Nosova / Efektyvna ekonomika [Electronic resource] - Access mode: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5491>

Ребрікова Я.С.

Одеська Національна Академія Харчових Технологій, м. Одеса

FINANCIAL SUPPORT ASPECTS OF SMALL BUSINESS IN UKRAINE

The purpose of the article. The purpose of the article is to study the problems of financial support of small business through self-financing and lending, as well as financial support from the state.

Presenting main material. In the writings of domestic scholars, there are several approaches to the interpretation of the concept of "financial security of

small business". However, in our opinion, the most expedient to apply the scientific views of V. Oparin, who notes that financial support for the activities of enterprises is implemented through self-financing, lending and external financing [1, c 56].

According to the State Statistics Service of Ukraine in 2016, most enterprises met the needs for capital investment financing at their own expense (69.4%) [2]. Unfortunately, there is currently no reliable statistical information on volumes of self-financing of small businesses.

Attention should be paid to lending to small business entities, since their functioning is impossible only at the expense of their own and insignificant in their size of the attracted financial resources. Without exaggeration, it should be noted that small business lending in Ukraine is insufficient. According to the analytical report "Business Expectations of Ukrainian Enterprises for the IV quarter of 2017", published by the National Bank of Ukraine [3], only 26.9% of small businesses plan to apply for a loan in the near future, despite the growing need for borrowed funds to finance their activities. This situation is the result of high interest rates, excessive loan requirements and complex procedures for obtaining it.

A partial solution to the problem could be provided if lending from non-bank financial institutions intensifies, but given the situation on the financial market, this does not seem to be a realistic scenario in the near future. Another alternative to reducing the financing gap for small businesses could be to provide leasing services, however, the obstacle is, first of all, a low level of awareness of leasing transactions and the high cost of leased assets.

Taking into account the realities of lending to small businesses, attention should be paid to alternative forms of their financial support, namely: the use of opportunities for venture capital, attracting funds from informal investors (business angels), voluntary pooling of resources for project financing (kraudfandings), but not currently available necessary legislative initiatives to regulate their activities.

Implementation of financial-credit and investment processes of financial support from the state is implemented within the framework of the "National Program for the Promotion of Small Business". Practice shows that these resources are not enough to produce the desired economic effect, a significant part of the shadow economy and the existence of corruption schemes play a negative role. In addition to measures of a financial nature, state support should be actively developed in terms of providing non-financial assistance to small business entities.

Conclusions and suggestions. Summing up, it should be noted that self-financing is the most important share in the structure of financial support of domestic small business. As for lending, it is necessary to intensify the financing of small businesses by commercial banks and to expand their list of credit services. Attention should be drawn to alternative forms of financial support for small businesses, in particular the use of opportunities for venture capital, attracting funds from informal investors (business angels), voluntary pooling of resources for project financing (crowdfunding).

Government funding resources allocated through the micro-credit program for small businesses are insufficient to obtain the desired economic effect, a significant part of the shadow economy and the existence of corruption schemes play a negative role. The level of financial support for small businesses envisaged in regional programs is also very low: in practice there are significant disparities in the financing of the regions of the country, in the regions in particular periods there were not approved the appropriate amount of funds for the implementation of measures to support small businesses.

References:

1. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): навчальний посібник / В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2001. – 240 с.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 року № 504-р «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року» // [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80>.

3. Національний банк України / Аналітичний звіт «ділові очікування підприємств України за IV квартал 2017 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=62425254>.

Семченко М. В.

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

VENTURE CAPITAL INVESTMENTS IN UKRAINE

Ukrainian investment funds are divided into two categories: corporate investment funds and mutual funds. Corporate investment funds are created in the form of an open joint-stock company and conduct exclusively joint investment activities. Corporate investment funds have no right to engage in any other business. Mutual funds are created in the form of assets belonging. Investors are jointly owned and have no legal entity status. Assets of mutual funds are located in the management of the asset management company, which is engaged investing in investors [1].

Depending on the distribution of their assets, institutions of joint investments can be diversified and non-diversified. Typical representatives of non-diversified funds are venture capitalists funds that focus on investing in non-market assets with high-risk paper and high profitability.

In Ukrainian legislation, the venture fund is closed-end investment fund (unit or corporate), at the structure of assets which does not impose significant constraints (as in case of a diversified fund), and depositors of which may be solely legal entities.

The assets of the fund are managed by the company Asset Management, Responsible Custody of Assets provides the custodian company.

How venture investment fund works [2, 333]:

1. The investor transfers his funds to the fund;

2. The investor receives a certificate of shares - a security certificate about the ownership of a part of the fund, according to the number purchased of shares
3. The fund accumulates a certain amount of money, after which it invests them in various financial instruments (securities, currencies, deposits, metals, etc.), thereby forming its investment portfolio.
4. Specialists manage the assets of the fund in order to receive maximum profitability. At the time of closing the fund, all of its assets are converted into cash equivalent, after which are distributed among investors according to the number of purchased shares.

The specifics of venture funds in Ukraine due to the peculiarities of legislation, in particular the content of the law on “On Joint Investment Institutions”. Only venture investment funds are allowed more than 50% of assets invest in real estate and securities that are not quoted on stock exchange.

Financing venture business take banks, investment companies, specialized venture firms or legally independent organizations, usually in the form of partnerships Limited Liability Company. The institutions are quite attractive joint investment (hereinafter - CII), in particular venture capital investment funds. For they are they enable the launch of a new product, which will not have analogues, and therefore create demand on this product and have time to “price skimming”, earning high profits [3, 153].

For example, in due to venture capital, in USA in 1982 was opened 600-800 thousand new firms. Since then, there have been more than 23 million start-ups, employing 87 million people [4].

In Ukraine venture funds are developing. In 2018, the UVCA and Deloitte in Ukraine made a market research on venture and direct investment in start-ups in 2017. The results of the research indicate that 2017 was the record in the history of Ukrainian venture business - \$ 258.6 million was raised by startups, three times more than in 2016. This is confirmed by the fact that Ukrainian start-ups create highly competitive products that can meet the needs of consumers

around the world. A striking example is the Grammarly application, an online grammar checking service that attracted \$ 110 million [5].

References

1. Law of Ukraine on “Joint Investment Institutions” № 29 until 2013 with changes and additions.
2. Рижикова Н.І. Венчурне інвестування в Україні: реалії та перспективи / Н.І.Рижикова // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2017. - Вип. 185. - С. 328-339. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_185_41
3. Кушнір С.О. Сутність та тенденції розвитку венчурних інвестиційних фондів в Україні / С.О. Кушнір, Н.І. Павленко // - 2018. - Вип. 16. – С. 150-155.
4. Уляницкая Анна. Венчурные фонды по-прежнему остаются удобным инструментом инвестирования в Украину. Бизнес.- 2008.- № 25. - С. 45-54.
5. Перспективи ринку венчурних і прямих інвестицій в Україні [Electronic resource]. - Access mode: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2018/prospects-of-venture-capital-and-direct-investment.html>

Shkolna Y.O.

Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

ASSET MANAGEMENT COMPANIES AS A PROFESSIONAL STOCK MARKET PARTICIPANTS IN UKRAINE

The need for restructuring of the national economy of Ukraine requires the attraction of a significant amount of all kinds of resources. Activation processes of attracting resources, as well as their effective use, is one of key

issues that require careful analysis and the search for ways of its solution. Modern conditions for the development and functioning of the economy systems require continuous improvement and introduction of new organizational and managerial forms of economic and investment activity.

The formation and development of the mechanism of capital's accumulation is a prerequisite building of a stable and strong economic system. One of the most promising forms of investment in the national economy is the use of investment funds, in particular, Collective Investment Institutions (CII). CII - fund, which attract investor's money with the aim to generate profits and is managing by Asset Management Company (AMC). AMCs are running those investments and impact investment environment. AMCs are one of the main participants of stock markets.

As of March 12, 2019, the number of AMCs in Ukraine decreased 7% in the past three years and is 297. The biggest share of them is located in Kiev region. At the same time in the past three years the total assets under AMC management increased 32% and amounted to UAH 314,821 M. This led to an increase in the approximate share of assets in management per one AMC by 45% (from UAH 709 M to UAH 1025 M). Therefore, we propose to pay more attention to the activities of AMCs in Ukraine.

AMCs in Ukraine manage the assets of 1267 Collective Investments Institutions, 58 Non-Government Pension Funds and 3 Insurance Companies. The biggest share of assets under the management of the AMCs have the venture CIIs (96.7% for the 3rd quarter of 2018) and the next one in the share out of total are the closed venture CIIs (3%). In the past three years the number of venture CIIs increased by 9% and total assets of venture CIIs increased by 20%. The issue is that venture CIIs are investing the smallest part of their assets in securities (4,48% in stocks, 3,06% in corporate bonds and 0,07% in government bonds).

What is interesting – its opened and interval CIIs which invest more than 70% of their assets in securities. Opened CIIs invest 44,76% in stocks, 25,7% in government bonds and 0,53% in corporate bonds. Interval CIIs invest 43,92% in

stocks, 40,72% in government bonds and 0,39% in corporate bonds. For both opened and interval CIIs individuals are the main investors (77% out of total Net Assets Value in opened CIIs and 81,69% in interval CIIs) [1].

In 2018 out of total volume of stock exchange contracts on Ukrainian platforms government stocks took 94%, while shares took only 0,47% [2]. We can estimate that AMC's are the biggest trader of shares on stock market.

In conclusion, there is strong need for development of Ukrainian financial and economic systems, as well as improvement of law regulations of stock markets, CIIs and AMC's, and implementation of steps which will lead to attracting more investors in opened and interval CIIs, which will invest assets in securities, therefore will impact on volume of stock exchange contracts positively. Hence, we suggest to pay more attention on individuals, which are the main investors, and increase their awareness about different sources of investments, especially in shares and opened/interval CIIs.

References

1. Official Website of Ukrainian Association of Investment Business [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.uaib.com.ua/analituaib.html>
2. Official Website of National Commission of Security and Stock Market [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.ssmc.gov.ua/fund/analytics>

Yarotska A.D.

Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

THE ESSENCE OF THE BANK'S CAPITALIZATION

In economic literature, there is no single understanding of the notion of 'bank capital', since its composition and conditions of formation are largely dependent on the development of the financial market and legislation, which

determines the conditions of the banks' activities in different countries. Differences in the interpretation of this concept arise both among foreign and domestic scientists. Below, Table 1 shows some actual definitions of 'bank capital'.

Table 1

Comparison of definitions of the concept of "bank capital"

Rose	The funds deposited by the owners of the bank, namely: share capital, reserves and retained earnings.
Rosenberg	In addition to equity, bank capital also includes long-term debt.
Mishkin	The difference between the amount of assets and liabilities, which forms the net assets. These funds are mobilized through the sale of new shares or retained earnings. An important component is also reserves in case of default loans [1].
Sinkey	The main function of bank capital is the ability to offset losses incurred as a result of banking risks.
Zavgorodniy	Set of cash capital (own and borrowed) operated by the bank, which brings profit.
Alexeyenko	Funds and money-denominated part of the property belonging to its owners, which ensure the economic independence and financial stability of the bank and which are used for banking operations and provision of services for the purpose of obtaining profit. At the same time, the term 'bank resources' refers to funds that are actually in the possession of banks.
Law of Ukraine 'On Banks and Banking'	Own funds, residual value of assets of the bank after deducting all its obligations.

The most accurate definition is one provided by Alekseyenko, because it not only reveals the sources of the capital, but also its economic importance to the bank.

The main indicator of the level of capital adequacy of both a bank and the entire banking system is the level of capitalization. It should be noted, that the scientists of different economy sectors interpret the concept of ‘capitalization’ in different ways.

Rosenberg considers capitalization as the sum of all money invested by the bank by its owners.

Another foreign scientist Pearce defines capitalization as the total volume and structure of the bank's share capital.

In Ukrainian legislation, there is no definition of capitalization at all. However, the National Bank defines this notion, referring to the Dictionary of Economic Terms, edited by Efimenko, in which the concept of capitalization is very broadly defined. Capitalization - 1) increase of the bank's capital; 2) the aggregate value of securities flowing in the stock market of the country, defined as a percentage of GDP - the level of capitalization of the stock market; 3) the aggregate maximum value of shares and bonds that may be issued by the company; 4) an increase in the bank's value due to the growth of its market value; 5) adding the accrued interest to the principal amount of the deposit and further accrual of income for a larger amount - a deposit with capitalization of income; 6) the share of securities of a certain type in the total amount of issue of securities or capital of a company - the rate of capitalization; 7) additional issue of shares in order to increase capital or directing part of income (profit, dividends) to increase the bank's capital; 8) capitalization of profits - a method for determining the market value of a bank on the basis of capitalization at a certain norm (percentage) of income received over a certain period of time; 9) interest capitalization - in modern financial practice, the inclusion of accrued and paid interest by the creditor on the loans used in the value of newly created assets (buildings, structures), rather than deducting these percentages from profit or deduction at cost [2].

The most successful definition of the concept of ‘capitalization’ is proposed by Kovalenko and Cherkashchina, which is interpreted, as a set of actions aimed at a real increase in the bank's capital by reinvesting the profit,

attracting cash and cash equivalents from the outside, as well as consolidation and concentration [3].

In Ukraine, the level of capitalization is determined by the amount of equity, since its market valuation is inappropriate due to the underdevelopment of the stock market, and as a consequence of the low activity of banking institutions.

The minimum size of the bank's own capital, its composition and the procedure for formation is established by the Law of Ukraine 'On Banks and Banking', and by the NBU Decrees.

In accordance with the current legislation, the regulatory capital of the bank is a set of basic (level 1) capital and additional (level 2) capital [4].

The minimum size of the regulatory capital of the bank (H1) should be 500 million hryvnias. If the bank received a banking license by July 11, 2014, then it should gradually increase its capital until it reaches UAH 500 million by July 2024.

In addition to the minimum size of regulatory capital, the regulatory capital adequacy ratio (H2) and the capital adequacy ratio (H3) are also determined [5].

The establishment of economic capital standards and rules for its formation aims at ensuring the stability of the banking system by increasing its own funds and creating an acceptable volume of operational and strategic capital buffers.

References:

1. Mishkin F. S. Economics of Money, Banking and Financial Markets. Frederic S. Mishkin, Kent Matthews, Massimo Giuliodori. – Prentice Hall, 2014. – 704 p.
2. Finance. Budget. Taxes: national and international terminology: in 3 tons / In-t world. econ and intern relations of NASU, DNNU "Acad. Finn. Management"; ed. THOSE. Efimenko –K., 2010. – 238 p.

3. Kovalenko V.V. Capitalization of banks: assessment methods and directions of improvement: monograph / VV Kovalenko, KF Cherkassy region. - Sumy: DAB "UABS NBU", 2010 - 153 p.

4. On Banks and Banking: Law of Ukraine dated December 17, 2000 No. 2121-III: [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

5. Instruction on the procedure for regulating the activities of banks in Ukraine: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated August 28, 2001 No. 368: [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#n25>